

Amerikan 1891 str 14

NA HROTĚ BODÁKU!

Vojenská povídka z rozhodných dnův.

Napsal Pavel Albieri.

(Poeso pro „Amerikána“.)

I.

MŮJ bože, můj bože, jak to všecko asi jen dopadne!" zvolala úzkostlivě a s hlubokým povzdechem mladá ženština, sedící u postele v pozadí nevelkého pokoje, s hlavou opřenou o ruku a tuto loktem o pelest, jak to činívají lidé u velikých starostech. „Ta hrozná střelba neustává ani na okamžik, ba zdá se mi docela, že jest nyní ještě prudčí než dříve!"

„To se tak asi jen domníváte, ale hlavní věci pro nás je, že jak se zdá, nehýbe se kanonáda s místa!" pravila osoba ležící na posteli, starý muž, dle všeho nemocí stížený, neboť člověk zdravý nebyl by zajisté mohl v těchto okolnostech klidně ležeti.

Otevřeným oknem dralo se sem, do smutného hostinského pokoje, velmi jednoduše, až chudě zařízeného, beze všech ozdob a obrazů, smutnějšího ještě přítomností nemocného, hrozně vedro červencového poledne a zároveň strašná hudba boje, vzdáleného odtud snad asi tak na hodinu cesty. Horký, přímo žhavý vzduch naplněn byl hřmotem silné dělové palby, rozléhajícím se za řadou pahorků tam nad městem, a přes vzdálenost tu zdálo se skutečně, jakoby až tam táhl se čpavý dým střelného prachu, jímž na bojišti ovšem nešetřili. Křik šel za ranou, křik znelo ustavičně a každou chvíli ozlehla se celá

dělová salva, při níž pak vše v okolí se zachvělo a okna silně zařinčela. Časem bylo slyšeti i palbu z ručnic, zvláště třeskot hromadných výstřelův pěchoty, což zní, jako když plátno trhá, kdežto hlas děl podobá se vždy hřmění a hučení.

Ženština povstala a přistoupila k oknu, jež poskytovalo pohled do dlouhé, rovné, široké ulice pravidelně založeného amerického města. Domy nejrůznějších velikostí a slohů, přízemní, jedno- i dvoupatrové, nejrůznějších barev a úprav, stály v řadě, vedle sebe sice, ale jeden více ku předu, druhý dále, s malou zahrádkou před sebou, každý skoro zvláště. Ten výstavný a pěkný, onen opět dřevěný a chatrný, velké jakoby zhlížely pohrdavě na nepatrné sousedy své, tito opět jakoby naschvál zohyzďovali jich okolí. Tu a tam vyčuhovala do ulice uprášená větev nějakého stromu, většinou jilmu. Okna v některých domech byla otevřena, jinde opět zabeštěny i okenice, krámy pak dole, i domovní vchody, byly vesměs uzavřeny. Všude plno prachu, prkna dřevěných chodníků div vedrem nepraskala, půda se všude horkem až pukařla. Chodců bylo v této části města jen málo a každý chvátil ve stínu domu, co mu jen nohy stačily. Chvilkami letěl uliči udýchaný jezdec na zpěněném koni, zvedaje za sebou celá prachová mračna a modrá

uniforma jeho zdála se býti pod vrstvou prachu šedivou. Byli to vojenští poslové s důležitými zprávami, někdy jeden, někdy dva, tři. Pak zase spěchalo, finčíc zbraní, několik pěšáků. Vše bylo jako vyděšené, odolávajíc horečným rozčilením i úmornému tomu vedru!

Tak vypadala dne 1. července 1863. jedna a podobně i ostatní ulice menšího města Gettysburgu v jižní části Pennsylvanie, v samý počátek velikého válečného dramatu, jenž jméno to roznesl po celém světě, a učinil nezapomenutelným každému americkému vlastenci.

„Už je po poledni!“ oznamovala ženština smutně.

„Máte snad hlad, Emmo?“ tázal se stařec starostlivě.

„Oh, kdož by měl dnes pomýšlení na jídlo a pak, což o mne! Hůře je o vás, vy byste potřeboval trochu naší české stravy, abyste se brzo posilnil! Máte to beztoho jen z té nešťastné anglické kuchyně, na kterou už tak dlouho jsme jediné odkázáni!“

„Necítím prázdné chuti vůbec, ani na českou stravu! Jenom kdyby už ta bitevní muzika přestala a my věděli, na čem vlastně jsme! Takto je ten náš stav nesnesitelným!“ nářikal starý muž zoufale.

„Snad už bude brzo po všem!“ těšila jej ženština. „Kdybich jenom trochu více té angličtiny uměla, nebo kdybich se mohla sejít zase s nějakým Němcem, jako ráno, abych se zeptala, jak věci stojí! Dole v hostinci je ale jenom stará žena, která mi ani slova nerozumí a já jí také ne! Všichni prý odešli podívat se na bitvu!“

„Podivný lid, tihle Američané, ale skutečně neohrožený! U nás by při první hned ráně z děla uprchla celá osada, jako utekla i většina zdejších Němců dnes v noci, jak jsi ráno povídala. A co ti to ještě ten Němec vypravoval?“

„Že zde nebude nic velkého! Hlavní síla severní armády stojí prý několik hodin jižně odtud, u řeky Potomaku, aby chránila Washington, kam táhnou jižní buřiči, kteří stáli v posledních dnech na západ od nás. Tam někde prý se v několika dnech najisto srazí, aby

svedli rozhodnou bitvu!“ vykládala Emma již po několikáté.

„Dobře, ale což dají-li se jižní sbory trochu dále na východ, nepotáhnou-li přímo proti severním?“ namítal stařec.

„Pak se pusť asi tito na sever a ta mohou snadno se zde sraziti! To by byla mela, kterou si nepřeji zažiti, zvláště v tomto nešťastném stavu svém!“

„Ubozí lidé, ti zkusí!“ litovala ženština vlekoucích se opět několik vojáků, jež oknem, u něhož dosud stála, právě zahlédla. „Nějaký člověk, trochu dále, podal jim nádobu s vodou, ale sotva že se chtěli napít, přijel důstojník na koni, a vodu vylil. Teď hubuje člověka, a vojáky žene plochou šavlí před sebou!“

Vádu důstojníka bylo slyšet až do pokoje přes všechen ten stálý hluk a šum.

„Dělá asi dobře“, vysvětloval stařec, „protože napítí znamenalo by třeba pro mnohého, v tomto vedru uříceného, jistou smrt. Nám v Itálii dělali právě tak a musili jsme uznati, že mají pravdu. Oh, tenkrát jsem byl jiným člověkem, a jak rád měnil bych nyní i s tím umdleným vojákem, hnaným do krvavé bitvy, než když mám v takové chvíli ležeti zde na posteli, bez vlády téměř, a ještě s pomýšlením, že jsem vám na obtíž, ba že jsem vás do tohoto smutného stavu vlastně nemocí svou přivedl. Kdybich byl trochu jen zdrav, nebyli bychom zde ani hodinu déle, v tomto stálém nebezpečení!“

„Posavade není tak zle a musíme si jen přát, aby nebylo hůře!“ namítala.

„Ovšem, ovšem, ale je dosti snadno, že bude hůře! Musíme se připraviti na všecko! Jak pak, kdyby se strhl zde pouliční boj, kdyby ta nebo druhá strana dobývala, bombardovala město? Oh, vy nevíte, co se všecko může státi, a jakým bédám je pak člověk vysazen! Vy jste se příliš obětovala a přeji si jen, abyste toho nelitovala!“

„Litovati nebudu nikdy!“ odpírala ženština. „I kdyby se mi vše zmařilo, kdybich nedosáhla svého cíle, kdybich měla zemřít před jeho dosažením, budu vždy uspokojena, že jsem vykonala svou povinnost a vám budu vždycky po-

vděčna, že jste mne v úmyslu mém podporoval. Musíme doufat v nejlepší a připravit se na nejhorší. Podaří-li se mi vše tak, jak si přeji, třeba jen částečně, budu šťastna, nepodaří-li se mi, budu přece spokojenější, než kdybych byla všechno možné neučinila! Mám však stále pevnou naději, že se potkám se zdarem!"

„Státí se může vše a jenom co přemohu svou nešťastnou nemoc, vydáme se na další cestu s novou horlivostí. Proto přece ale myslím, že měla jste zůstatí v New-Yorku a nechatí mne jítí samotného!"

„Oh, nikdy! Znáte mé důvody, uznal jste je již tehdáž a dovolil jste, abych šla sebou, pomlčte tedy již o tom!" odpověděla živě mladá ženština. „A co as byste si byl nyní sám počal? Jak by vám zde bylo? Ne-ní lépe, že jsme šli společně?"

Stařec chvílku neopovídal.

„Jaký to podivný osud zavedl nás až sem," pravil po přestávce, „do těchto poměrů, a spojil záležitostí naši tak úzce se zájmy amerických států!"

„Snad není", děla Emma po chvílce mlčení, „dle slov onoho Němce, rozhodný ten boj tak dalekým a vše může býtí skončeno, bohdá v náš prospěch, v brzkém čase! Byla by to radost! Snad jsme cíli blíže, než si myslíme! Jakmile jen Karla uvidíme, s ním promluvíme a vše mu sdělíme, bude již lépe a zvláště mně se odlehčí, a jemu pak zajisté také! Oh, těším se na ten okamžik velice!"

„Mohli jsme jeho pluk již dostihnouti, kdyby nebylo této mé nemoci!" vzdychl si stařec. „Mohlo býtí již po té trapné nejistotě, která nás nejvíce trápí! Vidíte, že jsem vám jen na obtíž, an mohla jste již dávno býtí u něho!"

„Jak bych ale opět mohla cestovatí v této válečné vřavě samotna, mohla se odvážití do vojenského ležení? K tomu je nezbytně třeba opět vás! Nejsem bázlíva, ale v takoveto době jest ženštíně samotné často úplně nemožným něco vykonatí. Viděl jste to, že by mi nedali samotné ani průvodní list. Vaše nemoc je prostá nehoda, která nic však více neznamená, nežlí prodloužení mé naděje na shledání!"

„A což, je-li Karel již mrtev? Seznamy ve válce vydávané nebývají správný a pak od našeho odjezdu z New-Yorku uplynula již opět celá dlouhá řada dnů!"

Ženština svésila jen hlavu a poněvadž mimovolně valily se jí slze do očí, vychýlila se z okna.

Uslyšela bližící se právě značný hluk a hřmot, povyk mnohých hlasů, finčení zbraně a volání. Ohromný oblak prachu zahaloval však dosud přičínu, dosti ostatně patrnou. Blížiloť se nějaké vojsko, chvátající na bojiště. Ulice oživovala, lidé spěchali se všech stran s veselým jaksí pokřikem. Z prachového mračna, rychle se blí-

H. Alger.

žícího pronikly konečně severní uniformy a lesknoucí se bodáky. Udýchané, unavené, prachem a potem černé mužstvo, podobající se spíše sboru otroků, oblečených v šedou uniformu jižní než bílému vojsku Unie v modrém krojí, táhlo se plnou šíří ulice, nedbajíc na stín, na vedro. Nedrželi krok ani řadu, šli v nesrovnaných houfech po setnících.

„Co se to děje? Snad neutíkají? Ale střelba zní stále na jednom místě, stejně silně, ba silněji, jakoby nějaká nová děla přibyla!" promluvil zase stařec.

„Zdá se z toho radostného pokřiku zdejších lidí, že přišla značná posila!"

„Bohudíky! Musí to být však zlé, tak dlouhá a prudká kanonáda a ty massy vojska, co táhly časně ráno, jak jste povídala! To už dávno není srážka nějakého postranního sboru, to jsou již v sobě silné sbory s četnými děly!“

Vojsko hrnulo se neustále, hřmotu byla plná ulice. Emma nehýbala se od okna, pozoruje bedlivě ty znavené, osmáhlé postavy, kvapící s očividnou bojechtivostí směrem střelby, jejíž zvuk jakoby je okouzloval. Houf za houfem vynikal z toho prachového oblaku, stejně nadšených, nedočkavých, aby vypálili pušky své do nepřítele a skřížili s ním bodáky. Rozpálení uvnitř necítili snad ani vedro zevnější, neboť by jinak byli nemohli tak vytrvale po delší čas kráčet a vzezření jejich ukazovalo na daleký pochod!

Najednou spatřila ženština, dívající se smutně na ten dlouhý průvod, zda-li by třeba nebyl náhodou v něm ten, jehož hledala, že z protějšího jednoho domu hodili dolů vojákům několik oranžů. Napadlo jí, že by mohla učiniti totéž a vzavši se stolu tři, zbývající ze zásoby včera koupené, hodila je rovněž na ulici, kdež ovšem přivítány byly s jáсотem. Odešla od okna, když vojáci vyrazili jí za odměnu hlučné „hurrah“ a usedla opět u postele.

„Neměla jste je přece všechny tři házet!“ pravil stařec, pozoruje čin její. „Kdo ví, dostaneme-li jiné nyní zde a vy je tak ráda! Zvláště v tomto vedru by vám byly posloužily dobře k ochlazení!“

„Eh, nechť! Ti ubožáci potřebují ochlazení více než-li já! Pro některého bude to snad posledním požitkem před smrtí!“

„Máte konečně také pravdu! Já jen tak myslil k vůli vám . . .“ omlouval starý muž svou výčitku.

Děla hřměla dále, vždy silněji.

„Posily jsou zde, teď se to už v brzku rozhodne, to je poslední napjetí nepřítel! Já to znám z italských bojišť!“ tvrdil stařec. „Oh, kde jsou ty doby! U Novarry, to byla kanonáda! Tenkrát nás honili! A nyní jsem takovým lazarrem, nemohoucím se hnouti!“

II.

V téže právě chvíli, kdy Emma hodila oranže na ulici, táhl po této statný pluk new-yorkských dobrovolníkův, jeden z nejlepších to pluků, jež měla severní armáda. Hodní ti hoši hnali se do boje jako do tance, žízň však sotva jazyk obracejíce, když tu náhle spadne mezi ně šřavnaté to ovoce. Dvacet ruk hnalo se ihned po každém oranži, ale tyto již našly své vlastníky v okamžiku.

„Dále, dále! Ku předu!“ volali důstojníci. „Každá minuta je drahá! Čekají na nás!“

Vše zrychlilo ještě dle možnosti krok.

„Bohický!“ ozvalo se tu najednou ve tlumu spolkových vojáků správně českým hlasem. „Mám něco dobrého! Kde ale jsi? Co je ti?“

Mluví, statný mladý muž vysokého vzrůstu, Novák jménem, chopil za rameno svého souseda, ohlížejíceho se neustále zpátky, velice bledého, vrávorajícího. Byl to rovněž pěkný voják, na němž přese vši únavu, přese vši špinu dlouhých pochodů a nocí pod širým nebem, bylo viděti hned na první pohled lepší původ, větší vzdělanost, než jaká zračila se na vzezření jiných jeho soudruhů. Byl sice stejně zarostlý vousem jako ostatní, stejně osmahlý a uprášený, ale tahy obličejové byly ušlechtilé, oko velmi výrazné.

V tu však chvíli pokryta byla tvář jeho přišernou bledostí, šedivou, sinavou. Sotva se vlek a oči svítily zvláštním žářem. Neodpovídal, stále se jen ohlížeje. Dle všeho by se byl rád zastavil, ale jeden z důstojníků byl na tři kroky za ním a hnal každého tasenou zbraní ku předu.

„Je ti špatně z vedra?“ oslovil soucitný druh krajana s účastenstvím „Není divu, při tom psím honu! Js náramně zchvácen! Vzpamatuj se trochu! Hleď, sama náhoda seslala mi něco pro tebe, co tě nejlépe vzpamatuje!“

A vytáhnuv z hlubin kapsy, kamž byl oranž hned zmizel, aby uchráněn byl před dychtivými zraky i rukama jiných kamarádů, tuto pochoutku tak vhod příšlou, rozdělil jí rychle, nedávaje si

práci, aby kůru loupal, na polovice, podává je jednu Bořickému. Tento přijal ji beze slova a přiložil jen mechanicky k vypráhlým rtům, jež ssály nakyslou šťávu s rozkoší, aniž by, jak se skutečně zdálo, věděl unavený voják, co vlastně dělá.

„Děkuji ti!“ pravil konečně ke příteli, který pochutnával si na svém dílu s opravdovou chutí, s labužnictvím i při pochopitelné hltavosti.

„Nu, vzpamatovalo tě to trochu, není-liž pravda? To je velmi dobré, hned ti bude zas lépe, uvidíš! Dostáváš už opět jinou barvu! Lekl jsem se tě zrovna!“

Bořický dále opět nemluvil, ale tvář jeho nyní zase nepřirozeně zčervenala. Krev stoupala mu rychle do hlavy, tepny na skráních byly jako kladivo, lebka div se nerozskočila. Opět přitiskl oranž k ústům.

Zatím vynikl pluk již z města a překročiv koleje železné dráhy a nějaký potůček kousek za nimi, počal stoupati do vršků, rozkládajících se severně nad Gettysburgem. Cesty, rozděluje se hned za městem vějířovitě třemi směry, byly všechny plny vojska, pěchoty, jízdy i děl, všechna úbočí hemžila se lidmi jako velkými roji mravenců. Četné ordonance lítaly na všechny strany, rozdávajíc rozkazy jednotlivým velitelům větších oddílů ohledně směru, jímž mají se dále ubírat a postavení, jaké mají zaujati, vůbec poslední dispošice. Se hřebene pahorků těch houkala již hlučně děla, zakalujíc je dýmem a důstojníci pobízelí neustále k většímu spěchu, ačkoliv každý chvatem do kopce sotva již dechu popadal. Dorazili na větší plán, na níž stála výstavnější budova, chudobinec, jak sdělovali známější zde lidé a nyní zbývala ku slezení jen příkřejší stráž, porostlá lesem, za níž na vrcholku a po druhém úbočí řádil již boj, jehož vřava sem až zaléhala s plnou určitostí. Hned kolem chudobince objevily se příšerné první úkazy krvavého zápasu, neboť bylo zde rozsáhlé obvažiště. Sténání raněných, klení lékařův, krev, to byly jediné dojmy, jež jímaly smysly sborů táhnoucích kolem. Ranění přiná-

šení sem byli na nosítkách, často jen improvizovaných ze stromových větví nebo pušek, ponejvíce černochoy, kvíleli cestou hroznými bolestmi, ale podívání toto, časté nyní, neubíralo novým vojínům na bojechtivost, nýbrž právě naopak ji rozplameňovalo, pobádalo ku krvavé odplatě oněm, kdož bídu tu zavinili. Prolitá krev bouří zase krev!

Čím výše stoupali, tím lepší dostávali přehled celého boje. Tam na levo, ta dlouhá čára dýmu, zvědající se nad lesnatým, rozsáhlým návrším, západně od města, značila postavení prvního sboru, Reynoldsova, který však byl již té chvíle nebožtíkem, zemřev hrdinskou smrtí v čele svých útočících praporů hned při samém počátku boje. Jízdní divise generála Buforda, deset pluků ležících již po dva dny v Gettysburgu, vydala se časně ráno na pochod západním směrem, překročila ono dlouhé návrší, nazvané dle dubů, jež je pokrývají, Oak Ridge, ale setkala se hned na to, mimo nadání, s jižními sbory. Pokládala je za část levého křídla jižní armády, táhnoucí asi jižněji odtud na Washington, za menší jen oddíl a dala se statečně v boj, volajíc ku pomoci první sbor, který ležel taktéž v nejbližším okolí Gettysburgu. V deset hodin dostavil se tento na bojiště a vida nepřítel větší sílu, volal rovněž o pomoc jedenáctý sbor, Howardův, nalezající se několik mil dále. To bylo pak právě mužstvo, vrhající se nyní do boje, plno jsouc naděje na vítězství nad levým, jak posud za to měli, křídlem jižním.

První sbor byl od rána v tuhém boji s přesilou, ale neustupoval ze svého postavení, jedenáctý pak postavil se v pravém k němu úhlu severně nad městem, kudy blížil se rovněž nepřítel. Děla hřímala již i v tomto směru, pěchota stála rozložena po dlouhých úbočích, čekajíc na nepřátelský útok, jež zahájilo četné dělostřelectvo pekelnou palbou, aby otřásla, zastrašila již předem severní řady. Jižní batterie, ukryté za houštím, na pokraji četných lesíkův, označovaly místo své jen dýmem a pouze chvílemi vynikly tu a tam šedivé oddíly pěchoty, používající obratně kaž-

dého plotu a keře k své ochraně, na útok posud nepomýšlejíce.

Avšak již ukazoval se v dálce veliký sloup prachu, podobající se obrovskému šelému hadu, vinoucímu se zelenou krajinou. Ve mračnu tom se chvílemi něco zablesklo, zatřpytilo. Palčivé slunce odráželo se od četných bodáků nového jižního sboru, chvátajícího sem ku posile. Se zatajeným dechem pozorovaly došlé právě sbory Unie s výše pahorků tento úkaz, věštící jim, že se musí připravit na zápas velice tuhý. Byly dvě hodiny odpoledne. Boj obmezoval se

zde posud na palbu děl a šrůtky harcovníků, zatím co větší tělesa pěchoty stála posud nečinně, dbajíce jen, aby dělové kule nečinily mezi nimi velkou škodu. O půl třetí počal se ohromný, zkázonosný mrak, jenž přišel zatím zcela blízko, na dosah již severních děl, dělití v menší hádata, která se dala do lesů po obou stranách. Za malou chvíli však již opět vynikala v podobě širokých a hustých šiků šedivé jižní pěchoty, sestupujících rychle nyní do údolí k potůčku Blochers Run, za jehož keři skrývali se

četní severní střelci, vysílající dobře mřížené olovo. Jižní řady se zachvívaly, krev barvila úbočí, ale bez ohledu, nevěnujíce tomu větší pozornosti, chvátaly ku předu přes četné ploty, kamenné i dřevěné, dělící od sebe jednotlivá pole, přes křoviny a výmoly valily se dolů. Již dosáhly potůčku, bez váhání překročily a severní harcovníci prchli výše, kde za dlouhou kamennou hradbou, v rychlosti snešenou, čekaly netrpělivě sbory severní, kdy nepřítel přijde na dostřel z pušky. Z lesů vystupovaly nové a nové husté šedivé massy, protějščí úbočí bylo plno živých těch proudů,

tekoucích ku potoku a deroucích se v šikách jako zeď, s nasazenými bodáky, opět do výše. První severní salva z ručnic se rozlehla. Pak druhá, třetí, ale již dostihli jižní vojínové, zdecimováni, znaveni, v prudkém běhu kamennou onu hradbu, vypalují své ručnice ze vzdálenosti několika kroků do nenáviděných „Yankeeův“ a vrhají se na to s bodákem v ruce proti jich prsoum. První mužové ze řad popadli se do křížku, bodáky cvakají, finčí, ručnice nemožno více nabíjeti, děla s obou stran umlkají, an přítel pomíchán je s nepřitelem, takže nelze

dále stříleti bez nebezpečnosti pro vlastní lidi! Jenom palba důstojnických revolverů a hluk, pokřik, divé volání, klení, pobízení oživují přišerou tuto scénu, která vůči předešlému hřmění děl a hučení ručnic zdá se býti utišením, ale právě proto jest tím děsnější!

Řetěz severních vojínů povážlivě kolísá při nárazech nových a nových šiků jižních, či vlastně divokých, nesrovnaných houfů, vrhajících se v boj se zuřivostí, jaké je schopen jen člověk vyrostlý v horkých pás-

Wm. B. Allison.

mech a proniknutý zarytou nenávistí ve chvíli, kdy může pustiti vzteku svému úplně úzdu. Sbory Jacksonovy, proslavené to „Kamenné zdi“, chladné, nehybné v obraně, proměnily se zde opět v obrovskou smečku lýtých šelem, vrhajících se skokem na svou kořist. Stále jich přibývá a severní řady nemají žádné již posily! Couvají, pomalu jsou tlačeny výše a výše na vrchol pahorků, stále v boji muže proti muži, tlačeny massou. Děla na hřebenu vrchů, nyní již zbytečná zde, zapřáhají pro všechny případy! Není pomoci, stále výše dotírají jižní buřiči, kdežto šiky severní řídou každým okamžikem a krev teče

potokem. Již tu a tam ztéká nezdolatel-
ný nepřítel samý vrchol — ještě jednou
je sehnán s napjetím všech sil, zatlačen
koušek, často jen na několik kroků dále.
Husté obilí podporuje na některých mí-
stech jeho postup, křoví a ploty jsou
dobrymi proň nyní oporami, jako byly
před chvílkou ještě pro stranu druhou.
Již je zase nahoře, děla musí prchatí
po svahu k městu, zatím co prvně při-
bylý nepřítel vrhá se na pravo a na levo
po hřebenu, aby pomohl druhým oddí-
lům dostat se nahoru. Nechtějí-li býti
obklíčeny, zajaty, musí severní, nyní
již zmatené, spletené houfy, klubka
zápasníkův, couvati co nejrychleji rov-
něž na vrchol, obklopeny jsou na
třech stranách útočnický, proti nimž
brání se tím, že utvoří z bodáků oprav-
dového ježka se železnými bodlinami.
Jakmile pak octnou se na vrcholku,
dávají se rychle na útěk po druhém
svahu k městu. Není jiné pomoci, celá
posice je ztracena. Kdo neunikne ry-
chlým během, bude zabít nebo zajat,
ku škodě jen věci, které nemůže více
zde prospěti.

Za jedinou hodinu po příchodu Jack-
sonových pluků pod generálem Ewellem
ocel se jedenáctý severní sbor, jenž měl
nyní co činiti s více než dvojnásobnou
přesilou, na divém útěku a zpráva o
tom strhla i první sbor, úplně vyčer-
paný mnohohodinovým již bojem na
síle i na štěstí, k rychlému ústupu.
Stráně nad městem pokryly se opět
vojskem, tentokrát však hledajícím ve
zděšení spásu svou ve zpátečním běhu.
V nepořádku, ve spletených houfích
valily se sbory nazpět, že jim cesty
nepostačovaly. Každý namířil si přímo
k městu, kde však nastávala zácpa, any
ulice nemohly pojmouti veškeré ty davy,
chtějící vniknouti do města všechny na-
jednou. A k tomu viděti bylo brzo i
oddíly jižní, any chystají se sestoupiti
s dobytých právě výšin ku pronásle-
dování.

New-yorský dobrovolnický pluk pře-
stál veškeré chvíle zuřivého zápasu a
prechal nyní v jediném tlumu, zanechav
na bojišti četné mrtvé i raněné, jež
nebylo možno již v poslední chvíli

odnésti. Oba však Čechové zůstali ne-
porušení, ačkoliv se účastnili nejkru-
tější řeže. Nyní pak šli ještě podle
sebe, sotva se již vlekouce. Nemluvili
skoro spolu po celý boj, jsouce příliš
každý pro sebe zaměstnán tím smut-
ným divadlem a péčí o vlastní bezpeč-
nost. Jenom když dospěli na vrchol,
odpověděl Bořický, tážán jsa, jak mu
jest, že se již cítí lépe.

Ve zmatku před městem chopil na-
jednou Bořický krajana za ruku a táhl
jej za sebou, snaže se vyprostiti se
z tísnícího davu. Novák jej sledoval,
pomáhaje si statečně ven, přes klení a
ústrky jiných druhů. Již byli trochu
volnější.

„Kam chceš?“ tázal se krajan.

„Pojď jen!“ vyzýval Bořický a táhl
jej dále.

„Zacházíme si a ti jižní lotři mo-
hou nám býti na krku v malé chvílce!“
namítal Novák.

Bořický vlékl jej podél města, načež
postranní ulicí, kde nebyl takový nával,
vnikli teprve dovnitř. Pak zahruli ještě
za roh a nyní byli v ulici, kudy byli
v poledne táhli.

„Ztočili jsme se s plukem příliš na
pravo“, vykládal nyní Bořický. „Vše
jako zmatené žene se po prostřední sil-
nici! Pamatoval jsem si dobře polohu,
zde dostaneme se dříve za město a do
bezpečí než v hlavním tom proudu, jde-
me pohodlně, jistěji a rychleji!“

„Tím lépe, sotva se beztoho vlečeme!
Zde právě jsme dostali v poledne ten
pomoranč! Aha, hotel Markham!“

„Ano, zde to bylo!“ svědčil Bořický.
„Tam z toho okna! Hodila je nějaká
dáma, všiml jsem si toho dobře — ná-
hodou! Měla šedivý šat, tmavé vlasy!“

Hlas jeho se nápadně při tom chvěl.
Okno však, k němuž hleděli, bylo nyní
zavřeno i na okenici, právě jako po
celém domě, kde zdálo se býti vše opu-
štěno, prázdno.

„Ani člověčka není zde viděti! Vše-
cko asi uprchlo před nepřitelem a mělo
dobře!“ pravil Novák.

„Myslíš? Ah, ovšem!“ mluvil Bořický
jako v zamyšlení, dívaje se stále k oknu,
jakoby se nemohl od něho odtrhnouti.

„„Pojďme, pojďme!“ pobízel druh. „„Je zde zpropadeně smutno! Slyšíš, tam je nějaký hřmot! Ta jižní rota vniká nejspíše do města. Pryč odtud!““

A nyní chopil on Bořického a vlekl jej za sebou. Tento sledoval jej jako stroj —

Zatím byli oba obyvatelé hostinského pokoje v hotelu Markhamově posud zde a u větších ještě starostech než v poledne. Když bylo odtáhlo vojsko, zvětšila se za chvíli vřava vzdáleného boje a starý muž musel konstatovati, že se bitovní zápas značně přiblížil. Pak ale nastal najednou velký hluk a křik. Obyvatelé města, kteří byli vyšli podívat se na bitvu, prchali nyní v jediném shonu domů, přinášejíce smutnou zvěst, že spolkové vojsko couvá, že jižních sborů je přesila, že v brzku nastane útek, což se ovšem také hned plnilo. Kdo mohl, prchal z města, jemuž hrozil strašný osud pouličního boje, kterému asi sotva bylo vyhnutí. Zmatek byl nesmírný a již v tom počalo hřnouti se couvajcí vojsko. I lidé z hotelu přiběhli, zavírajíce okna, jako všude a varovali jak jen mohli se srozuměti, nemocného cizího starce s jeho právodkyní. Tito ovšem byli nuceni zůstatí zde, děj se co děj.

Připravena již na vše, seděla mladá ženština opět u postele starcovy, v dusném pokoji, kamž nyní nevnikal ani větérek. Střelba ustála, ale temný lomoz a křik zaléhal až sem. Ulicí běžely chvillemi houfy vojáků — snad už jižních! Snad v nejbližší chvíli rozzuří se zde hrozná řež, nebo počnou se sypati dělové kule. V tupé bezmyšlenkovitosti, ve zděšení, které ubíralo již vše pomýšlení na ostatní věci, jež nesouvisely právě s okamžikem, seděla tak, majíc ruce své v rukou starcových, který se chvěl — ne o sebe, ale o ně.

Nemluvili již, nevzpomínali, čekali první opět rány. Rámus, pokřik opakovaly se každou chvíli. Pak na dlouhou chvíli vše trochu utichlo, ale z dálky bylo slyšeti rachot pušek. I to umklo, až konečně slyšeti byl nový hřmot, zcela rozdílný od toho, jež působilo prchající vojsko, jakýsi jásot, povely. Jižní sbory obsadily právě město, téměř bez boje!

III.

Ústup obou sborů děl se tak rychle, že tyto neměly ani času přivolati zálohu, ponechanou na jižní straně města na dosti vysokém pahorku, kdež se nacházel hřbitov, od něhož dostal celý vrch jméno Cemetery Hill. Zůstatat' zde divise, osm pěších pluků pod velením bývalého pruského důstojníka Steinwehra, jenž toto jméno své učinil zde jaksi skutkem. Opevnil' celý vrch pro všechny případy, jak se jen v krátkém čase tom dalo, a přirozená ta již pevnost' učiněna schopnou k vytrvalé obraně. Stromy zporáženy jsou na záseky, z kamenů utvořeny celé zdi a děla řádně umístěna v nejuvhodnějších polohách. A co byly přípravy tyto vykonány, již valily se poražené sbory jako lavina s vrchů k městu a odtud, vidouce nemožnost' delšího odporu zde, dále na Cemetery Hill. Bylo půlčtvrté, když sem dorazil povelzem velitel druhého sboru, oblíbený a hrdinný generál Hancock, který meškaje právě v hlavním stanu v Taneytownu, několik mil jižněji, vyslán byl vrchním velitelem Meadem v největším spěchu i se sborem svým na bojiště, z něhož docházely povážlivější zprávy. Tento ihned, předstihnuv mužstvo své, dal rozkaz, aby Gettysburg byl úplně vojskem opuštěn a vše soustředěovalo se zde na výšinách, kam brzo dorazil i generál Howard. Zde unavený, padající lid v rychlosti opět jest šikován a zmatené houfy uváděny do jakéhosi pořádku, aby aspoň na chvíli byly ještě schopny odporu. Pozůstala tuto divise chystala se řádně přivítati nepřitele a držeti jej, dokud by nebylo ostatní mužstvo opět pohotově, nebo dokud by nepřišly nové posily, očekávané každou hodinu. Hancockův sbor ukazoval se již na obzoru.

Únavou, hladem i žízňí schváčené vojsko odpočívalo, některý více mrtev, nežli živ. Leželi ve vysokém obilí nebo pod křovím, hledajíce kousek úkrytu před žhavým sluncem. Kdo mohl, odvěkl se ku potoku dále pod strání, k Rock Creeku, aby se napil, ovlažil skráně a rozpálenou hlavu. Nebylo to však zcela

bezpečno, neboť nepřátelští harcovníci postupovali již od města k vrchům, odkudž však bylo viděti každé hnutí většního oddílu.

Panovala všeobecná zmalátnělost, malomyslnost. Udeří-li jižní armáda ještě dnes opětně s takovou zuřivostí, s takovým tlakem na zmožené tlupy severní, vystřílené, slabé, pomíchané, není možno, aby se i v této dosti výhodné posici děle držely. A do večera ještě tak dlouho, den právě nejdelší! Ani to parno posud neulevovalo.

Nepřítel se blížil, massy jeho táhly k městu, ukazovaly se na Oak Ridge po levé straně, a přední voj postupoval pomalu na výšinu Cemetery Hillu, zahajuje harcovnický boj se stfelci Steinwehrovy zálohy. Po malé však chvíle napjatého očekávání, všeobecného rozčilení, povolány jsou dle všeho oddíly ty od jižního vůdce zpět. Odtáhly opět ku městu, zůstavivše jen četné stráže. Bylyť sbory jižní rovněž asi umdleny, než aby mohly pustiti se v nový zápas, v opětný zoufalý boj o silnější ještě postavení, dosti dobře opevněné, hájené z části odpočatým mužstvem a zvláště an musily pozorovati i blížící se posily.

Bořický s Novákem seděli u plotu vedle pšeničného pole, drtíce z klasů zrní a zahánějíce nedostatečnou potravou tou hlad. Byli se napili před tím z potoka, umyli trochu tváře, přezuli boty.

„Proč nejíš?“ tázal se Novák, pozoruje, že přítel více pšenici nedrobí.
„Budeme míti dnes asi sotva co jiného k večeři!“

„Nemám dnes chuti“, odpovídal Bořický, stále zamyšlený, se svařštělým čelem.

„Něco ti podle všeho je!“ tvrdil přítel.

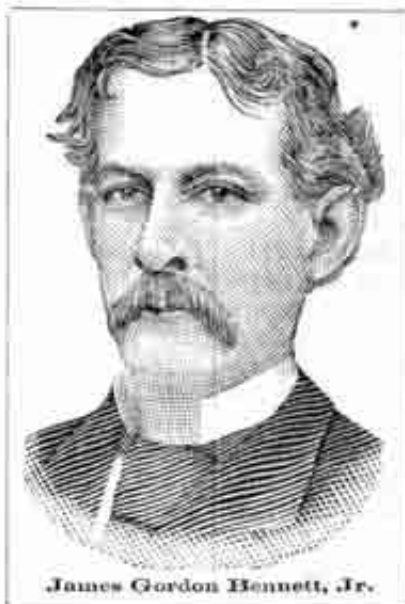
„Ani sám nevím co! To je tak z toho, co jsme dnes zkusili!“

„Člověk je opravdu až pitomý“, svědčil Novák, „ani mne život už netěší! Jsme tak uštváni, že by to bylo pomalu našinci jedno, zabijou-li jej! Hrom má do té psí vojny už bít!“

„I mně by bylo jedno, kdybych měl třeba hned umřít!“ mluvil temně Bořický. „Ba raději bych dnes zemřel, než-li takto žil!“

„To potěšení se nám může snadno stát co nejdříve!“ pravil trpce Novák, načež opět umklil. —

Když byli jižní harcovníci již ve městě a nic vážnějšího se neukazovalo, sbor pak Hancockův přišel úplně blízko, takže mohl každou chvíli zasáhnouti v boj, povoleno mužstvu, které dnes stálo v boji, delší odpočinek. Vše nyní již uléhalo, kde jen kdo mohl, aby použil aspoň té chvílky, již mu buřiči povolí. Avšak posila byla již dávno zde, blížil se pak i nový, dvanáctý armádní sbor, pod generálem Slocumem,

James Gordon Bennett, Jr.

oznámen byl i třetí sbor Sicklesův, a jižní vojsko, pozorujíc asi značné tyto síly, upustilo ode všech pokusů o dobytí Cemetery Hillu. Ve městě bylo ale dle všeho velmi živo.

Hodina mýjela nyní nerušeně za hodinou. Mužstvo většinou spalo, nově došlé a záložní sbory byly zaměstnány na polních hradbách, na dočasných opevněních, jež bez oddechu byly zlepšovány a posice upravovány. Pluk přicházel za plukem, vše unaveno, hladovo, ale veselé mysle, která při pohledu na stále rostoucí tu sílu počala se zmocňovati i zmalátnělých již oddílů. Později došly i nějaké zásoby, rozdělaný ohně, rozdě-

lována potrava, vařena večeře. Každým okamžikem zlepšoval se stav zubožené armády a v každém směru.

Novák, nasativ se trochu pšenici, usnul podle Bořického a spal asi po dvě hodiny. Bořický zůstal vzhůru, pohlížeje stále ku Gettysburgu. Chvillemi položil hlavu na ruce a dumal, pak se opět zamýšleně díval do dálky. Mnohé vzpomínky vřily mu hlavou, mnohé a to asi bolestné, dotýkaly se srdce, neboť si často smutně povzdýchl.

Byl spolkovým vojákem hned od svého počátku války. Když byl přijel z vlasti, nedávno před tím, neuměl ani slova anglického a následkem toho bylo mu o práci zle. Svě vzdělání byl by milerád vyměnil za nějaké řemeslo a byl by se nešťtěl nijakého zaměstnání, jen když počestného, ale nic nemohl nalézt, nechtěl-li se chopiti práce právě nejnižší, nádennické, na níž opět nebyl zvyklý a kdež bál se hlavně surové společnosti a hrubého nakládání. Krajanů, kteří by mu byli mohli pomoci, schválně nevyhledával, maje k tomu své příčiny, a cizí lid se ho nechtěl ujati. Peníze, které měl sebou, počínaly docházeti — tu vypukla válka a Bořický dal se za dobrovolníka. Rychle chápal vše, co měl zapotřebí z řeči a nyní již dosti mluvil. Přes to však přilnul nejvíce k tomuto dobrému hochu, krajanu Novákovi, jenž zde vedle něho nyní odpočíval. Sešli se u jedné setniny, sami dva Čechové, Novák mluvě více anglicky, ale jinak dosti nevědomý, za to však dobrosrdečný, upřímný, který měl vzdělaného krajana v lásce, tento pak dle možnosti na nekonečných pochodech jej poučoval, maje v něm navzájem živou konverzační knihu. Posavade sloužilo oběma zdraví i štěstí ve dlouhé té válce.

Novák se probudil konečně a palezna krajana sedícího, jako před usnutím, počal jej plísňiti, proč si také neodpočinul.

„Nemohu ani spát!“ stěžoval si Bořický se smutným úsměvem. „Jsem dnes ve zvláštní náladě.“

„„Co nového?““

„Dostaneme večeři, maso a kávu. Právě šel kolem desátník, který mi to zvěstoval!“

„„Ti jižní buiči mají se asi lépe než my!““ mluvil Novák, potěšen touto zprávou. „„Ti tam dole v Gettysburgu asi hospodaří! Co pak dělá ta osoba, která nám hodila pomoranče?““

Bořický se zachvěl tak nápadně, že si toho Novák, který ostatně slova ta úmyslně byl již pronesl, sobě povšiml.

„„Co je ti? Co tě tak hnulo?““

„Nic, pranic!“ zapíral Bořický.

„„Oh, přece, dnes jsi vůbec jaksi podivný! Pozoruj to dobře!““ doléhal Novák.

„Nu, ano, není mi dobře, z toho parna . . .“

„„Nikoliv, odpusť, ale — mně nic nezapřeš, a nemáš i proč, abys měl nějaké tajnosti, poněvadž snad věříš, že jsem tvým upřímným kamarádem! Zdá se mi pořád, že dnes něco přede mnou skrýváš, ano, po celé odpoledne! A stále jsi se ohlížel po Gettysburgu, schválně jsi mne vedl tou ulicí, kudy jsme táhli v poledne, kolem toho hostince! Všiml jsem si toho hned dobře, a když jsi povídal, kterak ta osoba vypadala, chvěl jsi se také při tom, jako teď, takže jsem si musil vzpomenouti i na tvou odpolední mdlobu, kterou jsem si dříve vykládal horkem a unavením! Hleď, já tě pozoruji bedlivě jako dobrý přítel, to můžeš viděti a proto mne to musí bolet, když nemáš ke mně žádné důvěry. Něco tě trápí a rmoutí, ale světití se nechceš, ačkoliv by se ti tím snad ulehčilo a mohl bych ti po případě i něčím prospěti . . .““

„„Nuže, nemýlil jsi se!““ mluvil smutně Bořický, přerušuje tyto výčitky a domluvy, jichž oprávněnost dobře cítil. „Zdá se mi však, že jsem se mýlil já! Ne, vždyť to ani není možno a k smíchu je má domněnka, která mnou tak hnula, že na to stále musím mysliti, ba že jsem ztratil od té chvíle úplně hlavu!“

„„Jak to? V čem myslíš, že by ses mýlil?““

„V ničem jiném než v osobě! Zdálo se mi, skutečně se mi musilo jen zdáti, snad to bylo spojeno již s tou polední mdlobou mojí, že jsem zahlédl tam v tom hotelu, v té osobě, házející nám oranže, někoho, s kým jest osud můj velmi úzce, ale též velmi nešťastně spojen . . .“

„Snad tvá žena naposledy! Nebyl jsi snad tady nebo v Evropě ženat?“ zvolal překvapeně Novák.

„Nikoliv, na neštěstí ne, neboť pak bych sotva zde se byl octl! Jest to horší, ale, — prosím tě, Nováku, nechtěj na mne dnes, abych ti to vypravoval! Jsem dnes tak pohnut, rozčilen . . .“

„Ano, jsi opět takbledým, a já nechci tedy nic vědět! Však mi to povíš, až přijde čas k tomu, až budeš mít chuť, není-liž pravda? Ale pověz raději dříve, věř, že se ti odlehčí!“

„Ostatně“, pokračoval Bořický více jako pro sebe, „vždyť se beztoho mylím! Vždyť není možno, aby to byla ona! Kde by se zde vzala? Co by zde dělala? Není, není možná! Lidé jsou si podobní a osobu tu zahlédl jsem jen na okamžik!“

„Pamatuj, že stává ale tušení, které, jak se mi zdá, u tebe velmi zřetelně promluvílo. Byl jsi hned, v okamžiku celý změněn, což nebývá samo sebou!“

„Oh, a kdybych se nemýlil, kdyby se zde nacházela — pak by to bylo pro mne ještě horší!“

Bořický se zamkl a Novák jej z toho dále nevytrhoval. Seděli chvíli tiše podle sebe. Vojáci kolem přecházeli, volali, povykovali, dlouhá řada ohňů byla již rozdělena a celá krajina proměnila se v širý vojenský tábor, do něhož stále přibývalo mužstva. Oddíly ze dnešního boje požívaly poklidu až do soumraku, kdy rozdělovány maso a káva, jež přijaty byly s nadšením. Dostavovala se lepší nálada, zmalátnělým dosud sborům tak potřebná. Když pak k večeru roznesla se zpráva, že vrchní velitel Meade na radu generála Hancocka míní s celou armádou v postavení na Cemetery Hillu vyčkati zatím, jak se věci utváří a co budou dělati jižní buřiči, jichž musila dle dnešního boje státi zde v okolí značná síla, panovalo všeobecné uspokojení. Byla naděje na rozhodnou bitvu, která po případě může ukončiti celé to veliké tažení a armáda, důvěřujíc výhodnému postavení svému, nepochybovala o svém vítězství.

Bořický a Novák, když byli pojedli, první však opět jen málo, vydali se ještě

na obhlídku celého postavení, či spíše aby se podíval Bořický ještě jednou dnes na Gettysburg. Tento však neprozrazoval ničím zvláštním přítomnost zúfivého nepřítel, který tentokráte zde proti svému zvyku nepálil, snad ani neplenil, jak to dělával v každém yankeeském městě, jež mu do rukou padlo. Ohnivé sloupy, stoupající k obloze, pocházely jen od velikých ohňů v jeho ležení a táhly se po všech návrších severně a západně od města. Soudě dle počtu jich, musil býti nepřítel značně silný.

Oba druhové šli tak daleko, jak jen mohli, až zavolala na ně stráž, aby se vrátili. Zůstali však chvíli státi, pozorující, pokud valící se již soumrak dovoľoval, město i s okolím. Doposud byli mluvili jen několik slov a to ještě o všedních věcech, až teprve nyní počal ku překvapení Novákově sám Bořický.

„Dal bych za to věru mnoho“, pravil najednou prudce, „kdybych mohl se dovědět jistoty, zdali ona ženština v Gettysburgu byla onou, na niž myslím, či nebyla!“

„To lze ovšem těžko nyní vypátrati! Kdyby nebylo těch prokletých jižních buřičů! Nu, však je, bohdá, odtamtud také dostaneme!“

„Možná, musíme aspoň doufati, ale kdy? Kde se zatím octne, či již octla — ta, která mi nyní tak v hlavě leží. Nalézala se v hotelu, což právě nejvíce mne překvapuje, byla tedy dle všeho ve městě cizí. Kdo to asi jest?“

„Nevím posud, oč vlastně se jedná, ale vidím na tvém neustálém zamyšlení, roztržitosti a smutku, že o velmi vážnou věc, která tě velice trápí!“ podotkl Novák, mírně tím způsobem narážaje na Bořického tajemství.

„Je-li to ona“, zvolal tento vše s pohnutím, při němž každé slovo dralo se mu z nitra, citem již překypujícího, jaksí násilně, ale přece opět rychle, „pak jsem viděl dnes tu, kterou jsem miloval více než sebe, a která mne přece bídným způsobem opustila, k vůli již odešel jsem z Evropy a přišel — nespravedlivě však, jako že je něco nad námi, konečně i o svou čest! Ztratil jsem k vůli ní vše, vše — postavení, rodiče,

vlast, ano i česť, poklad největší, jak jsem, bohužel, měl příležitost trpce seznati! Historie moje jest dosti dlouhá, ale celkem jednoduchá! Miloval jsem, šťastně, jak jsem se domníval, ana láska moje zdála se býti opětována a předmět citu mého hoden! Byl jsem šťasten i jinak, ve svém zaměstnání i ve vyhlídkách, byl jsem úplně spokojen. Měl jsem milující rodiče, dobré druhy, byl jsem oblíben i vážen všude! A najednou peme! Jediny téměř den pochoval všechny mé naděje a nezbylo mi nic jiného, než odchod do ciziny. Co mne pak bolelo nejvíce, bylo to, že mne i ona opustila!"

Novák beze slova stiskl ruku přítelovu, jenž zdál se býti bolestnými vzpomínkami přemožen. Chvilí panovalo mezi nimi úplné mlčení.

„Deset let života svého dal bych na to“, pravil konečně opět Bořický, „kdybych mohl dovědět se pravdy, zda-li to ona, či nic! Podobá jest však překvapující, a pochopíš asi, že obraz její vryl se mi pořádně v paměť, a tušení mé pak také souhlasí, pravíc, že se nemýlím, kdežto okolnosti mluví opět proti tomu. Co by zde dělala, jak se zde octla, musím se ptáti opět a opět?! Jest v Čechách provádána, má snad již dívky — ne, není možná, aby to byla ona, a přece stále mi něco praví, že se nemýlím! A kdyby to byla ona — proč sem přišla a s kým? Jaký osud by jí byl sem zanesl? Vše to zůstává pro mne neproniknutelným tajemstvím a snad zůstane navždy, neboť i kdyby mne zrak můj a tušení nemýlily, kde se asi v tuto dobu třeba již octla, či octli, neboť sama zde sotva bude! Uvažuji o tom stále! Neklamu-li se, pak naskytá se otázka, je-li zde domovem, či octla-li se tady jen náhodou, čemuž by nasvědčoval pobyt její v hotelu. Je-li tomu tak, co jí vedlo sem, do válečné vřavy, poblíže bojiště a proč by byla odešla v čas z nebezpečného místa? Nemohu si otázky ty nijak uspokojivě zodpovídati!“

„Musíme se těšiti jen nadějí, že vítězství otevře se nám v brzkou opět cesta do Gettysburgu, kde snad naleznemeš klíč k tomu všemu!“ těšil jej Novák.

„Musíme se zítra v boji hodně o to přičiniti!“

Na to odebrali se opět ku stanovišti své setniny, aby našli dosti krátkého nočního odpočinku pod hvězdnatým nebem, na tvrdé zemi, s vakem pod hlavou.

IV.

V obou hrozných těch dnech, 2. a 3. července přičinili se oba čeští krajané skutečně co byli jako prostí pěšáci jen mohli, o vítězství severních zbraní! Byl to krutý zápas, hrozný obraz boje, vedného s nevyrovnanou udatností, jako zuřivostí.

Během noci a následujícího jitra dorazily ke Gettysburgu ostatní oddíly obou armád, jež nyní v plné síle chystaly se k rozhodnému boji. Postavení severní uznávali asi i jižní generálové za velmi silné a proto otáleli ráno se započítím boje, zkoumajíce zatím soka slabé stránky. Byloť viděti stále jich obhlídky, houfce jezdců, slídících po celé krajině a odvažujících se až ku předním strážím spolkového vojska, které zatím pilně pracovalo na úpravě a opevnění výšin, na nichž chtělo vyčkati nepřátelského útoku. Jinak panoval po celé té pěkné, pahorkovité krajině, s modrými vrchy Alleghenského pohoří v dáli, poměrný klid. Pestré lučiny s bublavými potůčky byly milou pastvou očím, stinné lesy po stránkách zvaly k odpočinku, k pohově, květiny a kvetoucí kře voněly, vše poskytovalo rozkošný obraz bohatého, malebného kraje. Jenom to ptactvo uprchlo, zahnáno jsouc včerejším bojem a přítomností tolika lidstva, a to obilí, sklánějící své zlaté klasy k zemi, šeptalo si o těch massách vojska, v něm se skrývajících. Tu a tam jen zazněl povel, zvuk polnice, zaržál kůň, padla rána — jinak nedávala jižní armáda o sobě téměř ani vědět, posunujíc oddíly své co možná tajně lesy, houštinami a vysokým obilím.

Tak trvalo to celé dopoledne, ve kteréžto době mohly se obě strany řádně zotaviti. Jižnímu vůdci, generálu Lee-mu, vyčítává se všeobecně, že učinil chybu, neútočiv na Unionisty, když tak neučinil hned večer, aspoň druhého dne časné

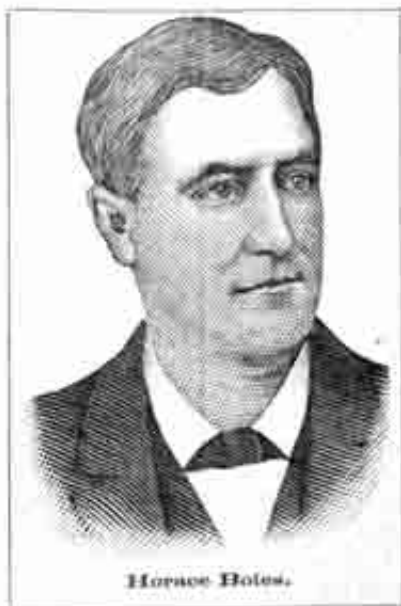

z rána, při čemž však zapomíná se na velikou únavu také jeho mužstva! Ovšem že se zatím severní sbory lépe sebraly, shromáždily, odpočinuly a opevnily, avšak i jižním bylo zapotřebí nových a větších sil, aby mohly podstoupiti útok na postavení přirozeně již pevné, hájené čerstvými oddíly, zvláště an počet nepřítelů byl neznám a povědomo bylo jen, že stále vzrůstá.

Teprve ve čtyři hodiny započal Lee boj a sice vyhlédl si velmi příhodné místo k útoku. Severní sbory zaujímaly řadu pahorků, skupených na jihu Gettysburgu ve způsobě podkovy, otevřené k jihu. Vrchol, ozubec podkovy té, nalézá se právě nad městem, na Cemetery Hillu, nejlépe opevněném, nejtíže dobytelném. Zde právě stál sbor Howardův ovládaje děly svými kotlinu Gettysburgskou. Utrpěv včera mnoho, byl zde postaven na místě, kde se asi nepřítel sotva odváží přímého útoku, jenž by proň spojen byl v pádu zdaru s ohromnými ztrátami. Zde stáli s newyorským plukem i oba Čechové, Novák s Bořickým. Na levo odtud stál sbor Hancockův, a ještě dále, úplně na levém křídle sbor Sicklesův, kdežto pravé rameno podkovy svěženo bylo k obraně sborům prvnímu, nyní Wadsworthovu a Slocumovu. Veškerá úbočí pahorků těch byla posázena hojně děly, jichž v poslední chvíli značně přibylo. Na pravé straně opíralo se postavení severní armády o široký bahnitý potok Rock Creek, na levé o skupení pahorků, zprvu dosti slabě obsazených. Pahorky tyto ovládaly jedinou řádnou a jistou cestu, běžící právě prostředkem podkovy, kdež umístěny byly veškeré zálohy, zásoby a nemocnice, od severu k jihu. Zmocnil-li se jich nepřítel, měl

otevřený celý týl severní armády, která ani ustupovati nemohla bez hrozných ztrát a bez uvarování nesmírného nepořádku.

Sem právě, s uznání hodným bystrozrakem, vrhly se jižní sbory. Obsazení pahorků v čas ještě sesláno nejbližšími sbory, avšak tím opět zeslabeno celé levé křídlo podkovy, kde povstala dokonce i mezera, dobře zpozorovaná brzo jižními, kteří se také ihned do ní vrhli. Zuřivé boje zde svedené, vzteklé útoky a hrdinnou obranu, jichž místa ona byla svědkem, nemožno ani vylíčiti. Děsné salvy dělové i ručníč-

Horace Hotes.

ní, chvílemi právě řvaní kovových jícnů, zběsilé zápasy mužů proti mužů opakovaly se neustále a rovněž tak zuřivě bojováno i na křídle pravém i ve středu. Domněnka, že místa ona budou útokům méně vystavena, se neosvědčila, sbory, včera značně zdecimované, musily vydržeti opětně celou řadu divokých útoků, vedených s neobyčejnou tvrdožijností a vytrvalostí. V divoké směsí rvali se místy bojovníci obou stran jako hejna dravých šelem, zvláště tam, kde

útočili „Louisianští tygrové“, jižní pluk, který vydobyl si toho jména pro svou odvahu a slepou zuřivost na Cemetery Hillu, bráněném severními vojiny již jen ze zoufalosti, an nemohli od protivníka očekávati milosti. Jižní řady, hustě sražené, podobaly se klínům, jimž nemohly řídké, roztáhlé řady Unionistův nikde dlouho odolati. Lvídatnost s tygří zuřivostí a vlčí vytrvalostí panovaly na stranách obou, avšak jedině výhodné postavení zachránilo severní prapory před úplnou pohromou.

Na večer prvního dne byly osudné pahorky Round Tops jižními pluky napolo dobyty a rovněž na pravém křídle dosáhly

tyto dosti značných úspěchův, jež zastavila noc, k velikému prospěchu sborů severních. Dokonání obrovského zápasu ponecháno jižními veliteli, jistými již úspěchem, na ráno.

Bořický s Novákem vytrvali věrně podle sebe i v nejkrutějších bojích. Sbor Howardův na Cemetery Hillu byl dosti ušetřen až do zběsilého útoku Earlyho divise s „Louisianskými tygry“ v čele. Hlavně ručnic obou krajanů byly rozpaleny stálým střílením, nábojnice vícekrát jsou vyčerpány a opět naplněny. Jižní konečně přelézají nízké kamenné hradby a vrhají se na děla, chráněná však zoufale pěchotou. I v nastalém boji muže proti muži neopouštěli se oba druhové a společně odráželi, vzájemně se chráníce, bodáky nepřátel. Zvláště Bořický zdál se býti dnes stejně zuřivým jako ten nejdivočejší jižní „tygr“ a kdežto dříve s úžasnou chladnokrevností snažil se jen dobře mířiti, aby ani rána nepřišla na zmar, tak nyní snažil se sám činiti smělé výpady, jakmile se mu na okamžik poněkud uvolnilo. Novák neopouštěl jej ani na krok, dýchaje pílň, aby ho dle možnosti ochránil.

Tu najednou, uprostřed největší vřavy, zavrával Bořický a zůstal nehybným.

„„Raněn!““ zvolal Novák zděšeně.

Bořický zavrtěl jen hlavou, ukazuje zbraní svou ve chvíli se ruce, z níž mu div nevypadla, na jednoho z nepřátelských vojákův, asi pět kroků od něho. Novák se podíval — neznal ho však.

„Tot' on!“ vyrazil jen ze sebe Bořický.

„„Kdo?““ tázal se ještě Novák, avšak nedostalo se mu již odpovědi.

Jižní voják, statný to muž, zarostlý dlouhým černým vousem, se zamračeným pohledem, zpozoroval také v tu chvíli již Bořického, vytřeštil na něho též v prvním okamžiku překvapeně své černé jiskrné oko, ale pak vrhl se naň již bleskorychle, dříve než-li se kdo mohl toho nadáti.

„Tot' náhoda!“ zařval česky, ale s cizím přízvukem, k nemalému překvapení Novákově a již již vnikal bodák jeho do Bořického prsou. Tento smrtící zbraň odrazil, avšak jenom na okamžik, neboť již zvěděla se hrozivě proti němu podruhé.

„Bída!“ zvolal Bořický rozhořčeně, snaže se brániti, avšak v tom již projelo studené železo jeho levé rámě, jak se uhýbal, aby bodák nezajel do srdce.

„„Hrom a peklo!““ zaklel nyní jedině Novák a vzpamatovav se z překvapení nad nenadálým setkáním s neznámým krajanem, avšak Bořického známým nepřitelem, vrazil tomuto, na útok jeho nepřipravenému, svůj bodák hluboko do prsou.

Právě v čas, neboť hrozil druhým, dle všeho ještě lepším útokem, Bořického znovu bodnouti.

„Můj bože!“ vykřikl Bořický, vida, že se protivník jeho náhle skácel.

„„Snad jej nebudeš litovati?““ zvolal Novák udiveně.

„Jen ať není mrtev a dá nám vysvětlení!“ pravil Bořický, dívaje se po nepříteli, ležícím u jeho nohou.

„„Žije!““ volal Novák.

„Nuže, tedy pryč s ním!“

Na štěstí couvali právě jižní útočníci a severním vojnům se značně uvolnilo. Rozvzteklý na Bořického jižní voják byl snad ani nepozoroval, že jeho druhové jsou již zatlačeni kus od něho, že obklíčen je modrými, mezi nimiž hrozila mu smrt' ode všech.

Bořický s Novákem mohli tedy pomýšleti na zajetí raněného. Bořický však teprve nyní zpozoroval, že ho rána bolí a že má rukáv plný krve. Proto přece ale chopil se pravici nepřitele, ležícího bez vědomí, za límec, Novák mu přispěl na pomoc a odtáhli jej tak o kus dále, k malému křoví u kraje pšeničného pole.

„Nech mne s ním zde!“ prosil Bořický Nováka.

„Dej pozor na něho a zavaž si ruku, aspoň šátkem!“ napomínal jej tento, vracaje se do boje.

Avšak Bořický ani neposlouchal, maje v hlavě jiné myšlenky než o ruku.

Kolkolem zůstal boj, jehož vřava, na niž byl již zvykl, jej však neděsila, aniž všiml si tu a tam dopadajících granátů a svištěcích mu kolem uší kulek. Pozoroval bedlivě ležícího před ním muže, podle něhož poklekl. Pramen krve zbarvil již košili, která vykukovala pod rozepjatým, volným kabátem.

„Krev moje, prolitá jím, mísí se s jeho!“ mluvil mimovolně mezi zuby, vida, že několik kapek z jeho raněné ruky upadlo na zkrvácenou košili. „Jest ta bledost jeho již smrtelnou? Toť by byla škoda, veliká škoda pro mne! Musím se všeho dovědět! Snad aspoň nyní neselže!“

Otevřel polní svou láhev a nalil několik kapek whisky do pootevřených úst muže, jenž jenom slabým hnutím prsou dával na jevo známky života.

Palčivá tekutina měla žádoucí účinek. Jižní vojín sebou trhl, když přišla na jeho žfznl vyschlé rety a do žhavého jícnu a hned po té otevřel oči, vytřeštiv je na Bořického.

„Urbane!“ zvolal tento. „Poznal jste mne tedy, jako já vás, a to hned na první pohled!“

„„Proklatě!““ pronesl jen zajatec se zatřátými pysky, rozhlédnuv se a vida, že je v moci Bořického.

„Urbane, kde je Emma?“

Muž neodpovídal, kouleje divoce očima. Snažil se povstatí, ale chytil se hned za prsa, ze kterých se mu vyřinula mocnější krev.

„Kde je Emma? Co dělá v Gettysburgu? Proč jste ji sem vedl? Abyste mne po tom všem ještě více pronásledoval a život mi trpěl?“

Jižní voják vytřeštil při těchto slovech oči ještě více a na tváři jeho zračilo se veliké udivení.

„Co se děje? Mluvte!“ doléhal naň netrpkělivě, vášnivě Bořický, nevšímaje si toho. „Snad za chvíli bude již po vás, snažte se aspoň před smrtí udělati něco dobrého! Oh, znám tu vaši zlomyslnost, která je s to zatvrditi vás tak, že raději zemřete, než byste mi něco sdělil. Lotrem jste byl a lotrem chcete zůstatí! Proč jste zavedl Emmu sem, do Ame-

riky? Spatřil jsem ji včera, vím o ní, vím nyní s kým přišla, jak se zde octla! Mluvte, záleží-li vám aspoň na jejím štěstí — po mém je dávno veta, mně už nepomůžete!“

A Bořický se trpce, divoce zasmál.

„„Emma je v Gettysburgu!““ zvolal Urban sám k sobě, překvapeně, udiveně.

„Ano, to vím!“ pokračoval Bořický, maje slova ta za potvrzení své otázky, kdežto byla jen výrazem úžasu. „Mluvte jen, jak možno jí pomoci, co míní dělati, kam se obrátí v těchto okolnostech. Musil jste přece udělati opatření pro ten

případ — sdělte mi vše, učiním co mého možného, třeba jste mi oba tak hrozně, tak hanebně ublížili!“

Jižní vojín dal se do křečovitého, nuceného smíchu, ale nepromluvil ani slova.

„Vy se mi ještě vysmíváte, bídáku!“ rozohnil se již Bořický. „Nejprve jste mne připravil o důvěru mých představených v úřadu, pak jste na mé jméno spáchal krádež, na to jste na základě toho mou nevěstu ode mne odvrátil, abyste se sám o ní ucházel, mne vyšťval do ciziny a naposledy i tu ne-

Buffalo Bill.

šťastníci s sebou sem vylákal abyste ji zůstavil nyní opuštěnou, uprostřed cizího vojska, vši té spousty, to je hrozné, hrozné! Lotře, lupiči mého štěstí, vrahu mého života! Mám tě nyní v rukou, mohl bych tě obratem ruky zničití a poslati tam, kam dávno náležíš, ale neposkvrním se vraždou tak jako bys učinil bez rozpaku ty, vrhnuv se na mne a poraniv mne. Nejsi hoden, abych na tě plivl jako na psa! Mohl bych nyní, kdy jsi v rukou našich a kdy bohdá brzo i v Gettysburgu se octneme, vyžítkovati nepřítomnosti tvé u té . . ., sděliti jí, jak se věci vlastně mají, pomstítí se na tobě i na ní, avšak učiním jinak! Ukážu ti,

že jsem lepším, — dám tě dopravit na obvaziště!"

Bořický odcházel a jižní vojín zmítal sebou na zemi jako bezmocný dravec. Vída však, že nemůže povstati, utišil se a přidržel si bedlivě ránu, aby mu krev příliš neubíhala. Chvillemi klel bolestí a skřípal zuby.

"„Je tedy v Gettysburgu!" mluvil sám k sobě, ve chvílce malého ulehčení, německy. „„Jak se zde octla? Co zde chce, koho hledá? Hahaha, mne asi sotva! Toho hlupáka hledá! Proklatě! Ten chlap má přece štěstí! Proč jsem jen nemohl ho skoliti, dáti mu aspoň takovou, jakou mám nyní sám? Že jsem to nevěděl ještě včera, že je zde v Gettysburgu, byl bych ji navštívil a po čertech se s ní pobavil! Ta by měla radost, hahaha! Mně se ale zdá, že to se mnou dochází, je mi trochu zle! To by bylo hloupé — dobře že mi ten hlupák šel ještě sehnati pomoc! Snad přece nebude tak zle! On mne tak nepřekvapil, jeho jsem stále hledal, s ním jsem se někde musil setkati — proto jsem šel na jih, věda, že on je na Severu, ale tohle s ní, to mne přece trochu zarazilo. Urbane, tohle je trochu hloupé a kolečka tvého stroje se ti všude pletou! Bylo by to velmi mrzuté umřít s tím vědomím, že oni se sejdou, domluví a budou ještě šťastně živi, zatím co ty . . . Eh, vše je už jedno, jenom kdybych nezemřel! Ta válka se mi nevyplatila — mám ještě trochu peněz, mohl jsem být ještě nějaký čas veselé živ. Proklatý chlap, ten mne bodl!"

Pak opět skřípěl zuby, zase klel, a zase mluvil, což nebralo žádného konce. Teprve za dlouhou, dlouhou chvíli, snad za hodinu, dvě, přišel Bořický s nosiči raněných a našel jej bez vědomí sice, ale posud živého.

V.

Nový den zasvitl, ještě parnější, jak sluncem tak bojem, než předešlý a již za ranního šera započal znovu válečný ryk, s nímž jižní boje daly se dle svého zvyku do nového útoku. Hrozné ty nárazy jako beranem na řetězy, opětovaly se nesčíslněkráté. V hustých tlumech hnaly

se jižní šiky v před proti slabým, ale pevným šikám severním a vždy po chvíli vracely se ve zmatku, nemohouce prorazit železný ten plot bodákův. Děla stále řvala, pušky hučely, železo zvonilo, ryk neustával. Hustý dým pokrýval krajinu, že nebyl širší rozhled možným. Podobný boj dělostřelectva nebyl dosud sveden v Americe a také dějiny evropských válek vykazují málo podobných příkladů strašné, nepřetržité palby tolika dělových jcnů, soustředěných na tak malé poměrně prostře. Zem třásla se pod nohami od hromového hřmotu, a stromy i skály zdály se chvílemi potáceti.

Tu odpoledne konečně učinila jižní armáda poslední rozhodný svůj útok, památný to boj osvědčených pluků Picketových, vedených přímo na střed levého křídla, proti sboru Hancockovu, bojem již umdlenému, hrozně zeslabenému na mužstvu, nikoli však na duchu. Osmnácte tisíc mužů pěchoty kráčelo v před, dosti pěkně, urovnaně jako na cvičiště a se stejnou chladnokrevností, za níž však skrývala se divoká boječtivost. Nejneohroženější důstojníci Severu strachovali se srážky s touto massou, valící se jako proud povodně beze všech ohledů na překážky a na střelbu stále v před. V nejosudnější však chvíli byly nevyrovnané v udatnosti tyto řady málo podporovány dělostřelectvem, takže nepřítel mohl soustřediti na ně všecken svůj oheň. Celé šiky padlých pokrývaly již úbočí a stráně, avšak šedivý přival dral se přece neustále vzhůru, hroze zaplaviti slabé řady modré pěchoty. Již dostal se k nízké kamenné hradbě, která sloužila dosud této za ochranu, přelezl ji a poraziv obhajce, octl se v samém středu nepřítelově. Ostatní oddíly nenásledují jej však, zdržovány jsou dosud před zdí, kdežto ze severní strany sehnáno sem vše, co jen mohlo býti postrádáno na jiných místech, každá četa, každý muž! Děšť kulí vniká již po dlouhou chvíli do smělého davu tohoto, jenž konečně z části jest obklíčen, z části obrácen na útek.

Bylo po boji, rebelové ustáli od bezvýsledného hnaní mužstva do ohně a brzký večer učinil všemu konec. Ze sto a osmi tisíc, jež čítala jižní armáda před

bojem, zůstalo na bojišti pět tisíc mrtvých a dvacet tři tisíce raněných, zatím co Unionisté, kteří sami ztratili jen na tři tisíce mrtvých a čtrnácte tisíc raněných, učinili ještě osm tisíc zajatců. Generál Lee poznal, že není mu dále možno bojovati a musil druhého dne rychle couvati, odkud byl přišel, nechtěje armádu svou ještě více poškoditi.

Howardovy pluky netrpěly toho dne již přílišně, an útoky, v tuto stranu vedené, byly více na oko, k zaměstnání jich, aby nemohly přispěti jinde, kdež bylo hůře. Byly však udržovány ve stále pohotovosti, ve stálém rozechvění. Teprve podvečer jižní sbory úplně opustily bojiště, táhnouce směrem západním, k bezpečnému pásu Oak Ridge, posázenému děly, pod jejich ochranou chtěly ztráviti po tak hrozném namáhání, po tak veliké ztrátě krve smutnou noc.

Novák, vrátiv se včera večer šťastně z boje, nalezl Bořického na obvazišti s rukou již opatřenou. Rána byla na štěstí jen lehká, za několik dní, nedostaví-li se horečka, mohl býti úplně opět zdrav. Byl jen zeslaben ztrátou krve i rozčilením, jaké mu způsobilo setkání se s Urbanem v takových poměrech. Raněný zajatec však zde nebyl.

Bořický byl zamračenějším ještě než včera. Novák, domnívaje se dle toho, že slyšel něco velmi smutného, ctíl jeho bolest' a nedoléhal naň otázkami. Neptal se proto ani po jižním vojákovi ani po čem jiném, mysle, že se již doví všeho jindy. Přítel byl pak úplně mlčeliv, zádušný, a chvílemi lomcoval jím jakýsi hněv. Odebral se s krajanem opět k setnině a ráno, když cítil, že potřebí jest každého muže, třeba s jedním pážem, postavil se s ostatními, bez ohledu na

své poranění, do řady. K podobné však divoké srážce tentokráte zde již nepřišlo a zůstal dosti tedy ušetřen.

Teprve k večeru, když viděl, že vítězství chýlí se na stranu, v níž stál, jakoby oživil a oko jeho zazářilo. Nabýval naděje s každou tou ranou děla, do nepřitele vypálenou, s každým tím krokem odražených, couvajících jižních oddílů. Radostný šum, veselé volání rozléhalo se již po řadách obranců Unie, neslo se od čety k četě, vojáci vyhazovali čapky do povětří, důstojníci mávali svými klobouky, hvězdnaté prapory jaksi hrdě se třepaly vzduchem.

Rebelové táhli zpět, řady jejich tratily se v ulicích Gettysburgských a pod korunami mohutných dubů na Oak Ridge, zanechávající všude kol kolem množství mrtvol i těžce raněných, kteří jim nestáli snad za namáhání, aby je vlekli sebou. Večerní soumrak snášel se již kvapem na krajinu a na pronásledování nepřitele nebylo tedy ani pomyslení, nehledě ani k unavenosti sborů, jež byly dnes v tak tuhém ohni.

Bořický s Novákem vyměnili za den něko-

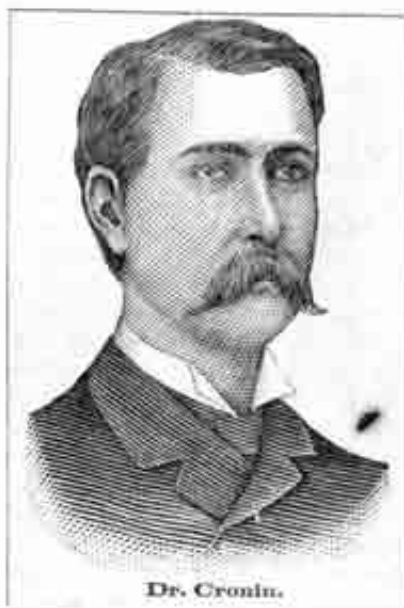
lik pouze slov, týkajících se průběhu boje a pak stavu Bořického poranění. Nyní však počal sám tento, nemoha již pohnutí svému meze klásti.

„Rád se podívám, podaří-li se nám ještě jednou vniknouti do Gettysburgu?“ pravil.

„Proč by se nám nepodařilo nyní?“ dával mu naději Novák. „Nepůjdou-li ti buřiči sami odtamtud, vyženeme je zajisté hned zítra!“

„Věřil bys Nováku, že jsem tak dychtiv dostati se tam, jako posud na nic na světě?“

„Proč bych nevěřil? Máš nějaké dobré tušení?“

Dr. Cronin.

„Nevím, co to je, ale žene mne něco tam do města. Neúf to vlastně ani tušení, myslím že jest to spíše jen dychtivost zvěděti vše, co mne napíná již po dva dny. Nemohu se přece dověděti nic radostného — ta naděje mne již dávno opustila, avšak chci přece se pokusiti, abych aspoň ještě trochu odkryl ten pro mne dosud tajemný závoj, který zakrývá přítomnost oné . . . v Gettysburgu. Věřil bys, že jsem se nedověděl od toho bídného chlapa pranic?“

Novák vyjádřil udivení své jen posuňkem.

„Ano, pranic!“ pokračoval Bořický. „Zuřivý ten nepřítel jest, bohužel, manželem té, o níž jsem ti předevčírem vypravoval, kterou jsi viděl v Gettysburgu, mé bývalé nevěsty. Mohu si nyní vysvětliti již, kterak sem do Ameriky přišla, to jest mi jasno. Bližšího nevím však posud nic a tu právě chtěl bych zvěděti vše, co se stalo! Když jsem opouštěl Čechy, byl muž onen na vrcholu štěstí, zmocniv se všeho na útraty mé, způsobem však nepoctivým. Přítomnost jeho zde znamenatí musí pád jeho v Čechách, v Praze. Domnívám se, že musilo ne-li vše, aspoň něco z podvodného jednání jeho vyjítí na jevo, k jehož zkáze a snad v můj prospěch a to mne právě žene do Gettysburgu. On ani nepromluvil a já to pochopuji — že musilo by mu to přijítí asi velmi za těžko přiznati se ku své vině a pověděti mně, právě mně, o svém úpadku! Tázal jsem se jej tedy jen na ženu jeho, abych měl jistou stopu její a od ní, jak nepochybují, dověděl se, na čem mi záleží, avšak ani toho mi nesdětil. Dal jsem jej sám dopravití na obvažistiště a do nemocnice, prose, aby oň řádně pečovali, nutě je k tomu tvrzením, že jest to velmi důležitá osobnost na Jihu, jejíž život má pro konfederaci značnou cenu a následkem toho i pro Sever. Učinil jsem, co jsem jen mohl, abych v tom případě, že bych nedopátral se více ženy jeho, měl stále přístup aspoň k němu, na něhož však neskládám právě velikou naději!“

Novák vrtěl jen hlavou, bedlivě o všem uvažuje.

„Pochopuješ tedy“, končil Bořický, že

mi velice záleží na tom, abych se dověděl co nejdříve všeho dopodrobna a k tomu účelu abych nejdříve vypátral onu ženu!“

„„Odpusť, Bořický““, pravil přítel, „„dotknu-li se tě snad otázkou svou více, avšak jest to nutné — zdá se mi, že onu, která tě, jak pravíš, zklamala, odmítla, posud miluješ! Jsem o tom docela přesvědčen a to tě právě tak pohnulo již předevčírem. Odešel jsi z domova asi se hněvem v srdci a zde, když jsi poněkud se upokojil, zdálo se ti třeba, že ji nenávidíš, že na ni zapomínáš, ale jakmile jsi ji spatřil, tak nenadále a v takových poměrech, máš ji přece mimo- volně rád! To tě právě snad nejvíce žene do Gettysburgu, třeba sám se k tomu nepřiznáváš a snažíš se sobě i mně vyložití to něčím jiným! Přemýšlel jsem na to po oba již dny a dovedu si představití tvůj stav, tvé myšlénky!““

„„Máš snad pravdu, ale jen snad!““ odpověděl Bořický. „„Jsou však při tom mnohé okolnosti, kterých ty posud řádně nevíš a pro o si nemůžeš vše úplně představití. Co jsi ale chtěl říci svou poznámkou? Pozoruj na tobě, že nejsi posud hotov!““

„„Ano, uhlodl jsi! Myslím jen ku tvému prospěchu a tu se mi právě proto zdá, že neuděláš dobře, půjdeš-li k té ženě, nalezneš-li ji, ať nyní či později! Vzpomínky tvé oživnou ještě více a s nimi i bolest, jakou zajisté již dnes živě pociťuješ. Neznám tvé poměry ovšem, ale tolik soudím, že setkav se znovu s ní, postavenou dle všeho nyní více méně v bídě, přilneš k ní opět, přes vůli svou, a budeš tím nešťastnějším než dosud. Dle mého mínění jest nejlépe nade vším učiniti kříž, nestarati se již o nic. Co bylo v Evropě, to jsi zanechal na mořském břehu a přijel jsi do této země jako člověk beze všech závazků, ohledů na předešlý život a pokud možná i vzpomínek! Tak má dělati každý, to je zde nejlépe. Nový život, úplně jiný! Za mořem má zmizeti všecko!““

„„Ano, myslil jsem také tak a snažil jsem se o to, ač vzpomínek a myšlének jsem se zbavití nikdy nemohl, nýbrž právě naopak přicházely zde v první čas zdvojnásobený. Pomalu však, zvláště

v tomto pohyblivém vojenském životě, v tomto stálém nebezpečnosti a rozčilení, byly trochu zatlačovány až tu na jedinou objevení v Gettysburgu mne mocně rozechvělo!" mluvil smutně Bořický.

"...Tím větší důvod, abys více nikoho nevyhledával! Věř mi, lépe bude pro tebe!"

"Možná, ale — musím! Děj se, co děj! Musím se dovědět vše, ku svému uspokojení, jehož bych jináče asi nenabyl, a to nyní tím méně dle všeho, nežli dříve. Slyším však právě polnici, která troubí k odpočinku, můžeme se rozejít. Pojď — sdělím ti vše!"

Zvědli se, opustili úkryt za kamenným valem, v jehož záštitě byli po celý skoro den dleli a vydali se kousek dále odtud, na příkrý svah, porostlý hustým křovím. Zde bylo právě pěkně a vše zvalo k posezení. Krajina pod strání, les a dále louka, zdála se býti úplně tichá, jen na úpatí stály severní stráže, kryjíce se v keřích vroubčích potok. Jinak bylo zde klidno. Kdo nemusil právě na stráž státi, dlel raději dále odtud. Novák s Bořickým vyhledali pěkné místočko mezi keři, kde se opět usadili, nemusíce se obávat, že by je kdo vyrušil nebo poslušal.

VI.

"Chci ti sdělit poměry své v Čechách a přehody, které mne stihly a přiměly k odplutí sem, již po delší dobu, co jsem v tobě seznal srdečného přítele, ale nemohl jsem se dosud k tomu odhodlati!" počal Bořický, zatím co Novák s napjatou pozorností očekával jeho vyprávění, na něž byl již dlouho, a zvláště v posledních dnech žádostiv. „Byloť zajisté povinností mou již dávno splatiti milou upřímnost tvou stejným, avšak

člověk-tak nerad mluvím o věcech nemilých, jichž vyprávění rozdírá prsa! Poslední však události mne přiměly, že jsem ti již všelicos napověděl a nutí mne, abych ti sdělil konečně vše ostatní a dopodrobna. Žádám tě však za mlčení v každém případě, slova má určena jsou jen pro tebe!"

"...Nepotřeboval jsi ani připomínati!"

"Nuže, jsem z Prahy, jak již víš, a jediným synem chudých rodičů, kteří ale věnovali na mne všecko možné, aby mi poskytli řádné, pečlivé vychování. Vída však, když jsem trochu odrostl, s jakým

namáháním a strádáním studium má vytloukají, nežel jsem již na universitu, nýbrž vstoupil jsem do služby k peněžnímu ústavu, kdež se mi naskytovala nejlepší příležitost ku brzkému zaopatření a k výpomoci starým rodičům, kteří pomalu nemohli již pracovati. Vše dařilo se mi dle přání, ve krátkém čase jsem postoupil v hodnosti i platu a těšil jsem se nyní pěknému postavení, které mi dovoľovalo nejen řádně rodiče podporovati, ale co nejdříve pomýšletí již i na zřízení vlastní

Susan B. Anthony.

domácnosti, založení vlastní rodiny."

"O volbu nebylo nouze! Měl jsem známost z dávných hned dob, dětinskou, blouznivou, jak podobné poměry bývají. Byla dcerou rodiny, které náležel dům, v němž rodiče moji po léta bydleli a znal jsem ji jako malé již děčko. Hrával jsem si s ní již jako hoch a zamiloval jsem se do hezkého dítěte, dospívajícího v roztomilé děvče, jako student. Což budu vyprávěti, jak jsem ji měl rád, jak jsem stále na ni myslel, o ní snil a blouznil! Používaje dosti vhodné příležitosti, stýkal jsem se s ní, jak jsem jen nejčastěji mohl a tisíce malých přehod, setkání, pohledů, stisknutí ruky a podobných

maličkostí, pro mne však významných, musil bych vyličiti, kdybych měl podati pravý obraz toho všeho. Viděl jsem, že mne návidí, že na jiného nepomýšlí. S obrazem jejím v srdci jsem pilně študoval, pro ni se ve všem snažil. Bolelo mne to zprvu poněkud, že musím zanechat dalších študií, ale vida zdar v povolání, do něhož mne vehnala potřeba, nabil jsem opět spokojenosti a naděje. Když pak dospěl jsem již toho stupně, kdy zdálo se mi, že mohu míti již i nějaké právo, abych vystoupil se svými tužbami a nároky, počal jsem jednati!"

Bořický přejel si, ponořen ve vzpomínky, rukou čelo, na chvíli se zamlčev. Hlas jeho, z počátku suchý, nabil průběhem vypravování životi a citu.

„Při první vhodné příležitosti promluvil jsem s Emmou, tak se jmenovala, jako dávný její známý a přítel, jímž mne vždycky nazývala, zcela upřímně. Byla překvapena, polekal jsem ji. Mně bylo tehdyž dvacet šest roků, jí osmnácte. Já byl vychován v zápase o život, ve kterém v brzku člověk dospívá, ona však vyrostla v poměrech klidných, nemajíc o skutečném životě posud pravé ponětí. Pomýšlela zprvu jen na rodiče, milovala mne, chtěla mi to osvědčiti, avšak jenom aby se otec a matka o tom nedověděli. Nemohl jsem to pochopiti, vyčítal jsem jí v duchu lehkomyšlnost, až jsem poznal, že jest to právě jenom nezkušenost, dětinství. Nemohlať ve mladé hlavě své pojeti myšlénku, že by se měla vdávati, že by si měla vzíti mne, druha své mladosti. Zdálo se mi zprvu, že snad přičí se jí pomyšlení na můj chudobný původ, na mé ubohé, ustarané, prací sešlé rodiče, ale to dovedla mi vymluviti. Uvěřil jsem jí rád, kdežto přece skrývalo se za tím cosi, obávala se přece jen právě proto svého otce, že by snad se proti veřejné známosti našl z toho důvodu postavil. Mysle, že vše přijde již svým časem, a to dosti brzo, samo, spokojil jsem se tím, žeho jsem zatím dosáhl a následující na to dobu čítám a budu čtati vždy k nejlepšímu chvílím mého života. Byl jsem šťasten její láskou a tajnosť její, proti níž jsem dříve byl, dodávala všemu tím většího půabu, pravého opojení."

„Avšak tajný ten poměr byl, jak dnes myslím, příčinou všeho mého neštěstí. Nebyl jsem dosti opatrným, doufaje, že v brzku stane se veřejným, že předstoupím se srozuměním Emmy před její rodiče. Avšak Emma stále tomu odpírala, pořád nutila, přemlouvala mne k odkladu, poukazujíc na to, že najisto asi nepotkal by se krok můj se zdarem, an rodiče její měly s ní dalekosáhlé plány, jimž jsem já nemohl, aspoň hned, odpovídati. A k čemu máme si kaziti ty pěkné doby, kdy o naší známosti posud nikdo neví, jak se domnívala, kdy máme následkem toho větší volnost ve vzájemných stycích? Nechať tak zůstane hodně, hodně dlouho a zatím mohu dostoupiti výše, přiblížiti se ještě o hodný krok dále ku splnění svých nadějí. Musil jsem uznávati, že má v jednom směru pravdu, neboť takto nám nic nescházelo, užili jsme dosti, a Emma byla posud příliš mladá, takže jsme mohli dobře čekati. Naproti tomu ale jímá mne vždy pocit nejistoty vůči budoucnosti, byl bych si přál, aby vše bylo již urovnáno, Emma mojí ženou, čímž bych nabil úplně spokojenosti, která mne přece chvílemi opouštěla. V takovémto stavu žil jsem více než rok, za kteroužto dobu byl přece poměr můj k Emmě tu a tam zpozorován, na neštěstí však nikoli od rodičů, jak bych si byl konečně tajně i přál, ale právě se strany, která byla pro mne osudnější než rodiče."

Bořický se opět na chvíli zamlčel, sbíraje klidu k dalšímu vypravování.

„V kanceláři měl jsem soudruha, rodem Němce, postaveného o stupeň výše než já a také staršího o několik let, jak jsi viděl — jest to ten, který mi vrazil bodák do ramena, a nemusím ti jej dále popisovati. Poněvadž seděli jsme po celé dny téměř pohromadě a o samotě, staly se styky naše mimovoľně důvěrnějšími, ačkoliiv jsem k němu žádné zvláštní přízně nepociťoval a časem spíše pravý opak toho. Byl však vždycky ke mně přívětivým, choval se jako dobrý druh, někdy mně také tu a tam proukázal i menší ochotu a službu a neměl jsem po dlouhý čas skutečně žádné příčiny naň si stěžovati, nýbrž naopak býti mu po-

vděčným. Ba musil jsem se častěji docela přemlouvati, že nedostatek přízně k němu z mé strany pochází z různosti rodového smýšlení a pak z nepřivětivého trochu zevnějšku. Byl vždycky zamračeného vzezření, odměřeného chování, pronikavého, ale zasmušilého pohledu, trochu nejistého, a připadal mi vždy jakoby démonicky pod rouškou bezvadného kavalíra a naučené ochoty a laskavosti. Částečně k tomu přispíval i jeho obličej, bledý, s černým jak uhel vousem a očima. V bance byl znám jako člověk, který má „nahoře“ značný vliv a v oboru svém je úplně správný. Nebyl oblíben, ale spíše obáván. A tento muž, Urban jménem, věděl o mém poměru k Emmě!"

„Svěřil jsem se mu ve slabé jedné chvíli sám. Stavěl se ke mně tehdáž právě tak přátelsky, tak důvěrně! Potkal mne náhodou při dostaveníčku s ní v postranní ulici a po příchodu do kanceláře žertoval o tom způsobem velmi lehkovážným, který mne pohněval. Když jsem mu něco napověděl, obrátil a počal mluvití vážně, po přátelsku, jakoby se mnou jelepe myslil a řekl jsem mu tedy všechno, čím mi již ostatně dávno srdce přetéka-lo. Učinil jsem z něho důvěrníka svého blaha, posud tak tajemného na žádost Emminu. Sdělil jsem mu veškeré poměry své i její, zasvětil jsem jej do všeho, jsa šťasten, že mohu jednou o tom s někým promluvití, že budu moci nyní učiniti tak častěji, čímž se mi v dlouhých, smutných kancelářských hodinách trochu odlehčí. Byl tím vším překvapen, avšak i on odporučoval další tajemí a čekání, uváděje důvody, proti nimž nebylo námitky než jen ona nejistota vůči dalšímu, kterouž také vyvrátil poukázáním na charakter Emmin. Uvěřil jsem

tak rád! Od té doby mluvil jsem s Urbanem o té věci častěji, zvláště an viděl jsem u něho dosti značný zájem pro to, začej je mladý člověk v podobné situaci vždy velice vděčen."

„V té však asi již době počalo se štěstí mé značně kaliti, bez příčiny vůbec, nebo aspoň patrné. Zdálo se mi zprvu, jakoby představení moji nehleděli na mne již tak přivětivě jako dříve, pak setkával jsem se docela s nepřivětivostí, aniž bych si důvod toho mohl vysvětliti. Rovněž i druhové moji, až na Urbana počali se mne jaksi straniti. Netrvalo dlouho a já již byl přesvědčen, že se nad mou hlavou stáhly nějaké mraky, jež jsem však dosud neznal a rovněž Urban nemohl mi dáti žádné vysvětlení, snaže se mi doměnit to vymluvití. Konečně dostalo se mi i několik důtek, jichž nespravedlivost jsem příliš dobře cítil, a příležitost k obraně mi neposkytnuta. A pak na konec, stihla mne najednou rozhodná rána — byl jsem propuštěn, bez udání důvodů, propuštěn, jako bych se byl něčeho špatného dopustil, jako člověk nepořádný, ha jako zloděj!"

Božický ve truchlivých vzpomínkách musil ustáti, jsa příliš rozčilen pomyslením na křivdu, která se mu stala.

„Bránil jsem se, chtěl jsem věděti důvody k tomuto jednání proti mně, avšak vše marno. Urban radil mi zcela po přátelsku, abych věci raději příliš nerozta-hoval. Mají prý „nahoře“ nejspíše nějakého odporučence na moje místo a proti tomu je zbytečný boj. Já sám byl jsem beze vlivu a musil jsem, bohužel, důvod ten uznávatí, aniž bych mohl jen tušiti tehdáž pravou příčinu. Urban radil mi, abych vůči tomu neucházel se v Praze o jiné místo, ale odebral se raději do

Býv. císařovna Charlotte.

ciziny, nejlépe do Ameriky, kdež on před časem po několik let byl a o níž stále mluvil, po níž toužil. Nebylo mi to pranic podezřelým a návrh svůj uměl Urban řádně podporovati. Zde v Praze budou se na mne všelijak dívati, ztěží pořádné místo obdržím, provázen budu jakousi nedůvěrou, kdežto v Americe se na nic podobného nehledí. Dával mi hned odporučením na jednotlivé firmy, kdež hned pro začátek mohl bych obstojné zaměstnání nalézt. V situaci, v jaké jsem byl, nemohl jsem skutečně nic lepšího udělati, aspoň na čas. Bez místa, i bez naděje na nové musil jsem se uchopiti aspoň této."

"Byl jsem úplně, úplně zničen. Dokud jsem mohl, tajil jsem to před Emmou, do poslední chvíle jsem to tajil. Konečně musilo to přece ven! Zůstala celá zděšená, naděje opustila ji rychleji ještě než mne! Byl jsem nyní rád, že poměr náš zůstal dosud tajným, an by jinak byla zničena zároveň se mnou, kdežto takto mohlo býti časem všecko ještě napraveno. Emma věřila mně, že jsem se stal jen obětí nějaké protekce, bez vlastní viny, ale co nyní dělají? Konečně jsem jí řekl o Americe, jako jediném východu z tohoto smutného stavu. Nesouhlasila s tím, neznajíc celou beznadějnost mého zoufalého postavení. Z peněžních ústavů možno jen vystoupiti dobrovolně, byl-li někdo propuštěn, jest zde na dlouho nemožným! Uznala to konečně a rozešli jsme se se slibem, že odjedou za moře, abych tam vyhledal si novou budoucnost, kdežto ona bude na mne věrně čekati. Posud se nikdo o ní neucházel, ana uměla se vždy v čas toho vyvarovati, a musil jsem doufati, že to půjde tak i na dále."

"Vylíčiti poslední ty dny před mým odjezdem, jest mi nemožno. Můžeš si to představit sám lépe. Měl jsem trochu uhořádaných peněz na přeplav i pro první čas, anglické řeči jsem se pak pilně učil. S odporučením Urbana, kterému jsem za jeho laskavost ještě děkoval, odpul jsem na Nový svět. Avšak již hned v první dny poznal jsem, že mi nejsou nic platna, nepřijali mne nikde, ba naopak, nejspíše že nikoliv bez pří-

činy, měřili mne podivnými pohledy. Konečně jsem se na jednom místě dověděl, že Urban sám měl zde velmi špatné jméno, an provedl různé nepěkné věci. Nepřikládá jsem však tomu velké váhy, nemožno pochopiti, proč by mne byl zklamal, an mé místo nemohl mi přece záviděti, byv sám výše postaven. Hned však na to stihly mne z Prahy v novinách zprávy, které mne ve smutném mém stavu ještě více zdtily. V listech stálo zřejmě, že jsem se měl dopustiti v bance nedbalostí, ba podvodů, jichž následků se obáváje, odjel jsem za moře. To byla lež, drzá lež! Byl jsem více naznačen, než aby bylo to přímo řečeno, za zloděje, podvodníka! Kdo to mohl udělati? Jakého jsem to měl nepřitele, tajného, hrozného a proč? Byl bych se nejraději hned vrátil, abych vystoupil na obranu své cti, avšak byl jsem bez peněz, prostředky mi scházely. Musil jsem zůstat zde, bez obrany, bez možnosti, abych smělé lotrovství to odhalil! Psal jsem na různá místa, na banku, na časopisy, avšak listům mým nedostalo se dle všeho ani povšimnutí, neboť kdo bude brániti člověka, proti němuž svědčí propuštění z úřadu a odjezd do Ameriky?"

Ubohý muž, vzpomínaje na hrozný ty doby, i hlasem jevil veliké pohnutí i rozčilení. Nebylo divu, vždyť pociťoval to vše, trpěl tím ještě i dnes stejně jako tehdy! Poměry zůstaly nezměněny pro něho!

"Myslil jsem stále, co se stane, až dojdou zprávy ty k vědomosti Emmine. Psal jsem jí hned, aby tomu nevěřila, dokládal jsem se vším. Očekával jsem s napjatostí, a mohu říci, že i se strachem její nejbližší list. Konečně přišel, ale co mi zvěstoval! Byl jen krátký, ale pro mne zdrcující. Emma psala mi, že nemůže u člověka, který se mohl dopustiti sprostého podvodu, věřiti ani v poctivou lásku! Vše zapírání jest prý marno, má důkazy, jež jí sdělil sám přítel můj, jak jsem jej vždy před ní nazýval, Urban, který mi také pevně prý věřil, až se nyní o špatnosti mé přesvědčil a ji přede mnou varoval. Jediným rázem prohlédl jsem nyní všecko, celou tu hroznou hru, kterou se mnou člověk ten,

jenž se nyní dotýkal Emmě, dosti dlouho provozoval. Ano, zde bylo vysvětlení všeho, tak strašné, neočekávané, že jsem při důvěře své v lidi nemohl si nikdy na něco podobného vzpomenouti. Emma byla hezká a bohatá, na kteréžto okolnosti Urban vždy zvláště poukazoval. Hrozné to odhalení bylo potvrzeno pak i dalším sdělením Emminým, že mně nemůže odpustiti též mé nedodržení slibu, an jsem celý poměr náš, celou lásku naši sdělil tomu člověku. Nebylo pochybnosti, využítkoval mého odjezdu jak v ban-

ce, kde stal jsem se dle všeho obětí jeho piklů, tak u Emmy, které sdělil asi nejen vše, co jen věděl, s čím jsem se mu důvěrně svěřil, ale i to, co proti mně zosnoval, co špatného o mne si vymyslel. Chvěl jsem se hněvem, rozhořčením i bolestí. Kdyby to bylo možná, pěšky bych se byl pustil přes moře, ale takto byl jsem zde přikován, bez pomoci, zoufalý, zničený. Vzpochopil jsem se a psal jsem Emmě, ačkoliv mi sdělila, že vše mi nebude nic platno, an dopis můj nepřijme a také tomu dostála, neboť za několik neděl přišel nazpět s poznámkou, psanou rukou — Urbanovou! Psal jsem v zoufalství hned i svému otci, aby nevěřil pomluvám o mně veřejně tištěným, aby snažil se proti nim vystoupiti, avšak což mohl ubohý, starý a chudý muž dělati! Psal jsem mu nyní opět, aby učinil poslední pokus a odevzdal dopis sám Emmě do rukou. Konečně, po dlouhých, nekonečných pro mne nedělích, po celé téměř věčnosti, kdy jsem skutečně sestárl bolem, hněvem a starostí došla odpověď, velký list, jímž mi oznamoval marnost svého počínání, jakož i nové a nové zdrcující pro mne zprávy. Moje ubohá matka skonala žalem nad tím vším a Emma byla dle

všeho pro mne již na věky ztracena. Ucházel se o ní veřejně Urban, a rodiče její byli pro něho, jako pro velmi dobrou partii. O chování se Emmy, smýšlení vůči němu nepsal otec můj ničeho, ale domyslel jsem se!"

„Co nyní dělati? Vyhýbal jsem se každému, o němž mohl jsem předpokládati, že by měl povědomost o zprávách mne se týkajících v pražských listech. Myslil jsem, že každý musí to věděti a stranil jsem se lidí, kteří se mi zdáli prstem na mne ukazovati. Zaměstnání jsem neměl, jísti jsem musil! Tu konečně stihl mne i list s adresou, psanou Urbanem. Chtěl jsem jej poslati zpět neotevřený, ale zvědavost mne přemohla. Domníval jsem se, bláhový, že snad uznává svoji vinu a chce ji nějak napravit, že se v něm probudilo svědomí a chce vše opět odčinit, zatím však to bylo — oznámení sňatku jeho s Emmou, která porušila přísahu mně před odjezdem učiněnou! Právě počínala tato válka — druhý den na to byl jsem vojákem a třetí již táhl do pole."

A. W. Greeley.

„Víš nyní vše. Nemluvil jsem posud s nikým o tom, až nyní s tebou, bezděčným svědkem mého nenadálého setkání. Není asi pochybnosti — ten lotr vylákal ji z domova, z vlasti, sem, nejspíše nuceně, an snad vyšlo na jevo, že on musil učiniti ony podvody na mne svalované, a vyhnul se útěkem všem následkům. Je-li tomu ale tak, o čemž se musím dověděti za každou cenu, pak mám naději aspoň na zachování své cti, když mi nic jiného již nezůstalo! Budu psáti také otci, jemuž posílám dle možnosti, jak víš, ze svého platu na přilepšenou, těžko však nyní listy docházejí, člověk nemůže se odpovědi dočkati, kdežto já hořím netrpělivostí, abych vše zvěděl!"

Bořický umkl, patře zasmušile před sebe.

„Děkuji ti za tvé sdělení“, pravil Novák, „a buď ujištěn, že jsem o tvé poctivosti úplně přesvědčen, právě jako o bídáctví toho jižního chlapa! Mrzí mne však jediná jen věc!“

„Která?“ tázal se Bořický nedočkavě.

„Že jsem toho lotra úplně nedorazil!“ odvětil Novák temně a rozhodně. „Měl jsi jej nechat vykrváceti, škoda by ho nebylo!“

VII.

Zatím snesl se na krajinu, zkrvácenou a posetou mrtvolami, úplný večer a zvuk polní trubky zval vojíny po celodenním postě k jídlu. Oba přátelé odebrali se ku stanovišti setniny, mlčíce. Bořický uvažoval, Novák nechtěl jej pak vytrhovat a myslil také na příhody soudruhovy, jež byl právě slyšel.

Rebelové byli úplně zmizeli z dosahu a nedávali dnes ani svými ohni známku přítomnosti. Severní sbory se těšily, že zítra za nimi postoupí, an porážka jejich, hrozná ty ztráty, které utrpěli, každému byly patrný. Všude panovala nejlepší nálada, ba i veselí by se bylo snad rozléhalo, kdyby nebylo zde tolik obětí smutného bratrovražedného boje.

Teprve, když leželi oba krajané podle sebe na pláštích ve pšenici, úplně již zdupané, rozválené pod nohami lidí i koňů, vykládal Novák, proč měl býti Urban na místě zabit. Bořický prý by měl aspoň nyní volno, kdyby se mu líbilo, a mohl-li by milovati ještě jeho ženu.

Tento však zavrtil jen hlavou.

„A což, miluje-li tě ona dosud, dověděla-li se o darebáctví na tobě spáchaném? Byla sama oklamána a proto tě závrhla! Nesmíš jí to pokládati tak příliš za zlé!“

„Ano, to uznávám sám a to bych jí též odpustil, an nemohla přece milovati člověka nepoctivého, avšak — neměla nikdy podati ruky své tomu . . .“

„Kdož zná všechny okolnosti, které jí k tomu přiměly! Ty sám ne! A lituje bezpochyby kroku svého již dávno!“

„Když by však věděla o špatnosti Urbanově“, namítal Bořický, „proč by

s ním i po jeho pádu šla sem do Ameriky?“

„Bylo by to jen její povinnost jako věrné ženy, a ostatně kdož ví, jak to všecko je!“

„Ona byla dříve ale přisahalá mně!“

Na to oba utichli, každý s jinými myšlénkami. — —

Hned časně ráno vyslány jsou hlídky k městu, jež však přijaty byly ranami z ručnic rebelův, kteří byli přece jen neucoupli. To radilo k opatrnosti. Snad došly jim nové posily, snad mívá útoky své ještě opakovati! Severní vojsko zůstalo po celý den v pohotovosti, bedlivě obhlížejíc okolí, kdy se z lesů vyřítí opět jižní proudy na polní opevnění, na rychlo zase již opravená po věřejším boji, na mnoze ještě i sesílená. V postavení Jižních na Oak Ridge jevil se čilý ruch, jednotlivá oddělení přecházela, na četných bateriích také tam pracováno.

Bořický odebral se hned ráno, vida to, od setniny do polní nemocnice, aby si dal ruku svoji opět převázati, ale spíše ještě, aby se podíval, jak se daří Urbanovi. Šťastně jej nalezl, nebyl posud odvezen do Taneytownu, an v přední řadě musili se starati lékařové o vlastní raněné, a teprve pak o odbojníky. Bylo pak zde mnoho, mnoho práce a lékařů tak málo! Mnoho tisíc raněných leželo zde bez pomoci, bez převázání, zubožených, více mrtvých než-li živých, trpících ranami, vedrem, žízni i hladem. Nebylo při největší snaze možno všem aspoň poněkud vyhověti, muž i důstojník, přítel i nepřítel byli zde stejně opuštěni. Kdož měl lehkou ránu, a zvláště kdo mohl choditi, přišel první na řadu, aby Unii nescházelo statných paží, jichž tyto dny tolik ubylo.

Urban ležel posud v trávě pod stromem, kamž jej dal Bořický dopravit. Tvář jeho pokrývala smrtelná již bledost. Měl oči zavřeny, ale bylo pozorovati, že nespí, že se však nedívá slabostí. Když Bořický přistoupil, ani si ho nepovšiml.

„Urbane“, počal Bořický, nutě se co možná k mírnosti, neboť mimovolně, vidoucím smutný stav toho, jenž mu tolik byl ublížil, jímala jej přece jen v tom

okamžiku soustrast' s ním, „odpovězte mi jen na jedinou otázku!“

„Marné je vaše namáhání!“ pronesl raněný těžce, ale rozhodně. „Ode mne nezvíte ničeho, hahaha!“

„Urbane, nacházíte se na prahu smrti a jednejte aspoň v tuto, poslední snad svou chvíli, lépe, než-li jste byl zvyklý dělati! Táhá se vás opět, jak se zde octla Emma, co se to s vámi stalo, a kde ji najdu po vaší smrti?“

„Hleďte si ji třeba u čerta!“

„Urbane, vím vše, vím, jakými úklady jste mne zničil v ústavě, přiměl k od-

jezdu, pokálel mou pověst, připravil mne konečně o čest' i o děvče lživým tvrzením o mé nepoctivosti, které jste se dopustil sám, všechno vím, vše si vysvětluji a — mohl bych snad vám ještě odpustiti, kdybyste aspoň nyní, částečně, pokud vám možná, chtěl odčinit, napravit, čím jste se na mne byl provinil. Vyznejte se mi aspoň, snad vám to ulehčí zápas se smrtí!“

„Táhněte již ode mne!“ zamumlal Urban mezi zařatými zuby a bylo zřetelně viděti, kterak jím lomcuje vztek.

„Myslíte-li, že snad pomýšlím posud na Emmu, nyní ženu vaši“, pokračoval Bořický, „mýlíte se, a proto se vás také nevyptávám. Žena ta mi přísahala věrnost' dříve než vám a přísahu svou zrušila — mezi námi není více sblížení možným, třeba bych ji miloval sebe všelej, a s bolem v srdci. Proto vás neobtěžuji, ale činím tak, ptaje se po ní, jenom v jejím zájmu. Což není vám jí, té, kterou jste rovněž oklamal, dle všeho do neštěstí přivedl a do daleké ciziny, do válečné vřavy vylákal, všemu nebezpečství a strádání vystavil, ani trochu líto? Chci jen, aby se dověděla, že činila neprávě,

viníc i ona mne z nepoctivosti, uvěřivši vám více než mně, jedná se mně u ní již jen o mou čest'!“

„Ano“, odvětil raněný zajatec s drsným smíchem, „vy ji nabudete a já ji ztratím! Vy se v očích její očistíte, a já budu začerněn!“

„Urbane, jste opravdu takovým již padouchem, že ani v této chvíli nemáte kouska citu, že dosud můžete se drze smáti, že nepocítujete ani nejmenší lítosti nad tím, co jste zlého spáchal?“ zvolal Bořický rozhořčeně.

„Lítost?“ pravil Urban s úšklebkem.

„Koho mám litovati, vás či ji, nebo jen sám sebe? Vy zde zůstanete, vy se zde sejdete, kdežto já . . .! Kdo je více k politování?“

Hlas jeho svědčil o veliké již umdlenosti, ochablosti. Mluvil s nesmírnou námahou a přemáháním se.

„Máte snad pravdu“, prohodil Bořický soustrastně, „a lituji vás!“

„Hahaha, vy mne litujete — vy! Není to k smíchu?“

„Není, Urbane! Vidím dle všeho, slyším to dle vaší řeči, že velice trpíte, přese vše-

cku svou zatvzelenost' a líčenou bezcitnost'. Umírání vaše již je nyní hrozné a bude ještě bolestnější, an odcházíte z tohoto světa se vztekem v prsou, cítě se přemoženým, vida, že ostatní vás přetrvávají a že co nejdříve, nestalo-li se tak dosud, budou veškery vaše špatnosti, ne-li zločiny, odhaleny! Věřím vám, že člověka, jako jste vy, musí to velice bolet a proto jsem v stavu vám odpustiti, uznáte-li, čím jste mi ublížil a jmenovitě pomůžete-li mi, abych mohl nabýti opětně svou čest'!“

„Celý svět musí by se mi vysmáti!“ odpověděl drsně, ale s očividným již pohnutím.

Poručík Schwatka.

„Nikoliv, nýbrž každý vás jen polituje a vaše činy vynasnaží se tím omluviti!“ mluvil Bořický skoro prosebně, s jemnou domluvou. „A ulehčí se vám tím, buďte ubezpečen. Svědomí se přeče ve vás trochu hýbe, nezapírejte to! Nemáte mnoho času, přemozte, pokud můžete, falešný svůj stud, který vám posud brání a umřete klidněji.“

Urban zdál se zápasiti s sebou, v nitru jeho bouřil boj. Oddechoval prudce, na čele, pokrývající se již smrtelnou bledostí, octly se kapky potu.

„Prosím vás o to, budu vám žehnati, zapomenu na vše, co jste na mne zavinil — dopomozte mi jen k mé ztracené cti . . .“

„Stalo se snad již! — Vyšlo vše ven, — já zpronevěřil peníze a svrhl vinu na vás — dlouho to netrvalo, proklatě brzo to bylo venku, a já musil za vámi! Na Sever jsem nemohl, — mám tam nějaké hřichy, — šel jsem na Jih, přinutili mne k vojně, sbírají tam každého, zvláště cizince! — Uprchl jsem z Prahy již před pěti měsíci — ještě v čas, než vše propuklo, než se mne mohli zmocniti — co se dále dělo, nevím, ale můžete se asi domyslíti!“ mluvil s velikou obtíží.

„Díky vám, díky!“ šeptal Bořický, radostným rozčilením se chvěje.

„Myslím, že byste to již byl věděl, — kdyby nebylo — té války a vy nebyl jste vojákem! — Bylo to zajisté již v novinách, v těchž asi jako tenkrát o vás! Ostatně rozepněte mi kabát a vytáhněte z mé kapsy — tobolek!“

Bořický učinil tak co možná rychle, ale opatrně, neboť všude na kabátě chlípěla uschlá krev. Zbrocená košile přilepena byla na ránu.

„Pomozte mi opítí se o strom!“ žádal Urban.

Stalo se tak s největší možnou opatrností a raněný sebral všechny své síly, aby napsal na lístek v tobolece trhaným písmem v německé řeči následující řádky:

„Před smrtí svou vyznávám dobrovolně, že Karel Bořický, dříve bankovní úředník v Praze, úplně jest nevinný zpronevěřením, za vinu mu kladeným a také

ostatní věci, jimiž byl obviňován a pro něž byl ze služby propuštěn, jako vtipy na fidelestvo a vynášení důvěrných záležitostí z ústavu na veřejnost, byly jen vymyšleny, an nikdy se něčeho podobného nedopustil. Nechat' mu tyto řádky slouží k nabytí cti a místa, o něž byl tím připraven. Alfréd Urban.

Na obvazišti severní potomacké armády u Gettysburgu, dne 4. července 1863.“

Dopsav, což mu trvalo dlouhou chvíli, podal němě tobolek Bořickému.

„Děkuji vám vše! A což Emma?“

V témže však již okamžiku sjel Urban slabostí se stromu, o něž byl, sedě, zády opřen a upadl. Bořický přiskočil a chtěl jej pozvědnouti — avšak již valila se mu ústy i z rány na prsou nová krev. Nemohl mluvit — byl konec. Několikráte zachraptěl něco, avšak nebylo mu slova rozuměti.

Veškerá pomoc byla marnou. Za chvíli vykrvácel, tlukot srdce se zastavil, údy počaly tuhnutí — byl mrtvolou.

Bořický, zděšen hrozným tímto koncem, klečel, pozvídaje hlavu umírajícího, dlouho ještě nad mrtvolou. Konečně se vzpamatoval, položil jej úplně do trávy a zavolal na vojáky přidělené k službě na obvazišti, aby tělesnou schránku bývalého Urbana odnesli k šachtě, kamž hozena byla jako kus dřeva do společnosti mnoha set mrtvých severních i jižních bojovníků, a poházena zemí a nehaseným vápnem. Smutný to hrob!

Na to počal se zvědavě probírat i tobolece. Bylo zde mnoho zápisků, pro něho velice důležitých, an z většiny vyplývala vina Urbanova a jeho vlastní nevina. Hledal však zvláště bedlivě nějakou adresu Emminu, ale o té nebylo zde nic. Nalezl poznámky o odjezdu Urbanovu z Prahy, o cestě přes moře, přistání v Americe, v Charlestonu, o chycení k jižnímu vojsku, nikde však ani stopy po Emmé. Nemohl si to vysvětliti. Dále nalezl zde za několik tisíc amerických i rakouských peněz. Vrtě nad tím hlavou a hluboce jsa dojat smutným koncem nepřítele svého, ubíral se pomalu nazpět k setnině.

Přišel právě v čas. Sotva že mohl Novákovi vše vypověděti, co jej právě potkalo, ukázati toboleku a porozprávěti o své naději na částečné aspoň napravení osudu svého, zazněl signál k nastoupení do řad a brzo na to k pochodu.

Byloť zatím nastalo odpoledne a z Gettysburgu odtáhly silné oddíly nepřítelů na Oak Ridge. Jízdné čtyry severní přiblížily se opětovně k městu, aniž by nyní bylo odtud na ně stříleno. Nebylo pochyby, jižní buňiči byli již je opustili a rovněž práce kolem batterií na hřbetě Oak Ridge a jinde ukázaly se, že se dály jen za účelem zrušení těchto. Děla byla neustále odvážena — nepřítel couval, opouštěl svá postavení.

„Do Gettysburgu!“ znělo zvláště ve sboru Howardově na Cemetery Hillu všeobecné heslo, při němž nejvíce snad jásal Bořický a radost jeho sdílel i věrný soudruh Novák. Zapomněl na vše, na únavu, na poslední rozčilení, na Urbana, na nepřítelů, i na svou ránu.

Trubky zazvučely, prapor Unie zavláhl vesele nad hlavami vojínů, více běžících než kráčejších s kopce k městu, jímž projížděly již bez překážky oddíly severní jízdy.

VIII.

V téže asi době byli čeští obyvatelé hostinského pokoje v Markhamově hotelu ve větší ještě tísně než před třemi dny, při první srážce severních vojů s jižními. Zkusili za ten čas velmi mnoho, že to nebylo možno ani vylíčiti, co prodělali úzkostí a strádání všeho druhu, jsouce zvláště po celé ty dny ve hrozném nejistotě o svém dalším osudu.

Po smutném tom zmateném útěku severního vojska očekáváno najisto řádění

buňičův, kteří měli ve zvyku v dobytých městech pleniti, ba i vraždit a páliť. Gettysburg ušel tomuto losu jen rozumným úsudkem jižních důstojníků, že se jim lépe hodí k účelům nastávajícího velkého boje tak jak jest, než vypálený, popleněný. Unionisté nestříleli nikdy na své město, třeba skrývalo v sobě nepřítelů, šetříce majetek svých věrných dle možnosti, kladouce vždy větší váhu na rozumné vedení boje než na slepou zúřivost, na divokou vyhlazovací válku. Gettysburg uchovaný znamenal pohodlný úkryt před severními batteriemi na

Cemetery Hillu a bezpečnou oporu pro případný ústup. Jižní vojsko obsadilo konečně město, k jeho štěstí, téměř bez boje, lid nebyl rozzuřený a mohl tedy býti snáze udržen v pořádku.

Rebelové usadili se ve všech domech a zvláště v oněch, které byly obyvateli opuštěny, hospodařili dle své libosti. Pátrali jmenovitě popotravě a v brzku, hned v první den, nastal jí citelný nedostatek, který nejtíže ovšem dolehl na ubohé české, až sem zbloudil dvě lidi. Neměli sice tou starostí

ani valnou chuť k jídlu, ale jísti přece musili, zvláště nemocný, stařec, měli nabýti, jak nutno, v brzku aspoň část bývalé své čilosti.

Emma obávala se jíti nyní se schodů, an všude hemžilo se jižních vojáků divokého vzhledu, o jichž surovosti byla mnoho slyšela a proto měla vážné příčiny jich se strachovati. Několik jejich důstojníků usadilo se však i v hotelu a jeden z nich vrazil také do pokoje k nim. Když nemohla mu na jeho anglické otázky odpovídati, zavolał druhého, který uměl německy a to bylo skutečným štěstím. Tento, starý muž, bývalý rakouský důstojník, mluvil s nimi jako s krajany

Ed. Bellamy.

a ujal se jich, jak mohl. Zůstali dále nevyrušováni a obdrželi i něco potravy, již mohl v rychlosti sehnati. Druhý den odešel do boje, aniž by se byl více vrátil.

Byli tedy v jednom aspoň směru zachráněni, avšak nastávala starost druhá. Důstojník odporučoval Emmě, aby se co možná nejméně ukazovala a co nejdříve opět hleděli se dostat pryč z města, které snadno mohlo se státi předmětem boje, bombardování, obětí požáru a plenu. Ztrávili hrozné hodiny, chvějíce se při každém hřmotu, jehož ovšem v poměrech těch nescházelo. Bitevní řev doléhal sem s plnou určitostí, ve městě panoval stálý zmatek, hluk, tisíce raněných bylo sem přinášeno a zde obvazováno, pluky řadily se po ulicích k útoku, všecky hrůzy války bylo zde viděti i slyšeti. Okenice zůstávaly stále zavěny, vedro panovalo nesnesitelné a jen občas odvážila se Emma jíti aspoň pro vodu dolů, do opuštěného hostince, proměněného v nemocnici. Po celém domě leželi druhého a třetího dne lidé s hroznými ranami, s očima zapálenými od prachu ze silnice i od ručnic, v děsně špinavých hadrech. I po schodech chlpěla krev. Černoši, již byli nuceni obsluhovatí raněné, vynášeli každou chvíli mrtvolu.

A v tomto peklu musili zůstat, nebylo pomoci, stařec nemohl jíti, na sehnání povozu nebylo ani pomyšlení. Uplynuly strašné dva dny a hroznější snad ještě noci, kdy do města přišly divoké hordy, vracející se z marných útoků, zuřivé a vzteklé. Spaly po ulicích, na chodnících i pod nimi, jak sebou kde kdo hodil. Hluk panoval po celou noc a ráno opět vyhrnulo se vše do krvavého boje, se zuřivostí, které jen dravé zvíře je schopno. Emma pomýšlela tu s chvějícím se srdcem na Karla, který stojí někde snad nedaleko a musí čeliti těmto jižním ďáblům, těm „tygrům“, jak se s pýchou sami jmenovali. Že boje byly kruté a krvavé, že zde zápasily celé velké armády, bylo patrné. Když druhý den schýlil se ke konci, byli již opět bez potravy vůbec, neřku-li pak teplé, již by byl stařec nutně potřeboval a tento cítil se více nemocen než dříve, netaje se tím.

Přemáhala jej více slabost než bolest a Emma též pomalu již klesala v zoufalých těch okolnostech na duchu.

Nastal třetí den a mezi Jižními pozorovati bylo zvláštní ruch. Mnoho raněných nakládáno na vozy, tažené muly a mezky a dlouhé jich řady opouštěly již od rána město. Střelba z děl dnes nezačínala, a jen chvilkami slyšeti bylo drobnou palbu z ručnic, když totiž severní hlídky odvažovaly se příliš blízko k městu. Pak odpoledne ulice se vprázdnily a z domů ozývalo se za to hlasitěji kvilení jen těžce raněných, zanechaných zde svému osudu a milosti nepřítelově. Byla to snad chvíle nejstrašnější.

„Opustili město!“ hádal stařec, jemuž sdělovala Emma svá pozorování, učiněná za okenicí. „Není pochyby, jsou poraženi, snad rozhodně! Jenom aby nezapálili nám střechy nad hlavou!“

„Vždyť ale nechali zde tolik vlastních raněných!“ poukázovala Emma.

„To jedině nás snad zachrání. Snad konečně bude opět lépe! Jsou-li na ústupu, budou se rychle vzdalovati a severní vojsko potáhne za nimi. Zůstanou zde jen asi četní ranění, čímž naše bída nemá posud konce!“

„Nu, snad přece bude již lépe! A pak, přijdou-li sem severní sbory, seběhnou hned dolů a budu se prvního muže, kterého potkám, tázati na pluk, ve kterém Karel slouží. Ukážu mu adresu, snad tomu porozumí a něco mi přece sdělí, jako onen voják v úterý, který mi dobře rozuměl a řekl mi, že Karel nachází se u jiného sboru. Jak jest to smutné, když se člověk nemůže řádně domluviti!“

Stařec nechal ji mluviti a těšiti se, sám jsa sklíčen velikou starostí o nejbližší budoucnost. Co by byl za to dal, kdyby mohl povstati! Snad všecken zbytek svého života za několik jen zdravých dnů!

„Jakmile uvidím první modrou uniformu, budu již potěšena!“ pokračovala Emma. „Jižně tlupy jsou již asi kus cesty odtud! Proč nejde jen to severní vojsko tak dlouho? Hůře nám již nemůže býti, než-li bylo. Trochu nepohodlí v ohromné této jediné nemocnici ovšem užijeme!“

„Kdyby jen nebylo nic horšího!“ myslil si stařec. „Jest zde k obávání hlad i nemoce!“

„„Již jdou, již jdou!““ volala najednou Emma, stojící nyní neustále u okna a pootvěřela poněkud okenici. „„Modrá jízda přijíždí! Ženou se ulicemi s revolvery v rukou!““

Konečně se ukázala i pěchota. Celé dlouhé spofádané řady táhly opět do města, které byly před třemi dny tak chvatně a ve zmatku opustily. Sbor Howardův, který byl město poslední opustil, byl zde nyní zase první.

„„Půjdu dolů!““ volala Emma, odhodlala na jsouc již ke všemu. „„Musím se popatit, nesnesu toho a pak vynasnažím se opatřit nějaké jídlo!““

„Počkejte jen ještě chvíli, nechoďte v tom prvním návalu, při kterém je obyčejně zmatek. Nyní nemá nikdo času!“ držoval ji stařec.

„„Oh, bojím se, aby mi opět neodešli!““ pravila smutně, ale dala si říci, čekala pozorujíc stále pilně za okenicí. Za chvíli však, hoříc již netrpělivostí, přikročila ke stolu, aby si vzala zde klobouk.

„„Vojsko již chodí volně po ulicích! Teď už přece jdou!““ řekla rozhodně.

V tom zaklepal někdo silněji na dveře. Oba se velice ulekli, ani nedýchajíc.

„„Dále!“ zvolal konečně stařec česky, zapomenuv kde jest, zatím co Emma nemohla sebrati ještě dechu, v uleknutí nad nenadálou, dle všeho zdvořilou návštěvou.

„„Tedy se nemýlím a chvála bohu, šťastně jsem nalezl!““ ozval se ve dveřích veselý český hlas, jenž byl s to udiviti oba ještě více.

Do pokoje vstoupil modrý voják, který přijda z ostrého světla do šera, působě-

ného přivřenou okenicí, rozhlížel se v rozpacích, nikoho nevida.

Emma však, šeru uvyklá, viděla dobře a srdce se jí sevřelo předtuchou, polo radostnou, polo smutnou.

Voják byl jí zcela cizím!

Hledá je! Proč? Jak o nich zvěděl, kdo jej posílá? Co přináší? Jde-li od Karla, proč nepřichází tento sám? To vše prolétlo jí mžikem hlavou a chvěla se na celém těle.

Nemohla ze sebe vyraziti slova, nebyla schopna pronésti otázku a stařec rovněž ne.

Voják, prohlédnuv konečně, zůstal také zaražen při pohledu na muže na posteli. Vzpamatoval se však nejdříve.

„„Nuže, přece jste neodešli, jak jsme doufali. Přicházím od svého přítele Karla Bořického, který mne posílá . . .““

„„Od Karla!“ zvolala Emma i stařec, oba najednou.

„„Proč však nejde? Jest tedy živ? Zdráv? Kde je?““ tázali se současně.

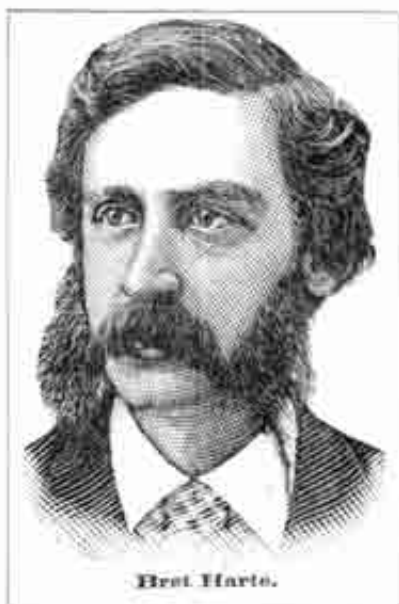
„„Nelekejte se!““ mluvil schválně pomalu krajan Novák, „„přijde ihned a posílá mne napřed, abych se na vás podíval a na příchod jeho trochu připravil. Stala se mu malá nehoda . . .““

„„Můj bože!“ vykřikla Emma.

„„— je trochu raněn na ruce, na rameni, úplně však lehce a skoro nic mu to také nepřekáží. Dojeval ranou udatně po celý včerejší den a přišel docela dobře až sem do města . . .““ vykládal Novák zvolna, zatím co mu oči Emminy i starcovy visely zrovna na rtech. „„Jedná se mu však hlavně ještě o něco jiného a proto právě nešel hned sám.““

„„Co jest? Oč se mu jedná!““

„„Nelekejte se i dalšího, není to tak zlé a myslím, soudě dle vašeho, jak dou-

Hert. Harto.

fám, radostného pohnutí při zprávě o milém mém příteli Bořickém, dle vašich otázek po jeho životě a zdraví, že jste naň zcela nezapomněla . . .”

„Jak bych mohla naň zapomenouti! Můj bože, staly se smutné věci mezi námi, hrozné nedorozumění, jak snad víte, avšak abych naň zapomněla, naň! . . .”

„Nuže, děje se tak, jak jsem si myslil a pak přijmete druhou mou zprávu asi lépe! Jste vdovou . . . manžel váš skončil dnes dopoledne, před několika jen hodinami, v Bořického rukou! . . .”

„Jaký manžel? Co to mluvíte?” zvolala Emma a na obličejích jejích zračilo se takové udivení, že sám Novák byl překvapen a ztratil souvislost své řeči.

„Ten jižní voják — Urban prý se jmenoval — Bořický přece pravil, že jste jeho ženou — já sám jej probodl — on bodl Bořického dříve . . .”

„Urban!” vykřikla Emma a počala se se chvěti ještě více. „Zde — bodl Karla . . . Pro Krista, co se to děje? . . . Není možná!”

„Ano, Urban, váš manžel setkal se s Bořickým a se mnou v boji . . .”

„Ale — vždyť on není mým manželem! Co vám to jen napadá! A setkal se s Karlem . . . On zde . . .”

„Není vaším manželem a nebyl ani?” volal Novák, překvapen nyní znovu.

„Není a nikdy nebyl . . . Můj bože, to jsou mýlky, to je nedorozumění opět . . . to způsobil opět on, ten . . .”

„Nuže, když je to tak, tím lépe!” zajásal Novák a obrátiv se, utíkal téměř z pokoje.

„Pro boha, kam jdete? Kde je Karel . . .!” vykřikla za ním Emma, avšak Novák byl již na schodech.

Zůstala státi u pootevřených dveří jako zkamenělá, nejsouc také schopna ani jasné myšlenky. Bylo toho příliš mnoho najednou.

IX.

Karel Bořický, souhlase s návrhem Novákovým, aby sám hned se neukazoval, zůstal zatím státi v pisárně hotelu, čekaje, s jakou se přítel vrátí. Byliť použili hned první volné chvílky k této pro něho tak důležité chůzi. Zdálo se

mu, že stojí zde již dlouho, minuty se jen vlékly a netrpělivost jeho vzrůstala, ač opět prodlení Novákovo bylo zárukou zdaru, že tento Emmu skutečně zde nalezl. Neodešla tedy dle všeho posud, neprchla s jižními — čeká asi posud na návrat svého muže, který leží v tuto chvíli již jako chladná mrtvola v šachtě!

Co se to jen děje, že Novák tak dlouho nejde!? Bořický byl by nejraději šel již za ním nahoru, kdyby opět nebyla jej zdržovala obava před výsledkem. Tu však konečně přihnál se Novák jako velká voda, skákaje přes tři schody.

„Bořický, Bořický!” volal, sotva dechu popadaje. „Honem nahoru! Ona — nebyla vdaná — ten Urban nebyl jejím mužem — všechno se vysvětlí — pojď, pojď . . .”

Bořický nemohl hned ani vše pochopiti, ale nedal se pobízeti. Chvátal za Novákem, přelétl téměř schody, přítel otevřel dveře u pokoje, sám zůstal na chodbě a — Bořický stál před Emmou, posud zaraženou, pomatenou.

„Karle!” zvolala jako ve snu, avšak s vášní, již jest jen ženské srdce, zvláště v takových poměrech, schopno, a vrhla se do jeho mimovolně rozpjatého náručí.

Setrvali tak chvíli, zapomenouce na vše kolem sebe, v němém objetí. Konečně vyvinula se Emma jemně a táhla Karla za sebou k loži nemocného starce, jenž s úsměvem na rtech výjev ten pozoroval.

„Otče!” vykřikl Karel překvapením, vrhna se nyní opět do náručí tohoto.

„Hochu můj, hochu!” mohl pronésti jen stěhec v radostném pohnutí, které zbavovalo jej síly i smyslu.

„Konečně, konečně!” vzdychla si Emma, nikoli však již smutně, nýbrž spokojeně, blaženě, s nadějí a po tváři její tekly jí, aniž by o tom sama věděla, hojné slzy radosti po tolika dnech útrap a obav, rozloučení, bolu a nebezpečnosti.

Po dlouhé chvíli teprve nastalo částečné upokojení po prudkém tom pohnutí myslí, avšak radostné ono rozčilení nemohlo ovšem jen tak snadno odejíti. Započalo vypyřádání i vypravování na obou stranách.

„Kdo ti řekl, že jsem provdána?“ byla jedna z prvních otázek Emmových.

„Urban mi poslal oznámení svého sňatku s tebou!“

„Ten podvodník!“ mluvila Emma s rozhořčením. „Sorva že jsi odejel, zastavil mne jednou na ulici a počal mne před tebou varovati, an jsi měl se dopustiti něčeho špatného v bance, co prý se teprve ještě ukáže. Nebyla bych mu to však věřila ani na okamžik, jak se bohužel stalo, kdyby se byl nevytasil s jinými věcmi, které mne hluboce zabořely. Ty jsi mu sdělil celý poměr náš a tím byla má důvěra, již jsem v tebe neustále skládala, podryta! V prvním návalu hněvu a lítosti napsala jsem ti osudný onen dopis. Na to dovedl se Urban dostati i k nám do domu, kdež vše, co bylo mezi námi, bez obalu odhajil. Můžeš si představití ten hřmot, ty výčitky mých rodičů, zvláště an obviňoval tě též z nepoctivosti v bance a odvozoval z toho i mínění o poměru našem. Stavěl se jako dobrý přítel naší rodiny, která prý stykem mým s člověkem tvého rázu byla zostuzena, líčil vše

ještě mnohem hůře a „ujímal“ se nás okázale. Pak počal otevřeně ucházeti se o mne, která jsem přes jeho lichocení, přes jeho sehnané důkazy proti tobě, stále cítila k němu velikou nedůvěru. Hněvala jsem se na tě, avšak zapomenouti, nebo docela porušiti přísahu svou jsem nikdy nemohla. Rodiče moji byli sňatku mému s ním dosti nakloněni, zvláště an stále kladl váhu na to, že jsem se dostala tebou do řečí a tím způsobem naznačoval, že můžeme býti všichni rádi, podá-li mně muž jeho rázu ruku svou. Odmítla jsem, když se vyslovil určitě, jej úplně, rozhodně, přes nářek rodičů a mnohé smutné scény, jež byly nyní u

nás na denním pořádku. V brzku však měli příležitost se přesvědčiti o pravém opaku. Urban sám dopouštěl se po delší čas mnohých podvodů! Na čas pomohl jsi mu ty svým odjezdem, an mohl na tebe značnou část jich svěsti a dále měla jsem mu pomoci já svým věnem. Snad mínil jím uhraditi zpronevěřenou, značnou asi částku, snad chtěl s penězi těmi odjeti, a můj odpor vůči jeho spekulaci jej zničil. Než přišla novoroční závěrka účtů, uprchl, vzav z pokladny sprostou krádeží ještě větší sumu na cestu. Nyní ovšem byly oči všech konečně otevřeny a vyšetřováním ukázala se úplně tvá nevina. Stal jsi se jeho obětí všude i ve všem, i u mně!“

Emma umlkla, příliš jsouc pohnuta dojmů a vzpomínkami, jakož i jsouc bez dechu rychlým vyprávěním všeho, co jí tak dlouho na srdci leželo a co Karel nyní s takou napjatostí poslouchal.

„A jak jste se zde octli, s otcem, co se to vše stalo?“ tázal se nedočkavě.

„Po odhacení podvodů Urbanových a všeho, co za tím následovalo, pojala jsem ihned úmysl, že mu-

sím vše napraviti. Jak ale? Otec tvůj sdělil mi, když jsem plna zoufalosti k němu se na prvním místě obrátila, že jsi zatím vstoupil do vojska, že bojuješ, ale kde jsi, ovšem nevěděl. Tu jsem se rozhodla! Pověst má byla po události s Urbanem, který rozšiřoval všude, že jsem jeho nevěstou a okázale k nám chodil, valně utrpěla a pak — tobě hrozilo každé chvíle nebezpečství, mohla tě zastihnouti smrt dříve, než bys byl zvěděl o všem, dříve než bys mi mohl dáti odpuštění a přesvědčiti se o mé stálosti! Rozhodla jsem se k rychlému a ráznému jednání, pustila jsem se za tebou do Ameriky. Rodiče mi sice dosti

M. Alphonse.

zbraňovali, ale konečně přece povolili. Otec tvůj, obávající se také, že tě snad vícekrát nespattí, byl mi průvodčím, a po opatření peněz od rodičů vydali jsme se na cestu. Vše šlo šťastně, a vědouce, ve kterém pluku sloužíš, sledovali jsme tě na bojiště. Dojeli jsme až sem, zde však přestávala dráha, započínal boj a ke všemu se otec roznemohl. Nyní ale bude opět dobře, jenom když jsme tě našli, spatřili a jsi živ!"

„Doufám, že také zůstanu!" pravil Karel, záře štěstím, tiskna jednou rukou pravici otcovu a druhou Emminu. „Příštím měsícem skončí lhůta, na níž jsem se dal najati a zvláště při mém poranění a po vítězné bitvě obdržím asi propuštění hned!"

„A já se již cítím zdravým, jak tě vidím, můj hochu! Hned budu opět na nohou!" těšil se stařec, mluvě zajisté pravdu.

Nyní přišla řada ve vypravování opět na Karla. Měl toho také hodně co povídati. Na to počaly vysvětlivky, vzájemné omluvy, jakož i dále plány do budoucnosti.

„První mou starostí musí být", pravil konečně Karel, „abych se dostal do Čech a do Prahy a tam svým osobním vystoupením domohl se pro všechny případy řádného očištění v celé veřejnosti. Mám zde i peníze, jež mi dal ten nešťasník a které chci odevzdati řádně bance. A potom chci jednati s tvými rodiči . . ."

X.

„A tak se i stalo", vypravoval mi občan Novák, starý již český osadník v Americe,

veterán z občanské války, od něhož jsem zvěděl dopodrobna celý tento příběh, jak doufám, aspoň trochu zajímavý. „Božickému se povedlo, že obdržel dovolení, otec jeho se dosti rychle zotavil a zatím co my táhli za jižními buřiči, utíkajícími k Potomaku, ujížděl již milý můj kamarád k New-Yorku. Nerad jsem jej ztratil, bylo mi dlouho smutno po něm, zůstatl jsem nyní mezi těmi Američany a Němci sám. Měl jsem však upřímnou radost z toho štěstí jeho, a že se tak všechno pěkně v jeho prospěch obrátilo. Rozloučili jsme se velmi srdečně, slíbivše si psátí, což také svědomitě učinil. Psal mi brzo po příchodu do Prahy, že vše je v nejlepší pořádku, Emma že jest jeho ženou a že vstoupí za výhodných podmínek do bývalého svého úřadu. Udělal nejlépe, pro zdejší život nebyl, jsa příliš jemným a pak v Americe se mu v tehdejších jeho postavení a rozpoložení mysli a vůbec i při vši té válečné tísní nemohlo zalíbiti! Nalezl však zde i při krátkém poměrně pobytu přece jen štěstí své, lépe než mnohý jiný a musí na Ameriku jistě vděčně vzpomínati, právě jako mu z hlavy asi do smrti nevyjdou ty strašné výjevy válečné, jichž byl svědkem. Viděl jsem jej, navštívil Prahu před několika lety, ve kruhu četné rodiny, šedivého již, ale veselého, šťastného. Choť jeho není již také ovšem tím utrápeným děvčetem, jako tehdáž. Jsou zámožní, spokojeni a ztrávil jsem u nich mnoho pěkných chvil, při stálém vypravování o bitvě Gettysburgské, kdy celé štěstí jich viselo skutečně na hrotě bodáku!"

— Z veršů „Prosté motivy" od Jana Nerudy. —

MOTIV DÍVČÍ

TY naše hodiny,
jsou jako z rodiny!
Když jsem s hochem bývala,
koléčka si zpívala,
repétila cvaky — cvaky —
Když jsme se my polibili,
koléčka si mlaskla taky.

Ach — hochs odvedli,
mně tváře pobledly!
Hodiny teď jdou a jdou
lině jedna za druhou,
a koléčka cvaky — cvaky —
když si vzdychnu na posteli,
koléčka si vzdychnou taky.

MĚL NEVĚSTU V ČECHÁCH!

Povíčka ze života na české farmě.

Pro „Američan“ napsal JAN KOUBEK.

I.

MÁŠ zde psaní z Čech, Václave!“ volal ze zápraží farmář Černý na čeledína, chystajícího se právě vyjetí na pole a mával mu dopisem s rakouskou poštovní známkou vstříc. Bylť včera ve městečku na poště, avšak vrátil se domů dosti pozdě večer, kdy již všecka čeládka spala a nechtě tedy čeledína buditi, počkal s odevzdáním záсылky jeho do rána.

Václav vzal si psaní, pohlédl na adresu a trochu se začervenál, čehož si však hospodář nepovšiml. Strčil pak na to dopis do kapsy, aniž by jej otevřel a vrátil se ke svým koním, zatím co ta nář šel nazpět do světnice. Pluh, v němž byli koně zapřaženi, zaskřípal trochu po cestě a již byli ze vrat. Václav práskl trochu bičem, koně dali se do bystřejšího kroku a za nedlouho byli na poli, které měli zorati.

Zde teprve, vzdálen od farmy i ode všech lidí, rozhlédnuv se důvě opatrně, zda-li ho nikdo nepozoruje, vytáhl Václav spěšně psaní, chvatně je otevřel a dal se do čtení. Nebylo dlouhé a znělo následovně:

„Milý Václave!

Vědomost Ti dávám, že mne Tvé poslední psaní při dobrém zdraví vynatřelo a jsem ráda, že Jsi pořád při zdraví a spokojenosti a že Jsi posavad na svém starém místě a že hodně vyděláváš a

spoříš. Já jsem také, chvála Pánu Bohu, při dobrém zdraví a naši také všichni. Tatínek a maminka Tě nechají pozdravovat a tatínek konečně po dlouhém rozmyšlení řekl včera v neděli, že když teda tolik vyděláš a máš-li tolik peněz, jak píšeš, zahospodařeno, že by nic proti tomu neměl, abys mne teda vzal. Máš jim jen už do opravdy psáti a poslati mi peníze na cestu, jak tatínek pořád chce, aby to bylo už jisté a viděli jsme, že o mne pořád ještě stojíš. Když je pošleš, budu moci třebaš hned jeti, protože mám všecko hotovo. Dej mi tedy co nejdříve najisto už věděti, co chceš dělat. Čekám, že Tě moje psaní také při dobrém zdraví vynatřel a zůstávám s tisícovým pozdravením od nás ode všech Tvá věrná nevěsta

Františka Procházkova.

Abych nezapomněla, moje známá Terzie Novotná, kterou také znáš, bude se také vdávat a sice vezme si Jana Svobodu z Pražské ulice.“

To bylo všecko, ale v několika těch řádcích ze vzdáleného rodiště bylo pro Václava ovšem mnoho důležitého, takže pro první chvíli zapomněl na vranky, na pluh i na pole, a nad psáním se důkladně zamyslíl.

Bylo tomu právě nyní tři léta, co byl opustil Čechy a neviděl od té doby Františku ani jediným okem. Pocházej ze vsi, z malé chaloupky, odešel již záhy

do menšího města na venkově za živobytím a byl posledně čas čeledínem u bohatého kupce. Zde seznámil se s Františkou, která v domě tom také sloužila, líbila se mu a on jí, a brzo dali si slovo, že se jednou, jakmile jen budou moci, vezmou. Avšak Václav byl ještě příliš mlád, nebyl posud ani u odvodu a když osudná chvíle ta přišla, byl silný, hezký hoch skutečně také mezi těmi, kteří měli na podzim obláci modrý kabát a dostati „břizu“ na rameno. Proti tomu by byl konečně nic ani neměl, život na vojně je hezký, ale ta „supernace“, a pak to pomýšlení, že po celá tři léta nejen že nic nevydělá, ale těch pár zlatých, které má zaspořeny, ještě utratí, jak to při vojákování jinak nejde. Tam chutná jíst a pít a peněz se „fasuje“ po čertech málo! Konečně byla zde i Františka, kterou musí opustiti, an pluk leží až v Bosně, kde také číhají na ubohé vojáčky za každou skálou zlí Turci s puškou v ruce, takže se snadno může přihoditi člověku něco nemilého!

A když má už svou Františku a svou službu opustiti a vystaviti živobytí své v nebezpečnosti, což aby se podíval jinam, pokusil se o něco lepšího? Tolik chudých lidí udělalo v té Americe štěstí a odtamtud uprchlého vojáčka nevydají! Nebude směti sice dlouho nazpět, avšak lépe je býti po dvanácte let v cizí zemi trochu dále v bezpečnosti než ve stálém strachu o krk, an i bez Bosny válka může tady vypuknouti každou chvíli a pak to bude zlé! Václav se na to dosti dlouho rozmyšlel, vážil důvody pro to a ono, ale naděje na spokojeně, lepší živobytí v Americe, o jejíž výdělcích slyšel, posléze přece zvítězila, zvláště ana porada s Františkou dopadla také v ten smysl. V Americe může si za tři léta, co by zde na vojně prozahálel, hezky pomoci a bude-li mu jen trochu štěstí přát, mohou se pak beze všech překážek vzíti. On bude spořiti tam, ona zde, aby měla pěknou výbavu a nepřišla s holýma rukama. Otec její také jim nějakou maličkostí pomůže a vše půjde dobře, lépe než zde, kde na chudého člověka nečeká nic jiného než služba do smrti. A jest to tak smutné, býti starým čeledínem,

starou služkou! Kdož ví, zda-li by našli vždy místo v jednom domě? Manželství je zde takovým lidem jen na překážku, většina hospodářů má raději čeleď svobodnou a když by měly přijíti nějaké děti — člověk musí pomýšleti na všecko — jest pak ještě hůře!

Václav se rozhodl, učinil potichoučku své přípravy a nejsa nikterak na hlavu padlým, dovedl se obratně dostat přes hranice i na moře, kde měl už z polovice vyhráno. Avšak i druhá polovice plánu jeho se mu povedla, neboť v brzku dostal zaměstnání na farmě u krajana, s nímž náhodou se sešel hned na lodi, a který, váže si pilného, šikovného chasníka, dle toho také jej platil. Mohl si nyní zahospodařiti pěkně peníze, takřka zrovna tolik za měsíc, co v Čechách za rok a neopomíjel také o svém úspěchu pilně psáti své Františce, na kterou stále vzpomínal, pro kterou střídal a se přičiňoval.

Na farmě byl brzo jako doma, celá rodina považovala jej jako za svého, ale podivná to věc — Václav se byl dosud se svou známostí nikomu v Americe nepřiznal. Ne, že by to snad byl zamlčel ze zlého zámyslu, nebo že by se byl snad za Františku zde styděl, neb docela že by snad byl pozbýval úmyslu povolati ji za sebou a pojeti ji zde za ženu! Nikoliv, ale Václav se tajil, boje se jaksi možných tu a tam úštěpků několika druhův, s nimiž se byl zde náhodou seznámil, a kteří stropili si ne tak ze zlomyslnosti, jako pro žert smích ze všeho, co pojilo je se starou vlastí, jakž to činí, bohužel, někteří mladíci zde již vychovaní nebo lidé, nemohoucí se již z té neb oné příčiny nikdy více vrátiti. Cit jeho pro Františku byl mu však příliš drahým, než aby nechal její jméno kolovati v ústech cizích lidí. Skrýval tedy tajemství své před každým, aby nedostalo se k nepovolaným uším, třeba jen náhodou a to bylo příčinou, že ani rodina Černých posud o známosti jeho nic nevěděla. Dostával psaní od Františky, špatné písanky, ale za to tím obratnější pracovnice, vždy jednou za čas a tu říkal, že jest to dopis „od nás“, vlastní listy pak nosil sám při příležitosti do městečka na poštu.

Toto všecko prolétlo mu rychle hlavou za onu chvíli, co tak stál v zamyšlení nad psaním u koní a pluhu. Konečně sebou vranky trochu trhly a vyrušily jej. Dal se do práce, také chvíli pílňě oral, ale myšlének svých úpíňě se sprostiti ovšem nemohl.

Nyní musí konečně známost' jeho na světlo! Máť peníze své uloženy u hospodáře, kterému musí říci o potřebnou částku, aby jí zaslal do Evropy. Aby snad předstíral nějaký jiný účel, to mu ani nenapadlo, nebo k čemu také? Musit' přece přijezd Františky oznámiti, hospodáři všecko pověděti a poraditi se s ním, měl-li by s penězi, které již má a pak s oněmi, které Františka asi přiveze — třeba dosti málo, ale něco snad přece — najati zde někde v sousedství, ve státu Wisconsin, nějakou menší farmu nebo snad odebrati se dále na západ, kde jsou ještě laciné pozemky a zakoupiti se tam. Pro první chvíli by snad bylo lépe zde, jmenovitě pro nezkušenou v Americe Františku, ale lepší budoucnost' byla přece jen opět tam. Co tomu všemu ale hospodář řekne? Jak se asi podíví všichni, že má v Čechách nevěstu již po celý ten čas, co je zde a že jim posud nic o ní neřekl! A jmenovitě, co tomu řekne Aninka?

Aninka byla starší ze dvou dcer Černého, štíhlé, hezké děvče s velkýma očima, v oblíbení krev a mléko; osmnácte let stará, vždy veselá, na poli do práce jako kat, v kuchyni pak uměla se rovněž dobře otáčet. Všecko jí v rukou jen hrálo, ve všem si věděla rady, v domácnosti vedla přísný pořádek, právě jako na sebe byla velmi dbalá. Václav se rád na ni díval, jak pěkně jí vše od ruky jde, ale nikdy mu zvláště na mysl ne-

připadla, an spatřil ji před třemi léty posud jako poloviční dítě a nepozoroval ani, vida ji denně, jak vyrůstá a dospívá.

Co však je mu po Anince, nyní, při tak blízké naději na spojení s Františkou, aby se více již nerozešli? Ovšem, Aninka se také asi podíví! A co tomu řekne asi Frank Miller, ten člověk, kterého nemohl Václav nikdy a od nějaké doby zvláště vystáti, maje k tomu ovšem své příčiny? Byť sice synem Němce, bohatého farmáře, ale jsa zde v české osadě narozen a vychován, mluvil česky, ovšem že s cizím přízvukem a přimíchávaje

stále do řeči anglická slova. Činil ale tak z potřeby a nikoliv z pouhého „furiantství“, jako mnozí přistěhovalci za pár již neděl, užívající několik cizích slov, které se stěží sotva naučili, v češtině neustále až do omrzení, nic více z angličtiny neznajíce. Tomu se musí rozumný člověk jen zasmáti a lidi takové, myslící, že jest to hezké, jeviti neznalost' mateřského jazyka, jen politovati. Frank Miller však mluvil na každého, o kom věděl, že jen trochu německy neb anglicky umí, vždycky

M. Eiffel.

jenom v některé z těchto řečí. Hospodářství mu nevonělo, raději chodil a jezdil po návštěvách a přicházel k Černým často, žertuje vždy s Aninkou po anglicku, čemuž Václav nerozuměl, a to právě jej nejvíce zlobilo a proti Frankovi popuzovalo. Jinak byl tento hezký, snědý hoch, vždy pěkně po měšťsku oblečený, výborný jezdec, hrál velmi dobře v míč a kuželky, kouřil celý den doutníky, až měl prsty celé žluté, jako spálené, četl noviny, hádaje se horlivě o politice a dělaje různé žerty a vtipy, podařené i špatné. Václav se mu raději vyhnul a mimovolně svrběla jej vždycky ruka, když viděl jej tak nějak všelijak žerto-

vati s Aninkou, červenající se často při jeho slovech, jimiž jí, jak se mu zdálo, kazil. Co však mohl říci on, služebník v tomto domě, proti hostu?

„Hý, hót! Zpropadené kúže! Pájdete!“ rozkřikl se najednou na koně a sice vším právem.

Ubíraje se v myšlénkách volně za pluhem, jeť jako stroj konaje práci svou, nepozoroval ani, že koně kráčí vždy pomaleji, až konečně, nejsouce nijak pobádáni, najednou úplně se zastavili, tak že čeledín, kráčejíci klidně dále, byl by pomalu přes pluh upadl. Musil se tomu dáti sám do smíchu, popohnal koně bičem a snažil se nyní rychlou opět práci dohoniti, co byl prvé zameškal.

Co však platno, nějak mu dnes ta práce nešla a nebyl vůbec ve své míře! Nebylo ovšem divu, ale co jej překvapovalo, byla okolnost, že nad dopisem Františčiným nezdál se v srdci cítiti takovou radost, jak by skutečně měl, nebyl tak vesel, jak by býti mohl! Pofád mu připadalo, co tomu řeknou Černých a jiní, jak jim to nejlépe sdělí, jak se omluví, proč se tak dlouho k známosti své nepřiznal. Proč nejásal, jsa téměř u cíle své dlouhé touhy? Nemohl si to ani odpustiti, ale omlouval tento nedostatek radosti, který vzdor všemu sama sebe přemlouvání přece jen dobře uvnitř cítil, nastávajícími starostmi a rozpaky.

Najednou zazněl jasný zvuk zvonku.

„Což je už poledne?“ tázal se Václav udiven a opravdu, slunce stálo mu téměř přímo nad hlavou. Vypfáhl tedy vranky a ubíral se k obědu do farmy, obklopené pěknými košatými stromy. Ve vzduchu, chvějícím se teplem nad kukuřičnými poli, poletovalo s veselým bzučením na tisíce hmyzů, z nedalekých luk vanula sem libá vůně čerstvého sena, zelený háj v pozdálce na obzoru šeptal svými listy o příjemném chládku pod zeleným loubím jeho pauujícím, ale čeledín, kráče podle vranek, neviděl nic, neslyšel nic, mysle jenom stále na dopis, který dobře uschoval v kapse u vesty. Ani hladu dnes pro samé rozčilení necítil, ani žízně, ani horka, ačkoliv hojný pot kanul mu s čela a slunce bylo dnes zvláště žhavé.

II.

Václav obdržel osudný ten pro něho list v úterý, ale nemínil se s ním vytasiti až v neděli, kdy hospodář bude pěkně sám seděti, klidně odpočívaje ve světnici, aby měl chvílku času s ním si fádně pohovořiti. Když už s tajemstvím svým se vytasiti musil, chtěl je říci nejprvé hospodáři samotnému, aby teprve od tohoto dověděla se ho ostatní rodina. Na obsah dopisu se ho také šťastně nikdo neptal; vše bylo pilně zaměstnáno polní a domácí prací, než aby si kdo blíže povšiml, že jest Václav poslední dny nějak rozpačitý.

V neděli však Václavovi naděje sklapla. Hned z rána přišli hosté, nějakí příbuzní farmářovy rodiny a hospodář musil se s nimi obráti, nezůstáváje ani na okamžik samoten, což se ovšem Václavovi nehodilo. Hned po obědě odešel pak s nimi docela na pole, zanechav však rodinu svou doma.

Václav seděl ve světnici mrzut, že musí sdělení své, k němuž se byl po celý týden chystal a o němž byl nyní již úplně rozhodnut, odložití opět snad na druhou neděli. Raději byl by to měl již odbyto, ale dnes před cizími se to již docela nehodilo a před domácími rozhodně nechtěl mluvit.

„Well, Václave, co pak tak smutně sedíte?“ otázala se jej najednou hospodyně, jež vstoupivši do světnice, nalezla čeledína právě tak nepohnutě sedícího a upřeně k zemi hledícího, jako když před delší chvílí odcházela. „Co pak se vám stalo? Pozoruj na vás už po několik dní, že vám něco schází. Co pak ani nevíte, že je dnes muzika?“

„Oh, vím dobře, ale . . .“ odpověděl rozpačitě.

„Co ale? Snad nemáte žádné děvče a to vás mrzí, ne?“ škádlila jej farmářka.

„Může jíti s naší Andulou!“ poznamenala Boženka, mladší dcerka Černých, prostofeký to a všetečný tvor, jakým jsou všechny dívky od dvanácti do čtrnácti let.

„Ah, pro tu přijde ten milostpán Frank Miller! Povídal mi to, když jsem jej ráno potkal!“ pravil mladý Černý, John,

hoch asi šestnáctiletý, jenž rovněž neměl Millera v pražádné oblibě.

□ V tom okamžiku vcházela do dveří Aninka, svátečně již přestrojena a zaslechnuvši slova bratrova, začervenala se.

„Co je ti po tom, s kým já půjdu!“

□ Začali se všichni hašteřiti a zapomněli na Václava, který nepozorovaně odešel, hvízdaje si, ale jaksi smutně, „národní“ pražskou písničku, až sem na vzdálenou farmu právě dolétlou:

Nejde, nejde, nejde to,
když to nejde, nechme to!

„Ba, že to nejde!“ prohodil konečně sám k sobě, nevěda ani proč a vydal se na procházku do polí, zabrán jsa opětně do svých myšlének, podobných oněm, které měl tehdyž na poli po obdržení dopisu, ježž měl nyní, po častém čtení, slovo od slova úplně v hlavě. Chodil dlouho a pořád byl mrzut, až konečně zahlela mu do uší hlučná hudba od hospody. Tam počínali právě tanec, při otevřených oknech, an večery byly již teplé a pěkné. Tam asi nyní vše veselé tančí a mezi tím rejem točí se dle všeho i Frank Miller s Aninkou. Proč jest mu jen ten člověk tak protivným a proč má na to takovou zlost, když mluví s Aninkou, když se k ní dotírá? Vždyť není ani pro něho a byla by s ním také na vědycky nešťastnou! Hospodář to nemá ani trpěti, aby mohla s Frankem chodit do hospody, a samotná mluvit, poněvadž ten člověk za nic nestojí a všeho je schopen!

Uvažoval tak ještě chvíli a mimovolně zamířily kroky jeho pomalu k hospodě. Bylo hlučno již i kolem ní, nadějná mládež česko-americká byla zde právě tak shromážděna, jako to činí ve staré vlasti o každé muzice. Ze ženkovny ozývaly se zvuky pískavého klarinetu, zvučící

trubky a frkové velké trouby. Staří seděli po lavicích kolem prostranné jízby a u několika stolů ve vedlejší pokojku, děvčata tlačila se kolem dveří, hoši chodili po tančírně, stáli kolem děvčat nebo usedali na maličkou jen chvilku ku stolům. Vše to jako v Čechách ve kterékoliv vsi, že člověk snadno zde mohl zapomenouti na ty tisíce mil, jež dělí jej od staré vlasti. Jen tu a tam v maličkostech jsou nějaké rozdíly, jaké vykazuje česko-americký život, rozdíly následkem styku s cizím národem, ale celek zůstal dosud si podobným, právě jako ta česká řeč, která přijala jen několik těch anglických slov, jež jí nové, v Čechách neznámé názory vnutily.

Václav přistoupil dříve z venčí k domu a podíval se dovnitř. Hned na první pohled poznal bělavý Aninčin šat a zahlédl také, že tančí skutečně s tím protivným Frankem Millerem. Neměl ho rád, ale musil uznati, že výborně tančí, a že Aninka a Frank jsou nejlepším párkem, že jim to sluší. V tom však již zahlédli jej známí, musil dovnitř a píti.

Poslechl, ale usedl na lavici u stolu, nemaje na tanec ani pomyslení. Pomalu pil a stále pozoroval ty tančící párky, jmenovitě pak Franka s Aninkou. Čertův chláp, umí to a Aninku nepouští téměř ani z ruky. Tato uviděla Václava a kynula mu přívětivě hlavou. Václav by byl rád šel pro ni, ale nedůvěřoval si. Ne snad, že by se bál košíku, o čemž věděl, že toho Aninka ani schopna není a že by zajisté se naň proto nehněvala, nebo snad, že by se jako čeledín měl ostýchat, neboť takovýchto ohledů ve volné Americe, kde jsou všichni lidé, jen když řádní, mimo povinnosti sobě rovni, málo si všímají. Ale nevěděl ani sám, co mu v tom

Alfons Daudet.

zbraňuje. Konečně si vzpomněl! K čemu tančiti, co do toho? Počká, až přijede Františka! „Jenom už kdyby tady byla!“ říkal si pořád polohlasitě, jak mimovolně do sebe hučel.

Frank Miller se vesele smál, žertoval s Aninkou a Václav se naň pro tu jeho stálou veselost zlobil. Ovšem, jemu je lehký se smáti, boháč, který může žít bez práce, má všeho dost, co hrdlo ráčí, žádnou starost, celý svět otevřený. Ale postaviti jej takhle na celý den ke pluhu, to je něco jiného než tanec a zábava s děvčetem. Nemohl se konečně ani na to dývati, vstal a odvrátil se.

Hudba učinila opět jednu přestávku a za malou chvíli ucítil, že někdo mu položil ruku lehce na rameno. Rychle se otočil, jsa tím překvapen a lekl se téměř, vida před sebou Aninku s obličejem celým rozežhátým a zrůměnělým.

„Vy jste hodný, to musím říci!“ pravila vyčítavě, ale s úsměvem. „Děláte, jako byste mne neznal! Čekám již po celý večer, že mne přece vezmete k tanci, ale vy pořád nic! Co jsem vám udělala, že se na mne hněváte?“

„Já — odpusťte, já — myslil, že když se tak dobře — bavíte s tím — s tím Millerem, — tak jsem nechtěl překážeti . . .“ koktal Václav a bylo mu na jednu podivně okolo srdce.

„Co si to jen myslíte?“ smála se Aninka upřímně. „Aha, už začínají! Když nepřijde pán pro dámu, musí dáma pro pána, napadlo mi tak. Nuže, smím prositi . . .?“

Ujala bez dlouhých ohledů s veselým smíchem Václava za ruku, táhla jej za sebou, a bez dlouhých okolků dali se do tance, aniž by dále jediného slova jen mluvili.

„A teď už mám toho dost!“ pravila po skončené písničce, kterou byli celou přetancovali. Teď už půjdu domů, rozumíte?“

Václav kývl jen hlavou.

„Jenom, prosím vás, nedělejte takového ‚Ajryše‘ ze sebe!“ zlobila se na něho nyní Aninka. „Nebo mám vás snad zase prositi? Co pak nevíte, že poslední tanečník má dámu doprovoditi domů. Vybrala jsem si vás schválně, aby se mnou Frank Miller nešel!“

„Já myslil, že snad ten Miller . . .“ namítal ještě Václav.

„Nic nemusíte mysliti a pojďme!“ pravila určitě Aninka a také šli, následování jsouce Frankem Millerem jen z pozdálce. Aninka zavěsila se docela na Václavovo rámě, ale nemluvili spolu opět nic více po celé cestě až domů. Václav vzpomínal na Františku, co by tomu asi řekla, kdyby jej tak viděla a opět si bručel mezi zuby: „Kdyby už jen tady byla!“

„Co jste povídal?“ tázala se Aninka. „Nic, nic, docela nic!“

III.

A opět nosil Václav tajemství své celý týden, až příští neděli byla mu náhoda příznivější. Bylo pěkné, velmi teplé odpoledne a farmář Černý usedl na lavičku pod košatou hruškou vzaďu za dvorcem, aby při dýmce tabáku přečetl si „Amerikána“ a „Ducha Času“. Václav, vyčítav příhodné chvíle, kdy tak myslil, že nikdo nebude jich vyrušovati, sebral veškerou odvalu svou a přišel, jsa ve svátečním obleku, slavnostně připraven, k milému hospodáři, který naň udiveně hleděl, nevěda, co by tak obřadní příchod čeledínův měl znamenati.

„Pane Černý“, počal Václav po zdvořilém pozdravu, „přicházím vám říci něco vážného!“

„Nuže, jen ven s tím! Co to má býti?“ pobízel farmář, trochu ulekaný, děsíc se toho vážného tónu.

„Já se chci — totiž — já bych se rád, — to jest já se myslím — oženiti!“

Farmářovi vypadl překvapením celý „Duch Času“ i s přflohou z ruky, oči jeho spočinuly na mluvčím, jakoby chtěly viděti, je-li při dobrém rozumu či nic, až konečně dal se do hlučného smíchu.

„Milý Václave“, pravil vesele, „ty uděláš málo kdy vtip, ale když se ti podaří, pak to stojí skutečně za to!“

„Já ale nežertuji!“ mluvil čeledín zaražený tímto přivítáním. „Myslím to — opravdu — do opravdy!“ koktal, byv přiveden ze své míry.

„Opravdu?“ divil se nyní farmář tím více. „Pak jsi ale zpropadený člověk, když dovedeš býti tak brzo se ženskou hotov a domluvit se s ní o všem!“

„Oh, — to je mezi námi už dávno nmluveno!“ usmíval se Václav. „Dali jsme si slovo už skoro před pěti léty!“

„Co, cože?“ mluvil hospodář jako s nebe spadlý. „Před pěti lety jsi zde ani ještě nebyl! Co to mluvíš? O kom?“

„Inu, o své — nevěstě — v Čechách!“

„V Čechách!“ zvolal farmář a zůstal na chvíli jako zkoprnělý.

Pak se dal ale zase do smíchu, jenom že ne již tak veselého, nenuceného jako dřívě, ba skoro se zdálo, že se při smíchu tom zlobí.

„Podívejme se!“ pravil konečně. „On má nevěstu v Čechách a nám neřekl posud nikomu ani slova!“

Václav nic neodpovídal, díval se do země jako by tam očima chtěl vyrýt díru a teprve když hospodář již chvíli nic nemluvil, pokračoval třesoucím se hlasem:

„Přišel jsem prosit, zda-li byste mohl vyplatit mně asi padesát dolarů, které jí mám brzo poslati na cestu, jak mi píše!“

„Což o to, třeba hned, ačkoli tvé peníze uložil jsem do banku, jak víš!“ odpověděl klidně farmář.

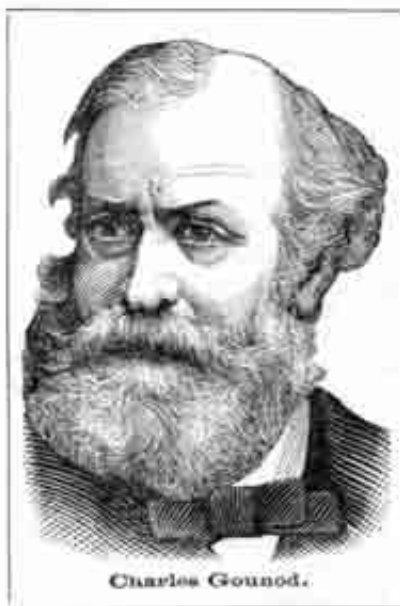
„Nu, tak hned to nemusí také býti!“ bránil se Václav skoro horlivě, když hospodář vstával, aby žádosti jeho v okamžiku vyhověl. „Nemějte mi to jen, prosím vás za zlé, že vás obtěžuji a že . . .“ mluvil polohlasně, an mu cosi svíralo podivným způsobem krk.

„Chraň bůh, ani mi nenapadne, milý hochu!“ odpíral farmář a řeč jeho zněla tímž způsobem. „Co bych ti měl mítí za zlé? Oženití se chce každý a zvláště kdo chce býti jednou samostatným farmářem jako ty, musí tak učiniti. Já byl jenom trochu překvapen, že to přišlo tak náhle, ale abych ti měl mítí něco za zlé . . .“

Podal mladému muži ruku, kterou tento srdečně stiskl a pak přes všecken jeho odpor odebral se s ním do světničky, kdež mu odpočítal padesáte dolarů v těch starých, špinavých, rozmačkaných, ale přece tak cenných a milých „grýnbekách“, které nejen zde, ale zvláště v Evropě tak rádi všude bežou. —

Rozumí se, že se rodina Černých dověděla o ženitbě Václavově ještě téhož dne, avšak on se nijak nedověděl, co tomu říká Aninka. Nemohl se ani dovědět, poněvadž tomu vůbec nic prý neřekla před jinými a tím méně před ním.

A byl by tak rád věděl, co o tom přece soudí, co si tak myslí. Skoro se na ni zlobil, že nic neřeká! Avšak ani matka její nijak o úmyslu jeho se nevyjadřovala a jenom John někdy tak při polní práci zavadil mimochodem slovem o jeho nastávající veselku. Jednou se tak stalo před Aninkou a Václav se v duši na Johna proto moc zlobil. Hněval se ostatně na všechny, že vůči jeho sňatku tak malou pozornost jevili, oň tak málo se starali, jakoby jim na něm pranic nezáleželo, ačkoliv byl jim

Charles Gounod.

vždy pracovníkem věrným, kterého zajiště každé hospodářství nerado jen ztrácí. Však to poznají, až odejde! Jest přece jen nevděčnou ta služba u cizích lidí, kteří mají člověka tak dlouho rádi, dokud jej potřebují. A přece nemohl si na rodinu Černých vlastně nic nářikati, neboť choval se k němu každý stejně přívětivě jako dřívě, jenom že on sám cítil se jaksi od nich odpuzován, cítil jakousi překážku ve svých citech vůči nim. Tím pak vším byla vinna ta jeho svatba, která mu hned při počátku přinášela takto mrzutost. Pomalu se stalo, že Václav neprozrazoval nijak vzezřením a chováním svým šťastného ženicha,

nemohoucího se dočkatí své nevěsty a na místě, aby jako dřívě byl stále přivětiv a vesel, pln žertu, býval nyní často, ne-li stále, zamklým a rozmrzelým, takže John pravil o něm jednou, že vypadá jako temperenciálf před sklenicí piva!

Žádané peníze obdržel tedy hned, ale ku podivu, do městečka na poštu se mu stále s nimi nechtělo. Jeden den bylo mnoho práce, druhý den nepohoda, uplynul týden, uplynul druhý, každodenně lehaje určoval si pevně, že zítra půjde, ale pořád nemohl se k tomu dostat. A byl z toho ze dne na den mrzutějším, aniž se mohl k tomu jednou rázně a vážně odhodlati.

Konečně přece ustanovil si jednou pevně, že půjde a také skutečně vzal si na druhý den odpoledne od hospodáře povolení a odešel. Vrátil se brzo z večera domů, kdy ještě celá rodina byla vzhůru, avšak po krátkém jen pozdravu chtěl jíti hned spat. Poděkoval za nabídnutou mu večeři, řka, že nemá žádné chuti, do vnuceného mu šálku nasypal z roztržitosti místo třtinového cukru sůl a upil toho také trochu, aniž by co zpozoroval, až si toho všimla Aninka a upozornila jej na to. Všichni dívali se naň udiveně, neboť ho posud nikdy tak podivného neviděli. Všem zdál se býti nápadně bled, chvěl se, ale nikdo neopovážil se ho zeptati, co se mu ve městě stalo. Na to odešel s pouhým, polohlasně pronešeným „Dobrou noc!“ na lože, avšak hospodář, obcházející, nemoha usnouti, kolem půlnoci dvůr, spatřil okna jeho světničky posud osvětlena. Neviděl však dovnitř, an okenice byly zavřeny.

Kdo nepřišel ráno k snídání, byl Václav.

„Snad po včerejšku a nočním bdění trochu zaspal“, pravil farmář, vypravuje co byl v noci viděl. „Jdi se naň podívati, Johne!“

John šel, ale vrátil se rychle ihned, nesa v ruce nějaké psaní.

„Václav tam není a postel je ustlána, jakoby v ní byl nikdo neležel! Tohle bylo na stole!“ volal, popadaje sotva dechu.

Černý vyskočil a chopil se psaní. Bylo adresováno Václavovou rukou na něho. Rychle roztrhl obálku a zatím co se ženské chvěly v očekávání smutné zaji-

sté zprávy, snad o velkém nějakém neštěstí, četl nahlas, jak následuje:

„Ctěný pane Černý!“

Odpusťte mi, že jsem odešel od Vás na vždy a nedal Vám ani „s bohem!“, nepoděkoval za Vaši lásku a přizeň, jakou jsem po celá tři léta ve Vaší rodině požíval. Musil jsem odejiti náhle, jak bylo nejlépe. Stalo se mi totiž něco, co jsem nejméně očekával. Když jsem totiž přišel včera odpoledne na poštu, nalezl jsem tam psaní pro mne, ve kterém moje bývalá nevěsta mi sděluje, že rozhodla se jinak a že do Ameriky za mnou nikdy nepojede. Seznámila se prý s nějakým pekařem, který jí toho tolik napovídal o té velké vodě na moři a těch divokých Indiánech u nás, že prý dostala z toho hrozný strach a že proto raději zůstane doma v Čechách, kde se může státi pekařkou a nemá žádných nebezpečností mimo připálení chleba, landvérů nebo mrzáků. Byl bych u Vás nyní moc rád zůstal, ale po tom všem, řeknu to upřímně, se stydím a proto si vynajdu jiné místo. Z té příčiny jsem také nemohl s Vámi se rozloučiti, an bych musil Vám do očí všecko vypravovati a to já nemohu. Kam půjdu, posud nevím, ale s penězi, které jsem šťastně neposlal, pojedu se již někam podívati a až budu na místě, nebo budu snad potřebovati, napíšu Vám a pak mi mé věci i zbytek peněz laskavě pošlete. Starost o mne nemusíte žádnou míti, srdce mi po tříleté vzdálenosti již nepukne a myslím si, že kdo ví, zda-li také to nebylo k něčemu dobré. Je lépe, že se rozhodla dřívě, než aby měla mi pak vyčítati, v horším snad zde postavení, že jsem ji lepší štěstí zkazil! Pozdravuji všecky u Vás srdečně, a dávám aspoň takto své upřímné „s bohem!“ snad na vždy, a zůstávám

Váš vděčný

Václav Dostál.“

Farmář dočetl, Aninka byla bledá jako křída a chvěla se jako list, matka její lomila při čtení rukama, John něco bručel a ostatní zde stáli s otevřenými ústy. Nejprve se vzpamatoval hospodář.

„To je rozum!“ opakoval asi třikráte, načež odešel do ložnice. Aninka stoupila

sí k oknu a dívala se upjatě ven, jakoby tam chtěla jej nalézt a div hlavou sklo neprorazila, hospodyně pak počala nafíkat, nevědouc ani vlastně proč. V tom vyšel již opět farmář z ložnice, oblečen jsa ve sváteční kabát a s kloboukem na hlavě.

„Kam chceš jít?“ zvolala hospodyně plna údivem.

„Do Chicaga! Vyhledati Václava! Přivedu jej zpátky!“ odpověděl rozhodně.

„Ale vždyť pro pána boha, kdo ví, kam se obrátil? A kdyby jel i do Chicaga, jak pak jej v takovém velkém městě nalezneš?“ předkládala zcela rozumně.

„Eh, nech mne jen, však já už vím, jak to udělám!“ pravil určitě. „Jak já jej znám, jinde nebude než v Chicagu a tam si jej také už naleznu. Však on se se světa neztratil. Možná, že přijedeme oba ještě dnes. Mám ale už čas, je sedm a hned po osmé jede vlak! S bohem a na shledanou!“

Rychlými kroky se vzdaloval od farmy, na níž dnes bylo vše takřka vzhůru nohama, k nedalekému městečku, kdež bylo dočasně nádraží.

IV.

Václav Dostál byl skutečně, dostav se potichu z farmy, odjel do Chicaga, ale ne hned některým z nočních vlaků, jak mnil farmář, ale teprve s prvním ranním. Nechtěje totiž, aby Černých, kteří snad půjdou nejprve na nádraží zeptati se, na kterou stranu odjel, což bylo zcela možno, dostali se tímto způsobem po případě na jeho stopu, šel pěšky několik mil a vstoupil teprve s prvním ranním úsvitem do vlaku ve třetí stanici od jeho dosavadního domova. Touto však okolností, jakož i tím, že vlak, jímž jel, při ranním návalu cestujících do Chicaga

značně se zpozdil, stalo se, že přijel do tohoto města jenom sotva o hodinku dříve než jeho pronásledovatel.

Poněvadž byl přijel do Chicaga ještě dosti záhy z rána, vešel zatím do prvního českého hostince, který se mu na cestě od nádraží naskytl a maje po noční, či spíše ranní procházce a včerejším postu důkladný již hlad, dal si řádně chutnat. Osvědčila se pak na něm stará pravda, že nešťastného milence třeba je nechat řádně vyhladovět, načež když se nají, že dostane hned jiné myšlenky a značně se upokojí. Václav, nasativ se

a napiv, měl opět již větší chuť do nového života, který nyní nastupoval, ale veselo mu ještě pranic nebylo.

Vyšel na ulici, aby se podíval trochu po městě a jmenovitě, aby se pochlédl, kam by měl se obrátiti. Sotva však učinil tři pouze kroky od hostince, chytil jej někdo za rameno a nepouštěl. Ulekнутý Václav spatřil za sebou bývalého svého hospodáře, jenž se však upřímně smál a táhl jej bez dlouhých rozpaků zpět do hostince, z něhož byl právě

Gen. Anětkov.

bývalý jeho čeledín vyšel.

„Já mám také hlad a žízeň!“ volal veselě. „Připravilť jsi mne svým nerozumem o snídání doma!“

V hostinci usadil pomateného, váhajícího Václava na židli a stále jej drže, poroučel. „Nu, podruhé nám takto neutečeš!“ pravil konečně. „Kam jsi chtěl jít? Co ti to napadlo? Co pak jsme ti udělali? Když ti dá ženská v Čechách kvinde, za to my přece nemůžeme, abys od nás utíkal! Jak se napiji, pojeděš hned se mnou nazpět domů!“

Ted' teprve vzpamatoval se přepadený Václav ze svého překvapení a s hlubokým vzdechem pronesl smutně:

„Já nemohu a nepůjdu!“

„Proč bys nemohl? Co ti překáží? Nezloub se, Václave, ale jsi opravdu náramný blázen. Což pak jest to nějakou tak velkou hanbou, když člověku je nějaká ženská v Čechách nevěrnou? Ty jsi měl hned, jakmile jsi sem přišel, pustiti z hlavy všechny myšlenky na Čechy, jak to je nejlépe pro toho, kdo se nemůže tam vrátiti. Bylo to však hezké od tebe, že jsi na tu ženskou tak dlouho pamatoval a poctivě se pro ni přičinil a špatným chlapem by byl, kdo by ti to vytýkal! Že se nyní špatně k tobě zachovala, nebude ti nikdo vyčítati a jmenovitě ne u nás! Nedělej tedy dále hlouposti a pojedeme domů!“

„Oh, pro tu . . . se ani moc netrápím!“ usmál se Václav. „Míval jsem ji ovšem rád, ale teď, po tom všem . . . Myslím, že je to jen dobře pro mne, že se to tak stalo!“

Farmář přikývoval jen k těmto slovům, jak měl ve zvyku, když na něco důležitého přemýšlel, nebo když se o něčem zajímavém dověděl.

„Tak tedy více na ni nechceš mysliti?“ tázal se konečně.

„Ne — a abych pravdu řekl, dělalo mi to všecko moc starostí. Ženská z Čech nevyzná se zde v ničem, dlouho by to trvalo, než by si zde zvykla, do všeho se vpravila — myslil jsem na to v posledních dnech beztoho ustavičně, jak všecko bude a netěšil jsem se právě na to tak velice . . .“

Farmář přikývoval dále.

„Máš pravdu, když se to vezme kolem a kolem! Ty jsi jí nezanechal, ale ona tebe, možná že ku společnému vás obou prospěchu, nebo aspoň zajisté dnes již ku tvému. Ty, jako mladý, přičinlivý muž dostaneš zde vždycky děvče, mladé, hezké, jako lusk, zde již obeznámené, které ti bude ve všem tvém počínání lépe nápomocno, nebude plakatí po Čechách a po případě můžeš počítati i na pěknou pomoc. Ty se zde neztratíš, ale pro tuhle chvíli zůstává přece nejrozumnější věcí, abys šel opět k nám, kteří tě máme všichni rádi, jak já, tak žena, tak John i holky. Aninka byla bledá jako vosk, když jsme dostali tvé psaní a třásla

se jako osyka, na celé farmě je pak asi dnes pěkný zmatek!“

Farmář umkl, ale Václav posud neodpovídal.

„A co ti musím říci, byl bych v tom všem pomalu na to zapomněl!“ vzpomněl si najednou hospodář. „Slyšel jsem to dnes ve vlaku: Frank Miller se ztratil. Měl prý nějakou větší známost s jakousi mulatkou a došlo prý to trochu dále než mělo. Aby si nemusil pak barevnou holku vzít, zmizel již asi před třemi dny a nikdo neví kam. Ten se asi tak hned nevrátí!“

Václav sebou při vypravování tomto živě pohnul a poslouchal se zvýšeným účastenstvím, čemuž se farmář potají zasmál.

„Nuže, když tedy nechceš se mnou nazpět k nám, snad mne přece doprovodíš po městě! Když jsem již jednou zde, musím koupiti nějaké věci pro domácnost a ženským nějakou hloupost. Nuže, půjdeme!“

Vyšli z hostince, zastavili se asi ve třech krámech a odpoledne odebrali se opět k nádraží. Farmář šel k pokladně.

„Zmýlil jsem se a řekl jsem o dva lístky!“ pravil s úsměvem. „Když mi je již dali, co mám s nimi dělat?! Můžeš mne aspoň pár stanic doprovoditi!“

Václav vsedl do vlaku a takovýmto způsobem dostal se opět ještě před večerem na farmu.

V.

Od útěku Václavova uplynul měsíc, ale trochu jináče než onen předešlý. Nalezl ku podivu rychle opět svůj bývalý rozmar, ba byl ještě veselejším než kdykoliv jindy. Nebylo divu, neboť byl úplně šťasten — Aninka, kterou již dlouho byl tajně miloval, aniž by byl sám o tom věděl, byla mu zasnoubena. Měla jej ráda také již dávno, nevědouc ovšem o jeho nevěstě v Čechách a rodiče její, dobře to pozorující, ničehož proti tomu nenamítali, vážíce si pilného, řádného mladíka více než sebe bohatšího lenocha, jakým byl ku příkladu mladý Miller, který po několika dnech, maje ciziny dosti, se vrátil, a nechtěje míti se zákonem oplétán, byl ochoten kousnouti do

kyselého jablka a svou spanilou mulatku si vzíti. Pilné ruce Václavovy byly pro farmu lepším příspěvkem, než sebe větší kapitál a rovněž tak nejlepší zárukou pro budoucí blahobyt nových manželů.

Jak se dohodl Václav s Aninkou, po tom nikomu nic není a proto také oba to nikomu neřekli, ale že se dohodli

úplně, to dokázali svým sňatkem, slaveným právě dne 3. července, den před velkým národním svátkem, s nímž takto spojili svatbu svou. Zářilať oběma upřímná radost z očí a na nevěru nevěsty v Čechách měl budoucně Václav sotva kdy asi větší příčinu si nějak zvláště naříkati!

MAJÁK NA MISSISSIPPI.

Pravdivý příběh z amerického života.

Překlad pro „Amerikána“ od Fr. Procházky.

ČHCI psáti o majáku a musím počítí malým děvčátkem. Jmenovala se Bětuška a Memphis, v státu Tennessee, při veletoku Mississippi ležící město, bylo jejím rodištěm. Tam prožila větší část každého roku s matkou svou, neboť otec její byl kormidelníkem na jedné z velkých lodí, jež plují po Atlantickém Oceánu a často nezavítal po mnohé měsíce domů a přišel-li přece, bylo to jen na krátký čas, jakého potřeboval rejdař k opatření nového nákladu a připravení lodě k opětnému vyplutí. Její děd Tom, jenž stále ještě konal službu plavce na jednom z největších parníků, plujících po Mississippi, býval dříve v bytě dívčiny matky ještě vzácnějším hostem.

Toho však si nyní malá Bětuška málo byla vědoma. Nyní žila v rozkošné lesní samotě se svou matinkou a dědouškem byl stále u nich. Ubohý, veselý dědoušek! Před několika léty mu na lodi spadnuvší ráhno přerazilo holenní kost, tak že mu lékař musil nohu nad kolénem odejmouti. Soudruzi jeho v dobráckém posměchu jej nazývali „Tomem jednožkou“ a to mu navždy znechutilo svěží a veselý život námořnický. Trudně vybelhal se z nemocnice, kdež mu pahýl pokud možno nejlépe vyléčili a dřevěnou nohou scházející část nahradili. V otužilé své lebec nemohl si nikterak srovnati, že se má odříci živlu, v němž dosud

tak spokojeně žil, a že se má „jako bídná krysa pozemní usaditi na písku“, jak se vyjadřoval. Rozmrzen přišel do domu dceřina a ani láskyplná, starostlivá její péče, aniž dětská důvěrnost a přfchyllost malé Bětušky, jeho to vnučky, nebyly s to zapuditi trudnomyslnost, jež jej ovládla. I ta jeho zahálčivost jej tísnila; prozatím jeho malé úspory ovšem ještě postačily na nějakou dobu, až však budou spotřebovány — co pak počítí? Nadarmo jej ujišťovala Bětuščina matka, že s radostí se s ním bude podílet i o poslední svou skývu chleba a že její manžel, šediny jeho v úctě chovající, povždy s ním jako s vlastním otcem svým bude zacházeti.

Tu dověděl se jednoho dne, že o deset mil výše nahoru po řece jest uprázdňeno místo strážce světél při Mississippi. Hoj, to bylo něco pro „Toma jednožku“, jenž na veletoku dobrých třicet roků ztrávil a jej lépe znal než kdokoliv jiný!

Úkol strážce světél při Mississippi není nikterakž úřadem nebezpečí prostým, jak by se člověku poměrů neznalému zdáti mohlo. Mohutný ten veletok, jenž má délku mnoha set mil a místy také na míle jest široký, chlová v četných svých záhybech nebezpečí rozmanitého druhu pro velké i malé ty lodě, jež dnem i nocí nespolehlivé jeho vody brázdí. Ostrá úskalí, často se pod samou hladinou vodní, táhnou od břehu do samého

prostředku říčního koryta a rychlé proudění vody zle si zahrává s písčinami: brzo staré rozrývá a maří, brzo zase nové na jiných místech tvoří. I za dne jest zapotřebí pečlivého řízení lodě bezpečným kormidelníkem, aby se uniklo všem nebezpečím, jež při tak měnivém stavu vody hlavně ohrožují velké osobní parníky. A dobou noční bylo by neštěstí zcela neodvratné, kdyby na úskalích nejvíce vystávajících nebyla umístěna výstražná, jasně planoucí světla. Za tím účelem jsou tu postaveny silné vysoké trámy, k nimž jsou železným řetězem připevněny velké svítilny. Svítilny tyto hořlavinou zásobovaty a za nastávající tmy rozžehovaty, v tom pozůstává úkol strážcův. Správnost a věrné konání povinnosti jsou hlavním požadavkem nařkladeným. Jak mnoho lidských životů může býti zahubeno, jak mnoho lodí a nákladu lodního zničeno, kdyby rozžehnutí výstražného světla jen jednou bylo zanedbáno aneb v čas se nestalo. V každou dobu roční — necht' listopadové bouře a mrazivý déšť až na kosti jej promrazují, necht' vedro letní a nesčíslná hejna komárů zalknutím mu hrozí, necht' hnutím ledu, jež způsobeno rychle roztažujícím jarem, kry do obrovské výše jsou nakupeny — strážce světla vždy musí v určitou hodinu na veletok, tak aby plující tudy lodníci našli obvyklé své znamení výstražné, světlárnu to v malém.

Rozhodující kruhy rády světily starému plavci bídně placený úřad, když se oň ucházel. A tak se stalo, že malá Bětuška více nechřadla jako bledé děťátko mezi vysokými zdmi velkoměstskými, nýbrž v čerstvém vzduchu lesním a v libovůni jehličnatého stromoví jako svěží růžička rozkvétala. Spokojen jsa, že zase zaměstnání našel, dědoušek si tam venku v lese postavil malý domek srubový ve vzdálenosti asi jedné míle od břehu, v místě to, kdež byl bezpečen před náhle se přihnavší povodní a vzal k sobě svou dceru i vnučku, aby nadále s ním žily. S pocitem, že může býti ještě k nějakému prospěchu a potřebě, vrátila se starochovi i bývalá jeho spokojenost a veselost a malá děvčátka ne-

mohla si přáti vskutku lepšího a veselějšího soudruha, než jakým byl dědoušek Tom. Bylo ovšem pravdou, že neznala také žádného jiného, neboť domek jejich ležel na vzdálenost mnoha mil úplně osamocený na pokraji lesa; vzdálenost do nejbližšího města bylo možno považovati za jednodenní cestu pro toho, kdo jí musel pěšky urazit.

Tak se stalo, že dědoušek a vnučka v brzku byli nerozdílnými soudruhy; neumdlévajíc, batolilo se dítko na svých malých nožkách podle něho a za ním, když stařec obdělával blízké pole aneb do lesa na dříví zacházel. A netrvalo dlouho i stala se silnou a zavalitou následkem zdravého svého života pod širou oblohou, vyrostla a nalehala nyní na to, aby jí dědoušek také brával s sebou, když se u večer ubíral k Mississippi rozžehnouti svítilnu. Musil jí v tom býti po vůli. Nižádná povětrnost nebyla jí dosti špatnou, aby jí byla mohla odstráti. Horlivě pomáhala malýma svýma ručkama při spouštění člunu, jenž za dne na břehu ležel, do vody; bezstarostně vstoupila k dědovi do člunu, když okolo úskalí vesloval až k trámu a radostí zajásala, kdykoliv vlny okolo úskalí bijící, výše než obyčejně vystupující, pěnu svou do obličeje jí vstříkovaly. Pak přihlížela tomu, jak rozvazoval železný řetěz, na němž svítilna visela; jak svítilnu olejem naplnil, ji pak rozžehl a zase do výše vytáhl. Později udělal jí děd vlastní menší veslo a učil ji s ním pravidelně zacházeti. A věru bylo by těžko rozhodovati, kdo při takovém cvičení byl horlivějším a čí obličej při zdaru jasněji pýchou záfil, zda dědáv, zda vnuččin.

„Budeš někdy pořádným plavcem!“

Větší pochvaly neznal z nich ani jeden ani druhý a žádnému z nich ani na chvíli při tom nepřekážela myšlénka, že Bětuška jest pouze děvčetem. „Dědečkův hoch! Dědečkův plavčík!“ tak se sama nejraději nazývala.

V podzimu roku, ve kterém Bětuška dosáhla svého dvanáctého roku, musila její matka, jako každoročně jednou činívala, do města, aby sebe a své milé na zimu nejnutenějšími potravinami a teplým

šatstvem zaopatřila. Tentokráte se jen těžce k cestě té odhodlala, neboť dědoušek nikterakž se jí „nelíbil“. Nebyl sice zrovna nemocen, také nevyhlížel jinak než obyčejně vyhlížívá — nevěděla tedy vlastně proč se jí „nelíbí“. Co však platno? Cestu musila vykonati!

Podzimní víchřice proháněly se již lesem; z každého temného mraku mohl se spustiti snh a pak byli by odloučeni od ostatního světa a mohli se octnouti ve vážných nesházích. Tomu nesměla připustit. Oblékla se tedy jednoho rána teple, vzala velký modrý deštník jako hůl do ruky, napomenula Bětušku, aby se dobře starala o dědečka, prosila starocha, aby se šetřil, odporučila oba ochraně nebes a slíbila, že se vrátí pokud možno nejdříve. Přispěl-li si pak a nebude-li nějak nepředzvídaně zdržena, může býti zítra večer zase doma. A tak odešla.

V letech dřívějších bývali dědeček a vnučka vždy velmi blaženi, když jim jednou za dlouhý čas dám úplně přenechán. „Tom jednonožka“ vzal pak vždy útočiště k svému kuchařskému umění, jež si byl na lodích sehnal a Bětuška mu při tom bývala nápomocna, jak to činívala i při matce. Ale dědoušek nebral to nikdy tak vážně a přísně jako matka, jemu to vaření a hospodaření vůbec vždy jen působilo nesmírnou švandu.

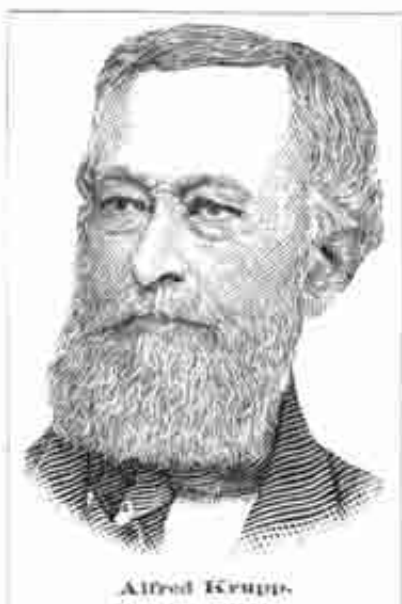
* * *

Dnes však nezdál se starý „jednonožka“ býti nakloněn k žertování. Necht' Bětuška sebe veseleji okolo něho skotačila, necht' si jej zahrnovala tisícířými otázkami a návrhy, mnoho z něho nemohla dostat. Pokyvoval sice přívětivě hlavou a hladil jí laskavě vlas, mluvil však jen málo a ruka jeho spočívala těž-

ka a znavena na hlavě děvuščině. Když u večer oba zamřili k Mississippi, stálec se chvěl zimou a jen z těžka a neobratně spustil člun i řetěz; mnohem neobratnější než kdykoliv jindy byly jeho chvějící se ruce při naplňování a rozsvícení svítilny. Bětuška ndivena naň pohlížela, ale neodvažovala se položit mu nějakou otázku. Na zpáteční cestě stálec silně se opíral o rameno své vnučky. Dech jeho byl horký a neklidný a když se konečně dostali do srubu a on se uvrhnul na žok naplněný suchým listím, kterýž mu sloužil za lůžko, mluvil nesrozumitelná slova, sténal a povaloval se nepokojně ze strany na stranu.

Byl nemocen — těžce nemocen!

Bětuška byla však jen dítětem a málo věděla co to jest býti nemocným. Ačkoliv jí bylo líto, že dědeček jest tak zcela jiným než obyčejně bývá, přece jen bezstarostně ulehla na své lože. „Však ono zítra zase bude jinak“, těšila se před usnutím. Ale ráno bylo ještě hůře. Horečnaté jsa rozpalen a celý červený, Tom na ní pohlížel očima jako by skleně-

Alfred Krupp.

nými, aniž by ji poznával.

„Dědoušku!“ zvolala plačíc a vrhla se mu na prsa. Ani hlas její nemohl jej vyburcovati z bezvědomí. Duch jeho byl jat výplody divoké obrazotvornosti. Nyň byla ubohá děvuška zoufalá — ach, kéž by tu jen byla matka! Jak se tu strachovala, samotna jsouc s nemocným starcem. Sousedů nebylo tu na mnoho mil daleko žádných a matka mohla se vrátiti v nejpříznivějším případě teprv u večer.

Se stísněným srdcem usedla k dědovu lůžku a smáčela občas vypráhlé jeho rty douškem vody. Potom zdálo se, jako by se byl obličejem jeho kmitl paprsek

poznání; oko jeho upřelo se na ni a ústa snažila se na ni promluvit. Ale jeho řeč postrádala veškeré souvislosti a zůstala jí nesrozumitelnou, třeba dívka sebe více napínala svůj sluch a chápavost. Zvolna mijely hodiny. Nadešlo poledne, odpoledne. Tu pojednou, když stařec zase jednou nadarmo se namáhal vyslovit to, čím duch jeho tak úzkostlivě zabývá se zdál, povstal se svého lůžka, potácel se ku dveřím a dřívě než Bětuška mohla vyskočiti a svou podporu mu věnovati, dopadl již z těžka k zemi. Mloby se ho zmocnily. Jeho síly a jeho vědomí jej opustily dřívě, než byl dosáhl, čeho si byl přál. Avšak jeho vnučka, kteráž plna úzkosti jej pozorovala, zatím pochopila dobře, co zamýšlel. Chtěl sáhnouti po klíčích, jimiž bylo možná uvolniti řetěz a člun u trámu. Velký bože! Svítlna na Mississippi! Myšlénka na ní to byla, jež dědouška tak dlouho trápila! Svítlna musila hořeti; dnes toho bylo více zapotřebí než jindy, neboť hned v poledne snesla se bělošedá mlha s výše na zemi a stávala se každou minutou hustší. V prvním okamžiku zdálo se, jako by hrůza ochromovala každý úd Bětuščin. Však jen okamžik a pak dívka odhodlaně vyskočila. Nesměla připustiti, aby jí dědoušek nadarmo byl nazýval svým plavčíkem.

„Dědoušku, buď klidný, nestrachuj se — já sama svítlnu rozžehnu!“ volala mu utěšlivě do ucha, nedbajíc toho, že jí ani neslyšel, ani jí nerozuměl.

Ovinuvši si jen slabý šáteček okolo krku a uší, chopila se rychle klíčů, naplněné nádoby s petrolejem a škatulky sirek i uháněla odtud.

Dobře znala cestu lesem, vždyť po ní den co den chodila, ale nikdy jí nepřipadala tak nekonečnou. Běžela, ale vyčnávající kořeny stromové zdržovaly běh její netrpělivých nohou, zlé trny zachytávaly její šatečky, mokré větve vělijakých křovin bily jí do obličejce, a vlhká mlha promrazovala jí kůži. Ale dívka statečně se prodírala v před, čas kvařil, a bylo jí, jako by se dnes mělo dřívě setmětí. Sotva dechu popadajíc dospěla konečně břehu. A s napjetím všech sil podařilo se jí také skutečně sestřičiti člun

po písčitém svahu do vody. Obratně vskočila do člunu a chopila se vesla. Dnes však jí malé, ozdobné veslo, jež jí děd upravil, nic neprosplávalo; člun by se jím nedal ovládati. Dnes musila se pokusiti o vládnutí těžkým veslem, kteréhož on jindy sám používal. Bětuška také ale nebyla žádným rozmazleným městským dítkem — její kosti a svaly byly jako z ocele.

Dívka srdnatě odrazila od břehu.

Z počátku zdálo se, jako by člun pozoroval, že mu schází jeho mistr; jako by nechtěl býti poslušen těžkého vesla nejistou rukou řízeného. Srdéčko Bětušky rozčilením prudce bušilo. Vzpomenuvši si však na vše poučení, jehož se jí od dědečka dostalo, přemohla konečně odpor vody i člunu a dostala se šťastně k trámu, na němž svítlna visela. Když byla člun k trámu připjala, domnívala se, že vykonala nejtěžší část svého úkolu. A byl již také nejvyšší čas: velký poštovní parník, jenž pravidelně k večeru plul okolo, musil brzo přijeti. S pocitem hlubokého ulehčení si oddechla a spustila po zrezovatělém řetězu svítlnu. Opatrně naplnila svítlnu z konve, již s sebou přinesla a škrtila pak sirkou, aby knot napálila. Avšak vítr vál zde na vodě silněji, než dívka v lese pocítila, a shasl sotva rozžehnutou sirkou. Podobně stalo se s druhou sirkou. Ruce Bětuščiny se chvěly a lámané vlny příboje působily stoupání i klesání člunu. Dívka postavila svítlnu na sedátko malého člunu, aby na dno jeho si pokleknouc, našla pro sirkou lepší ochrany před větrem. Však ó hrůza! Právě když malý plamének vzplanul, přibhla se vlna vyšší předcházejících, nadzvedla člun a prudce jím mrštila o trám. Bětuška hlasitě vykřikla. Zase jí shasla sírka a — což bylo tisíckrát horší — svítlna ležela podle ní roztržena!

Co měla nyní počíti? Co mohla dělati? Zoufalý výkřik strachu vydral se z její útroby. Slyšela příliš často děda vyprávěti o velkém nebezpečí, jež hrozí lodím, kdyby někdy potmě musily míjeti toto úskalí — než aby nebyla věděla, že život a smrt závisí od jasného světla svítlny, kteráž nyní roztržena ležela u její

nohou. Co mohla činiti? Přinésti druhou svítilnu výpomocnou, kteráž doma visela? K tomu nebylo více času. Již slyšela z dálky mohutné „oddychování“ velkého poštovního parníku. Srdce hrozilo jí puknouti. Zoufale zalomila dívka rukama. Tu náhle ucítila, že petrolej z rozbité svítilny uniknuvši smáčel její šatečky a zástěrku, a v okamžiku jí také napadlo, jak často jí matinka varovala, aby s touto lehce vznětlivou látkou nikdy nepřicházela blízko k ohni. V tom mohla nyní spočívatí záchrana! Jen nebylo-li pozdě?!

Parník ozýval se již z mnohem větší blízkosti. Dívka rychle sňala šátek a zástěrku, svlékla šatečky a celá jsouc rozčilená i silně se chvějíc, snažila se látku ovinouti okolo vesla. Vše připevnila stužkami od zástěrky a polila to petrolejem, jenž jí zbyl ještě v konvici.

„Puf! Puf! Puf!“ ozýval se parník hlučněji a hlučněji. Nyní bylo třeba jednati! Těsně ke dnu člunu se sklánějíc, škrtila Bětuška najednou několika sirkami. Jaké to štěstí—sirky se vzňaly! Přistrčivši látku petrolejem prosáklé k modravému plaménku, jenž ze sirek vzplanul, dočkala se obezřetná děvůška té radosti, že viděla, jak důmyslně upravená její pochodň se vzňala. V tu chvíli, jako by těžké břemeno bylo spadlo s mladistvé její hrudi. Uchopivši se oběma rukama pevně vesla, na němž měla připevněny hořící látky, vylezla na nejkrajnější špičku člunu, aby na výšce své nabytá, zachytila se pak jednou rukou řetězu na trámu, aby jí vlny o rovnováhu připraviti nemohly a pozvedla potom svou pochodň vysoko nad hlavou. A jak se tomu radovala, seznávši, že její jasná záře vodu na značnou dálku osvěcuje! Ne-

dbala deště, jenž zbývající krátkou, malou její sukničku smáčel. Nedbala zimy, kteráž nepokryté, obnažené její ruce až k ramenům do červena zbarvovala: nedbala větru, jenž jí jako by jehlami bičoval a vlas její rozcuchával. Statečně a pevně tu stála naše děvůška jako voják na strážní na ohroženém, důležitém místě.

Bylť ale také již nejvyšší čas! Kapitán velkého poštovního parníku již netrpělivě vyhlížel po výstražném světle na tomto úskalí. Mlha hustě se rozkládala po veletoku a ztěžovala vyhlídku. Uva-

žoval již o tom, zdali by za této úplné temnoty neučinil lépe, kdyby raději ustál v plavbě a uprostřed veletoku zakotvil, místo aby život důvěřujících mu cestujících, mužstva i svůj vlastní v sázku dával. Jako loď poštovní byl však jeho parník zase zavázán dodržeti patřičně čas. Zlé to rozpaky!

„Hurrah!“ zvolal v tom pojednou kormidelník, jenž první viděl jak u trámu pro osvětlení oheň vzplál. „Hurrah, hurrah, ať žije Tom jednonožka!“ přizvukovali též plavci, kteří znali jme-

nem každého strážce světel. Parník jel nyní s plnou rychlostí dále. Co však to bylo? Vždyť světlo hořelo tak zcela jinak než obyčejně, tak nízko, a bylo jasné, zdálo se ale, jako by se sem tam kmitalo. Blíže se okruhu světelnému. kapitán a jeho lidé zvědavě pohlíželi v místa ta. A pak se divili tomu, když viděli, že místo obvyklé svítilny tam plápolalo něco podobného pochodni, již nedržel stařec „jednonožka“ ve svých osmáhlých rukou, nýbrž sličná, malá, rusovlasá dívka, kteráž všemi silami namáhala se, aby ve svých polozmrzlých prstech těžkou tyč udržela ve značné výši.

George Moritz Ebers.

„Ahoj! Strážníku, kdo pak vlastně jsi?“ volal kapitán nemálo jsa překvapen. Bětuška byla uvedena v nemalé rozpaky tím, že na ni z velké lodě voláno.

„Dědečka Toma plavčík!“ odvětila bezděčně, sotva vědouc co řekla.

Hlučný smích rozlehal se na lodi.

„A kde vězí dědoušek a kde jest jeho svítilna?“

„Dědeček jest nemocen a svítilna jest rozbita!“

Kapitán ihned uhadl, co se přihodilo; kázal parník zastaviti, člun spustiti a vyslal dva své plavce se svítilnou, aby ji rozsvítili a na obvyklém místě upevnili, tak aby jiným lodím, jež tudy dnes ještě pojedou, nehrozilo stejné nebezpečí, jakož on sám jedině duchapřítomností mladé dívky byl uchráněn.

Pochodeň Bětuščina vydržela zrovna tak dlouho, než se vše to provésti mohlo.

„A nyní pojď s námi na loď, jsi mokrá jako vykoupaná kočka!“ domlouvali jí plavci, hotovíce se k návratu na loď. Bětuška ale zavrtěla hlavou.

„Ne, děkuji vám, musím domů k dědečkovi!“

A plavci dobromyslně jí vzali do člunu, dopravili ji na břeh a vystrčili za ní vlastní její člun.

„Nu tak na shledanou, maličká! Pozdravuj starého Toma a řekni mu, že jsi svou věc dobře provedla!“

Z lodě přihlíželi cestující s velkou účastí ke všemu tomu, co se tu odehrávalo a když mohutný parník zase zvolna dále jel a oni teprve nyní poznali jak maličkým vlastně jest statečné to dítě, kteréž jim tak velkou službu prokázalo a nyní samotno, celé smáčené a promrzlé na břehu zůstalo, tu zalily se oči mnohé matky slzami a rtové mnohého drsného muže se pohybovaly, šepotajíce: „Bůh ti žehnej, maličká!“ Kormidelník ale zamával svou čapkou za dívkou a zvolal hlasitě i vesele: „Dědečka Toma plavčík ať žije! ať žije! a ještě jednou: ať žije!“ A všickni plavci hlučně i jásavě mu přivukovali.

Bětuška musila se tomu srdečně smáti;

pak se ale odvrátila od řeky a běžela tak rychle jak jí toho temnota dovolovala, k domovu, starostlivě uvažujíc, zda-li dědeček již bude tak dalece zdrav, aby mu mohla vyfíditi pozdravy plavců a co asi tomu řekne matička, že spálila šatečky, šátek i zástěrku a nebude-li se s ní k vůli tomu vaditi.

Dědeček Tom se zatím těžce, velmi těžce rozstonal a matka velice se ulekla, naleznuvši jej po svém návratu bezvědomého na podlaze a od Bětušky opuštěného. Spěšně jej pozvedla ze země, pečlivě jej uložila na jeho jednoduché lůžko a svlažila mu vypráhlé rty douškem čerstvé vody, stále si při tom kladouc starostlivou otázku: „Kde jest mé dítě? Kde jen může býti?“

Tu vběhla Bětuška dovnitř. Neměla šátku ani šateček, byla promoklá, rozcuhaná a rozmrazená, ale hned ve dveřích volala celá blažená i hrdá:

„Dědoušku, můžeš býti pokojným, svítilna hoří!“

Za pláče a láskání, za smíchu a polibků zároveň vyzvěděla konečně ustrašená matka, kde statečná její dceruška meškala a jakou vykonala za dědečka službu. Matka ji převlékla do suchých šateček a prádla a dala jí pítí horkého čaje, aby zmírnila nastuzení.

Když kapitán zachráněného poštovního parníku jednoho krásného dne přišel k srubu, aby, jak pravil, na malého plavčíka dědouška Toma z blízka se podíval, tu mu oba vyšli zdraví i svěží v ústrety. Svroucím dívkem potřásal rukou starému plavci, jenž se zářícíma očima přijímal chvalořeč o moudré odhodlanosti jeho vnučky. Malá Bětuška však rozpačité se tlačila k dědouškovi. Zdáloť se jí býti zcela přirozeným to co byla vykonala. A teprve o mnoho let později, když již byla dospělou dívkou, pochopila, že větší obnos, kterýž zachránění cestující mezi sebou pro ní sebrali a kterýž matce její byl doručen, byl jen přiměřeným výrazem díků za obezřetnost, rozvážnost a duchapřítomnost, jakouž v onen večer osvědčila!

„RAKEV.”

Z upomínek železničního úředníka v Americe.

Pro „Američana“ upravil FR. MÁLEK.

BYL jsem mrzut, velice mrzut a měl jsem k tomu příčiny velice vážné, hned několik najednou! Předně byl jsem jediným úředníkem na maličké stanici, úplně osamělé, vzdálené přes půl hodiny cesty od městečka Rosewoodu v Minnesotě, kde již lišky dávají dobrou noc a a nešťastná náhoda tomu chtěla, že jsem právě v opuštěném staničním domku úplně osaměl. Můj jediný spoluobytel, staniční posluha, ležel jako chladná mrtvola ve své komůrce, rozžehnav se s tímto bídným světem právě včera v noci, dosti náhle, po krátké nepatrné nemoci, takže nebylo možno ani lékaře zavolat: já nesměl odejíti přece ze stanice a nikdo jiný zde nebyl! Tak skončil Brown, starý, ale hodný muž, na něhož jsem prodlením doby jakožto na jediného svého společníka značně uvykl, lehce, bez hluku, jakoby usnul.

Ačkoliv nepociťoval jsem před mrtvolou dávného druhá své opuštěnosti žádné hrůzy, přece jen, rozčilen jsa smrtí jeho a oddán různým těm myšlénkám o životě a pomijejicnosti lidské, nemohl jsem celou předešlou noc spát. Probděl jsem ji, nezamhouřiv oka. Ráno oznámil jsem telegraficky, co se bylo stalo, žádaje o rychlou náhradu, an přece nemohu zůstat na stanici samotný, ale nastal již večer, aniž by mne byla stihla odpověď. Kynula mi tedy naděje, že budu i druhou noc zde dlít o samotě s mrtvolou.

Abych byl vzal snad někoho z městečka k sobě na noc, to mi ani nenapadlo, an by mi to mohlo býti vykládáno za bázlivost, za strach před mrtvým, čehož přece nemohl jsem dopustiti! Konečně těšil jsem se ještě nadějí, že snad posledním večerním vlakem stihne sem aspoň někdo na výpomoc. Kdybych byl stále v to nedoufal, byl bych někoho najal již na vlastní zodpovídání, i na své třeba útraty, ale taktó neučinil jsem pražádné opatření.

To byla tedy jedna příčina mé mrzutosti a druhá nebyla menší. Po celé dva dny již panovala hrozná vichřice, jaké jsou v Minnesotě v tomto čase, pozdě na podzim, velmi častý. Vichr skučel a lomcoval celým domkem, hrál na drátech telegrafních jako na zvučné harfě, studený, prudký déšť bičoval zuřivě do oken, z nichž nebylo viděti takřka ani na koleje, a s večerem jakoby bouře spíše přibývalo, než ubývalo. Nebylo divu, že všechny vlaky byly zpozděny, zvláště ana trať naše byla jednou z nejmizernější stavených v celých Spojených Státech a v podobné slotě bylo třeba jeti s velikou opatrností. Vycházka na perron k vlaku byla hrozně nepříjemná a vrátil jsem se v nepromokavém plášti svém vždy mokrý jako pudlík.

Největší však příčinu k mrzutosti obdržel jsem teprve večer. Odpoledne stihla mne telegrafická depeše, že sedmihodinovým vlakem obdržím dvaadvacet tisíc

dollarů, jež zasílá velká chicagská firma jistému obchodníku v městečku, který pro ní zde nějaké koupě činil. Nahodila se mi příležitost, že jsem mohl tomuto vzkázati, aby si pro ně ještě večer přišel, an bych nerad takovou značnou sumu peněz nechával zde přes noc v osamělém domku, kde jsem úplně sám a obchodník také skutečně přijel. Co však nepřišlo, byly peníze a obchodník, rozmrzen jsa dlouhým čekáním v dešti na první hned zpozděný vlak, nechtěl ani slyšeti, aby čekal na druhý, který měl přijíti nyní až o půl jedenácté a s nímž snad peníze ony přijdou. Marně jsem jej zdržoval — odkazoval se na ten nečas, na dlouhou dobu, pozdní večer a pak i na to, že to není také jisto, přibudou-li skutečně ještě dnes a odejel. Musil jsem uznati, že má pravdu. Za půl hodiny po té obdržel jsem novou však depeši, že přijdou skutečně, ale již bylo pozdě! Měl jsem nyní míti po celou noc zodpovědnost za tak značnou sumu a to mi bylo ovšem v panujících poměrech velmi nemilé.

Abych pravdu řekl, bál jsem se té noci a to mimovolně. Jímala mne jakási předtucha, obava. Marně jsem se přemlouval, zapuzoval ji, stále a stále jsem na to myslel. Jako pudem hnán vytáhl jsem svůj revolver, ale — nová rána! Neměl jsem žádných patron doma, velkou nešťalostí svou, jak jsem si nyní vyčítal, an podobná věc jest v takových okolnostech, jako já žil, vždycky dobrá. Jest pravda, po dvě léta, co jsem zde žil, nestalo se mi nikdy ani toho nejmenšího, co by stálo za zvláštní zmínku, ale dnes, dnes mne všecko rozčilovalo. Proč by ale dnes mělo se něco státi? Nesmysl! To dělá asi ten pocit osamělosti, ta myšlénka na pobyt s mrtvým společníkem, u přítomnosti tolika peněz! Jedním slovem, měl jsem starosti a to dosti oprávněně.

S velikým napjetím čekal jsem tedy příjezd vlaku a když světla jeho ukázala se konečně v zátočce před nádražím, vyšel jsem s tlukoucím srdcem na peron. Prudký vítr div mne neporazil, snaže se shasnouti mou lucernu, děšť mne oslepoval, šlehaje mi do očí.

Z vlaku vystoupil jediný jen cestující, jakýsi velký muž v širokém plášti. Pošvitil jsem si naň, ale tvář jeho jsem neznal. Vida ve mne přednostu, pozdravil a tázal se, čeká-li naň zde povoz pana Smitha.

Nevěděl jsem o ničem.

„Kterého pana Smitha také? Jest jich zde více v okolí. To přece víte, že v Americe nejméně každý desátý člověk jmenuje se Smith?“

„„Frank Smith!““ odpověděl neznámý. „„Jest zde obchodníkem dle všeho. Neznám ho, slyšel jsem o něm před několika dny poprvé. Zaslal jsem mu včera telegram, že tímto vlakem přijedu, aby mne očekával na nádraží!““

„Nemýlíte se snad ve stanici?“ tázal jsem se, nevěda nic o podobném Smithovi zde, ačkoliv jsem znal přece celou téměř krajinu. „„Jste v Rosewoodu!““

„„Oh, nemýlím, vím velmi dobře. Ale to by byla zpropadeně mrzutá věc!““, pravil nevrle cizinec. „„Mámť zde totiž jednoho velmi nepohodlného pasažéra — mrtvolu sestry pana Smitha, která zemřela v Chicagu a v poslední vůli ustanovila, že musí býti pochována zde, ve svém rodišti.““

Vrtěl jsem hlavou, neslyšel jsem nic podobného, ale bylo to ovšem velmi možným.

V tom podával mi průvodčí vlaku balíček, na němž poznal jsem na první pohled, že obsahuje velecennou onu zásilku. Odebrali jsme se do kanceláře, potvrdil jsem příjem a uzavřel sumu tu ihned do pokladny, uschovav ovšem bedlivě klíčky. Sotva že jsem tak učinil, vstoupil do kanceláře i neznámý onen muž, jenž byl odevzdání balíčku dobře viděl, nevěda snad ovšem, co obsahuje, an průvodčí neřekl před ním ani slova.

„„Co mohu dělati?““ pravil cizinec. „„Není-li zde povoz, musím zde nechat mrtvolu do rána!““

Napadlo mi to hned, jakmile mně ji hlásil a nebyl jsem tím ovšem příjemně překvapen. Což ale naplat? Nemohl jsem se nijak tomu opřít, ale na novo zmocnila se mne obava, srdce se mi sevřelo jakousi hrůzou, mimovolně, ba přes moc!

V tom již ji také nesli velkou dlouhou bednu, uloživše ji na pokyn můj do malého skladíště vedle kanceláře. Cizinec sledoval ji pozorným okem.

Zřízenci vlaku odešli, já rozloučil se s průvodčím jeho a za chvíli osaměl jsem zase s neznámým mužem a se dvěma mrtvolama pod střechem. Výpomoc nepřišla, průvodčí vlaku nic nevěděl a já byl nyní odkázán úplně jen na sebe. Ani sám nevěda, opřel jsem se o stůl, maje ruku na těžké stoličce, jež mi měla sloužiti za štít i zbraň, kdyby snad cizinec, jež jsem bedlivě a s opravdovou hrůzou pozoroval, chtěl se snad odvážiti útoku na mne.

Byl to velký, silný muž, s hustým černým vousem, slušně oděný.

„To je mrzuté, to je mrzuté!“ opakoval, chodě po maličké kanceláři. „Tedy nevíte nic o povozu?“

„Nevím!“ odpověděl jsem a nemohl jsem ve hlasu svém skrýti mrzutost i obavu, již mne neznámý ten plnil.

„Jak je daleko do městečka? Slyšel jsem že celou hodinu?“

„Oh, nikoliv, sotva půl hodiny!“ mluvil jsem, ačkoliv bylo tam dále. Chtěl jsem se však zbaviti toho muže co nejdříve a nejlepší způsobem.

„Jaká je cesta, prosím?“

„Úplně dobrá! Jdete kousek podle tratě, pak zahnete na levo a jste tam hned. V hotelu bude ještě otevřeno, ale musíte si pospíšiti! Zablouditi nemůžete, cesta vede přímo do městečka!“

„Mohu říci, pane přednosto“, počal cizinec lichotivě, „že by mi bylo nejmilnějším, kdybych mohl zůstatí snad zde na stanici přes noc. Spokojil bych se třeba sebe menším koutkem, v nejhorším případě i na zemi, jen kdybych nemusil v té psotě a v neznámé krajině do vzdáleného městečka, odkud ráno musím

zase sem! Nedalo by se to provésti nějak? Odměnil bych se slušně!“

„Musíte odpustiti, že pravím vám rozhodně: není to docela možné!“ řekl jsem určitě. „Jsem zde jen se dvěma dělníky, mám jediný jen pokojík, s jedinou postelí, ve které spím sám, lidé moji pak spí ve světničce pohromadě dosti nepohodlně. Více místností zde nemáme. Zde pak vás nechatí nemohu a ostatně není nádraží žádnou hospodou, máme docela zakázáno někoho k sobě přijímatí! Tu uznáte . . .“

„Ovšem, ovšem, vím to, ale myslil jsem si, kdyby pro to přece! Nechtěl bych to ovšem zadarmo, ale když není možná, musím smutnou tu cestu nastoupiti. Zpropadený ten pan Smith, vždyť přece mi j telegram musil dostati! A prosím vás, pane přednosto, jest zde jisto? Jsem úplně beze zbraně . . .“

„Oh, to můžete býti bez starosti. Zde je úplně jisto!“ tvrdil jsem, přeje si jej mítí, čím dříve tím lépe, ze dveří.

„Kdybyste snad měl náhodou nějakou zbraň, nemohl byste mi ji laskavě zapůjči-

ti?“ žádonil neznámý.

„Mám zde revolver, ale nemohu jej dáti pro všechny případy z ruky!“ pravil jsem, vytáhnuv schválně ze šuplety u stolu tuto zbraň a držel jsem ji opatrně, aby neviděl, že není nabita. „To víte, zbraň je těžko dáti z ruky! Ne, že bych vám nedůvěřoval, ale . . .“

„Ovšem, ovšem, pochopuji! Neznáte mne — nu, snad se mi nic nestane! Ale opravdu, byl jsem vojákem, bojoval jsem s Indiány, ale na nebezpečných nočních objížďkách neměl jsem tehdyž takového strachu, jaký mám nyní před krátkou tou noční cestou! Kdyby jen nebylo té víchlice a deště! Toť zpropadené! A toho

Jan Martin Schleyer.

pana Smitha tedy neznáte? To by byla pěkná mela, kdybych ho nemohl tak nalézt! To mi ani nenapadlo, staral jsem se čerta o to! Jsem najatým k tomu, dali mi adresu a nyní jeď. Pro dobré zaplacení rád člověk pracuje. Nu, dnes se důkladně vyspím, nespál jsem celou noc předešlou — to víte, jaké spaní jest ve vagoně, a zítra musím vše vyhledati a obstarati. To je ale nemilé, velmi nemilé! Odpuště, že jsem vás tak dlouho zlobil . . .”

„Půjdu hned spát! Těším se také na to. Zavru nyní ještě jen všecko a vzbudím hlídače. Nechal jsem jej, chudáka, trochu se vyspat, střídajíť seti hoši vždy ob jednu noc a to je velmi namáhavé. Dnešním zpožděním vlaku mohl aspoň o půldruhé hodiny déle spáti!”

„Což jest to potřebí, aby stále někdo bděl na tak malé stanici?” pravil cizinec již u samých dveří na odchodu. „Myslí jsem, že do ranního vlaku . . . Kdy jede tento?”

„Opatrností nikdy nezbyvá!” pravil jsem úmyslně zívaje. „Ostatně vlaky jedou celou noc, jenom že zde vždy zastavují, ale vzhůru někdo býti musí pro všechny případy!”

„To bych byl ani neřekl, že po této postranní trati jezdí tolik vlaků!”

„Jsou to nákladní, které nejezdí určitě!” odpovídal jsem, ačkoliv tomu nebylo tak. Zdálo se mi však, že jedním zcela rozumně a opatrně.

„Ach, tak!” souhlasil.

Nehýbal jsem se od své židle, hraje si jako náhodou revolverem. Byl bych mu tak rád ukázal rozhodně dvěfe, ale obával jsem se opět. Vědomí mé osamělosti velice mne sklíčkovalo. Chová-li muž ten špatné úmysly, jak mi stále připadalo, může mi prospěti jen jeho nevědomost stran mé úplné opuštěnosti a bezbrannosti. Proto mluvil jsem o dvou nádennících a ukazoval revolver. Uškoditi mi to zajisté nemohlo!

Cizinec, stoje u samých dveří, ještě se nehýbal, tčkaje zrakem po kanceláři. Zdálo se mi, že zvláště často dívá se na pokladnu.

„Jest již jedenáct hodin pryč!” pravil jsem konečně s přízvukem takým, že

nebylo pochybnosti, co slovy těmito chci asi říci.

„Nuže, s bohem!” pravil tedy a vyšel konečně ze dveří, které jsem hned za ním uzamkl na klíč.

Jediná živoucí bytost odešla, ale mně bylo lépe ve společnosti dvou mrtvol, než-li v její přítomnosti. Náhle se mi odlehčilo a klesnuv na židli, v níž jsem tak dlouho byl skládal jedinou svoji naději pro případ útoku, počal jsem pomatené myšlénky své trochu rovnati.

Neznámý ten muž zmizel a má dosavadní obava s ním. Měl jsem příčiny mu nedůvěřovati? Proč? kladl jsem si otázku. Že byl neznámý a silnější dle všeho než já? Že viděl ony peníze? Mohl věděti, že to jsou peníze a tolik peněz?

Počal jsem trochu střízlivěji uvažovati, než v prvním návalu rozčilení, do něhož uvrhl mne příjem tak značné částky u přítomnosti cizince, s nímž jsem byl zde o samotě, bezbranný. Ano, tyto okolnosti to dělaly, neboť jinak bych byl na všecko zcela jinak zajisté hleděl. Strach vyvolal ve mně různé představy, viděl jsem všecko horší, v podezřelém světle. Muž ten, zcela obyčejný zřízenec nějakého pohřebního ústavu nebo podobného, přijel s mrtvolou a v této psotě neposlali mu naproti vůz. Mezi těmi mnohými Smithy mohl zde býti přece některý, jehož neznám a tento právě byl oním pravým. Telegram, o němž cizinec mluvil, nešel sice máma rukama, ale což musí každá depeše dojiti? Že se mužovi tomu nechtělo do města, to jsem v těchto poměrech také nyní pochopoval. Nyní šlape asi, ubožák, hlubokým blátem k městečku, kamž je pořádný kus cesty! Bylo mi jej nyní skoro líto, ale což mohu dělati! Pro všechny případy bylo dobře, co jsem udělal, i s těmi mými povídkami i s tím ukazováním revolveru.

Počal jsem jednoduše pohlížeti na celou věc, jako na zvláštní shodu mrzutých okolností, které jednání mé i obavu dosti ospravedlňovaly. Smrt mého soudruha a úplná má osamělost zde, zásylka peněz, příjezd muže s rakví, má bezbrannost, to vše bylo mrzuté, ale posud celkem nic neznámenalo. Muž odešel a je nyní dobře!

Opustil jsem kancelář, a odebral jsem se do vedlejšího svého pokojíku, nechav jakýmsi tušením však dveře, obě místnosti spojující, otevřeny. Byl jsem tím sice jaksi blíže oné nové mrtvoly, an „skladiště“ bylo odděleno od kanceláře jen dřevěnou přehradou bez dveří, avšak zdálo se mi, že jest tak jaksi lépe! Má-li člověk před něčím hrůzu, a — musím se přiznati, volně mi přece při pomýšlení na velkou tu bednu, skrývající rakev s neznámou nebožkou, přece nebylo — jest lépe býti u předmětu toho blíže než dále, zvyknouti, otrnouti. A mimo to byly v kanceláři ony peníze, druhá to příčina, proč jsem nechal dveře otevřeny. Hlídal jsem je tím způsobem lépe!

Rozsvítil jsem v pokojíku noční lampu, zhasl pracovní stropní v kanceláři, přiložil pořádný pařez do kamen a stáhnuv si zabláčené boty, ulehil jsem na postel. Ani sám nevím, proč jsem tak učinil, ale položil jsem se oblečený. Nechtělo se mi spáti, byl jsem posud příliš rozčilen obrazotvorností méla volné pole. Zapálil jsem si dýmku a povaluje se tak na loži, probíral jsem celou tu rozmluvu s cizincem v duchu ještě jednou. Pořád mi napadalo, že hned při prvním spatření byl mi podezřelým a chtěl jsem věděti proč. Hledal jsem důvody, abych jich nenalezl, abych se přesvědčil o opaku a tím se upokojil.

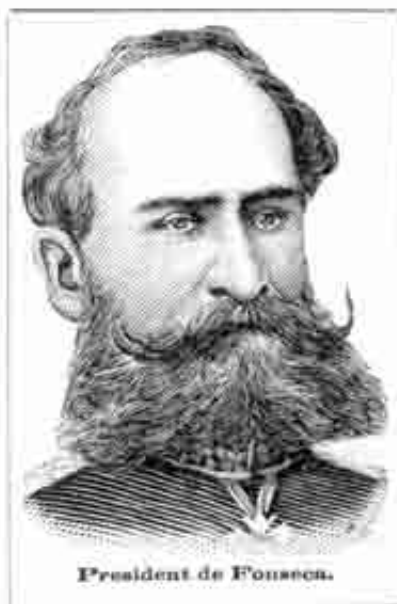
To všecko, co povídal, bylo velmi pravdě podobné, nebylo možno nedávělovati, až na ty maličkosti, jako že nepřijel povoz, že chtěl člověk ten zde spáti, že si chtěl vypůjčiti zbraň, že jsem neznal toho Smitha, že se mi zdálo, jak se podíval na balík, jak pohlíží stále na na pokladnu. Vše to dalo se však velmi dobře vyložit i omluviti, uznával jsem

rád. A přece, přece, opět a opět mne přepadala jakási předtucha, již nemohl jsem se nijak zbaviti. Opět zdál se mi ten muž se svým váháním při odchodu podezřelým, opět nechtěl jsem té shodě okolností tak bezohledně věřiti!

Co bych byl nyní za to dal, kdyby můj Brown byl dosud na živě! Proč mi jen neposlali už člověka? To je lehkomyšlnost! bezmezná!

Eh, jaké tomu ale přikládati všemu váhy! Cizí člověk přiveze sem rakev nějaké báby, zanechá ji zde a odejde se vyspat. Že se mu nechtělo v bouři a blátě

jíti hodinu cesty, je patrné, spokojil by se rád špatnějším noclehem zde! Jak by mohl mysliti na něco podobného, co mi stále napadá! O penězích nemůže věděti a i kdyby poznal, že to je značnější částka, kde pak by se opovážil hned pomýšletí na její odejmutí! Náhodou spatřil balíček, ale dle všeho mu ani nic nenapadlo. Kdo by si také mohl představit, že zde jsem sám, úplně sám, s tolika penězi! Kde by věděl takový cizí člověk již o smrti Brownově a mohl si pomyslit, že

President de Fonseca.

jsem úplně bezbranný! Kdyby znal poměry a pomýšlel na něco, mohl mi hned po odjezdu vlaku vpáliti kuli do hlavy a bylo po všem, dříve ještě než jsem revolver vytáhl. Nemohl se, i kdyby mu taková myšlénka při pohledu na peníze napadla, odvážit přece něčeho podobného vůči lidem, o nichž myslí, že jsou přítomni, že by mohli býti přivoláni. Samý nesmysl, který mne napadl!

Hodiny byly dvanáctou, aniž bych si byl jen vzpomněl na spaní, ačkoliv jsem se jaksi ukoléhal jistotou, přemluvil jsem sám sebe, že mi nehrozí žádné nebezpečení. Odstoupila obava před neznámým mužem, který se někde již u

městečka topil v blátě, nebo docela již třeba klidně spal, ale v mé rozbouřené již fantasií započaly jiné nyní obrazy.

Počal jsem myslet na mrtvolu. Sestra pana Smitha! Mladá, stará? Nač umřela, jak asi vypadala? Jak vypadá nyní? Vzpomínal jsem na slova cizince a najednou — —

Co to? Jaká to myšlénka?

Člověk ten mluvil přece o tom, že si přála býtí pochována ve svém rodišti! Rodiště! Rosewood byl založen sotva před desíti léty v úplné pustině, kdežto osoba v rakvi musila býtí dospělou! To mi nijak nesouhlasilo! Zde byla chyba!

Proč by to byl však onen muž říkal? A řekl to přece zcela určitě, že v poslední vůli vyslovila prý přání, aby pochována byla ve svém rodišti zde! Mýlil se ten člověk?

Mimovolně bylo mně to velice podezřelým a počal jsem opět důkladně o všem hloubatí. Zdálo se mi, že jsem přesvědčen o cizincově lži. Proč ale by lhal? Aby mne obelstil! Proč? Proč?

Celá dlouhá řada přeopdivných otázek a odpovědí, výkladů, obav a důvodů vystoupila najednou před duševním mým zrakem! Všecky předešlé, již vyvrácené, předstoupily opět s přesvědčující určitostí, vše zdálo se spojovati v jediný řetěz, otáčející se kolem mne!

Ten člověk ví o penězích, přivezl rakev úmyslně a vše bylo vymyšleno, jenom aby zůstala přes noc ve skladišti, blíže pokladny, zapuzujíc posvátnou hrůzou svou v nočních hodinách každého od této místnosti, jenom ne toho, kdo ji přivezl a kdo chce té okolnosti použítí, aby pokladnu vyloupil! Kdo ví, co je v rakvi, bude třeba prázdná? Podobné příběhy se již staly!

Kdyby onen muž byl mohl zde zůstatí, bylo by mu to ovšem nejvhodnější, ale i takto vynasnažil se zajisté sem vniknoutí! Ten chlap vypadá podezřele a ta řeč jeho připadala mi hned jako naučená! S tím telegramem také to není pravda! A ptal se obratně na vše, na lidi se mnou, na hlídače, na zbraň moji, na noční vlaky, jež by jej mohly v práci jeho znepokojovati!

Chvěl jsem se, přemítaje nyní takto

o všem. To již nebyly domněnky, to byla jistota téměř, zdálo se mi, čím déle jsem na to myslel!

V tom mi napadlo, že musím pro všechny případy nějak jednatí. Cizinec ten mne snad pozoruje, číhá kolem domku!

Vstal jsem tichounce, a odebral jsem se v punčochách do skladiště, kde ležela železná páka, kterou jsem se mnil ozbrojiti. Byla to ovšem slabá zbraň proti revolveru, který mají lupičové vždy v lepším pořádku než já, ale lépe něco nežli nic!

Bila právě jedna hodina. Od noční mé lampy šlo postačitelne šero a ostatně jsem byl ovšem zde dobře obeznámen, takže jsem šel, o nic ani nezavádív.

Zraky mé padly při tom na bednu s rakví, za níž se páka nalézala, ale — —

Krev tuhla mi v žilách!

Víko bedny se pomalu a potichoučku zvědalo, jakoby velkých hřebíků, jichž hlavy přece vyčuhovaly, ani tam nebylo!

Zkameněl jsem leknutím při tomto zjevu, ale jen, bohudíky, na okamžik. Ve druhém již skočil jsem celou tíhou svého těla na víko bedny, jež se ovšem přirazilo a v tom ozvalo se z nitra jejího přímé zařvání bolestí.

„Hrome, mé prsty!“ volal úpěnlivě chlap, ležící v bedně, opíraje se nadlidskou silou, již mu bolest propůjčila, o víko. Podařilo se mu skutečně prsty vyprostiti, avšak za to sklaplo víko tím lépe.

Věděl jsem již ovšem, že nemám co činiti s mrtvolou, ale s lotrem, který ve spolku s druhým proti mně se spikl!

Co dělati? Ležel jsem na bedně, jejíž víko snažil se chlap pozvědnouti. Musil však ležeti nepohodlně, nemohl více jím ani hnouti a já přímo zarýval prsty své do dřeva, abych jej udržel i na dále v těsném vězení.

„Vlezl jsi do pastí, darebáku!“ pravil jsem, ale jen tak, aby to on doslechl.

„Proklatě!“ zaznělo jen z bedny.

S úzkostí očekával jsem každým okamžikem, že soudruh jeho ozve se přede dveřmi, an nejspíše měli spolu podobnou úmluvu. Prohlížel jsem nyní všecko! Tento lotr měl si tiše otevřítí bednu, zavraždití mne tiše ve spaní, otevřítí

druhému dvěma pak vylomiti pokladnu. Jenom několik okamžiků a byl bych měl již jistý zápas s ním, an bych jej byl musil ovšem v kanceláři, kamž jsem byl stále obrácen, spozorovati, ale výsledek nerovného zápasu byl více než jistý a pro mne osudný. Nebylo pochyby, že chlap, vydávající se na podobný podnik, byl dobře ozbrojen!

Nyní byla sice na štěstí dosud převa- ha na mé straně, ale což, objeví-li se druhý zločinec, dá umluvené znamení, toto nebude zodpovězeno, ale za to lotr v bedně dá se do křiku a prozradí všecko! Jest sice zcela možno a skoro jisto, že se dá druhý na útěk, ale kdyby se pře- ce nedal? Kdyby šel ku pomoci svému sou- druhu? Co si počnu v této situaci? Od bed- ny jsem nemohl a dvě- ře mohl chlap ten do- sti snadno vyrazit, nebo ještě lépe vnik- nouti oknem! Nalézal jsem se v tom pádu mezi dvěma ohni. Po- volím bedně, zloděj vyskočí, nepovolím-li, může mne druhý za- střílet ode dveří na bedně.

Nikde pomoci, ni- kde! Každá vteřina připadala mi jako ho- dina! Každým okamžikem očekával jsem nějaké zaťukání, nějaké znamení z venčí. Chlap v bedně jenom něco chrochtal, čemu nemohl jsem rozuměti, klel nej- spíše mezi zuby a zápasil stále o svou svobodu, ač vůči hledě se unavoval. Vždy po delších chvílkách obnovoval svoje úsilí, ovšem stále marně, neboť mne držela zoufalost při stejné, ne-li stále větší síle.

Tu napadla mi spasná myšlenka. Za- tím co chlap opět odpočíval, chopil jsem se silou, kterou bych byl nikdy v sobě nehledal, bednu, a převrátil jsem ji jedi- ným rázem, takže byla nyní víkem dolů. Chlap znovu zařval překvapením a snad

i bolestí, dobře asi věda, co se děje, ale nyní dosáhl jsem značného prospěchu. Nedaleko stál dosti těžký kufr — jednu rukou jsem se jej chopil a hodil na bed- nu, aby mi pomohl tlačiti ji k zemi. Lotr učinil ještě jeden zoufalý pokus, ale nyní to již docela nešlo! Bedna se pode mnou a kufr ani nehnula! Používaje pak nového odpočinku unaveného darebáka, snad se trochu i dusícího, hodil jsem rychle několik ještě bedniček, právě ve skladišti se nalézajících, na bednu s rakvi.

Oddechl jsem si volněji — kdybych musil odskočiti, sotva i při největším namáhání sprostí se lotr svého vězení, a trvalo by to vždycky chvílku, než by setřásl bedny a kufr, vážící dohromady více centů.

Nyní jsem vyskočil a první moje bylo, že jsem telegrafoval na sousední větší stanici o neodkladnou pomoc při velkém nebezpe- čenství. „Jedná se o můj život a dvacet dva tisíc dollarů! Kaž- dý okamžik drahý! Jsem přepaden, jen rychlá pomoc mne spasí!“ telegrafoval jsem s dobrým svědo- mím.

Byl jsem hotov v o- kamžiku, aniž by byl

chlap se jen zatím pokusil o vybavení. Poněvadž chodil jsem v punčochách, neslyšel, že jsem dále od něho.

Nyní teprve vytáhl jsem železnou pá- ku a po té dlouhý provaz. S rychlostí, jaké bych nikdy nebyl schopen a ve stá- lém rozehvěvání, že ozve se zvenčí druhý zločinec, podstrčil jsem pomocí páky provaz pod bednu a tuto důkladně ob- vázal na obou koncích. Byl jsem koneč- ně jedním aspoň jist! Mohl se nyní há- zeti jak chtěl, což také činil, vyrážeje stále vzkřeky, když poznal můj úmysl, ale nedbal jsem na nic. Nemohl jsem pocítiti lítosti — jednalo se o můj život, musil jsem se řádně ubezpečiti.

Car Alexandr III.

Měl jsem však již čas. Sotva že zatáhl jsem druhý uzel provazu, zaklepal někdo na dveře z venčí do kanceláře. Přišel jsem tichounce s pákou v ruce za dveře.

„„John!““ ozvalo se z venku opatrně. Neodpověděl jsem.

V témže okamžiku ozval se telegrafní přístroj, jehož hlasu jsem ovšem velmi dobře rozuměl. Hlásil mi, že pomocná lokomotiva již jede. Zajísal jsem v duchu radostí. Již opustil mne strach z mé opuštěnosti, bylo mi dbáti jen o to, aby zatím mne chlap z venčí nemohl stělit. Noční lampa z pokojíka mého halila kancelář jen v šero a já přitiskl jsem se za pažení dveří.

„„John!““ ozvalo se nyní zvenčí nahlas a zabouchání bylo silnější. Poznal jsem dobře večerního hosta svého!

„„Pomoc! Pomoc!““ zařval nyní darebák v bedně, co mu jen hlas stačil.

„„John! Co se to děje? U sta hromů!““ vykřikl chlap venku a opřel se o dveře. Tyto nepovolily.

„„Otevři!““ volal opět.

„„Nemohu ven! Bedna jest svázána provazem!““

Muž venku dle všeho váhal, nevěda co má dělati. Již jsem myslil, že snad utekl, a bylo mi toho opravdu líto, že pomoc sem kvapící nestihne ho už. Mýlil jsem se však.

„„Pomoc! Pomoc!““ křičelo to opět z bedny.

„„Jak ale?““ mluvil hlas z venčí. „„Kdo tě to uzavřel?““

„„Ten pes, onen úředník, s nímž jsi večer mluvil a to před malou chvílkou! Přepadl mne, když jsem právě víko otvíral, skočil na bednu, že jsem nemohl ven a rozmačkal mi prsty! Jsem samá krev! Pak převrhl bednu a dal na ni kufr!““

„„Proklatě! A kde je nyní ten chlap?““

„„Nevím! Snad utekl!““

„„Neslyším nikoho, neviděl jsem nikoho! Je prý na stanici úplně sám, slyšel jsem náhodou ve městečku!““

„„To asi utekl, snad běžel někam pro lidi! Neslyšel jsem zde mimo něj také nikoho jiného! Vylom dveře a pomoz mi, nebo se zadusím!““

Srdce mi hlasitě tlouklo, když jsem slyšel oba lotry takto rozmlouvati. Jak

málo chybělo a osud můj i peněz byl by býval zpečetěn! Ani jsem nedýchal, připraven jsa nyní ke všemu a každým okamžikem vzrůstala má naděje, že vše se dobře již pro mne skončí.

V tu chvíli ozvalo se jakési škrábání na dveře. Napjatě jsem poslouchal. Chlap z venčí vrtal nebo rýpal do dveří nedaleko zámku, nad ním. Netrvalo dlouho a poznal jsem, že špička nástroje pronikla dřevo a zmizela. Hned však na to objevila se tenká pilka, fezajíc rychle dřevo proti lýtu. Když vyfízla čáru na několik palců dlouhou, zmizela opět a ostrá špice nebozazu objevila se pod zámkem.

Poznal jsem úmysl. Chlap chtěl vyříznouti celý zámek!

Co nyní? Nepřijde-li rychle již pomoc, octnu se co nejdříve mu tváří v tvář, an musil býti se svou prací již brzo hotov, jsa v tom zručný. Viděl jsem, že mám co dělati s odvážnými chlapy, schopnými všeho.

„„Nu, co? Otevřeš?““ volal chlap z bedny zatím.

„„Hned to bude! Musím být opatrný, aby ten pes, který má revolver, mne třeba nezkolil. Nechce se mi to líbiti. Kdybys to nebyl ty a pak nejednalo se o tolik peněz, nechal bych toho všeho a utekl bych!““

„„Snad bys mne tady nenechal? Věř mi, chlap je pryč! Máme volno! Dostal strach. Ostatně jsme za chvíli hotovi, jen když se dostanu na svobodu!““

Venkovský zločinec vytáhl nyní opět pilku ze druhého fezu a jedinou ranou vyrazil zámek. Očekával jsem to, byl jsem připraven. Zbývalat' ještě závora, mnohem doleji pod zámkem a dveře zůstaly ještě zavřené. Chlap něco zabručel a vstrčil svou pravou ruku otvorem do vnitř, aby závora, která jej asi nepřekvapila, nalezl a odstrčil.

Avšak již chopil jsem se prokleté oně ruky a svíral jsem ji jako v železných kleštích, táhna ji dále, až bolestí a překvapením divoce zařval i tento darebák. Snažil se ovšem vyškubnouti a nastal mezi námi divoký zápas.

„„Jsem také přepaden!““ volal lupič zoufale k uvězněnému kamarádu, to bylo

to jediné, co jsem ještě slyšel, neboť divoký zápas a strach, aby se mi ruka nevyprostila, zbavoval mne všeho vědomí, až na to, že jsem s velikou touhou očekával příchod pomoci, která musila se dostavit každým již okamžikem. Táhl jsem pravici lotrovi stále dovnitř, mocně jí krouťe, až bolestí řval, věda dobře, že kdyby se mohl zmocniti druhou rukou revolveru, jímž zajisté byl opatřen, střílel by dvěma, což mohlo býti osudným. Držel jsem se tedy dle možnosti stranou a přes veškeré divoké pokusy svého soupeře nepovolil jsem ani o vlásek.

Způsobem takovým uplynulo několik minut, dlouhých i krátkých, jak se to vezme, dlouhých jako věčnost v očekávání pomoci, krátkých v tomto boji a rozčilení.

Tu však slyším již hučení lokomotivy, po němž jsem tak toužil. Lotr učinil nový pokus, zoufalejší, prudší všech předešlých, vida jaké nebezpečství mu hrozí. Myslí jsem již, že musím, musím povoliti, an umdlél jsem a jenom naděje, že vše závisí již jen od několika okamžiků, mne sílila.

Lokomotiva přihnala se na perron a zastavila — bylo po všem. Hned slyšel jsem hlasy několika lidí.

„Sem!“ zvolal jsem ze všech sil a lidé přiběhli. „Držte jej pevně, svažte jej!“

Padla rána z revolveru, ale žádný výkřik bolesti neozval se po ní. Chlap, jemuž jsem poněkud uvolnil, vytáhl levou rukou revolver a střílel, aniž by koho zasáhl. Druhou však již nemohl dáti, neboť byl v okamžiku již povalen a svázán.

Teprve nyní jsem otevřel závoru a spatřil šest zřízencův našich, kteří měli ovšem velikou radost, že přišli právě v čas.

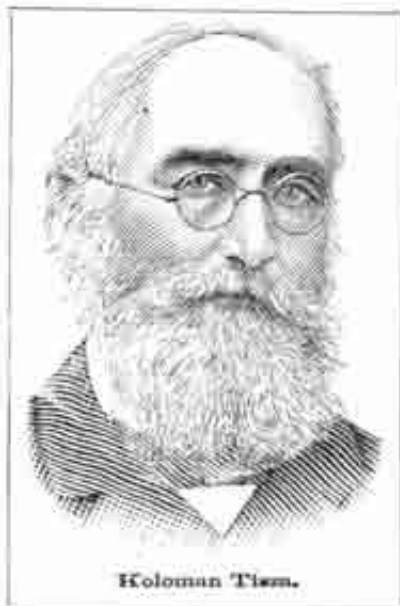
„To není ještě všecko!“ pravil jsem, volně konečně opět oddychuje a vedl je k bedně s domnělou mrtvolou. Odstranili jsme kufr a bedny a pak obrátili „rakev“ opět víkem na vrch, načech teprve opatrně provazy sňali. Víko otevřel si chlap již sám, avšak dříve než mohl použiti svého revolveru nebo ostré dýky, kterou jsme též při něm našli a jež byla zajisté připravena pro mne, byl již odzbrojen a rovněž důkladně svázán.

Ležel ve skutečné, hezky měkce upravené rakvi, aby nebylo vzbuzeno podezření i kdyby někdo bednu otevřel, nebo

přišla k úrazu. Tím však právě ztižen byl lupiči zápas o svobodu v můj prospěch, an ve dvojm obalu nemohl se tak dobře vzepřít. Rakev i bedna byly důmyslně k tomu účelu zařízeny, ze vnitřku k otvírání na závory a šrouby, kdežto velké hřeby, jimiž zdály se býti zatlačeny, byly jen nalíčený.

Nebezpeční hoši, v nichž poznání byli dva nejsmělejší lotři, které vůbec chicagská policie v seznamech svých vykazovala, byli ovšem neprodleně

dodáni do pravých rukou a mně vyplacena byla velmi značná odměna, na chycení jich vysazená. Také onen obchodník, jemuž jsem ráno peníze v pořádku odevzdal, ukázal se uznalým a mimo to stal jsem se hrdinou dne. Rozumí se, že na celé historii, lupičem vypravované, nebylo slova pravdy a darebáci, zvěděvše hned v Chicagu náhodou o zásylce, zosnovali vše, jak doufali, velmi chytře. Jediná věc mne vlastně zachránila — nevěděli, že jsem na stanici úplně sám a neozbrojen, nebo jinak by byli zajisté nečekali až usnu, a netáhali snad ani rakev sebou, a byli by učinili krátký proces! Další pak mé štěstí bylo, že jsem nespal a v pravý čas vstal.

Koloman Tisza.

Ubohý Brown zachránil mne vlastně svou smrtí, neboť kdyby ještě byl zde, byl bych spal zcela klidně, snad i při penězích a mrtvole a možná že byli bychom oba stali se obětí loupežné dvojice! Má samota byla vlastně mým ochráncem.

Hned druhý den stihla mne ovšem výpomoc a zároveň i dovolená, an uznávali pánové naši, že se na mne prohřešili. Brzo po té dostal jsem se i na větší stanici a hrozná noc ona se mi tedy dobře vyplatila. Neptál bych si však proto přece podobnou podruhé zažítí!

Z LONDÝNA DO CHICAGA a zpět za 21 dní.*)

Pro „Amerikána“ z angličtiny přeložil OTOKAR NEKVASIL.

DOUŠKA ta rozhodla!“ pravil jsem sám k sobě, natahuje kalhoty, když jsem byl přečetl psaní, které mne došlo zároveň s ranní horkou vodou a znějící následovně:

2043 Prairie Avenue.

Chicago, April 13, 1890.

„Milý, starý brachu! Tímto Jsi vyzván, abys učinil svou povinnost při křtu, který se odbýváti bude zde, v neděli, dne 13. května. Katie je dobré mysli a posílá Ti nejsrdečnější pozdrav, dodávajíc však, že věčná nenávisť bude Ti údělem, opustíš-li nás v této hodině potřeby. Chlubiváš se stejnou s ní letorou a pochopíš tedy nejlépe, co hrozba ta obsahuje. Prozatím Ti radím, abys zachoval se jako muž od slova a přijel.

Tvůj Jack.

Douška. Moje sestra Madge povídala —“

(Zde neproniknutelná kaňka zahalovala další pokračování započatého sdělení, okolnost to, která více než jakýkoli jiný způsob byla vypočtena, aby podráždila zvědavost!)

Jack, jak dlužno vysvětliti, byl chlapík, který si posledního jara odvezl mou nejmilejší sestru do Ameriky, a toto pozvání mělo býti revanš za honební partii, již jsem tehdy uspořádal šťastnému párku na rozloučenou.

Jeho sestra Madge, následkem důkladné prohlídky její fotografie, byla jak osudem snad již určena, aby vystupovala nejen jako „zjev mých snů“, ale také jako blahá skutečnost celé řady příjemných myšlének na obvyklých mých procházkách.

Avšak, jaký to jen návrh pro člověka, jehož nejvyšší pomysl na osvobození se od každodenní cesty do Lombard Street, může vznést se nejvýše jen na pouhých 21 dní ročně! Ale pozvání bylo vábné a poskytnutá mi dovolená vyzněla na dlouhou dobu od středy odpoledne, 1. května, do čtvrtka, dne 23. téhož měsíce. Podmořskému kabelu svěženo slovo „Přijedu“ a osud můj byl tím zpečetěn.

Písknutí „Uf! Uf!“ a noční vlak hnul se do Holyhead, odkudž po spěšném, několikahodinovém zmítání se v průlivu Svatojirském, dosažen byl Dublin následujícího dne z rána (ve čtvrtek). Zde šťastně skončená shánka po snídání, ve spojení se čtyřiceti „winks“, přivodila, že pokud vlak uháněl hustou irskou mlhou, každý se zaměstnával sám sebou, až dosaženo zase kamenného nábřeží v Queenstownu. Stalo se to právě v té chvíli, kdy před ním zastavil tender, aby přijal poštu i cestující pro onoho černobokého leviathana, houpajícího se na žirém moři nedaleko od přístavu.

Spěch, který stal se tak až přílišně vůdčí zásadou našich dnů, sotva mi do-

* Londýnský týdeník „Tit Bits“ vypsal cenu 30 guinejí (1855) za nejlepší článok, popisující jak kdo strávil své předtuhý (holistický). Cenu obdržel Mr. H. B. Tams z Harstonu blízce Cambridge, za následující článok. (Pozn. překl.)

volil, abych projevily svůj obdiv nad zancenou oddaností irských vlastenců, dávajících zde náhodou „s bohem“ osvědčenému poslanci, ana se scéna již opět změnila, a já octl se na sedadle junonické francouzské děvy, požívající nákladné snídaně v umělecky vyzdobeném salonu parníku Inmánovy loďní linie, nesoucím jméno „City of Paris“, který se hotovil odplouti směrem k podivné zemi našich vystěhovalých praotců.

Po nádherné sni bylo lze pozorovati asi sto a dvacet cestujících veselého vzezření, nacházejících se v živém hovoru. Všichni byli zdánlivě bezstarostní vůči blížící se nemoci, nechť prý již řádí jakkoliv. Zvláště při našem stole činěno vše možné ku zpříjemnění této neblahé chvíle.

Vedle mademoiselle de Montigny, zmíněné oné Francouzky, byli zde Mr. a Mrs. Probyn, jejíž bezpečnému průvodu byla tato svěřena, dále přezralý již mladík rudých tváří, vystouplý z etonské koleje a určený pro zbrklý život kalifornský, pokud nedosáhne plnoletosti, pak romanticky vypadající Polák, v Anglii vychovaný, bavící se častým voláním „Hurrah!“ aneb nepokrytou koketností s interessantní vdovou po jeho pravici, nebo konečně i s jejíma dvěma, pfece více okouzlujícíma dcerama po straně levé.

Tito, se společníkem mé kajuty, Fieldingem, jedoucím do Rockies a Selkirks, jakož i ostatní cestující, tvořili přátelskou společnost, jakou si jen srdce přání může. Mezi smíšeninou těchto polodůvěrných lidí, jež naše poloviční osamělost odkazovala ke vzájemnému styku, kde tak často vypučelo přátelství, jež stoupalo až k zenithu a zase zapadlo ve stěnách statné loďe, našeho to domova

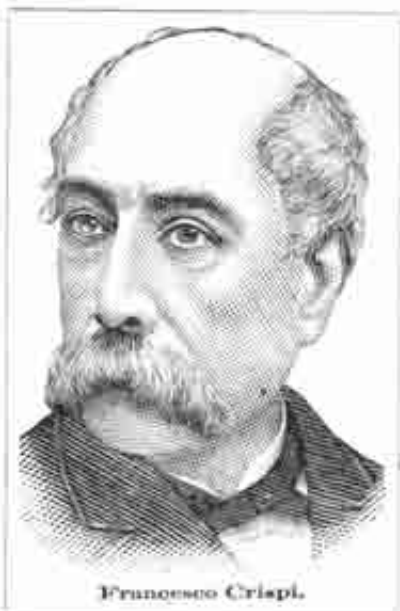
na krátkou dobu, ubíhaly hodiny do poledne zbývající bleskurychle, načež po jídle opět nádobí zmizelo a pohár koloval na „šťastnou a skvělou cestu“, poje se k naději, že bude dnes „předčlán rekord“, to jest, že urazíme větší kus cesty, než je rozpočteno.

Den vystřídaly se s nocí, a prázdne stolice svědčily, že Britové ne vždycky vládnou nad vodami, vzdor tradicovnímu ujišťování. Avšak duch vítězství nad hmotou; tu a tam zmizelý brzy se objevil, „bledý avšak odhodlaný“ a přivítává naše paluba stala se znovu jevištěm nevinné radosti a nenucené zábavy.

Člověčenstvo devatenáctého století nebylo by ničím, nejsouc bohato na různé speciality. Připomínám si libůstku jednoho syna novodobé Anglie, který hrdě opovrhoval příjemnou kratochvílí, věnuje svůj čas nepřetržitému studiu o filosofii oděvu. Pověst šla, valně rozšířená, protože to bylo na lodi, že as dvacet pět jeho obleků čistého evropského střihu bude schopno, aby po přistání v New-Yorku prohlášeno bylo za „obnošené“, což jest

nutné pro vyhnutí se clu. Odtud vzaly původ svůj a příčinu ony nádherné změny zevnějšku u mnohých i jiných pánů, kteří se převlékali ráno, v poledne a večer.

Mnohonásobné kratochvíle tohoto rázu sloužily k urychlení dlouhého toho času mezi dobou jídla—těchto znovu se opakujících chvil, dle nichž mnohý na moři měří jediné délku plavby až do stědy do rána, kdy bylo již viděti Sandy Hook a vysloveno bylo tvrzení, že naše dobrá loď může se skutečně zváti královnou mezi všemi družkami svými, urazivši cestu z Queenstownu v nepředstížené dosud době 5 dní a 23 hodin. Resoluce,

Francesco Crispi.

blahopřející kapitánu důstojníkům byla podána a přijata, a nastala všeobecná shánka po zavazadlech.

Krásně zářila země ve skvoucích se paprscích slunečních, když zvolna jsme pluli přístavem kolem obrovské sochy Svobody. Ještě několik převratů mohutných dvou šroubů přivedlo nás dobou odpolední bezpečně ke hrázi. „Každý pro sebe“ zdálo se býti obecným heslem, když jsme procházeli řadami celníků obojího pohlaví, odpovídající stereotypním „nikoli“ na všechny všetečné otázky a zjednodušující každé zdržování při udělení známek křídou na našich zavazadlech pomocí všemohoucích dollarových poukázek.

Ti, kdož zabočili na Chicago nebo daleký západ, spěchali horkými a všelijakými, jenom nevábnými končinami dolního New Yorku ke Grand Central Depot (42. ul.), aby uložili své věci a připravili se na další cestu večerním vlakem.

Když zajištěna byla místa pro nocleh ve spacích wagonech Pullmannových, šli jsme po náležitém občerstvení ve způsobě Blue Points a ležáku z Milwaukee, což obé bylo výtečné chuti, dolů do města přes Broadway. Navštívili jsme Wall Street, místo líšící se od londýnského Capel Court a pařížské bursy pouze zbytečným, ohromným hřmotem, a pokochavše se pohledem na nádherné budovy, kupíci se kolem massivní hlavní pošty, přešli jsme přes světoznámý most do Brooklyna a viděli jsme bývalý Ward Beechers church. Na vyvýšené dráze sešli jsme se konečně s přátely, vracejícími se z jiné strany města, a zašli jsme na konec na uspokojivý, byť nevděčný oběd v Ashland House.

Hned naproti tomuto velkolepému hotelu stojí Lyceum Theatre, často zasvěcené dramatickým výkonům Mrs. Langtryové, kamž jsme se po obědě odebrali, bavíce se výtečně skvělým kusem „The Wife“ až do hodiny odjezdu. Nikomu nebylo líto, když nám barevný hoch vykazoval místa ku spaní ve vlaku, kdež radosti dne byly zapomenuty ve sladkém a dobře zaslouženém spánku.

Příštího rána, kdy jsme byli projeli cize znějícími místy jako jsou Jordan,

Babylon a pak podivná jména indiánská, jež nemožno si pamatovati, dojeli jsme do Syracuse, kdež jsme vystoupili o osmé hodině na snídání, sestávající z výtečné kávy, pohankových koláčů a jiných v Anglii neznámých pochoutek. Dobrou odpolední nacházeli jsme se v Buffalo, o hodinu později nad boufným slapem Niagary, mezi čímž roznášena byla ve vlaku svačina.

Rozloučiv se zde s Probynovými a kolísavým Fieldingem, kteří se ubírali dále přes Toronto, oddal jsem se rozjímání, porovnávaje skutečný vodopád Niagaru s tím, jaký se nám maluje v Londýně. Rozmlouval jsem také chvílku v Lybian Katie's bazaar s prodavačkou, která seznavši že jsem Angličanem, zcela opravdově mi svěfovala vzkazy na předešlé návštěvníky, myslíc patrně, že všichni Britové žijí pod jednou plachtou, v jediném hnízdě!

V pátek jsem se přihnal do Chicaga, kdež přijezd můj uvítán byl divokým jástem se strany Jacka, Katie a onoho mláděte, k vůli němuž vlastně jsem se trmácel tak daleko a zřekl se „přepychu a marnosti světské“.

Jaká to byla však podivná schůzka! Všechno cizí, vyjma veselých, příjemných tváří ode dávna milovaných, ale na chvíli ztracených přátel. Po rychlém klusu za Jackovým sáhodlouhým krokem a po lázni byl jsem zase rychle ve své pravé míře a připraven, abych vykonal své kmotrovské povinnosti, jakož i prohlédl si Chicago v nejbližších třech dnech, které mi k tomu zbývaly. Při svačině objevila se pak onou kaňkou tak mi tajemná Madge, která s charakteristickou yankeevskou bodrostí tušila asi, že nevypadá tak špatně pro takového Brita, což bylo vypovězením války, jež, s častým ovšem příměřím, zuřila každou denní hodinou po celý čas mé návštěvy, a v níž mi bylo zaznamenati četných porážek.

Ale kde jsou divy Chicaga? Mám vyprávěti o vyhlašovaném lesku jeho parků, klubů a budov, což všecko jsem neviděl, čistotě jeho ulic, nejširších prý na světě, nebo mám častovati horlivého čtenáře popisem „vepřového závodu“,

kde chutná tito tvorové hnání jsou do obrovské budovy vchodem jedním, aby u druhého již vycházeli a v samém Londýně vyhlásování byli za „Finest Wiltshire“?

Kdož může postihnouti budovy zvýší věží, z nichž pád ubírá smrti všechny hrůzy a činí pohřeb zcela zbytečným, jelikož tělo nešťastníka dopadne k zemi pouze v podobě jemného prachu? Nebo kdož by váhal cestovati nějakých pět tisíc mil, aby se podíval na odpadlého náčelníka Mormonů a čtverolistek jeho žen, sešlou to tlupu, kterou právě ukazovali s velikou pýchou v deseticentovém muzeu?

Zde vizte, vy, kteří toužíte po nejvyšší civilizaci, zde jest onen veliký div Západu, holírna a vlasostřižna, kde pánům hlavy upravuje — dáma, ovládající břitkou ocel jakoby byla k holení zrozena, po 25 centech za bradu a v jejímž saloně nacházejí se automatické stroje báječné konstrukce, proti nimž naši trčící pohlcovači drobných peněz jsou ničím!

V neděli jsme se vypravili do kostela, kdež, slyšte dále, vy ospalí starého světa, po skvostném přednesu dámského sboru započala ceremonie, při níž kněz odříkal svou věc tak rychle, že jsem ani nepochytil jméno novokřtěnce. Domácí lidé se skutečně chlubí, že v jejich městě se na světě vše nejrychleji děje, dokazujíce, že v pádu potřeby se tam člověk může naroditi, oženiti a zemřít průměrně asi tak ve dvaceti minutách pro každou operaci.

Ostatně ale tvoří jeho obyvatelé veselou, velmi pohostinnou a příčinlivou chasu, a líbilo se mi mezi nimi tak, že jsem se snažil pobyt svůj co možno prodloužiti.

Když lhůta moje vyčerpána byla však

již do krajnosti, počal jsem se Katii a Madge přiznávat, že by to mělo vážné následky v zápětí, kdybychom se zase měli náhle od sebe odtrhnouti. Pádny to důvod, který měl v zápětí slib, že mne všichni doprovodí až do New-Yorku. Vyjeli jsme tudíž v pondělí, zanechavše děcko v kolébce s patentovaným nepřetržitým pohybem po sedm dní.

Jak příjemné, za milých ovšem okolností, je zařízení amerických železničních vozů, umožňující zrovna dvěma osobám seděti podle sebe, a nikoli jako v Anglii, kde jich sedí v jedné řadě pět

nebo šest! Avšak jakou opět překážku činí onen zřízenec, procházející vozy tam a zpět pod záminkou prodeje banánů, cukrovinek, tiskopisů a stávající se jednoduše nezdvořilým, pohrozíte-li mu, že se hodláte sprostiti nevlтанých předmětů, kteréž vám položil beze všech ohledů na kolena!

Dorazivše do New-Yorku v úterý večer, uhostili jsme se v hotelu „Albermarle“, a když dámy odebraly se na lůžko, tu Jack a já jsme si vyšli ven, zastavivše se na Madison Square Garden,

Helmut hrabě Moltke.

kdež jsme se připojili k zástupu asi šest tisíc hlav čítajícímu, jenž očekával dostihy dam na byciklech. Sotva bychom byli uvěřili, že něco podobného jest možno, až tu skutečně po vymezené kolem dráze, hnal se tučet kráskek, oděných v přílehajících blysknavý šat, na 48ti- a 50típalcových kolech.

Poměrně chladný druhý den věnován byl myšlénkám na budoucnost. Opět povstalo mezi mnou a Madge nemálo lehkých šarvátek, zejména ve skladišti fonografů, kdež celá odpověď mé budoucnosti se týkající svěřena byla jednomu takovému přístroji, darovanému mi pod tou výminkou, že jeho tajemství

dřívě nevyslechnu, pokud se nebudu nacházeti zase doma v Londýně.

Balíček fotografií a jiné vzájemné dárky na památku, po nichž následovala jízda na plachetní lodi podél řeky, přivedly nás k parníku „City of Paris“, a ku konci mojí návštěvy.

Netřeba mi dále šířiti se o ostatním; nestojít to velkou námahu představití si smutek zastírající všechny, kdož si vzájemně ruce tisknou s přátely a známými na rozloučenou za Oceán. Ach, běda! Hlasy mohou býti sebe měkčími a poslední pozdravy sebe vřelejšími, blahem zářící oči mohou zápasiti se vtírajícími se slzami a usmívající se rtové chvěti nejsladším pohnutím, když budoucnost leží před námi zastřena a Oceán vlní se mezi vším! Poslední mávnutí šátkem, načež jsem si pozorně prohlížel seznam spolucestujících, až mne vyrušily první pohyby mohutného stroje. Loď se nalézala na širém moři, na cestě k domovu.

Ano, domů, ale různý pohled se skýtal nyní proti onomu, který jsme zažili za naší první cesty. Každé místočko jest obsazeno a veliký chaos zvuků oznamuje, že celá Amerika ubírá se do ráje, anebo alespoň na takové místo ráj nahrazující, jaké jen Londýn a Paříž poskytnouti může. Hodnotáři nejrůznějších stupňů až k populárním herečkám, žurnalistům a ženám oddaným vědám, vše bylo silně zastoupeno, takže život příštího týdne neskýtal žádné obavy před jednotvárností.

Protější místo moje bylo obsazeno jakýmsi barevným gentlemanem vysoce

pochybné národnosti, jelikož mluvil každou řečí pod sluncem a tedy jistě také angličtinu. Jeho hlavní zábavou bylo přecházeti palubu po délce odměřeným krokem, kdež, o čemž jsem pevně přesvědčen, se zastavil až o půlnoci, aby odřkal svou mohamedánskou modlitbu.

Tři vyznavači Confucia obývali soušední kajutu, kteří, ač nejevili značné konveršální schopnosti, zdáli se býti přece cosi lepšího obyčejných, škrobených svých souvěrců.

Co se mne týče, krátil jsem si čas čtením a — což byl u mne pováživý zjev — básněním.

Rozumí se, že při tak značném počtu schopných sil na palubě dáván byl koncert a vydáván byl cestou lodní časopis, obsahující pěkné i nepěkné příběhy a povídky na lodi. Dobročinný sáček s padesáti librami a nezměrný proud šampaňského zakončily představení, kteréžto poslední bylo nepochybnou příčinou, že při obědě druhého dne tak mnoho osob scházelo.

Queenstown byl dosažen v úterý večer (během šesti dnů) a ve čtvrtek ráno, o desáté hodině, hlásil jsem chefovi svoji přítomnost, maje za sebou nějakých deset tisíc mil, jež mi bylo urazit, abych se mohl státi kmotrem!

Mezi polednem spustil jsem svého fonografického utěšitele, z něhož plným Jackovým hlasem vyznívalo:

„Douška. Sestra Madge povídala (a jemnějším výrazem), až přijdeš podruhé, že nebudeš musit se vraceti sám!“

••• KYRYSNÍK •••

Krátká ballada od SVATOPLUKA ČECHA.

PŘIŠEL voják z vojny domů,
postesk' by si — nemá komu!

Otec dávno pochoval,
matku vedle zakopal,

Jeho milá u oltáře —
Zašel on si pro hrobaře!

„Oj, hrobaři, hneď v tu dobu
do nového dej se hrobu!“

Nekopej ho v avaté zemi,
kopej ty jej za olšemi,

za olšemi u rybníka —
pro vojáka kyrysníka!“

VE ZLÉM OKAMŽIKU.

Obrázek z českého života na americkém venkově

Pro „Američana“ napsal Hugo Chytrý.

CHÝLILO se již k večeru, když cestičkou, vedoucí řídkým lesíkem, brala se lehkým krokem spanilá, osmnácté jar čítající dívka. Vůkol panoval mrtvý klid a dívku na cestě její neprovázely ani líbezný zpěv ptactva, ani lichotivý šelest stromů, neboť v měsíci březnu se ti milí a líbezní zpěváci do řídkých hájů Nebrasky ještě nedostavují a stromy neodívají se ve krásný zelený svůj háv, vědouce, že by jim tento brzo urván byl bezohledným, prudkým a chladným větrem. Dívka patrně nedbala ticha toho, aniž bála se jíti samotou. Bylať zde nejen dobře povědoma, nýbrž také i jista, jelikož po mnoho, mnoho roků neudálo se v krajině té, obydlené po většinou pilnými rolníky českými, žádné zlo a nespáchán žádný zločin. Máť celá krajina, — totiž jihovýchodní čásť od řeky Platte až na hranice Kansasu, — v ohledu tom pověstí výbornou a čeští rolníci tamní jsou ve vůkolních městečkách, jako: Columbus, Schuyler, Crete, Wilber, Pleasant Hill, David City atd. jedněmi z nejvíce vítaných a nejmázejších kupců.

Dívka zdála se býti nadmíru veselou, neboť začasté si pohopkovala a polohlasně zamotovala píseň milostnou, což bylo na přísnou učitelku poněkud svěťácké.

Mařenka Kratochvílovic byla však velice náviděna a milována jak od svých žáček, tak i od důvěrníků školy, ve kteréž nastávajícím českým Američanům

vštěpovala první základní pravidla literárního umění. Dítky tulily se k ní, poslechly ji na slovo a rády se učily; důvěrníci školy i rodiče dítek jí svěřených dávali jí pak spokojenost svou při každé příležitosti na jevo.

Podobně stalo se i dnes odpoledne, kdy v její škole sešli se důvěrníci, aby za první čtvrtletí vše uspořádali, učitelku vyplatili a co dalšího třeba nařídili a zavedli. Mařenka tudíž, kromě svých šedesáti dolarů, jakožto služné za jedno čtvrtletí, obdržela i hojnost pochvaly a lichotivých slov uznání a byla proto veselejší a šťastnější nežli kdy jindy.

Šedesát dolarů! Tolik peněz nonazývala svými ještě nikdy — vyučovalať teprve první rok — tolik nikdy ještě nebyla vydělala a proto zdála se jí suma ta ohromnou, pravým nevyčerpatelným pokladem.

„Co všechno si budu moci za peníze ty koupiti?“ rozvažovala v duchu. „Pěkný nový oblek? Ne, nikoli! Šatstva mám, díky dobré matičce, dosti. Či pěkné zlaté hodinky s fetízkem? Také ne. Kdo by do takových titěrností vkládal takovou sumu peněz! Mé staré, stříbrné jdou dosud dobře a postačí mně úplně.

Či mám koupiti něco mamince? Ale co? Ona tak dalece nepostrádá ničeho. Naše malá farmička je bez dluhů, o to se nebožtík tatínek postaral ještě za svého živobytí — a maminka má potřeb tak maličkých. Naše farma nás obě dobře

živí a já bych mohla tudyž výdělek svůj, nebo alespoň část jeho věnovati na zpříjemnění naší domácnosti. Což abych koupila si malé piano? Beztoho již dávno po něm toužím a i maminka si přála onehdy, abychom měly nějakou hudbu doma! Bude nám veseleji za dlouhých zimních večerů. Ano, to udělám!" zvolala radostně.

Dívka náhle umlkla, neboť z hustého křoví před ní zavzněl k ní známý hlas, při jehož zvuku bezděčně stanula a mimovolně stala se svědkyní následujícího rozhovoru:

„Ale nebuď bláznem, Josefe! Vezme-li to kolem a kolem, je to jenom půjčka, kterou splatíme mu zpět, jakmile si jen pomůžeme!"

„Půjčka! Nemluv takový nesmysl, Čáli!" odpovídal hlas druhý, jenž naslouchajíc Mařence až příliš dobře byl znám, a při němž se srdéčko její vždy zachvělo a prudčeji bítí počalo. „Je to krádež — ano, více, jest to loupežné přepadení!"

„On nebude ale věděti, kdo jej přepadl a peníze mu odebral, neboť je z polovice slepý a ze dvou třetin hluchý. Kromě toho začerníme si obličej, převrátíme kabáty a klobouky na rub a nepromluvíme slova, leda hlasem změněným. Jsme tudyž jisti dost! Jen zmužilost, Joe, a vše vydaří se dobře!"

„Oh, nemyslil jsem, že kdy budeme takto rozumovati!"

„Také já ne, Joe, avšak víš dobře, že nám nic jiného nezbyvá a že musíme do tvrdého oříšku toho kousnouti!"

„Oh, bože, bože! Kdybych mohl dostat se ze zoufalého postavení toho, jistě by mne nikdo vícekrát nesvedl ku zlému —"

„Nebuď jen příliš malomyslným, Joe!" těšil Karel. „Náš úmysl byl dobrý. Myslíli jsme, že obratem ruky peníze ty ztrojnásobíme a budeme mítí pak dosti ku zařízení obchodu samostatného. Ten prokletý Džim nás ale oba podvedl, práskl s našimi penězi do bot a my sedíme teď v kaši. Tolik je jisto, že nebude-li oněch padesát dollarů, které jsme se vypůjčili z kasy našeho zaměstnavatele bez jeho vědomí, zpět v pokladně do soboty, do přehlídky, octneme se

před soudem a za krátko na to v kriminálu, toť vše! Dostali jsme se na rozrozhání, kde se nám volá vstříc: Buď, anebo! —"

„A proto, abychom zakryli stopu zločinu jednoho, musíme spáchatí jiný a to daleko horší? Proto, že jsme vzali prostě padesát dollarů, musíme dopustiti se loupežného přepadení na starém muži, jenž trpěč vydělané a těžce zachované svoje úspory přináší z banku, aby jimi zakoupil si farmu a pojistil si neodvisslost a jistou, klidnou budoucnost? Oh, to je hrozné!"

„Oh, to je hrozné!" myslila též mladá učitelka, která stojíc za houštinou, slyšela zřetelně každé slovo. „Oh, to je hrozné!" zalkala v duchu poznovu a srdce se jí při tom svíralo, že ani dýchati nemohla. Přišla tu maně na děsné tajemství, na tajemství mladíka, s nímž tak často a tak ráda se scházivala, s nímž tak ráda se bavila a žertovala. Bylť jí Josef Votava až dosavade vzorem mladíka pečlivě vychovaného. A nyní na místě posavadního ideálu bylo jí patřiti na sprostého zloděje, který již již chystal se k zločinu ještě hnusnějšímu, k sprosté loupeži. A to bolí! Takové sklamání dává srdci ránu nezhojitelnou. Tak bylo i Mařence.

Dívka ta v několika těchto okamžicích pocítila veškerá muka takového zklamání a přece — podivno věru — nemohla se na Josefa horšiti, nemohla odejiti z místa s pohledem opovržením a se záští v srdci, nemohla rozhrnouti houštinu a předstoupiti před hříšničky se zlými slovy na rtech a s hrozbou, že vše udá na patřičném místě a odevzdá zločince v ruce spravedlivého soudce ku potrestání. Nikoli! Ano, spíše naopak s radostí pozorovala, že Josef není zásadně zlým, nýbrž že byl sveden se dráhy ctnosti, podveden a ošálen přítel, jemuž důvěřoval, a že nekonečně lituje první přestupek svůj.

„Oh, on je dobrý", myslila si, „byl ale sveden ve zlém okamžiku. Což nelituje svého činu? O, ano, ona bude mu spásitelem — ona jej zachrání, ona uvede jej opět na cestu ctnosti." Počká ale ještě chvíli, neboť chce zvědětí výsledek roz-

mluvy, chce seznati důkladně duši i srdce toho, jenž až dosavadě byl jí tak blízkým. Proto, tajíc v sobě dech a přemáhajíc se, by rychlým, překvapeným pohybem přítomnost svou neprozradila, naslouchala dále.

„Ty hledíš na celou tu věc příliš černě, Joe“, odvětil Karel. „Což nechceš pochopiti že je to jen půjčka? My vypůjčili jsme si padesát dollarů u našeho starého a chtějíce mu dluh náš splatit, vypůjčíme si obnos ten od jiného. Ty však, jak pozoruji, vidíš v záležitosti té věci horší, nežli jaké skutečně jsou.“

„O, záležitost ta je zlá dosti, tak zlá, že horší již ani býti nemůže“, trpce odpověděl mladík. „Věř, že kdybych měl v tomto okamžiku při sobě revolver, že bych všemu učinil krátký konec — zastřelil bych se!“

„Well“, lehkomyšlně prohodil Karel, „máš na vybranou. Dáváš-li přednost kriminálu, bude to kriminál!“

„A moje matka? Moje ubohá, nešťastná matka?“ v nevýslovném bolu zalkal mladík.

„Bylo by to snad pro ní lepší, kdyby jsi se zastřelil? Myslím, že ne! Pojď, brachu, vzmuz se — je hnedle večer! — Starý Křišťan pojedje kolem již brzo — já znám jeho dobu dobře. Záležitost tu musíme přivést ku konci, nebo jsme ztraceni! Vezmeme si pouze co potřebujeme — jen padesát dollarů — ostatní mu vrátíme! A i těch padesát dollarů splatíme mu zpět, jakmile je ušetříme! Vše, co máme zapotřebí nyní, je získání času. Nemysli na nic jiného, nehlobej, nepřemýšlej a nemuč sebe i mne vývody o mravnosti nebo hříšnosti našeho po-
čínání!“

Soudruh jeho povzdechl smutně, bočně. Vzdech ten projevoval více, nežli by do-

vedly slze, prozrazoval zoufalou resignací. Již povstal a chystal se následovati druhá, když v tom dvě bílé ručky rozevřely houštinu a před uděšenými a strašně překvapenými mladíky stála Mařenka Kratochvílova.

„Jsem to jen já — nelekejte se!“ oslovila dívka mladíky. „Slyšela jsem vše. Nemohla jsem se vyhnouti. Víím, co chcete podniknouti a přicházím vás prositi, byste toho nečinili! Zde máte padesát dollarů, důvěrníci vyplatili mně dnes čtvrtletní můj plat jako učitelce. Já vám peníze ty půjčím a žádný člověk na světě

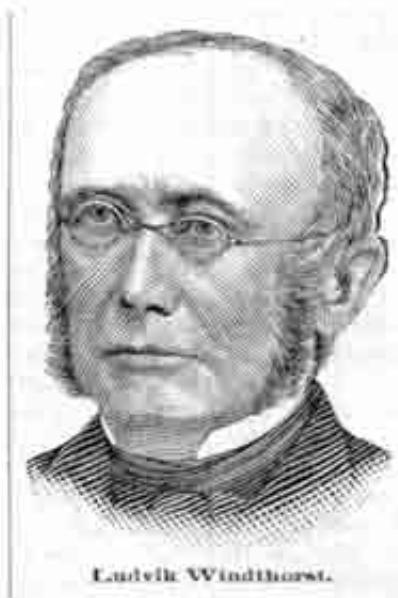
kromě vás a mne se o tom nedozví. Budiž to prvním a posledním tajemstvím mezi námi. Půjčenou částku můžete mně splatiti až budete mítí, já vás upomínati ani vás o ni hrdliti nebudu. — Jste oba nyní nešťastní hříšníci a nacházíte se na špatné cestě, na cestě, vedoucí ku jisté zkáze, jak mravní tak hmotné! Obrat'te se na cestu jinou, na cestu poctivosti a mravnosti a — pro bůh vás prosím, neodchylujte se od ní více!“

Josef s ustrnutím pohlížel na dívku a každé její slovo dopadalo v duši jeho jako těžké kladivo na kovadlinu. Chvěl se na celém těle jako by v zimnici a sotva že trhaně a s koktáním vypravil ze sebe slova:

„Míníte tak skutečně, Mařenko? Vaše čtvrtletní služné byste nám chtěla zapůjčiti? Přijati nabídku vaši znamená tolik, jako oloupiti vás o vše, co vlastníte!“

„Nikoli“, pravila dívka, „nabízím vám půjčku tu dobrovolně, z vlastní své vůle. Ona — ona — zachráni vás od něčeho horšího — buď vězení, nebo sebevraždy.“

„Mařenko, vy jste náš anděl, náš spasitel“, pohnutým hlasem zvolal Karel. „Přijímáme nabídku vaši! Nemůžeme postihnouti nyní celý dosah dobrodiní

Ludvík Windthorst.

vašeho, neboť kdož ví, od čeho a od jaké budoucnosti jste nás zachránila! Tolik vám ale slibuji, že se obrátíme a vícekrát nedostane nás nikdo na cestu nepoctivosti nebo zločinu. Pravda, jsme bídnými hříšníky nyní, ba zločinci, kteří by zasloužili kriminál již za svůj úmysl, avšak my v okamžiku tomto slibujeme, že odcházíme odtud s pevným předsevzetím, že budeme opět kádnými muži. Vidí, že ano, Joe?"

„Oh, ano, to příslibuji při všem, co jest mi na světě nejposvátnějším, při mé lásce k rodičům a pak k . . .“

„Dobře tak; jsem spokojena se svým činem a děkuji náhodě za to, že přivedla mne sem v tomto okamžiku. Doufám, že slovu svému dostojíte. Ale nyní musím spěchat domů, neboť matinka bude již čekati netrpělivě. Na shledanou, hoši, a nemějte žádnou starost více! Tajemství vaše je u mne dobře uschováno a vzhledem té malé půjčce se též neobávejte. Na splátku času dost — až budete mít! Na shledanou tedy! —“

A opět rozevřela se houština a šlechtynomyslná dívka zmizela zrakům rozradostněných mladíků zrovna tak, jak se byla objevila.

„Je zachráněn!“ jásalu děvče, spěchajíc po pěšince k velké vozové cestě, která nedaleko odtud vedla k blízkému městečku. Blízké městečko znamená v Nebrasce vzdálenost osm až deset mil! Od cesty vozové měla dívka ještě asi tři čtvrtě míle k domovu a jelikož soumrak již nastal, zrychlila kroky, aby co nejdříve byla pod střechem a matinka se o ní nestrachovala. Tu z dále zaslechla hrčení povozu a sotva že kratičkový kousek po cestě uběhla, setkala se s kočárkem starého Křišťana, jenž vyzvědnuv si hotovost svoji z banky, ujížděl k domovu, netuše jak blízce byl loupežnému přepadení. Poznáv chodkyni, zastavil koně a vládně a srdečně oslovil dívku.

„Ah, dobrý večer, slečno Mařenko! Tohle je příjemné setkání, věru. Škoda, že nejdeme jedním směrem, bylo by mi potěšením, vás svézt. Přejete-li si ale, obrátím koně a zavezu vás domů!“

„Ne, ne! Díky za dobrou vůli, pane Křišťane, ten kousek cesty již lehce do-

běhnu!“ odvětila dívka vesele. „Jeďte jen klidně domů a dejte pozor, ať s vámi bujný kůň váš neuteče!“

„Žádných starostí, Mařenko! Ta stará herka je ráda, nemusí-li běžeti. Good by tedy, miss Mary!“

„Good by!“ zdravila dívka zpět a stojíc, pohlížela za vozem, až tento minul houštinu, za níž skryti seděli oba naši známí, Josef Votava a Karel Stránský.

Po odchodu dívky vrhl se Josef na zem a zalkal trpce. „Oh, ona ví všechno a bude mnou nyní opovrhovati! Nebudu se jí moci ani do tváře podívat! Oh, neblahý okamžik, v němž sveden jsem byl k činu nepravému a proklet budiž náš pokušitel Džim Wharton. Úlisnému tomu yankeemu neměli jsme dáti ani slechu ani víry, a mohli jsme si uspořiti mnoho bídy mravní i nocí bezesných. Oh, jak cítím se býti bídným a v jaké ošklivosti musí mne mít ona!“

„Ona nás ale zachránila a dala nám život nový, nadějný! Vzmuž se, Josefe, nenaříkej! Vidím nové světlo a novou, krásnou budoucnost před námi!“ nadšeně zvolal Karel.

„Máš pravdu!“ odvětil Josef. „Zbabělým nátkem nelze napravit žádný špatný čin. I já vidím nové světlo pro budoucnost, a v něm jako drahokam stkví se heslo, které bude nadále vodítkem mým na dráze života, a jež zní: „V práci a vědění, jest naše spasení!“

„Ano, toto heslo bude nyní i heslem mým!“ nadšeně zvolal Karel. „Zde má ruka, Josefe, že věrně budu se hesla toho držeti po celý svůj život!“

A rukou dáním stvrzen tu přátelský svazek dvou šlechtných sice, avšak z pravé cesty na okamžik svedených srdcí. — — — — —

Obětavá dívka mezitím blížila se již k chaloupce své matky, kterouž, přiblížíc se na dohled, spatřila státi ve dveřích. Věděla, že dobrá máti starostlivě již ji očekává a se o ní strachuje. „Dobrý večer, matinko! Nic nového?“ vesele zdravila matku, objímajíc ji.

„Zdržela jsi se dnes poněkud dlouho!“ odvětila matka. „Bezpochyby měli dnes důvěrníci schůzi?“

„Ano, matinko!“

„A brala jsi výplatu?“

„Ano, matinko.“

„To jsem ráda! Právě jsem přemýšlela, že by bylo dobře, kdybys koupila si nějaké piano. Mohla bys předně zdokonalovati se sama ve hře a pak ve prázdných hodinách, zejména v sobotu a odpoledne po čtvrté, mohla bys vzít si žáky na vyučování. Peníze ty mohla by sis uschovat a přišly by ti jistě vhod, až — budeš je potřebovati někdy na svoji vý-

„Nehněvej se, drahá matinko, ale to ti říci nesmím, jest to tajemství!“

„Oh, však já vím!“ hněvala se stará paní. „Poslala jsi peníze ty tetě do Omahy, vid? Ta věčná vypůjčovatelka ti bezpochyby zase psala o své bídě a nouzi a půjčila jsi jí peníze, které nikdy nesplatí. Nemyslila jsem, že jsi takový blázínek! A mnoho-li jsi jí půjčila?“

„Padesát dollarů.“

„Kriste Ježíši! Celou padesátku na-

Jak paní Chytráčeková umí slepice nutiti, aby na jaře brzo nesly.

Pověsí jim do kurníku teploměr s rozdělením dle Fahrenheita. Slepice znají dosud teploměr jen dle Réaumura a vzdělanější mezi nimi jen dle Celsia a myslí tedy dle vyššího stupně teploty, že roční doba již tak pokročila, aby mohly se dáti chutě do snášení!

bavu —“ dodala starostlivá matka s lehkým úsměvem.

Mařenka zarděla se až po uši, a aby rozpaky své ukryla, odkládala rychle klobouk a pláštík a pravila pak jemně:

„S tím posečkáme ještě nějakou dobu, neboť já — já — já jsem největší část svého služného půjčila na krátkou dobu někomu!“

„T-á-á-k? — Ty jsi své služné za čtvrt roku rozpůjčila? No, tohle je hezké! A komu?“

jednou! O, ty lehkomyšlné děvče, ty dobrý blázne! Budeš-li takto dělati, rozdáš vše, co trpce si vyděláš a naši farmičku k tomu! Zdáli pak to svět kdy viděl? Ona rozdává celou čtvrtletní službu!“

„Nehněvej se matinko!“ prosila dívka. „Již se stalo, a já jsem jista, že jsem vykonala půjčkou tou dobrý skutek. Jsem též jista, že peníze ty obdíváš v krátké době zpět a pak koup piano ihned!“

„Jsi lehkomyšlné stvoření, re-^o ob-

vačka, která nepřivede to nikdy k ničemu!" borlila matka a ztratila dobrou náladu pro celý večer. Na tom ovšem nezůstalo a šlechetná Mařenka musila po mnoho týdnů ještě slyšati předhůzky a výčitky matčiny, což vše přijímala s trpělivostí přímo obdivuhodnou.

Tak uplynuly opět tři měsíce.

Josef a Karel byli v obchodu dosud a zaměstnavatel jich vážil si obou mladíků pro jich správnost, pilnost a obchodní vzdělání velice. Byliť mu v rozsáhlém obchodě jeho pravou rukou a mohl se na ně spolehnouti ve všem, což bylo mu tím milejší právě nyní, kdy měl málo času věnovati se obchodu, any jiné záležitosti poutaly jej více na venek. Jednalo se také jemu a jiným obchodníkům, jakož i majitelům pozemků o mnoho, neboť měla krajinou tou vésti železná dráha a společnost právě vyjednávala s majiteli půdy o zakoupení práva cestovního a s městem o místo pro nádraží a tratě přešínovací. Při takové příležitosti mohlo se buď několik set dolarů vydělati anebo také i ztratiti. Ať dráha platí, je bohatá dost a na konec přece jenom společnost dráhy bude míti z toho užitek největší, neboť vydře to na nás z dovozu! Tak rozumoval každý a nechal si tudíž za pozemek svůj zaplatiti co možná dobře.

Naším známým Josefu a Karlovi přálo štěstí taktéž, neboť část pozemků jich rodičů ležela právě v místě, kudy dráha vedena býti měla, ba musila, nechtěli-li stavitelové odchýliti se od rovného směru a dělati velikou okliku. Proto zaplatila za těch několik akrů půdy výbornou cenu a hotově, a Josef i Karel dostali každý po dvou stech dolarech. Oba neočekávaný příspěvek ten přijali s radostí a prvním činem Karla bylo, že Josefovi doručil svůj díl v obnosu pětadvaceti dolarů na zaplacení dluhu Mařence Kratochvílové.

Toť též večer vyjel si tedy Josef v koze nu na venek a ke škole sličné a šlepotěšomyslné své věřitelky. Čekal opo-
brátí: vyšla ze školy, a přidruže se pak

„Ne, srdcem tlukoucím podával jí Křišťářích padesát dolarů.

„Vy jistě máte, ba musíte míti mne u velikém opovržení“, pravil a nesměle pohlédl na dívku.

„Nikoli!“ odvětila ona rozhodně. „Naopak, já přesvědčila se, že myslila jsem dobře, soudíc, že jste v základě dobrým.“

„Opravdu?“ tázal se mladík s pohledem zářícím. „Opravdu? Oh, kdyby jste věděla, jak jsem přenáhleného činu svého litoval, kolik nocí probděl, zápase s myšlénkami zoufalými, jistě byste neodepřela mi svůj soucit a nemyslila špatně o mně. Oh, byla to trpká, ale věru prospěšná škola pro mne, neboť jsem nyní člověkem zcela jiným!“

„Ano, slyšela jsem, jak všichni vás chválí, jak si vás pan Lawrence váží a vám neobmezeně důvěřuje a naplnilo mne to radostí!“

„Skutečně?“ tázal se mladík a v rozechvění uchopil ruku dívky, všele ji tiskna. A ona, ona mínila to upřímně, neboť ponechala ruku svou v ruce jeho a nevytrhla mu jí s ošklivostí, jak se byl strachoval.

„Zajisté!“ pravila a ruměncem zbarvil jí líčka, „já vás náviděla vždy a nešťastná ona událost nebyla s to pocit ten vyhladiti z mého srdce. Já vás náviděla a návidím dosud.“

„Náviděla, Mařenko? A to je vše?“

„Není to dost, Josefe?“

„Oh, vy víte dobře, že to není dost pro mne, že toužím ještě po něčem jiném, po vyšším, nekonečném štěstí. O, neodvracejte milou tvář svoji ode mne! Rcete jedno slovo jen, jen jedinké, malinké slůvko, které však obsahuje pro mne všechno štěstí a veškerou blaženost života. Mařenko drahá, milá Mařenko, milujete mne?“

„Miluji!“ odvětila dívka tiše a položila krásnou hlavinku svoji na rámě muže jí nad vše drahého.

„Ó Mařenko!“ jásal mladý hoch, vlna blíže k sobě nejmilejší mu ve světě bytost, „nemohu štěstí své ani chápati! Není to snad krásný, luzný sen a nebude procitnutí z něho tím bolestnější, tím krutější?“

„Nebude, miláčku, nebude!“ jistila Mařenka. „Hleď, vždyť jsem to já, tvá

Marie, která se k tobě tulí a od tebe lásku a věrnost žádá!"

„Duše šlechtná!" v pohnutí pravil Josef, líbaje milenou dívku na plné, růžové rtíky. „A nebude ona — ta děsná událost — ten můj přečin — státi nikdy mezi námi? Nebude nikdy kaliti nám okamžiky našeho štěstí a blaženosti?"

„Nebude, věř!" tvrdila Mařenka. „Považuji to za malé poblouzení, za malou odchýlku z cesty pravé. Vždyť jsi také člověkem a jako všichni ostatní podléháš slabostem lidským. Není člověka, aby na cestě života nezloužil a blaze mu, najde-li opět cestu pravou a vrátí se zpět. Potom kráčí se mu to již leh-

mědí sice spolu něco mají, tušila již dávno, že by rozhodnutí ale bylo tak blízké, to jí nenapadlo. Vidouc ale zářivé pohledy obou, to štěstí, které jim z obličeje každý vyčísti mohl, domyslila se, že se mladí lidé ti již dohodli. A nehádala špatně, neboť sotva že Mařenka vyskočila z kočárku, vrhla se přímo v náručí matky a s obličejem uzardělým šepotala: „O máti drahá, jak jsem šťastna a blažena!"

Josef, uvázav koně, přispěchal k ní též, obejmul ji z druhé strany a pravil hlasem prosebným: „Matinko, přicházím od vás vyžádati si ruku vaší milé Mařenky. Srdéčko své dala mi již ona sama a dobrovolně!"

Krátkozraký učenec, aneb vědecký omýl.

„A, podívejme se, takový had... A jak podivně sbarvený! Nejspíše vzácný druh Tropidonotus natrix, anebo byl by to snad docela pollux bernus!...

„Zabíjí jej a vezme s sebou!"

„Vrr, haf, haf!"

čeji po drsné té cestě ctnosti a on již máje podobné zkušenosti za sebou, tak lehce neklopýtne!"

„Zvláště má-li po boku takového anděla strážce jakým jsi ty, milá děvo má. Ano, jsem zachráněn, na vždy vyléčen já i přítel Karel a za to máme děkovati jenom tobě, ty duše šlechtná!"

Vfělý polibek byl na slova ta významnou odpovědí a ruku v ruce kráčeli milenci k povozu, který za krátko zanesl je a veliké štěstí jejich pod skromnou stěchu obydlí dobré matičky.

Tato očekávala již dceru svoji a divně nějak na to hleděla, když Mařenka přijela v kočárku, majíc za průvodce varného a všude oblíbeného Josefa. Že ti

Jakou odpověď obdržel, může si laskavý čtenář domysleti. — — —

Josef v pozdějších letech dokázal skutkem, že se slibem svým, kterýž před lety složil v onom, pro něj věčně památném háji ve státu Nebraska, mnil to opravdově, neboť stal se z něho muž v pravém smyslu toho slova přísny k sobě a shovívavý ku menším pokleskům jiných. Mařenka, věrná družka jeho a nyní matka několika dětí, taktéž nikdy neměla příčinu litovati, že rozpůjčila první svůj výdělek co učitelka, neboť po boku milovaného manžela prožila již hezkých pár roků ve blahu a štěstí.

A žádný z těch bezčetných přátel nyní dobře situovaného, ano bohatého ob-

chodníka, váženého předsedy mnoha spolků vlasteneckých, podpůrných a vzdělávacích, jistě nemá ani tušení, jak blízek byl tomu, státi se zločincem a hrobařem své, nyní tak krásné budoucnosti. Ano, tak jest! Jediný okamžik mnohdy rozhoduje nad štěstím a neštěstím člověka a blaze tomu, komu stojí

po boku anděl strážce podobný onomu, jaký stál při Josefu a Karlovi.

Karel Stránský je již také dávno ženat a blaženým otcem několika dětí. S přítelem Josefem dopisují si často a dopisy jejich končí vždy heslem, které ve svaté úctě zachovali od let jinožských: „V práci a vědění jest naše spasení!“

NOČNÍ NÁVŠTĚVA.

Záhada americké nemocnice.

Pro „Amerikána“ podal J. SVOBODA.

I.

PYJÍMÁM z časopisu „Herald“, z čísla ze dne 16. června 188* následující zprávu o prvním výjevu mého pozoruhodného vypravování:

„Při včerejší úřední obhlídce mrtvoly oné nešťastné ženy, kteráž spáchala sebevraždu ve vodoléčitelském ústavu, nalézajícím se pod správou doktora Woodruffa, vyšly na jevo následující události:

Příčina smrti byla tak patrna, že pyta mrtvoly prohlášena za zbytečnou. Dr. Artur Woodruff, jsa vyvolán jako první svědek, pak vypovídal:

„Vykonávám praksi lékařskou a po pět let měl jsem na starosti správu vodoléčitelského ústavu v tomto místě. Ku konci března obdržel jsem žádost za přijetí do léčby, podepsanou jménem „Louisa Daltonova“. Pisatelka udávala, že jest rozena v Anglii, kdež žila až do předcházejícího listopadu, kdy přišla do této země se svým manželem, jenž zanechav ji ve Filadelfii, ihned se odebral na jih, vstoupil do vojska rebelského a byl zabit. Jako doporučení svá udala kazatele chrámu sv. Jakuba a velmi vážené dámy, u níž byla na bytu. Dopsal jsem jim a shledav, že obě osobnosti potvrzují její udání, (manžel její odebral se na jih dříve, než oni ji poznali), svolil jsem ku jejímu přijetí. Měl jsem velkou soustrasť s jejím smutným

postavením; byla nemocna a v cizině, jsouc patrně žena z lepších vrstev lidu. Nezmínila se o chorobě, kterouž trpěla. Po jejím příchodu seznal jsem k velkému svému překvapení a zároveň rozmrzení, že se nalézá ve znamenitém zdravotním stavu, že se ale v brzku má státi matkou!“

„Když jsem s ní mluvil o jejím stavu, chladně se usmála a odpověděla: „Ano, já i dítě zemřeme!“ Poněvadž týž výrok učinila také vůči ošetřovatelce a mé manželce, při čemž se ve velkých, modrých, bezlesklých její očích objevil zvláštní výraz a poněvadž se vytrvale vyhýbala veškeré společnosti a odmítala každý pokus o vnucení jí nějaké zába-
vy, uznal jsem za dobré učiniti každé možné opatření proti šílenství, vznikajícímu mnohdy u žen, jež se nalézají v takovém stavu, v jakém byla.“

„U večer dne 3. června ošetřovatelka mi sdělila, že se paní Daltonová náhle velmi těžce roznemohla. Utrpení své, jež bylo velké, snášela s pozoruhodnou pevností a k ránu stala se matkou zdravého hošíka. Po několika hodinách, seznáv, že paní Daltonová, ačkoliv slabá a vysřlena, přece jen v stavu nanejvýše uspokojivém se nalézá, položil jsem dítě na lůžko podle ní a odešel jsem poohlédnouti se po ostatních svých nemocných, zanechav ji péči ošetřovatelky.“

„Když jsem se za půl hodiny navrátil, pravila ošetřovatelka tiše: „Spí!“ Při-

stoupiv k lůžku odhrnul jsem pokrývku s obličejem dítěte. K mému překvapení i zděšení dítě bylo mrtvé. Pohlédl jsem na matku a ona pohlížela klidně na mne. „Nyní přijde řada na mne, však uvidíte!“ řekla velmi tiše.

„Za přispění dra. Mortona prohlédl jsem velmi pečlivě malou mrtvolu. Shledali jsme veškeré ústrojí v dokonale zdravém stavu; nebylo žádné viditelné příčiny smrti a žádných známek násilí. Paní Daltonová rychle se pozdravovala, avšak obává se, že by mohla pokusiti se o sebevraždu, nechal jsem ji co nejobedlivěji střežiti.“

„Dne 13. června zaměstnávali jsme se lékaři Stone, Morton a já operací jednoho nemocného. Když jsme opouštěli místnost operační, setkali jsme se s ošetřovatelkou zesinalou a na celém těle se chvějící. „O doktore!“ volala, poďte rychle se mnou! Paní Daltonová uzamknula dveře svého pokoje i nemůžeme se k ní dostat!“ Pospíšili jsme ku dveřím, našli jsme pevně uzamčené, však spojenému našemu úsilí se podařilo je vyraziti. Paní Daltonová ležela hlavou nazad na polštáři spočívající; rty její byly pootevřeny u vítězném úsměvu a ve ztuhlé její ruce spatřil jsem z polá vyprázdňenou láhev s jedem. Kufr její stál tu otevřený a obsah jeho byl rozházen po pokoji. Ošetřovatelka byla náhle odvolána k nemocné osobě, postřížená záchvatem křečů. Osoba, kteráž byla pro ni poslána, spolehlivá, tichá, škotská to panská a jediná osoba v domě, na kterou paní Daltonová někdy sama a dobrovolně promluvila, byla požádána, aby zůstala u ní, dokud se ošetřovatelka nevrátí. Asi za pět minut po odchodu ošetřovatelky paní Daltonová se odvrátila obličejem od stěny a pravila: „Saro, ráda bych, kdybyste mi přinesla čerstvou vodu, neb tato zde již dlouho stojí!“ Dívka nenadála se nic zlého, opustila pokoj, natočila vody z nádržky na konci chodby a vrátila se, našla dveře uzamčené.“

„Zalomcovala dveřmi a v tom slyšela paní Daltonovou říci: „Přece jen jsem je jednou obelstila!“ Dívka volala hlasitě o pomoc a paní Rogerová, kteráž hned přiběhla, pospíšila nás zavolati.

Kde zesnulá nabyla jedu, nelze vypátrati. Láhvička nebyla opatřena lékárníkovou nálepkou. Paní Daltonová byla asi dvacet osm roků stará, blondýnka a nalezajíc se při dobrém zdraví, musila býti obdařena velkou osobní krásou. Nemaje žádné povědomosti o její rodinných záležitostech, odevzdal jsem její věci v ruce právníka a nařídil uveřejnění oznámek v předních časopisech amerických i anglických.“

Lékaři Stone a Morton byli pak předvoláni a potvrdili předcházející výpověď ohledně nalezení mrtvolky.

Na to udala ošetřovatelka: „Jsem po pět let ošetřovatelkou ve vodoléčitelském ústavě. Připravila jsem v dubnu pokoj „E“ na dlouhé chodbě pro paní Daltonovou. Byla jsem velmi překvapena, zvěděvši v jakém stavu se paní ta nalézala. Lékař mi nařídil, abych jí věnovala zvláštní péči. Byla pozoruhodnou nemocnou. Nanejvýše nerada opouštěla dům, ale velmi ráda se procházela v dlouhých chodbách prvního a druhého patra. Chodila také, či spíše vlékla se pozvolna ve svém pokoji. Když pomínil takový její záchvat neklidu, seděla tiše třeba po kolik hodin, majíc ruce v klíně složené a dívajíc se na koberec na podlaze.“

„Mluvila někdy na Sáru, panskou v jejím poschodí, když dívka poklízela její pokoj, však nikdy nepromluvila na nikoho jiného, když zrovna nemusila. Při svém příjezdu měla na sobě černý šat, od té doby ale vždycky nosila šat bílý; měla mnoho pěkného šatstva, ale vesměs neznámenaného jmenem. Zdálo se, že má dosti peněz, ale nadobro se zdráhala činiti jakýchkoli příprav pro příchod svého dítěte, vždycky říkajíc: „Jest to úplně zbytečné, poněvadž ani já, ani ono nezůstaneme na živu!“ Po smrti svého dítěte dívala se celé hodiny na stěnu ani nemluvic, ani sebou nehýbajíc. Měla hojně plavých vlasů a když ji jednou Sára česala, vyzvala ji, aby je ustříhla, řkouc: „Můžete si z nich udělati pletenec, jsou též barvy jako vy máte.“ To byl jediný příjemný výrok, kterýž jsem ji slyšela učiniti. V den její smrti šla jsem u okna, když Sára při-

běhla mi říci, že číslo čtyřicet čtyři má záchvat křečí. Odhodila jsem svou práci a řekla Sáře: „Sečkejte zde, než se vrátím!“ O několik minut později slyšela jsem Sáru volati: „Paní Rogerová, poďte rychle, rychle! Paní Daltonová uzamkla své dveře a já nemohu dovnitř!“ Běžela jsem ku dveřím, zalomcovala jimi a pak pospíšila pro doktora. V zámku nebylo klíče, ale u dveří byla závorčka a tu paní Daltonová zastrčila.”

Dále předvolána byla panská Sára, jež svědčila: „Byla jsem po minulých osmnácti měsících panskou ve vodoléčiteckém

Pravila mi na to: „Odpočinouti? Není vůbec žádného odpočinku! Ani mrtví neodpočívají! Až budu mrtva, stále ještě budu choditi, choditi, — jsem o tom pevně přesvědčena!“ Odpověděla jsem na to: „Bible praví, že znavení docházejí odpočinku a odpočívati budou po své práci.“ Ona se zasmála. „Ubohý bloudku!“ pravila smutně.

Pan James Prescott, poslední svědek, vypovídal následovně: „Jsem právníkem a byl jsem v den 13. června povolán doktorem Woodruffem, abych prohlédl a ve svou ochranu vzal věci paní Louisy

Na cestě z bursy

ústavě; bylo mi dovoleno seděti s paní Daltonovou a prokazovati jí různé službičky, když ošetřovatelka byla odvolána jinam, neboť nemocná paní, jak se zdálo, měla mne ráda. Paní Daltonová měla velmi krásné vzezření, jen že byla velmi bledá a měla tak velké, podivné oči. Zdálo se vždy, že oči ty pohlížejí na něco, co se za vámi nalézalo a někdy také podivně mluvívala. Procházívala se po chodbě sem a tam, nahoru a dolů, stále to opakujíc, a já se jednoho dne vůči ní vyslovila, že myslím, že ji to musí unavovati a zároveň jsem se ji otázala, zda-li by si nechtěla odpočinouti.

Daltonové, nemocné, která byla v týž den zemřela v ústavě vodoléčiteckém. Nalezl jsem jisté množství šatstva, patrně nového a jmenem neznámenaného, hodinky, vykládané dýmanty, avšak bez čísla, peněženku, obsahující 495 dollarů ve zlatě, stříbře a bankovkách, cenný šperk smaragdový, jiný ze safírů, dýmantový řetěz závěsný a pěknou skříňku s psacím náčiním. V té nalézaly se inkoust, pera a papír, různé jiné psací potřeby a následující lístek bez nadpisu i podpisu:

„Až obdržíš toto, narodilo se nám. Tolé a mně dítě a bude tať é již mrtvé

— usmrceno mou vlastní rukou, bude-li to musit býti! Žiji a zemru pod nepravým jménem. Byla bych se již dříve usmrtila, ale pomsta má bude dovršena teprve pak, až dítě, o něž Jsi prosil, po němž Jsi toužil, až dítě, kteréž nenávidím, poněvadž jest Tvé, až dítě, kteréž snad jest dědicem slavného jména, jež Jsi „nemohl zneuctíti“, se narodilo, žilo a zemřelo, i pohřbeno bylo cizíma rukama. Až o všem tom zviš, a zviš příliš pozdě, pak opravdu budu pomstěna za Tvou opovržení hodnou něžnost' a oddanost', za Tvou odpornou trpělivost' vůči každému mému vrtochu. Kdyby se mi nedostalo mé pomsty, nemohla bych klidně odpočívat ve svém hrobě . . .“

Lístek ten doručen byl porotě, kteráž si jej prohlédla, načež jednání skončeno. Výrok poroty pravil, že „žena, nazývající se Louisa Daltonová, přišla o život prudkým jedem, kterýž sama v úmyslu sebevražednému požila.“ Tělesné pozůstatky nešťastné ženy i jejího dítěte pohřbeny byly na hřbitově v místech cizincům vykázaných.

II.

Ústav vodoléčiteleský v X., 4. června.

Má nejdražší matinko!

Včera jsem neposlala svůj obvyklý list, poněvadž jsme všichni byli příliš rozechvěni podivnou a nepřijemnou událostí, kteráž se sběhla ve předcházející noci, než abych byla pamatovala, že jest to ustanovený den. Prosím, nsměj se mi, povím-li Ti, co to bylo. Byla bych se před dvěma neb třemi dny sama sobě smála, nyní však —! Jest Ti známo, že se nám nelíbil náš pokoj, když jsme se sem dostali a minulého týdne přestěhoval nás dr. Woodruff do tohoto — mím: do jiného — pokoje, jenž byl velký, dobře provětrávaný a vskutku příjemný. Nalezalo se zde mnoho hezkých, drobných ozdob, jež, jak nám ošetřovatelka sdělila, milá ta i malá paní doktorová Woodruffová připravila pro jistou paní Daltonovou, úplně opuštěnou bohatou ženu, kteráž zde meškala loni a usmrtila sebe a jak se má za to, i své malé dítě. Ošetřovatelka užila při tom slova

„zde“, já však se domnívala, že slovkem „zde“ míní vůbec ústav i nemluvila jsem o tom s May, aniž jsem sama dále na to myslila. Sdělují Ti to, aby jsi se nedomnívala, že co dále následuje, bylo „výtvozem rozechvěné obrazotvornosti“, zač to i lékař z počátku prohlásoval.

Předevčirem večer May i já jsme se záhy odebraly na lože, neboť jsme byly obě unaveny a ospaly. Mluvily jsme chvíli, zatím co jsme se svlékaly, zachovaly jsme však mlčení, dostavše se na lože. Zdálo se mi, že jsem sotva usnula, když jsem byla probuzena šramotem jako by se někdo pokoušel o otevření dveří i zavzdychla jsem při myšlénce, že jest ráno a na čas vstávati — otevřevši ale oči, sezнала jsem, že jest dosud neproniknutelná tma. „Kdo jest to tam?“ zvolala jsem, ale nedostalo se mi žádné odpovědi, — jen klika u dveří se otáčela nyní zvolna a tiše, pak zase rychleji a silně.

Právě jsem se chystala vyskočiti z lože, když mne May oběma rukama zachytila. „Buď ticha“, šepotala mi, jaksi se zafkajíc, „někdo se pokouší vniknouti do vnitř, ani sebou nehýbej — jen naslouchej!“ Znovu a znovu činěn týž pokus a konečně byl provázen takovým žalostným zasténáním, jaké jsem nikdy nezaleslechla z lidských rtů; osoba, jež se k nám vetřítí chtěla, se odvrátila od dveří a odcházela, zvolna se vlekouc chodbou. Byla to žena, neboť slyšely jsme šustot její dlouhých šatů, jak se smýkaly po rohožích, jimiž prostředek chodby jest pokryt. Nohy její byly bosé, neboť nepúsobily žádný šramot, vyjma tehdy, dotknuly-li se holé podlahy. Hned na to slyšely jsme ji sestupovati na konci chodby se schodou dolů a pak, přiznávám se k tomu bez obalu, voluěji jsem si zase oddechla.

Rozumí se samo sebou, že jsme nemohly usnouti a tak jsme tedy ležely, rozmlouvajíce a přemýšlejíce o tom, kdo by podivným tím navštěvovatelem mohl býti. Pojednou jsme ku svému zděšení uslyšely, jak tytéž pozvolné nohy vystupují na schody na druhém konci síně — jak Ti známo, nalezájí se jedny schody

na každém konci chodby, — a zatím, co jsme se těsněji k sobě tlačily, kročeje stále více se blížily a zase se zastavily. Matinko, věř, že si nemůžeš představit nic tak hrozného, jako bylo toto podivné si počínání u našich zavřených dveří. Neodvažovaly jsme se ani dýchat. Konečně kročeje se zase ztratily a May se mne uchopila i zvolala drsně, skoro se dusíc: „O Kláro, Kláro — jest to paní Daltonová! Zemřela v tomto pokoji! Pověděli mi o tom dnes a pravili, že nalezne poklidu ve svém hrobě, pakliže někdo nezví něco a zdejší lidé nebyli nikdy s to jej nalézt, aby mu o tom zprávu podali!“

Pokoušela jsem se o smích, nebyla jsem ale s to se zasmáti. Chtěla jsem ji upokojiti, ale nemohla jsem vypraviti ze sebe slova. Mohla jsem ji jen těsně vinouti k sobě a čekati, naslouchajíc bosým nohám, jak sestupují po schodech dolů a pak zase přicházejícím nazpět. Opět dveře sebou zalomcovaly v netrpělivých rukou, poznovu zaslechly jsme žalostné zasténání a odvrácení se návštěvy od dveří. May se chvěla od hlavy k patě i musila jsem ji zakrýti ústa, abych jí zabránila ve křiku.

Potom zavládlo úplné ticho, my však se neodvážily usnouti, dokud slunce nepočalo vnikati skrze okna. Když jsme ráno procitly, byla bych skoro vše pokládala za ohyzný sen, avšak zesinalý obličej a chvějící se ruce May zmařily podobný výklad a tak jsem osvěžena a povzbuzena jasným slunečním a obrněna zdravým rozumem, se snažila dokázati jí, že jest to vše nesmysl. Bylo to však marné namáhání.

Dovídáme se, že nešťastná ona paní Daltonová zanechala mezi svými věcmi neadresované, nedokončené psaní a May nechce si dáti vymluviti, že zesnulá se snaží znovu nabýti tohoto psaní. Konečně jsme loudavě sešly dolů do jídelny. V jídelně panoval horlivý hovor, jenž, jak se zdálo, naším vstoupením byl umlčen.

Dr. Woodruff stál v hlavách stolu, pohlížeje tak přísně a hněvivě jak jeho krásný, ženiální obličej toho jen schopen byl. Vzezření jeho ještě více se zachmu-

řilo při spatření zesinalé a vpadlé May. Paní Woodruffová vyšla nám vstříc, provlékla ruku May skrze své rámě a pronesla nějaké laskavé slovíčko, odváděla ji z jídelny. Po snídani poslal doktor Woodruff pro mne, aby dal projevu svému rozhorlení i překvapení nad darebáctvím, jež bylo spácháno. Někdo prý využítkoval té skutečnosti, že se před časem událo úmrtí v pokoji našem, k tomu, aby si ztropil ukrutný žert, žert to, jenž vzhledem ke choulostivému stavu naší May a její čivní podrážděnosti lze nazvati zločinem. Ujistil mne, že se všemožně vynasnaží, aby vypátral provinilce a o přísné jeho potrestání se postará. Po celý den se vynasnažoval, aby toho docílil, nemohl však ničeho vypátrati.

U večer jsem dopsala bratru Walterovi, žádajíc jej, aby se přišel podívat na May, neboť jsem byla postrašena způsobem, jakýmž se na mne věšela, lekajíc se každého zvuku. Asi o 9. hodině přišla paní Woodruffová do našeho pokoje, prosíc nás, abychom šly spáti s ní do jiného křídla budovy, poněvadž doktor byl náhle povolán k nějaké konzultaci a dříve se nevrátí až ráno. Chtěla jsem tak učiniti k vůli May, ona však o tom nechtěla ani slyšeti. Ubohé děvče bylo tak rozechvěno, že nemohlo nic jiného činiti, než držeti se mé ruky a měniti barvu svou při každém zvuku. Vzdor tomu zdálo se, že pokoj na ni vykonává nějakou kouzelnou moc. Nemohla býti přemluvena k jeho opuštění.

Paní Woodruffová zdržela se nějakou dobu, rozmlouvajíc ještě pak, když jsme May přemluvily, aby ulehla a viděly, že konečně zavřela oči svých v tichém a klidném spánku, načež malá drahá naše přítelkyně políbivši mne, přála mi „dobrou noc“ a odešla do vlastního pokoje. Já sama pak se svlékla velmi tiše, shasnula světlo a právě jsem uléhala na lože, když jsem zase zaslechla tytéž strašné kroky, jak stoupaly po schodech vzhůru. O, matinko, jest mi vskutku zle i když jen o tom píš. May v okamžiku procitla a nalezala se v mém náručí. Myslím, že jsme ani nedýchaly, když ono stvoření zalomcovalo dveřmi divoce, ano snažilo

se i nehty je vytrhnouti. Pak odcházelo zase dolů po schodou, každá z obou bosých nohou tak zřetelně zaznívala půlnočním tichem a zase šlo nahoru stále silněji a silněji, a zase se zastavilo. Opětně obrací se klika našich dveří a se slabým zasténáním May klesá bez vlády na má řadra.

Potom, když návštěva odchází, ovládne mne okamžikový popud. Pokládám něžně našeho miláčka blízko ku stolu, škrtnu sirku a rozžehnu svíčku. Musím zvěděti, co to jest. I kdybych měla při spatření tom oslepnouti, musím spatřiti noční návštěvu naši.

Kročeje zase stoupají nahoru a já, sebravší všechnu svou odvalu, otvírám dveře. Blíží se to — hrozná to bytosť! Bílé roucho ji zahaňuje. Bosé nohy zvolna, znaveně se pošinují po rohožích na chodbě. Jedna ruka jako by umřelá, udržuje bílou roušku, kdežto druhá ruka tape temnotou.

Chvějíc se, třesouc se, pozvídám oči svých ještě výše. Rouška s hlavy spadla a objevuje se koruna bohatého vlasu, jenž i v nepatrném mém světle stkví se co nejčistší zlato. Bezbarvé rty jsou pootevřeny, avšak, o matinko, oči! oči a obličej — ty mne hrozně dojmají. Ty zcela otevřené, zapadlé, studené, mrtvé oči, pohlízející na mne, podle mne a skrze mne a přece mne nevidící! Postava více a více se mi blíží, já však se nehýbu. Jsem nyní jako by zkamenělá. Postava dostala se ku otevřeným dveřím, zastavila se a bílá ruka se vztahuje, — prsty se rozevírají, aby obemkly kliku dveří. Jediný, strašný, zoufalý pokus a jsem za zavřenými dveřmi — má zmužilost jest ta tam, rozum mne opouští. Však vzpomínka na May mne znovu povzbuzuje. Vrhám se k loži. Zde leží zesinalá a studená ba, snad umírající. Můj zděšený křik přivolává kvapně nohy a ochotný soucit. Něžně ji pozvídají a odnáší odsud, volající ji láskyplně nazpět v život.

Pak, když konečně zase počíná dychat a lidé v ústavě mne odvěkou z jejího dostřehu, klesám v náruč paní Woodruffové a ulehčuji duši své od hrůz, jimiž jest stisněna. Chodba byla vykli-

zena. Walter a doktor tam budou dnes v noci hlídati. Co oni uvidí, nevím — snad nic, ale tak jistě jako že žiji a dýši, tak jistě oči mé pohlížely na stvoření ze záhrobí, stvoření, jemuž ani smrt neposkytla poklidu.

Tvá Tě milující nešťastná Klára.

III.

Z časopisu „Herald“ ze dne 5. června 188*.

„Naši čtenářové snad se pamatují na tragickou, vlastní rukou přivoděnou smrt paní Daltonové, kteráž asi před rokem v ústavě vodoléčitelském se ubytovala. Za minulých několika dnů byla nám událost ta co nejživěji znovu připomenuta rozšířivší se zprávou, že se objevil její duch. Dvě mladé dámy, sestry, obývající pokoj, v němž paní Daltonová zemřela, byly ze spánku probuzeny opakujícími se pokusy nějaké osoby o vniknutí do jejich pokoje. Zděšení mladší z dívek, kteráž byla nemocna, udrželo je tiché v první noci, v druhé noci však starší sestra statečně otevřela dveře a byla skoro zdrcena spatřením postavy zahalené v bílé roucho — postavy to, kteráž měla rozpoutaný vlas a oči ztrnulé, jež si její přítomnosti nevšímaly. Strach způsobil povážlivou chorobu mladší slečny H., kteráž omdlela, zaslechnuvši opět pokusy o vniknutí do pokoje. Minulé noci doktor Woodruff, rozhorlen jsa na zlomyslné jednání nějaké osoby neb osob, — neboť hned od počátku popíral, že by v tom bylo něco nadpřirozeného — předsevzal si, že spolu s bratrem mladých dám, jež následkem žertu toho trpěly, lze-li něco podobného vůbec žertem zváti, konati budou stráž.

Všichni nemocní byli přeloženi z této chodby, ano i z této části domu a brzo po půlnoci zmínění pánové zaujali stanoviště zrovna v místech, kudy noční návštěva se musila ubírat. Za několik minut ozval se zvláštní zvuk a když se více blížil, i silné živý nevěřících mužů byly poněkud otřeseny objevením se postavy, kteráž se úplně shodovala s popisem, podaným slečnou H., a pokud se týče očí a barvy vlasu shodovala se i

s podobou zesnulé paní Daltonové. Postava zvolna se brala v před, zkusila známým již způsobem odevítní a zalomcovavši dvěma, opakovala to dvakrát a potom sténajíc a lomíc rukama, obrátila se, a jsouc následována oběma pány, ubírala se do pravého křídla budovy obývaného služebnictvem, odhodila prostěradla, do nichž byla zahalena a ulehnuvši na lože v pokoji, kamž byla vešla, ihned se pohroužila ve hluboký a klidný spánek. Bylo takto dokázáno, že noční toto vyrušování nutno připsati na účet náchylnosti k náměsíčnosti, kterouž trpěla Sára Croftonová, jejíž nevinná nedbalost umožnila paní Daltonové spáchat sebevraždu. Lékař se domníval,

že obsazení pokoje poprvé za celou tu dobu, jež uplynula od oné tragedie, tak značnou měrou přispělo ku znovuoživenutí starého zármutku a výčitek ubohé dívky, že i ve spánku jí nedaly pokoje a jí k podivnému jejímu jednání přiměly. Jiný asi domov bude nalezen Sáře Croftonové, neboť ačkoliv jest věrnou a spolehlivou služebnou, přece jen není radno podržeti ji v domě, nemocnými naplněném. Současně buďž zde podotknuto, že ačkoliv uplynul rok od doby její smrti a všemožně za tím cílem činěny pokusy, přece jen se nepodařilo zjistiti totožnost ženy, známé v ústavě pod jménem paní Daltonové."

ZANEDBÁŠ-LI OHEŇ, NEUHASÍŠ!

Z „Povídek pro lid" *) od Lva N. Tolstého z ruského přel. dr. Václav Růžiček.

Qve vesnici žil sedlák Ivan Ščebakov. Měl se dobře, sám byl v plné síle, první ve vesnici pracovník a měl tři syny; jeden byl ženat, druhý ženich a třetí výrostek jezdil s koňmi a začínal orati. Starucha Ivanova byla žena rozumná a hospodárná, a snacha byla mírná a pracovitá. Ivan žil tak s rodinou. Také bylo ve statku jedněch nepracujících rukou, totiž stařeček, nemocný otec. (Ležel již sedmý rok se souchotinami.) Všeho měl Ivan s dostatek, tři koně s hřibětem, krávu s telátkem, patnáct ovec. Ženy obouvaly i šatily muže a pracovaly na poli, muži sedlačili. Obilí měli svého vždy až zase do nového. Ovšem platili daně a vše potřebné opatrovali. A tak žil Ivan s dětmi.

Ve druhém od něho statku žil soused Gavrilo — chromý, Gorděje Ivana syn. Pokud byl starý Gorděj živ a Ivanův otec hospodařil, žili muži po sousedsku. Potřebují-li ženy sýto nebo vědro, potřebují-li muži (sedláci) pytel nebo kolo na nějakou dobu směniti, posílají z jednoho statku do druhého a po sousedsku pomáhají jeden druhému. Zaběhne-li tele na mlat — vyženou je a řeknou: „Nepouštěj ho, prosím, nemáme hromádku vypletou." A aby se hádali a zavírali na mlatě nebo v kolně, nebo pomlouvali jeden druhého, ani jim nenapadlo.

Tak žili za starých časů. Až začali hospodařiti mladí — nastalo jinak.

Vše vzalo počátek z maličkosti.

Ivanově snaže snázela záhy slepička. Schovávala mladá žena k velikonocům

*) Hrabě Lev Nikolaiev Tolstoj (rusky Tolstoj), slavný ruský románopisec, nabažliv se nepřipíná společnosti tak zv. vzdělanců a považuje falešnost jejího učení, klamná její názory o životě a úpinou tu převrácenost, která ve světě všude přý panuje, poráží hlodají čestí blaženosti lidstva. Reformaci zpočátku sám sebou, vydal svoji „Zpověď", v níž bez milosti lájí litery své bez nejméněho obalu, oběkl se podobou, jak má postavení jeho jméni poskytovalo, rozalí mnoho ze svého jméni chudým, oběkl prostý řat a odhrav se na jeden ze svých statkův, stal se úpiným seilákem, zlékavětem ku su zisu, na niz koná veskerou práci sám, jak ščestem, že máže vlastním přičiněním rodinu svou úplně vyživiti a z přebyteku polpěru vyživiti. Jest ochoten vždy a všude každému pomoci, a poslední se rozděliti „podělit", ruské seiláky dle možnosti a proto napjal celou řadu „povídok", z nichž tato jest vybraná, aby jim v hádkách a podobnostvích, lidu nepřístupná věd, prostým slohem, vyložil, dokazal a přesvědčil je, že jen v práci, ve vzdělávacím záru a v nejméněch ro možná potřebách stádvák právě žijeti člověka, pravá blaženost. Při nřasnosti bez světlých náboženských kořlav, jež temavě, smřtije k žitě kare, pravému pochopení lásky k bližnímu, která jediné sehojna je vřadit světu zlatý čas volněti, roznosti, všeobecne blaženosti. Nepře rum romány, které zavřuje, ale jen sply filosofické pro vzdělance a tv. . . „Povídky pro lid", přivátie neobyčejnou, takřka „evangelickou" prostotou, ryzi poesii a tak účinou uměleckou i morálnu pravdou, že vřaditly velký záru všude.

vejce. Každého dne jde pro vajíčko pod koľnu do tělezné korby. Jednou poplašily patrně děti slepici, přeletěla přes plot k sousedovi a tam snesla. Mladá slyší kdákati slepici, — myslí: nyní nemám kdy, musím uklidit na svátek, příležitost zajdu a vezmu si je. Šla na večer pod koľnu k tělezné korbě — vejce tu nebylo. Vypťávala se nevěsta tchána i švakra — nevzali ho. „Nikoli“, odpovídají, „nevzali jsme“. A Taraska, mladší švakr praví: „Tvoje chocholatka snesla na dvoře u souseda, tam kdákala a odtamtud přiletěla.“ Podívala se mladá na svou chocholatku, sedí na hřadě s kohoutem, již oči zavřela a spala. Zeptala by se jí, kde snesla, ale neodpověděla by. I šla mladá k sousedům. Potká ji starucha.

— Co pak chceš, mladá?

— A co, praví, babičko, moje slepička k vám nedávno přiletěla, nesnesla-li tu někde vajíčko?

— I podívejme se! Nám naše, chvála bohu, dávno nesou. Svoje jsme sebrali a cizích nepotřebujeme. My, mladoučká, po cizích lidech nechodíme vejce sbírat!

Urazilo to mladou, řekla trochu nerozvážnější slovo, sousedka ještě dvě a ženy začaly si nadávat. Šla Ivanova žena s vodou a už byla v tom. Vyskočila Gavrilova žena, počala sousedce vyčítati, vzpomněla co se stalo a ito připletla, co se nestalo. I povstal křik. Všecky najednou křičí, snaží se po dvou slovech najednou mluvit. A ta slova jsou stále ošklivější. „Tys taková, tys onaká, a tys zlodějka, špatnice, ty i starého tchána hlady mořš, tys nuzota . . .“ „A tys žebrota, mé sýto jsi mi roztrhala. A tuhle vahadlo na nošení vody je naše, dej mi vahadlo.“ Chytily se za vahadlo, vodu vylily, šátky si strhaly, daly se do rvačky. Přijížděl z pole Gavriľo a zastal se své ženy. Vyskočil Ivan se synem a vrhli se do chumáče. Ivan byl mužík zdravý, rozhodil všecky. Gavrilovi vytrhl chumáč vousů. Sběhli se lidé a rozehnali je mocí.

Odtud to počalo.

Gavriľo zabalil ten chumáč vousů do papíru a jel k soudu souditi se.

— Proto jsem, praví, nenechal si růsti vousy, aby mně je Vaňka oškubal.

A žena jeho chlubila se sousedkám, že bude nyní Ivan odsouzen, poslán do Sibíře, i začalo nepřátelství. Přemlouval je s pece děd ještě prvního dne, mladí neposlouchali. Povídal jim:

— Špatně děti jednáte a pro nic za to začínáte. Jen pomyslete, celá věc mezi vámi povstala pro vajíčko. Vybrali, dětinové, vajíčko, požehnejž jim ho pán bůh, v jednom vajíčku nijakého zisku. U boha na všechny se dostane. Ošklivé slovo řekla, nuže ty je oprav, pouč ji, jak má lépe říci. Nu, seprali jste se — hříšní lidé! I to se stává! Nu, jděte, odpusťte si na vzájem a bude všemu pokoj. Ale půjdete-li po zlém — hůře vám bude!

Mladí neposlechli děda, mysli si, že to všecko žvanil starý darebně, a jen po starém zvyku brumlal.

Nepokořil se Ivan sousedovi.

— Já, praví, jsem mu nevytrhal vousy, nýbrž on sá je sám vyškubal, ale jeho syn mně náprsníčku roztrhal a celou kořil na mně. Hle, tu jest.

I jel Ivan k soudu. Soudili se u smřčého i volostného soudu. Mezi tím, co se soudili, ztratil se Gavrilovi z tělegy svorník. Ženy od Gavrilů nadělaly klepy o tomto svorníku na Ivanova syna. — Viděly jsme, povídají, jak on v noci přikradl se kolem oken k těleze, a kmotra pravila, že do krčiny zašel a tam ku krčmáři svorníkem se dobýval.

Zase pustili se do soudu. A doma neprošlo dne bez hádky nebo pračky. I děti si nadávají, od starších se tomu učí, a ženy, sejdou-li se na říčce, ne tak plácačkami do prádla bijí, jako jazyky melou a pořáde na příkoř.

Z počátku dělali mužici jeden na druhého klepy, ale potom i do opravdy, sotva něco špatně leží, počali se tahati. A tak i ženy i děti naučili. I žili čím dále tím hůře. Soudil se Ivan Ščerbakov s Gavriľem Chromým i na schodkách (při schůzi sedláků slušicích k mýu), i na soudu volostném i smřčím, tak že i všem soudcům se znechtíli. Tu Gavriľo Ivana do pokuty přivede nebo do vězení, tu zase Ivan Gavrilu. A čím větší škodu připravil jeden druhému, tím více se hněvali. Jako když psi dají se do

sebe: čím více se perou, tím více se roz-
zuňují. Pes ze zadu je bit, ale on myslí,
že jej ten druhý kouše, a ještě více se
vzteká. Tak i tito mužáci — jezdí na
soudy, jsou trestáni, ten nebo onen po-
kutou nebo vězením, a za to za všechno
jeden na druhého se rozpaluje. „Počkej
jen, já ti to všechno splatím!“ A tak to
šlo u nich po šest let. Jen stařík na peci
pořádě totéž povídal. Přemlouvával je:

— Co děláte, děti? Zapomeňte všechno,
nezanedbávejte práce a na lidi se ne-
zlobte, bude vám lépe. Ale čím více se
na sebe zlobíte, tím hůře!

Neposlouchají staříka.

Seedmého roku došlo k tomu, že o svat-
bě jala se Ivanova snacha Gavrilo před
lidmi drze ostouzeti, jala se naň doka-
zovati, že byl s koňmi dopaden. Gavrilo
byl opilý, nezdržel svůj hněv a uhodil
ženu. Tak ji uhodil, že týden ležela a
žena byla sama druhá. Zaradoval se
Ivan, jel s žalobou k soudci. Nyní,
myslí si, zbavím se souseda, nemine ho
vězení nebo Sibíř. A zase nepodařilo se
to Ivanovi. Soudce nepřijal žalobu, pro-
hlíželi ženu: žena vstala a modřiny ne-
měla. Jel Ivan k mirovému, a tento od-
kázal věc na volostné právo. Ivan dal
si na práci ve volostném, písaři a stare-
šině dal půl vědra sladké zpropitného
a vyprosil, že přisoudili Gavrilovi těles-
ný trest. Přečetli Gavrilovi na soudě
rozsudek.

Písař čte: „Soud rozhodl: potrestati
poddaného Gavrila Gordějova 20 ranami
holí při správě volostné.“ Poslouchá
Ivan rozsudek a hledí na Gavrila, co
bude nyní dělati?

Vyslechl Gavrilo, zbělel jako šátek,
obrátil se a vyšel ze síně. Ivan vyšel za
ním, chtěl jíti ku koni a slyšel, že Ga-
vrilo povídá:

— Dobře, on vybije má záda, zapálí
se mi, jen aby se jemu něco bolestněji
nezapálilo!

Uslyšel ta slova Ivan, ihned vrátil se
k soudcům.

— Spravedliví soudcové! On mi vy-
hrožuje vypálením. Vyslechněte jej, řekl
to před svědky! — Zavolali Gavrila.

— Skutečně-li jsi to řekl?

— Ničeho jsem neřekl. Bičujte, jak
vám libo. Patrně, že já sám za své prá-
vo strádám, ale jemu je vše možno!

Gavrilo chtěl ještě něco říci, ale za-
třásl se mu rty i tváře. I obrátil se ke
stěně. Ulekli se soudcové, hledíce na
Gavrila. Jen aby, myslí si, skutečně
něco zlého sousedovi nebo sobě neudě-
lal. I jal se stařícký soudce mluvit:

— A co pak, bratři, porovnejte se ra-
ději po dobrém. Ty, bratře Gavrilo, snad
dobře jsi jednal, že jsi těhotnou ženu
udeřil? Nu, již dobře, vše může býti od-
puštěno. Zda-li dobře? Uznej svou vinu,
a odpros jej. On ti odpustí. My přepí-
šeme tento rozsudek!

Uslyšel to písař a pravil:

— To není možno, protože na základě
117. článku smírné narovnání se nestalo,
nýbrž byl vynesena rozsudek, a rozsudek
musí býti proveden.

Avšak soudce neposlouchá písaře:

— Že tě huba nepálí! Prvý článek,
bratře, jest jediný: Máme mysliti na
boha, a bůh poroučí smřiti se.

I jal se soudce opět přemlouvati mu-
žičky, ale nepřemluvil jich. Gavrilo ho
neposlouchal.

— Mně, povídá, jest bez roku pade-
sáte let, mám ženatého syna a bit nebyl
jsem, co jsem živ, a nyní mně pačesatý
Vaňka přivedl pod karabáč, a já že jej
mám odprositi! Nu, stane se . . . Vzpom-
mene na mne Vaňka! Hlas Gavrilův
opět se zatřásl. Nemohl více mluvit.
Otočil se a vyšel.

Od soudu do statku bylo deset verst,
i vrátil se Ivan pozdě domů. Vypřáhl
koně, dal na místo a vešel do jizby.
V jizbě nebylo nikoho. Děti z pole se
nevrátily a ženy byly naproti dobytku.
Ivan vešel, sedl na lavici i zamyslel se.
Vzpomněl si, jak Gavrilovi oznámili roz-
sudek, i jak zbělel a obrátil se ke zdi.
I sevřelo ho to u srdce. Srovnával jej
s sebou, kdyby mu přisoudili bití. I bylo
mu Gavrily líto. I slyší, že na peci starý
zakašlal, převrátil se, spustil nohy a
lezl s pece. Starý slezl, dobelhal se k la-
vici a sedl. Unavil se belháním k lavici,
kašlal, kašlal starý, odkášlal si, opřel se
o stůl a pravil: „Což? Přisoudili mu?“
Ivan povídá:

— Ke dvaceti ranám hol' jej odsoudili! Zavrtěl stařec hlavou.

— Špatně, praví, Ivane jednáš. Oh, špatně! Ne jemu, nýbrž sobě zlé děláš. Nu, vyběh-li mu záda, což ti to polehčí?

— Budoucně se to nestane, pravil Ivan.

— Cože? Oč on hůře jedná než ty?

— Jak, co on mně udělal? odhovořil Ivan. Byl by ženu do smrti zabil, a i nyní hrozí mně vypálením. Což mu mám za to děkovati?

Vzdychl stařec a pravil:

— Po celém, Ivane, volném světě chodíš a jezdiš, a já na peci ležím, i myslíš si, že všechno vidíš, a já ničeho nevidím.

jde žena: Strýčku Frole, potřebujeme mouku! — Skoč, nevěsto, na špejchar, nasyp, kolik potřebuje! Nemá koho poslati s koňmi: Jdi, Vaňátko, (Honzíčku), odveď jeho koně na pastvu! A měl-li jsem já čeho nedostatek, jdu k němu. Strýče Gorději, potřebuji to či ono! — Vezmi si, strýče Frole! — Tak to šlo za nás! I vy jste měli lehké živobytí. Ale což nyní? Nu, nedávno vypravoval voják o Plevně. Což, vy máte nyní horš' vojnu než ona u Plevna. Je-li pak to živobytí! A je to hřích. Ty jsi sedlák, tys pánem v domě, tys za to zodpověden! Čemu učíš své ženy a děti? Haštefiti se! Ne-

Obětavý otec.

Obětan Mastný, starostlivá hlava četné rodiny, když mu jeho stará připravila k obědu nejmilejší jídlo: „To je ale hrozné, co člověk těch jitrnic musí snísti, než se ty děti těch kůžíček dost najedí!“

Nikoli, synku, nevidíš ničeho, zloba ti zastřela oči. Cizí hřích máš před sebou, ale svoje za zády. Cos řekl: on zle dělá? Kdyby on sám zlo dělal, zla by nebylo. Neboť zlo mezi lidmi od jednoho nepochází. Zlo jest mezi dvěma. Jeho špatnost' ti patrna, ale svou nevidíš. Kdyby jen on sám byl zlý, a tys byl dobrý, zla by nebylo. Kdo pak mu vyškubal vousy? Kdo hotovou kupu rozházal? Kdo jej tahal po soudech? A všechno na něho svaluješ. Sám špatně žiješ, a odtud jest i zlo. Tak já jsem brachu nežil a tomu jsem vás neučil. Což jsme my se starým jeho otcem tak žili? Jakže jsme tak žili? Po sousedsku. Došla mu mouka; při-

dávno Taraska, usmrkanec, postřikal tetku Arinu před matkou, a matka se mu za to směje. Je-li pak to dobře? Však ty budeš za to odpovídati! Ty pro svou spásu na to myslí! Sluší-li pak se to? Ty mně slovo — já dvě, ty mně políček — já tobě dva. Nikoli, synku, Kristus po zemi chodil a tomu nás sprost'áky neučil. Řekne-li ti něco, mlč, — jej samého pokáže svědomí! Hle, jak On nás, tatiček učil. Dá-li ti políček, ty i na druhý nastav: nu, prosím, bij, pokud to vydržím. Ale jeho svědomí to pronikne. On umírní se a tebe poslechne. Tak nám to přikazoval a nikoli nadýmati se. Což mlčíš? Že tak mluvím?

Ivan mlčí — poslouchá.

Zakašlal starý, těžce odplivl a zase jal se mluvit: Ty si myslíš, že nás Kristus špatně učil. A přece všechno je jen pro nás, — pro dobro. Přemýšlej o svém pozemském životě: je-li ti lépe, nebo hůře od těch dob, co ono Plevno u vás nastalo. Jen spočítej, kolik jsi utratil na soudy, co jsi projezdil, co jsi protrávil! Tvoji synové jako oslové vzrostli, ty měl bys dobře žít, a jít nahoru, ale u tebe počalo dostatku ubývat. A proč? Jedině pro tvou hrdost! Tys měl s dětmi orat na poli, a sám rozsévati, ale tebe honí nepřítel k soudu, nebo k nějakému strakulistovi. V čas nezoráš, v čas nezaseješ, a matička země i nerodí. Proč se ti teď neurodil oves? Kdy jsi sel? Když jsi z města přijel. A co jsi vysoudil? Sám škodu vzal! Ach, synku, pomýšlej na své věci, pracuj s dětmi na roli a v domě, a urazil-li tě někdo, tedy mu pro bůh odpusti a pro ten skutek bude ti volněji, a pokoj v duši vždy mítí budeš!

Ivan mlčí.

— Nu co, Váňo? Poslechni mne, starce! Jdi, zapřáhni ryzku, jeď rovnou cestou k úřadu, přeruš tam všechno jednání a zítra jdi ku Gavrilovi, smíř se s ním nábožně, a k sobě pozvi, zítra je svátek (bylo to před narozením bohorodičky), postav samovar, prostři ubrus, a zbav se všech hříchů, aby jich budoucně nebylo, a ženám i dětem zakaž.

Ivan si vzdychl a myslil: pravdu mluví stařík, a hněv jeho docela pomínul. Jen neví, jak to má udělati, jak se nyní smířiti.

I začal zase stařec, neboť to uhodl.

Jdi, Váňo, neodkládej! Uduš oheň v počátku, nebo rozhoří-li se, nepřemůžeš ho!

Stařec chtěl ještě něco pověditi, ale nedomluvil. Přišly ženy do jizby, mlčky hubou jako straky. Již se všechno dověděly, i jak Gavrilovi přisoudili holt vybiti, i jak hrozil vypálením. Vše dověděly se, i své připletly a již s Gavrilovými ženskými na pastvě nemeškaly se pohádati. Vykládaly, jak jim Gavrilova snacha hrozila vyšetřujícím soudcem. Soudce prý stojí na straně Gavrilově. Teď prý všechno jednání zruší, a učitel

prý již novou žalobu k samotnému carovi na Ivana napsal, a v žalobě všechny věci vypsaný, i o svorníku, i o plotě, a polovina statku teď prý jim připadne. Vyslechl jich řeči Ivan i zatvrdilo se opět srdce jeho i rozmyslil si smířiti se s Gavrilou.

Hospodář ve statku vždy má mnoho práce. Ivan nemluvil se ženami, nýbrž vstal a vyšel z jizby, šel na humno a do chléva. Když se tam ubíral a přišel na dvůr, již slunce zašlo, přijížděly i děti z pole. Oraly na dvou polích, určených pro ezim. Ivan je spatřil, poptal se na práci, jal se uklízet, odložil chomout roztrhaný ke správně, chtěl ještě odnésti tyčky pod kolnu, ale už se úplně setmělo. Nechal Ivan tyčky na zítřa, dal skotu píci, otevřel vrata, pustil Tarasku s koňmi na ulici, aby jel na noční pastvu a opět zavřel a zastrčil závorou.

— Nyní je čas povečeřeti a jít spát, pomyslil si Ivan, vzal roztrhaný chomout a vešel do jizby. I zapomněl v tu chvíli na Gavrilu, i na to, co otec mluvil. Jen vzal za kliku, aby vešel do síně, slyšl, že soused nadává někomu za plotem chraplavým hlasem. Kýchá čerta, nadává někomu Gavrilu! Chce jej zabít. Tu vynořila se Ivanovi všechna zloba na souseda pro ta slova, postál, poslouchal, pokud Gavrilu nadával. Stíchl Gavrilu a Ivan šel do jizby. Vešel do jizby. V jizbě rozsvítili světlo, snacha v koutě sedí u kolovratu, stará připravuje večeři, starší syn plete provázky na lýčené stěevíce, druhý u stolu sedí s knížkou, a tak všichni zabavení jsou užitečnou prací. V jizbě je vše pěkné, veselé, kdyby nebylo toho vědu — zlého souseda. Vešel Ivan pohněvaný, shodil kočku s lavice a ženy huboval, že není škopek na místě. I bylo Ivanu teskně, sedl si, zamračil se a počal spravovati chomout. Nešla mu z hlavy Gavrilova slova, jak na soudě vyhrožoval, i jak před chvílí pokřikoval chraplavým hlasem na někoho, že jej zabije.

Stará dala Taraskovi večeři, najedl se, oblékl kožíšek, kaftan, přepásal se, vzal chléb a vyšel na ulici ku koním. Starší bratr chtěl jej vyprovoditi, ale Ivan sám vstal a vyšel na zápraží. Na

dvoře bylo již docela temno, byla tma, zamračeno i zdvihl se vítr. Sešel Ivan se zápraží, pohladil synka, pohnal za ním hřibata i postál, pohleděl, poslouchal, jak jel Taraska dolů po vesnici, jak sešel se s ostatními hochy a jak oni pohromadě vyjeli ven z doslechu. Stál, stál Ivan u vrat a nešla mu z hlavy slova Gavrilova: „Jen abys ty hůře se nezapálil!“

— Ani sebe, dumá Ivan, neušetří. Jest sucho a ještě vítr. Zajde někde ze zadu, zatrousí oheň, zapálí zlosyn a ještě bez trestu zůstane. Ale kdybych jej dopadl, pak by již neušel. A tak připadla Ivanovi tato myšlénka do hlavy, že nevrátil se na zápraží, ale přímo vešel na ulici a za vrata, za roh.

— Nuž, obejdu statek! Kdo může mu věřiti? I popošel Ivan tichým krokem dolů od vrat. Jen zašel za roh, něco se zahýbalo, jakoby se vynořilo a zase skrylo se za roh. Ivan zůstal státi a utichl, naslouchá a pátrá: vše bylo klidno, jen vítr lístky na révě šumí a po slámě sviští. Tak bylo temno, div si oči nevykoukal, ale pak oči navykly temnotě. I vidí Ivan celý roh i hřeben i přístřešek. Postál, pohleděl: není tu nikoho.

— Patrně se mi to jen zdálo, myslil si Ivan, ale přece obejdu! I šel kradmo kolem kolny. Stoupal Ivan tiše, v lýčkových stěvicích, tak že ani sám svých kroků neslyšel. Došel k rohu, hle na tom konci se něco kmitlo u stěny i opět skrylo. Tu zabušilo Ivanovi srdce a on zůstal státi. Jen zůstal státi, na tomže místě zablesklo se jasně i určitě viděti, že sedí na bobku k němu zády člověk v čepici a věch slámy v rukou zapaluje. Zatlouklo Ivanovi v prsou srdce jako ptáče i celý se vzpřímil a poskočil velkými kroky. Sám pod sebou nohou neslyšel. „Nu“, myslí, „nyní mi neujde, na místě jej dopadnu!“

Nedošel Ivan ještě za dvě tyče, když náhle zasvítlo, jasně, a už ne na tom místě, a už ne malinký ohének, nýbrž plamenem vzplanula sláma pod přístřeškem a na stěchu tihne a Gavrilo stojí a celého jest viděti.

Jako jestfáb na skřivánka vrhl se Ivan na chromého. Chytím jej, myslí si, nyní

mi neujde. Ale chromý patrně zaslechl kroky, ohlédl se, odkud běh přichází, poskočil kulhavě jako zajíc podle kolny.

— Neutečeš! vzkřikl Ivan i letěl za ním.

Jen ho chtěl uchvátiti za krk, vymknul se mu Gavrilo z pod rukou a Ivan chytil za šat. Šat se utřhl a Ivan upadl. Ivan vzkřikl: „Pomoc! Chyťte ho!“ i běžel opět.

Nežli se zdvihl, Gavrilo byl už u svého statku, avšak tu jej Ivan dostihl. Sotva ho chtěl uchvátiti, když náhle něco zadrželo mu na hlavě a jako kamenem udeřilo do temena. To Gavrilo u dvora uchopil dubový kolík, a když Ivan k němu přiběhl, ze vší síly jej udeřil do hlavy.

Ivana pojala závrať, v očích se mu zajiskřilo, potom udělala se tma i zavrával. Když se vzpamatoval, Gavrilo tu nebylo, bylo světlo jako ve dne ze strany jeho statku, jakoby jel parní stroj, cosi hučelo a praskalo. Ivan se obrátil a viděl, že zadní jeho kolna celá se sřítla, postranní kolnu to zachvátilo a oheň, dým a oharky slámy s dýmem hnaly na jizbu.

— Co je to? Bratři! vykřikl Ivan, zdvihl ruce a udeřil se jimi do boků. Měl jsem zajisté jen podpal vytrhnouti z přístřešku a ušlapati. Co je to? Bratři! opakoval. Chtěl křičeti, zatajil se mu dech, neměl hlasu. Chtěl běžeti — nohy se mu nepohnuly — jedna za druhou se vlékla. Šel krokem, potácel se, opět zatajil se v něm dech. Zůstal státi, opět si oddechl, zase šel. Když obešel kolnu a přišel k požáru, postranní kolna celá se shroutila, zachvácen byl již roh jizby i vrata. Z jizby valil se oheň a vchodu do dvora nebylo. Lidu sběhlo se mnoho, ale nemohlo se nic dělati. Sousedé vynášeli své věci a vyháněli z statku svůj dobytek. Po Ivanově vznítíl se Gavrilův statek, zdvihl se vítr, oheň přenesl se přes ulici. Shořelo půl vesnice.

U Ivana jen vynesli starého a sami vyskočili v čem byli, a vše tak zůstalo, kromě koní na noční pastvě, všecek dobytek shořel, slepice uhořely v kurníku, vozy, pluhy, brány, ženské truhly, obilí ve špižárnách, vše shořelo.

U Gavrily dobytek vyhnali a něco vynesli.

Hořelo dlouho, celou noc. Ivan stál u svého statku, koukal a pořádě jen povídal: „Co je to, bratři? Kdybych byl vytáhl a zašlapal!“ Ale když se sřítíl strop v jizbě, přiřoural se k samému ohni, uchvátíl shořelý trám a chtěl jej vytáhnouti. Ženy jej spatřily a přemlouvaly, aby ustoupil, ale on vytáhl trám a lezl pro druhý, i zavrával a upadl na oheň. Tu syn vlezl za ním a vytáhl ho. Ivan popálil si vousy i vlasy, propálil oděv a rozerval ruce, ale nic necřítíl.

„To otupěl bolestí!“ povíдали lidé. Požár počal hasnouti, ale Ivan pořádě stál a jen povídal si: „Bratři, co je to? Jen kdybych byl vytáhl!“ Ráno poslal starosta k Ivanovi syna.

— Strýčku Ivane, tvůj otec umírá, poroučel tě zavolati, aby se rozloučil.

Zapomněl Ivan i na otce a nechával co mu povídal.— Jaký, praví, otec? Koho zavolat?

— Poroučel tě zavolati na rozloučenou, jest u nás v jizbě, umírá. Pojdme, strýčku Ivane! odvěřil starostův syn a táhl jej za ruku. Ivan šel za starostovým synem.

Stařka, když vynášeli, zasáhla sláma s ohněm a popálila. Odnesli jej k starostovi na vzdálenou svobodu.

Když Ivan přiřel k otci, byla v jizbě toliko samotna žena starostova a děti na peci. Všickni ostatní byli u požáru.

Stařik ležel na lavici se svíčkou v ruce a po straně hleděl na dvěře. Když syn vešel, zachvěl se. Stařena přistoupila k němu a oznámila, že přiřel syn. Poručil zavolati jej blíže. Ivan přistoupil a tu stařik promluvil:

— Co, Vaňátko, jsem ti povídal? Kdo zapálil ves?

— On, tatěčku, odpovídal Ivan, on, a já jsem ho i přistihl. Přede mnou i oheň v došky vložil. Měl jsem jen vytrhnouti věch slámy s ohněm a ušlapati a nic by se bylo nestalo.

— Ivane, mluvil stařik. Moje hodinka přiřla, i ty budeš umíráti. Čí je to hřích!

Ivan hleděl upřeně na otce a mřel, nemohl nic promluviti.

— Před bohem pověz: Čí je to hřích? Co jsem ti řkával?

Tu teprve vzpamatoval se Ivan a vše pochopil. I zasupěl nosem a pravil:

— Můj tatěčku! I padl na kolena před otcem, zaplakal a řekl: Odpusť mi, tatěčku, hřeřil jsem před tebou i před bohem!

Stařec zdvihl ruce, vzal v levou ruku svíčku a namáhavě zdvihal pravou ku hlavě, chtěl pokřiřovati se, ale neuzdvihl ji a nechal ji klesnouti.

— Sláva Tobě Pane! zvolal a obrátil oči opět na syna.

— Vaňko, Vaňko!

— Což, tatěčku?

— Co máš nyní dělati?

Ivan jen plakal.

— Nevím, tatěčku, odvěřil, jak mám nyní žiti. Zavřel stařik oči, zachvěl rty, jakoby sbíral poslední sílu, i opět otevřel oči a pravil:

— Bděte. S bohem žiti budete — bděte! Zamřel se ještě stařik, poušmál se a pokračoval:

„Hleď Váno, neřikej, kdo zapálil! Cizí hřích zastři, bůh dva odpusť.“ I vzal stařec svíčku v obě ruce, složil je po srdcem, vzdychl, natáhl se a zemřel.

* * *

Ivan nepověřel na Gavrilu a nikdo se nedověřel, jak vznikl požár.

I přestál se Ivan hněvati na Gavrilu a Gavrilu se divil Ivanovi, že Ivan ho nikomu neprozradil. Z počátku se ho Gavrilu bál, ale potom přivykl. Sedláci přestáli se svářiti, přestáli i jejich rodiny. Pokavade stavěli, bydlely obě rodiny v jednom statku, a když byla vesnice vystavěna a statky řře rozloženy, Ivan i Gavrilu zůstáli opět sousedy v jednom koutě.

I žil Ivan s Gavrilou po sousedsku, tak jak žili otcové. Ivan Ščerbakov vzpomíná na přikaz otcův i přikázání boží, že máme dusiti oheň v počátku.

POSLEDNÍ VŮLE.

Obrásek z amerických právnických kruhů.

Dle Bergosa „Amerikánu“ podává J. N.

I.

JAKÁ to šťastná země, tahle Amerika! volá v jednom ze svých cestopisných románů Francouz Julius Verne s úsměškem. „Prostí obchodníci, advokáti a úředníci nepotřebují vyjít ani ze svých písáren, aby se stali, sami o tom ani nevědouce, setníky, plukovníky a jenerály!“ Spisovatel „Cesty kolem světa za 80 dní“ tak příliš ani nepřeháněl, neboť skutečně není k tomu, aby se člověk najednou stal důstojníkem jednoho z četných pluků milice, nic jiného zapotřebí, než trochu politického vlivu a pak trochu známostí ve kruzích podobných hodnotářů. Často postačí také jen pořádná hostina, vystrojená důstojníkům nebo mužstvu setniny, aby se stal milý občan hned setníkem. Viděl-li nový velitel v životě svém kdy ručníci nebo docela dělo, na tom pranic nezáleží.

K takovým udatným mužům patřil i „plukovník Cargill“, advokát. Gentleman tento seděl jednoho dne o desáté hodině ranní ve své kanceláři, nacházející se dvanáctém poschodí „Uniové budovy“ v Chicagu a pískal si „Yankee-Doodle“. Nábytek pokoje skládal se z jediného stolu a jedině židle, jakož i ze dvou plivátek. Plukovník seděl na židli, máje nohy dle chvalného a úhledného amerického zvyku nahore na desce stolu. Čas od času houpal se velmi povážlivým způsobem na židli, div se tato

nezvrátila, což také patřil ke slušným americkým zábavám.

Tu najednou někdo zaklepal a vstoupil muž, jenž zůstal od plukovníka na několik kroků, rozhlížeje se s úsměvem po kanceláři.

„Halloh, plukovníku!“ pravil a zvedl ruku k nedbalému pozdravu, jak to praví Američané dělají.

Oslovený si prudce odplivl a počal řezati kapesním nožem stůl, z něhož lítaly hned velké třísky.

„Přijde-li gentleman do ofíce“, pravil podrážděným hlasem, „sejme obyčejně klobouk!“

„Tak?“ pravil host suše. „Já zase myslím, že když přijde někdo do ofíce k gentlemanu, dá tento aspoň nohy se stolu!“

„Dobře“, pravil plukovník, „ale já jsem ve své kanceláři pánem!“

„Oh, mýlíte se —“, odpovídal druhý rychle, aniž by klobouk smekl. „Nezaplatíte-li nájemné dnes do dvanácti hodin dopoledne, nejste více pánem ani této místnosti, ani skvostného tohoto nábytku!“

„To si také myslím!“

„Nu, a co budete dělati?“

„Vždyť vidíte! Rozřežu ten stůl na kousky. Pěkný kousek práce! A až budu hotov s tím, udělám tak i se židlí!“

„All right! Však to za mnoho nestojí! Avšak plivátka jsou plechová, ta nerozřežete!“

„Dovoďte,“ přerušil jej plukovník. „kdy že mi dopadne lhůta?“

„Dnes o polednách!“ odpověděl tázaný.

V nejbližším okamžiku stál plukovník těsně před ním a otevřel s významným posuňkem dvéře.

„Nebudete-li ve dvou sekundách venku“, pravil nejroztomilejším tonem, „poletíte chtěj nechtěj! Po dvanácté dělejte si zde co chcete, ale do té doby jsem já zde pánem a kdo ví, co se může ještě do té doby státi!“

Vyzván jsa tak důtklivým způsobem, uznával host, že má plukovník pravdu a odcházel. Na prahu se však zastavil a dal se do smíchu.

„Jak dlouho již neměl jste klienta, my boy?“ pravil. „Jest tomu jistě už více než rok! To bych skutečně rád věděl, kde vezmete oněch tři sta dolarů, které jste naší společnosti za byt dluženi?“

Dále nemohl mluvit, neboť dvéře zapadly s ukrutnou ranou až na zámek a druhý zvuk, který zalehl nyní na chodbu, vzbudil

v odcházejícím hostu představu, že plukovník skáče jako divoký po plechových plivátkách, aby je úplně rozšlapal, zničil. Ucho jej také nemýlilo, neboť skutečně šlapal plukovník jako zběsilý po nádobách, vyrážíje nejpovedenější své kletby. Vyřizl pak nožem ještě pár dlouhých třísek se stolu a židle a utřel si konečně s čela pot, vyvolaný pilnou a užitečnou touto prací. Na to počal hví-

zdati na novo „Yankee-Doodle“, natáhl při tom krátký šedivý svůj převlečník, nasadil na hlavu klobouk „Derby“, vzal hůl se stříbrným knoflíkem do jedné, a nějaké papíry, podobné aspoň zevnějškem soudním aktám, do druhé a vyšel. Elevator dopravil jej rychle s výše dvanáctého poschodí do průjezdu. Zde zastavil se, pohřížen jsa na několik vteřin v úvahu, kterým směrem by se měl dáti,

načež pustil se statečně na východ.

„Colonel“ Cargill byl dle zevnějšku tím, co se naznačujeslovem „dude“, švihák, „swell“, uhlazený dlažbošlap, elegantní tulák. Oblek jeho byl skvostný, ale na dluh. Byl vysoké postavy, měl tmavé oči a pečlivě vypěstované kníry. V obchodních kruzích měl špatnou pověst, ale pokládán byl jinak přece za pozitivního muže, a on se proti tomu podezření příliš nevzpíral. Zprvu neměl zapotřebí, aby se trápil prací. Přešel sotva z univerzity, oženil se v 21 letech s bo-

hatou dědičkou, jejíž jmění utratil za pět let svědomitě až do posledního centu. Pak teprve počal se ohlížeti po zaměstnání, najal si office a chtěl se zabývat švindlovými podniky. Známí jeho se však z první nebo druhé příčiny, spíše ale z první, odvrátili. Nedůvěřovali mu proto, že byl chud a o jeho dostatečné prohnanosti ku podvodným špekulačním pochybovali. Věděl dobře, že nepro-

Neočekávaný výsledek. I.

„Tak, chlapečku, to je hezké od tebe, to se mi líbí, že mi pomůžel pěkně do kořičku ... Tedy teď: jedna, dvě a ...“

vede-li něco právě hodně překvapujícího, nebude se moci nikdy vyšinouti. Ohlížel se po příležitosti, ale dosud se mu nic nenaskytlo. Udál-li se kde trochu vhodnější „case“, případ, vzali mu jej páni soudruhové před nose a on byl dosti dobráckým či lenivým, aby se dále o to nestaral. Při tom dosáhl tak třiceti let, měl tři hladové děti a veliké množství stále se vzcházejících dluhů, avšak doposud žádné „case-y“, které by jej učinily rázem slavným advokátem a přivodily v jeho poměry blahodějnou změnu, totiž obrat k lepšímu.

Konečně dospěl dnes plukovník až k onomu místu, přes nějž se dostati, neviděl již žádnou možnost.

Veškeré prostředky byly již vyčerpány. Drahocenný nábytek a klenoty se octly pomalu v zastavárnách a soukromý jeho byt byl jako po vyhoření. V takovém postavení, a náladě z toho plynoucí, sebral nyní veškerou svou duševní sílu a odvalu a umínil si, že se chopí prvního případu, jež mu náhoda v cestu přivede a sice byt' by byl i sebe nesmyslnějším, sebe zoufalejším — Pěkná to vyhlídka!

Několik minut po té, co opustil svou kancelář, vstoupil plukovník do místnosti „Lawyers-Association“, právníckého sdružení, v čísle 216 Monroe Street, kdež nalezne advokát skoro vždy několik soudruhů. Po tajném sáhnutí do kapsy,

jímž se ubezpečil o stavu své peněžní hotovosti, přistoupil ke dlouhému baru a objednal si sklenici mlékového punše s ledem. Zatím co barkeeper míchal nápoj, díval se plukovník do ležícího před ním čísla novin a čím déle tam patřil, tím více krátil se mu dech. Pohlcovav takřka očima list. Jeho obličej ztuhl — musilo to býti něco skutečně překvapujícího, co jej tak rozčílilo!

Nezpozoroval ani, že barkeeper byl již posypal připravený nápoj skořicí a postavil před něj číši.

„Ready!“ zvolal tento konečně a nyní se advokát teprve vzpamatoval.

„Nač to tak koukáš?“ pravil mu jeden z kolegů, kteří stáli vedle.

„Oh —“ odpověděl Cargill nedbale, „zemřel jeden z mých přátel — víš, ten millionář Wilson!“

„— Aw!“ zvolal první kvapně. „Viděl jsi poslední vůli? Mistrovský kousek to právníckého umění! Ani slovem nedá se na ní pohnouti,

všecko tak jasné, tak určité, až jedna jedna radost! Ten starý taškář Biggleby, který ji pracoval, nemá skutečně nadarmo pověst prvního advokáta v městě pro takové záležitosti!“

„Tak?“ pravil plukovník na oko nedbale. „První advokát? Oh, myslím, že jsou zde ještě jiní drbanější!“

„Snad ty, ne?“ smál se nenuceně soudruh.

Neočekávaný výsledek. II.

tří! — Tak a už to je!

Plukovník vypil však již svou sklenici, hodil patnáct centů na bar a šel pomalu z místnosti. Sotva však zahrnul za první roh, vskočil do prvního vhodného wagonu koňské dráhy a jel.

II.

Pan W. S. Wilson, zámožný vlastník velkého zaslátelského závodu, seděl ve své soukromé pracovně, když mu klerk přinesl tuto navštívenku:

Colonel Washington D. Cargill,
Attorney at Law.

Pan advokát má prý velice na spěch.

W. S. Wilson se však přece jen na okamžik rozmýšlel. Jméno to nebyl snad dosud nikdy slyšel, ale proto přece dal konečně vzkázati panu advokátovi, aby šel dále. Vyšel na účet jeho plukovníckého titulu mu na dva kroky vstříc, načež usadil jej na vlastní židli, přitáhnul pro sebe jinou.

„Čím vám mohu posloužiti?“ tázal se zdvořile.

„Well“, pravil plukovník, „přicházím k vám, mr. Wilsoně, v záležitosti pro vás i vaši rodinu tak velice důležité, že si to můžete sotva pomysleti. Včera zesnulý pan Madison Wilson byl vašim bratrem, není-liž pravda?“

„Ano, to jest — mým nevlastním bratrem!“

„Vím, vím! To však na věci nic nemění. Víte už snad asi také o poslední jeho vůli, kterouž udělali dal tento pán, či, abych se určitěji vyjádřil, kterou dala mu udělali jeho rodina za pomoci jakéhosi advokáta Bigglebyho? Přinesl jsem zde, abych vám mohl velezajímavý případ tento lépe vyložiti, číslo novin, kde stojí: „Zesnulý Madison Wilson odkázal veškeré své jmění choti a dvěma svým dcerám. Pozůstalost' ta páčí se v celku asi na dvanácte milionů dollarů.“ To jest, milý pane, skutečně nejzajímavější případ, který se udál v celé době mé dosavadní praxe a víte asi bezpochyby, že mám stále co dělati s velkými záležitostmi stran dědictví, ve kterémžto směru požívám, což vám asi není třeba

připomínati, zvláštního jména jako odborník. Umínil jsem si tedy, že věc tu uvedu na pravou míru, a sice nehledě ani na to, aby podobný pokoutní advokát jako je ten Biggleby od takových šmejdů byl pro budoucnost' odstrašen, jako spíše k tomu, abych dopomohl vám, pane Wilsoně k vašemu právu!“

Mr. Wilson díval se na plukovníka velmi překvapeně.

„Já skutečně ale nechápu, jak to vše mníte! Vždyť je věc přece tak zcela jasná. Biggleby, jak mi bylo řečeno, přední právní zástupce v městě, vyhotovil po příkazu mého nevlastního bratra poslední vůli, dle níž choť tohoto a dítka dědí celé jmění!“

„Jakže?“ zvolal plukovník Cargill a povstav ze židle, počal pobíhati v rozhorlení po pokoji. „Tento případ že by byl jasným? A vy — vy byste chtěl — od svých spravedlivých — nároků — upustiti?! Mluvme přímo, ctěný pane, srdečně a přímo! Nebožtík byl mým přítelem a protož: Pokoj popelí jeho! Dále: Nebožtík byl vašim bratrem: nechť odpočívá v pokoji! Ale, milý pane, ta hrozná křivda, která se vám a vaší rodině děje, ta nesmí býti ponechána jen tak! Dvanácte milionů jmění a bratr jeho neměl by dostati z toho všeho ani centu? To jest nejen proti všemu zákonu, ale i proti všem zásadám morálky, to proráží nebesa a křičí zrovna po právu! Mluvme upřímně, otevřeně, mr. Wilsoně! Já vím, vy jste zámožným mužem, jenž nestojí o to, aby se obohatil několika dollary, několika mizernými tisíci, ale tam, kde se jedná o celé miliony, tam přestává všechno dobráctví a všechny falešné pojmy a názory o slušnosti a podobném! Ostatně jedná se zde ani ne tak o vás, jako o vaše dítka, které by mohly míti práva, aby na vás jednou trpce naškaly, že jste je připravil netečností svou o knížecí jmění. Jim jste povinen, povinen, pane, abyste věc nenechal jen tak běžeti a pak i celé veřejnosti, která musila by vám to pokládati za zlé, kdybyste nejednal, dokud je čas!“

Mr. Wilson bubnoval rozčileně prsty po kolenech a mimovolně si tichounce hvízdal. Několik milionů! Slova ta se

ho mocně dotkla. Zdravý jeho rozum pravil mu ale doposud, že závěť jest úplně jasná, a že nikdo nemá a neměl práva předpisovati nebožtíku, co a jak by měl udělati, komu by měl co ze svého, vlastní píli nahromaděného jmění, udělit. Vrtěl hlavou a opět kýval. Ne, není možná, aby závěť bratrova nebyla dobrá, aby možno bylo činiti proti ní námitky, ale konečně byl pan Wilson přece jen Yankeem, který šikovným špekulacím věří více než zdravému rozumu a o obratném advokátu myslí, že v prapodivných právních poměrech amerických může prováděti i věci nemožné.

„Hm!“ pravil konečně váhavě. „Myslíte tedy, že by se dalo proti poslední té vůli něco dělati?“

„To je otázka!“ zvolal plukovník. „Což pak myslíte, že budu si zahrávati se svou pověstí, se svým jménem, — pomyslete si jen, jaké jméno bych nabyl, kdybych s případem takovým propadl? Krok můj se musí zdařiti, musí! Prohlédněte si jen tu závěť — každé slovo dá se čtyřikrát obrátiti, pokaždé jinak vložiti! Vypadá to, jakoby ji dělal švec a ne právník! A ten Biggleby chce býti také advokátem! Spolehněte jen na mne! Slyšte však jen dále. Víte, že bratr váš byl dva roky nemocen. Tak mi bylo aspoň řečeno a věřím tomu. Po celý ten čas něsměl asi vyjíti z pokoje a neviděl nikoho jiného než svou ženu a „právního přítele“ Bigglebyho. Já sám měl jsem s ním asi před rokem co mluvití, ale nebyl jsem k němu připuštěn — jeho žena, která mne zná jako právníka, zabránila mi přístup. Tušíte již souvislost celé věci? Nuže — já tvrdím, že pan Madison Wilson nebyl ani tak tuze nemocen, že by ani s nikým něsměl mluvití! Tvrdím dále, že jej nutili, přinutili, ať už tím, či oním způsobem, aby podepsal takovou a takovou závěť a pominul při ní úplně svého bratra, což by byl snad nikdy neučinil. Tvrdím konečně, že tento Biggleby ve srozumění se ženou zesnulého, s touto ženou —“

„Oh, ta!“ vpadl mu pan Wilson do řeči. „Ta je v tom a nikdo jiný! Ona ví, že jsem jí nikdy nemohl vystáti a ona byla také příčinou, že jsem poslední

léta s bratrem ani nemluvil, nijak se nestýkal!“

„Nu, konečně — tedy to vidíte a chápete!“ oddechl si plukovník Cargill. „Tu to máme! Ano, milý pane, ta ženská a její právní přítel přinutili nešťastného bratra vašeho, aby proti všem zákonům světa a mravnosti svého bratra vydědil! Celé její dřívější již jednání k tomu poukazovalo a to bude základem našeho procesu. Nuže, mám pravdu, či nikoli, že jedná se zde o případ velice zajímavý, nejzajímavější, jaký kdy měl který právník v rukou!“

„Jsem opravdu překvapen, pane plukovníku, vaším nápadem! Nepřišlo mi něco podobného ani na mysl, když jsem zprávu o bratrově úmrtí a závěti jeho byl četl, ale jsem skoro přesvědčen, že by se proces náš mohl zdařiti. Je to zajisté velká nespravedlivost a jest více než jisto, že to bylo tak tou ženskou naraženo, jak povídáte. Avšak, mluvm k věci! Řekněte mi, mnoho-li bych mohl v pádu zdaru tak očekávati, na mnoho-li bych mohl žalovati?“

„Na polovici, jakž jinak!? Šest milionů! Srazí-li nám něco, dobře, vezmeme mň, ale žalovati můžeme vždycky na celých šest milionů!“

Pan Wilson chytil se za hlavu. Šest milionů! To znamenalo velkošatek na úrodném Jihu, tak veliký asi, jako ve starém světě celé království, vozy, koně, vlastní železnici, vlastní parníky, titul presidenta a tisíce a tisíce věcí, jež táhly mu nyní rozohřněným mozkiem. Šest milionů! Sotva vydechl, jakoby mu na prsou ležely. Jak maličkým majetkem zdálo se mu těch pět set tisíc dollarů, které si dovedl šťastně po mnohém strádání zahospodařiti. Konečně se vzpamatoval, vzhopil a podal Cargillovi ruku.

„Nuže, je dobře!“ zvolal. „Ta ženská může býti úplně spokojena, když dostane polovici, a má více než dost! Nyní však, jaké jsou vaše podmínky?“

„Nu“, mluvil co možná nejkliidněji advokát, „podaří-li se proces, dáte mi z výnosu pět set tisíc dollarů. Nepodaří-li se, čehož se však nebojím, zaplatíte mi za hotové výlohy pět a dvacet tisíc dollarů!“

Mr. Wilson přemýšlel jen malou chvíli, načež svolil. Podaří-li se vše, ztratí své staré jmění, ale získá nové, královské, šest milionů! Nepodaří-li se proces, věnuje naň pouze dvacetinu svého majetku. Nu, kdo nesází, nevyhraje, tedy směle do toho!

Avšak byla zde ještě jedna věc, kterou musil plukovník Cargill projednat.

„Můžete si pomyslet“, pravil advokát, „že vůči procesu tak důležitému musím vám věnovatí veškerý svůj čas. Všecky ostatní menší spory buď odložím, nebo odevzdám svým kolegům. Tím ovšem budu mítí značnější škodu. O to se však ale ani tak nejedná, jako o výlohy pro započítí procesu které vyžadují . . .“

„Kolik?“ tázal se pan Wilson klidně a po obchodnicku, věda ovšem, že s pořádným advokátem se bez peněz ani nemluví. To mu právě imponovalo více, než-li co jiného.

„Prozatím tři tisíce dollarů, načež později můžete poskytovatí zálohy nebo splátky své třeba jen měsíčně v menších částkách. Ostatně bude nutno, abychom se častěji scházeli za příčinou úřady. Víte, kde mám kancelář? V Uniové budově, v prvním poschodí — mám tam tři větší místnosti, trochu drahé, co je pravda, ale za to hezké — nu, však uvidíte! Budu vás čekati v nejbližších dnech!“

„All right!“

Pan S. W. Wilson napsal zatím check na 3000 dollarů, odevzdal jej plukovníkovi, načež se upřímným stiskem ruky rozloučili.

III.

Několik dní po této rozmluvě jsou veškeré časopisy velké naší illinoisské metropole plny colonela Gargilla, který podal velice důmyslné námitky proti závěti zesnulého milionáře Madisona Wilsona. Mr. Biggleby, „známý špinavý advokát“, spojil se dle všeho se vdovou zesnulého boháče a přinutili nebožtka, aby vydědil svého bratra, proti všemu právu a spravedlnosti. Cargill však se vzácným důmyslem poráží důvody svými poslední tu vůli, která bude dle všeho soudem zrušena.

Časopisy byly plny obdivu nad plukovníkovým důvtipem, vypočítávaly jeho hrdinské činy, ačkoliv neměl vlastně nikdy šavli ani v rukou, a vynalezly, že jeho dědeček byl svého času znamenitým jenerálem, kdežto byl vlastně pivandrovalým irským ševcem. Jedním slovem, málo před tím známý právník stal se najednou hrdinou dne. Ponenáhlou veškeré noviny Unie podávaly zprávu o zajímavém případě, a dvanáctimilionové, obrovské dědictví bylo předmětem rozhovorů po celé zemi. Každý hleděl s napjetím, jaké kroky učiní v záležitosti té bystroduchý plukovník. Od obilního nebo dobytčího milionáře, obchodníka na Wabash Avenue, až k dělníku na jatkách ve Stock-Yards, který pije svou sklenici „ležáku“ v malé krčmě na západní straně, všecko mluvilo jen o plukovníku Cargillovi. Ten čerpal zprávy o slávě jeho z „Heraldu“ nebo z „Commercial Times“, onen ze „Journalu“ aneb „News“. Nejstarší a nejobhatší „brookefi“ hledali to jméno ve svých bursovních listech. „Look at there!“ smáli se. „Ten Cargill je přece povedený lotr! Kdo by si byl pomyslel, jaké schopnosti jsou v tak mladém muži uloženy! To by byl zeť, — škoda jen, že je už ženat!“ Než přes to vše posýlali mu odevšad, celá ta peněžní šlechta, svá pozvání na „dinners“, „suppers“, „teas“ a na vše jiné možné, jenom aby viděli slavného advokáta ve svém salonu. Colonel Cargill však většinu pozvání co nejzdvořileji zamítl s tím doložením, že je náramně zaměstnán, že pracuje dnem i nocí a že se bude musit odebrati konečně i na venek, aby jen něco udělal!

S urvanými šťastně na panu W. S. Wilsonovi prvními třemi tisíci dollary zapravil dlužné nájemné a uspokojil všechny menší věřitele — pekaře, řezníka, grocera, řemeslníky, kteří nyní všichni pěli o něm chvalozpěvy, právě jako mu dřívě nadávali. Zastavený nábytek, koberce, šperky a jiné nutné věci byly pomalu vypláceny a přikupovány a ubohá mladá paní plukovníková si po dlouhém smutku a strádání opět jednou oddychla. Veškerá pozvání, která manžel odmítl, snažila se převéstí na sebe, a k radosti

její otevřely se jí opět skoro všechny domy, jež jí byly poslední dobou zavřeny.

Plukovník přeložil kancelář svou ze dvanáctého poschodí do prvního, v nej-elegantnější části domu. Zde měl tři velké pokoje, z nichž platil maličkost: tři tisíce dollarů ročně. V prvním seděli tři clerkové, ve druhém taktéž tři, již vyšší zřízení. Vše bylo nové, elegantní, ublazené — jak vystrojení clerkové, tak krásný nábytek, jemné koberce, skvoucí se lustry a rourové mluvící přístroje, jichž konce vedly do třetího salonu, kdež, ho-sanna! seděl sám slavný advokát!

Zde, u jemně vyřezávaného psacího stolu, jehož korunu tvořila zasklená skříň plná právnických knih ve skvostné vazbě, seděl plukovník a díval se s úsměvem do časopisů, pouštěje libý,

advokát, mysle, že to bude bezpochyby opět novinářský zpravodaj, naklonil ne-dbale ucho k naslouchátku a dal zna-mení.

„Slyšíte, sir?“ zaznělo z venčí.

„Yes, sir!“

„Je zde člověk, přicházející podle vze-zření z venkova, kterého jsme zde ne-chali čekati po dvě hodiny. Zlobí se už náramně a hrozí, že rozbije dvěře, ne-pustíme-li ho! Může vstoupiti?“

„Sem s ním!“

Plukovník hodil rychle časopis do schránky pod stolem, vyňal doutník z úst a počal čmáratí rychle po papíře, podpisuje z nedostatku jiného nápadu ctěné jméno, což jde velmi rychle. Když otevřely se dvěře, ukázal přichozímu, aniž by zvedl oči od papíru a na něj po-

Časy se mění.

Dříve chodili staří tak a mladí takto —

nyní chodí mladí tak a staří takto!

vonný dým padesáticentového doutníku bezstarostně na bílý papír. Nikdo neměl zajisté tolik příčin, aby byl veřejnému tisku tak vděčným jako on! Tak-fka beze všeho přičinění jeho udělaly jej noviny ve krátkém čase slavným, vynesly případ jeho do veřejnosti, zasy-paly jej za šťastný nápad jeho všemi poctami a s americkou rychlostí rozlétna se zpráva o něm po celém americkém časopisectvu. Ihm — avšak tato okol-nost nesměla v ničem změnití jednání jeho vůči novinářským zpravodajům, s nimiž musí býti člověk vždycky jako čert opatrným! Dnes dopoledne bylo jich zde snad už dvacet, a všichni sna-žili se pod jakoukoliv záminkou, i pod falešným jménem a zaměstnáním, se k němu dostatí.

Právě zazněl mluvící přístroj a ad-

hlédl, na velkou lenošku, do níž se cizi-nec úctyplně posadil a advokát škrábal chvilku dále, aniž by ovšem občan viděl, co vlastně píše.

Asi po deseti minutách oddechl si plukovník zhluboka, vytáhl své zlaté hodinky a pohlédna teprve nyní na ná-vštěvu, pravil polohlasně, mrzutým jaksi tonem: „Well — sir!“

Host se zvedl a přikročil blíže.

„Chci, prosím, vypověděti svou zále-žitost!“

„Well, to jest —“, pravil plukovník, „poskytuji vám k tomu deset minut ča-su. To je ale vše, co mohu pro vás dnes udělati. Jak vidíte, jsem velmi zaměst-nán!“

„Well“, počal host, „četl jsem o tom Wilsonově dědictví a přišel jsem, abych také svoje nároky ve věci té učinil plat-

nými. Jmenuji se Jenkins. Moje babička byla švakrovou dědečka pana Wilsona. Mimo to půjčil jsem zesnulému před asi třiceti lety pět dollarů . . . Stačí to?"

Plukovník vyskočil.

„Stačí-li? Toť se rozumí, že stačí! Vždyť jste přece — počkejme — vlastní vnuk ze švakrové nebo lépe švagr po dědečku páně Wilsonově. Tento stupeň přibuzenství je síce novým, ale za to lépe táhne. A pak těch pět dollarů! Oh, váš případ je skvostný. Avšak já sám, bohužel, nemohu jej přijati — jsem po celé dni i noci hrozně zaměstnán. I těch deset minut, které vám povolují, ukradl jsem vlastně ze svého nočního odpočinku. Ostatně vidím, že máme již jen minutu času! Vezměte zde tento lístek a jděte s ním ku příteli mému, advokátu Bubblestone-ovi, který vaše zájmy bude nejlépe chrániti a zjedná jim platnosti!"

Pokyn ruky a návštěva se vzdaluje. V prvním pokoji zaznělo zatím rourou: „Sto!" a když bodrý nápadník milionového dědictví dostal se až sem, bylo mu ve vší zdvořilosti, ale rozhodně a krátce sděleno, že plat za tuto desítiminutovou poradou obnáší sto dollarů. Po malém rozmýšlení a velkém udivení také bez námitek zaplatil — vždyť má už skoro jistým značný podíl z dědictví!

Sotva byl zmizel poctivý Jenkins, již hlášen byl jiný „přibuzný" pana Wilsona, jenž byl obslužen tímž způsobem, ale odkázán byl na jiného kollegu-advokáta. Pak přišli ještě jiní „přátelé" zesnulého a tak to šlo den ode dne, týden po týdnu. A dollars přišly nejen u plukovníka, ale i u všech jeho kollegů, k nimž obrátil milostivě tvář svou. Hešlem jeho bylo: Žít a nechat žít! Mimo to spočívala v jednání jeho šikovná politika, neboť druhové, jimž dopomáhal takto k výdělku, přičiňovali se za to svědomitě, aby chválu jeho vynášeli až k nebesům.

Hodný Jenkins, takto v deseti minutách o sto dollarů lehčí, stál přede dveřmi a otáčel lístek se jménem advokáta Bubblestone-a rozpačitě v rukou. Nyní však, když jej ta věc s dědictvím stála už tolik peněz, musí ji dovésti přece ku konci! Odebral se tedy přece jen do

kanceláře páně Bubblestone-ovy. Zde bylo mu opět půl hodiny čekati, neboť i tento právník byl zase velmi pilně zaměstnán. Ve skutečnosti seděl však mr. Bubblestone s nějakým přítelem na psacím stole a hráli: „Head and tail." Jest to hra, která baví stejně milionáře jako usmoleného kluka, jenom že tento hraje o centy, onen o dollars. Pan Bubblestone hrál o centy! Způsob jest velmi jednoduchý. Jeden z hráčů vezme do ruky peníz, hodí jej na okraj a druhý musí uhodnouti, padne-li „hlava" nebo „ zadek". Kdo neuhodne, zaplatí druhému přiměřenou částku.

A touto krásnou, duchaplnou hrou ubíjel advokát Bubblestone právě svůj drahocenný čas, když bylo mu k největšímu jeho překvapení ohlášeno, že si někdo přeje s ním mluvit, a není to dle všeho věstítel. To byla událost! Hodil si ještě jednou, dal stůl i židle trochu do pořádku, vyprovodil drahého přítele s velikou zdvořilostí ze dveří a pak zaujal přiměřenou polohu na židli u stolu.

Jenkins vstoupil a podal mu plukovníkův lístek.

„Aha!" pravil mu Bubblestone, „ctěný můj kollega mi píše, že jste švagr po dědečku zesnulého pana Wilsona?"

„Ano, sir! Jeho dědeček byl švakrem mé babičky nebo opáčně — nevím to ani sám důkladně!"

„To nic nedělá, přibuzenství je na každý pád blízké a o dobrém výsledku vašich nároků nemůže býti pochybnosti! A mnoho-li byste asi žádal?"

„Nu, myslím, že snad milion nebylo by právě tak moc! Co myslíte?" škrábal se bodrý Jenkins za ušima.

„To není moc, sir! Mohl byste ještě něco jiného ku podpoře žádosti své uvést?"

„Půjčil jsem nebožtíku před třiceti asi lety pět dollarů."

„Které jste ovšem nedostal nikdy asi zpátky, to se rozumí — —"

„Oh, ano! Zaplatil mi je i se šesti procenty úroků! Avšak — já myslím, že za takovou přátelskou službu měl se ukázati přece uznalým! Však mi ostatně také slíbil, že bude na mne v poslední vůli pamatovati!"

„Tak, tak?! Jen nic nezapomeňte! To je dobré, velmi dobré! Máte snad svědky na to?“

„Ano, svého syna! Mr. Wilson vzal jej z vděčnosti za těch pět dolarů k sobě do obchodu a platil mu pět tisíc ročně!“

„A kde se nachází nyní ten váš syn?“

„Hm — hm, ano, nyní je — ve státním vězení v Jolietu!“

„Ah, ve vězení? A proč jej tam poslali? Musím to také vědět!“

„Stalo se mu nějaké malé nedopatření v pokladně pana Wilsona. Mladická lehkomyšlnost, milý pane! Scházelo mu asi deset tisíc. Avšak syn můj byl skutečně nevinným — byl sveden —“

„Věřím, věřím, stává se tak velmi často! Syn takového muže, jak poznávám vás, nemůže ani býti zlodějem!“

Mr. Jenkins stiskl za to vše advokátovu ruku.

„Milý pane“, odvětil Bubblestone slavnostním tonem, „váš milion je tak jistý, jako kdyby jste jej měl již v kapse. Avšak, hm, bohužel, nemohu případ váš sám převzít — jsem zaměstnán dnem i nocí, milý pane, dnem i nocí! Odporučím vám ale přítele svého, advokáta Ixleye, výtečného právníka, který vám rád poslouží a zastoupí vás právě tak jako já!“

Pokyn ruky naznačil Jenkinsovi, že jest propuštěn. Když vstoupil pak participant do přední místnosti, bylo mu zde naznačeno, že honorář za poradu obnáší padesáte dolarů, jež také po krátkém udivení zaplatil. Když však pustil se jednou již tak daleko, odhodlal se nyní k tomu, aby přece jen vyhledal i třetího právníka, který také konečně a šťastně záležitosti jeho se ujal, slavně slibuje, že proces řádně provede a přiměl jej ku složení značnější částky, aby mohl zavést jednání.

Druhý však člověk, poslaný od plukovníka Cargilla v záležitosti Wilsonova dědictví do kanceláře Bubblestone-ovy, našel v tomto již zastance své věci, neboť nyní počal i sám Bubblestone věřit v ostrovtip svého přítele. Všichni následující musili však opět zaplatiti po padesáti dolarech poplatku za poradu a byli posláni dále, až konečně se jim

podávalo po valném ulehčení jich tobolek a sáčků naléztí zástupce, který posud nebyl ve věci zúčastněn a případ tedy přijal. Se všemi oněmi advokáty, kteří zavadili prostřednictvím Cargillovým o Wilsonovo dědictví, stala se však v krátké době značná změna. Z malých prázdných kancelář přestěhovali se do pěkných, elegantně zařízených kancelář. Opuštěné jindy prostory byly nyní plny návštěv a klientů, kteří nelekali se zaplatiti za desítiminutovou poradu ani sto dolarů. Kdo měl co dělati v pověstném procesu „Cargill-Wilson“, byl hledaným, znamenitým právníkem. U plukovníka nepršely nyní peníze jen od nápadníků dědictví, ale od klientů, přicházejících se všemi možnými pády. Nedostávalo se mu jen pozvání od nejvyšších osobností, ale i listů, obsahujících díky a obdiv od všech jeho kolegů.

Jen mr. Biggleby, zástupce vdovy zesnulého milionáře, choval nesmírnou zášť, hněv na smrt proti plukovníkovi, kterýž dal se proto ustavičně hlídati dvěma detektivy, členy Pinkertonovy policie, sledujícími jej krok za krokem. Ačkoliv byl dědeček plukovníkův generálem a on sám statečným, chrabрым vojínem, bál se přece, že by mohl mr. Biggleby v náhlém záchvatu vzteku vraziti do jeho kanceláře a zde nechat promluvit ve prospěch Wilsonovy vdovy revolver.

IV.

Uplynul rok. Pomocí všelijakých oněch „tricks“ a kliček, jež umožňují prohnatému advokátu dělati si z celého amerického zákonodárství beztrestně blázna, podařilo se plukovníku Cargillovi projednávání celé záležitosti milionového dědictví Wilsonova dosud protáhnouti. Konečně došlo k jednání, ale výnos byl opět odložen, až budou veškeré požadavky ještě jednou důkladně prozkoumány. Zatím měl býti zvolen „receiver“, to jest správce, který je placen z pozůstalosti a který vedle zástupce testamentárních dědiců, jejichž práva zastupuje, jakož i v přední řadě správu pozůstalosti vede a ve spolku s vyvolaným jím samým sborem právníků zkouší

pravost nároků a požadavků. Na to teď jedině čekal plukovník. Nyní jednalo se mu o to, aby získal pro sebe posledního nepřítele svého, totiž Bigglebyho a smířil se s ním.

Mezitím podalo čtyřicet pět právních zástupců, s proslulým plukovníkem Cargillem v čele, námitky proti vykonání poslední vůle. Čtyřicet pět rodin doufalo, že obdrží z pozůstalosti nejméně po milionu a platili zástupcům svým neustále hrozné částky, jenom aby v provádění celé záležitosti nenastalo prodlení. A nyní, když při projednání prvním nebyly požadavky jejich prostě zamítnuty, nýbrž nařízena byla volba „receivera“, a komise, jež by je důkladně prozkoumala, měli již nárokysvětleměť za jisté a počali žít co možná na „velké noze“.

Vzbudilo však obdiv všeobecný, že všech 45 právních zástupců čtyřiceti pěti rodin navrhli po žádosti plukovníka Cargilla za správce pozůstalosti docela mladého člověka, dvaadvacetiletého, který vyšel teprve před čtyřmi nedělemi z koleje a zakřídil si hned kancelář. Člověka, který mimo to svými rodinnými poměry poskytoval právě nejmenší naděje na zdar celého podniku. Pravou příčinu tohoto jednání netušil doposud nikdo z klientů, kteří musili být, ať už chtěli, či nechtěli, s počínáním plukovníka Cargilla spojeni.

V den volby „receivera“, asi ve tři hodiny odpoledne, vyrazil jako divý ze soudní síně v Court House muž, který přiběhna ke kanceláři plukovníka Cargilla, setřel si pot s čela a oklepával prach s rukávů. Než-li však vstoupil do domu, vrazili tam již dva mužové, kteří se obrátili hned přímo do místnosti plukovníkovy.

„Mr. Biggleby jde!“ zvolali oba zároveň a zastoupili jej těly svými. Byliť to tajní policisté, nacházející se v plukovníkově službě. Tento však je s úsměvem upokojil a poslal je do předsíně.

Ve druhé vteřině již hlásil přístroj pana Bigglebyho, a hned stihla odpověď, aby jej pustili dále.

Dvě se otevřely a očekávaný přestoupil práh. Byl to velký a hezký muž asi padesátiletý, vzešlý z dělnického řádu. Na okamžik zarazil

Pan herní, trochu hodně krátkozraký, má kouleť, ale nevidí dobře na kůželky: „Holá, kluku! Které kůželky ještě stojí?“

se ve dveřích, pozoruje svého nepřítele, pak ale rozpjal rámě, šel o krok dále, plukovník vyskočil a oba mužové klesli si — do náručí! Po tomto němém pozdravu přiměl plukovník hosta, aby si usedl a posadil se vedle něho.

„Jak vidím“, pravil pomalu, „se můj výpočet podařil!“

Druhý vrtěl hlavou na znamení obdivu. „Plukovníku“, řekl konečně, „vy jste skutečně nejroztomilejším darebákem v celých Spojených Státech! Nechtěl jsem věřiti ani svým uším, když mi

vypravovali, že vy a celá vaše horda, jež s vámi táhne, navrhli jste za správce pozůstalosti — mého syna! Přicházím z Court Housu: jest opravdu zvolen! Plukovníku, nenalézám věru ani slov pro svůj obdiv vůči vám!"

„Jste příliš laskav, pane kollego!“ usmíval se prohnáný plukovník. „Jediným cílem mým při veškerém jednání tomto bylo pouze to, abych si udělal ze zlého nepřítel dobrého přítele!"

„A to se vám také podařilo, milý plukovníku!“ zvolal mr. Biggleby, tiskna mu vře ruku.

„Mému synovi, který přišel sotva z university, dáte již takový „case“, svěříte mu tak ohromnou pozůstalost! To je velkolepé! To zde ještě nebylo! Já bych se byl nikdy ani neosmělil, a bych jej na vrhl, avšak vy jste to přece učinila pomocí svých 45 hlasů také i prosadil.

Oh, jaká skvělá dráha kyne nyní takovému mladíku! Jméno jeho bude známo po celé zemi. Avšak řekněte mi, plukovníku, což jste si nepomyslel, že následkem toho kroku musíte v plné slávě a velebnosti se svým sporem propadnouti? Veden jsa mnou, musí tento správce dědictví zamítnouti veškeré ty vaše nároky!"

Plukovník Cargill se srdečně zasmál.

„Zamítne je on, nebo jiný, to je jedno! Každý je musí zamítnouti!“ zvolal ve smích. „Poslední vůle, kterou jste,

milý pane Biggleby, sestavil, jest tak výtečná, že i sebe oprávněnější nároky musí býti při jejím určitém znění zamítnuty a tím spíše tedy neoprávněné. Veškerých čtyřicet pět stížností jest úplně shnilými. U většiny nelze ani dokázati samo přibuzenství!"

„Oh . . . oh . . . oh!“ vyrazil ze sebe mr. Biggleby, jakoby se škrtil.

Pan Cargill si hvízdal Yankee-Doodle.

„Rozumíte nyní již celé věci?“ tázal se konečně.

„Oh, už prohlížím všecko!“ svědčil

p. Biggleby a vypustil ze sebe ještě celou řadu citoslovců značících obdiv, až se jeho velké překvapení proměnilo v nadšené potřásání hlavy.

„Ale vy i všichni kollegové, již jsou v procesu súčastněni, musili jste si z případu tohoto vytlouci celé jmění!“ jemně poznámenal.

„You bet!“ usmíval se líbezně plukovník. „Nejsme posud hotovi. Poslechněte jen mé plány. Než veškeré jednání bude skoncováno, uplyne ještě rok! Tak dlouho to musíme stůj co stůj protáhnouti, aby váš pan syn obdržel celý určený honorář, nemýlím-li se, deset tisíc dolarů! Mimo to připadne mu celá čest, že vyhrál tak důležitý a napínavý proces. Proti závěti jsou, jak pravím, veškeré požadavky beze všeho základu, ba většinou přímo směšné, nesmyslné a blbé, což jsem věděl hned, dříve ještě

Kluk chopí stojící kůželky do náruče a běží k němu je ukázati.
„Tyhle ty, pane berní!“

než jsem přikročil k jednání. Potřeboval jsem však podobný senační případ, abych vystoupil z dosavadního přítmí a vám, ctěný pane kollego, děkuji za nynější svůj úspěch!"

"Oh, nikoli!" bránil se mr. Biggleby. "Právě naopak, nyní jsem povinen k díkům já vám! Vašemu bystrozraku podařilo se nejen dátí synu mému hned při prvním kroku do života celé slušné jměníčko, ale udělati z něho rázem i hledaného advokáta!"

"Eh — pomlčme o tom a zůstaneme nadále přátely, není-liž pravda?" kýval plukovnick, načež se ještě jednou srdečně objali a pak rozešli.

V.

Opět uplynul rok a záležitosti dědictví zesnulého pana Madisona Wilsona jsou rozhodnuty. Jak se byli oba slavní advokáti umluvili, tak se i stalo. Zkoumáná požadavků trvalo po celý rok a skončilo se zamítnutím všech čtyřiceti pěti „oprávněných dědiců", zároveň s ohromnou slávou pro mladého Biggleby-ho, který obdržel svůj poctivý plat deseti tisíc dollarů a mimo to nejspíše ještě i zvláštní odměnu se strany vdovy. Mimo to stala se kancelář jeho cílem pouti pro tisíce lidí, žádostivých dědictví, kteří hledali v zamítnutí všech čtyřiceti pěti žalob velkolepý právnícký důmysl jeho.

Plukovnick Cargill věděl však lépe, jak věci běžely a běží. Před vynesením rozsudku odjel do Paříže, aby tam ztrávil s rodinou léto. Tím se stalo, že rozrušený mr. W. S. Wilson, nevlastní bratr zesnulého milionáře, nenalezl advokáta, s nímž chtěl si promluvití „důvěrné slovo", vyhledati si něco „mezi čtyřma očima", v kanceláři ani doma a musil odejíti s nepořízenou, se hněvem v srdci. Poctivec ten byl procesem o hezkých pár tisíc dollarů chudší a aby opět újmu

tu dosadil, prodal své koně a vozy, propustil francouzského kuchaře a nepředplatil více loží v divadle, aspoň na čas, než se trochu „usadí". Trochu háře ještě dopadlo to s bodrým Jenkinsem, synem švakrové Wilsonova dědečka, který musil docela prodati i farmu a přesídlil se na daleký Západ, aby tam zapomněl na svůj bol, na velké dědictví a na drahého advokáta! To byli „příbuzní" nejbližší. Ostatní dědicové dělali chvíli indiánský rámus, avšak musili se pomalu chtět nechťej spokojiti. Jednotlivé časopisy divily se plukovnickově směllosti, že mohl pustiti se do tak nejistého sporu, avšak zdržely se opatrně všech přikřejších útoků na mocného a proslaveného právníka. Jediný maličký list „The Illinois Observer" psal, že to bylo, krátce řečeno, „loupežnictvím ve velkém" a že by zákonodárství mělo se přece také jednou již podívati na zastaralé právní poměry, posud panující, avšak následkem toho ztratil hned půltřetího sta předplatitelů. Všecky listy ve státě však se radovaly, že vdova dospěla přece konečně k nepopratelnému vlastnictví svého majetku.

Plukovnick Cargill obývá nyní vlastní elegantní residenci, podobnou pyšnému paláci i pevnému hradu zároveň, na Indiana Avenue. Kancelář jeho zaujímá dvanácte místností, zaměstnává padesáte lidí, mezi nimi dvacet graduovaných právníků a nachází se v nejlepším místě na State Street. Jest mnohonásobným milionářem, zaujímá přední čestné úřady ve městě, jest, jak se samo sebou rozumí, rád vídaným hostem v prvních domech — i u vdovy nebožtka Wilsona a jmenovitě u svého milého přítele pana Biggleby-ho.

Mladý mr. Biggleby vzal si pak dceru Cargillovu a snažil se dle možnosti následovati skvělého vzoru svého tchána, hrdinného plukovníka a výtečného právníka.

POTOPENÁ LOĎ.

Z upomínek Novo-Fundlandského mořského potápěče.

Pro kalendář „Amerikán“ podává — sk.

NENÍ tomu dlouho, počal známý smělý potápěč Smith vypravování své zajímavé a příšerné příhody, „potopil se na zvláště nebezpečném místě skalnatého pobřeží Novo-Fundlandského anglický parník, jedoucí z Londýna do Kanady. Jen několik námožníků se zachránilo plováním, ostatní mužstvo i pasažéři utonuli. Stalo se neštěstí za noci a parník, naraziv prudce o skálu, zmizel v několika minutách ve hlubinách mořských.

Pravilo se, že majetníci lodě zamýšlejí přivolati potápěče z New Yorku, aby zachránili aspoň část nákladu. Přeji každému výdělek, avšak tato soutěž nechtěla se mi líbiti. Chtěl jsem New-Yorským dokázati, že i v Novofundlandsku jsou zkušení a neohrožení potápěči a umínil jsem si, že stav vraku, jakož i místo, kde se nalezá, sám ohledám.

Jednoho jitra vsedlo nás šest obratných plavců na menší loď „skůnr“, a dali se na cestu k místu, asi patnáct mil vzdálenému, kde se byl parník „Juno“ se vším všudy potopil.

Povětrnost byla pěkná; na východu a na jihu proháněly se arci s probřeskem dne šedé mraky, jelikož ale moře leželo klidně, nevšimli jsme si jich mnoho.

S příznivým větrem dorazili jsme již před polednem k místu. Očekávali jsme, že vyčnívající z vody stožár prozradí hrob utonulého parníku, leč zklamali

jsme se. Hloubka vody byla taková, že se nikde nejevila nejmenší stopa vraku. Nezbyvalo než vrak vyhledati.

Kroužice s místa na místo, ocitli jsme se konečně nad zrádnými výběžky skalnými. Přítel můj Albert, jehož srdnost byla všeobecně známa, mi měl býti společníkem na nebezpečné výpravě.

Oblékli jsme se opatrně do potápěcího obleku, dali si přilbu na hlavu a nechali se prohlédnouti kamarády, je-li všechno v pořádku. I přívazky, které nás měly zatáhnouti do mořských hlubin, byly připraveny.

— Hleď, Josy, promluvil Bert, jak jsme Albertovi fíkali, zdá se, jako by se mělo k bouři.

Bert nemohl se ubrániti jakémusi pocitu hrůzy. Pohlížel brzy na kalnou hladinu mořskou, brzy zase zkoumal šedé mraky, po obloze se prohánějící. Ale nerozhodnost musila přestati, neboť už mne soudruzi začali spouštěti do vodních hlubin.

Potápěl jsem se napřed, a pak následoval Bert. Klesání nemá žádných nepřijemností, jen si musí člověk navyknouti na neobvyklý tlak vody. Ani minuta neuplynula, byli jsme na dně. Jak dále jsme mohli zde souditi, bylo celé okolí jedna velká rovina, jejíž půdu, částečně skalnatou, pokrývala na některých místech vysoká mořská tráva.

Přivyknuvše si částečně na kalný živel, zpozorovali jsme v nevelké vzdále-

nosti obrys tmavého, černého předmětu, který dle mé dávné zkušenosti nebyl nic jiného, než vysoká, vyčnívající skála.

Pokynul jsem Bertovi, aby mne následoval.

Věru, zvláštní jest ta chůze po dně mořském! Mnozí by mysleli, že unavuje jednotvárností. Právě naopak: vidíte tu tisíce věcí, které i staré potápěče podivem naplňují.

Bázlivým člověk býti nesmí, neboť se mu přes tu chvíli zdá, že stojí před hroznými zjevy. Kolkolem nás jest voda, a místo balzámového, sličivého vzduchu, jež dýcháme, obklopeni jsme hustou, pohyblivou hmotou. Voda zdá se v dáli hustší a neprohlednější, až splyne v neprosvitnou mlhovinu.

Ryby proháněly se kolem nás. Podivuhodní obyvatelé hlubin jeví se na všech stranách. Svižně pluli okolo nás, nebo si pohrávali nad našimi hlavami.

Zde hnal se roj morčat, onde tapírlíně stoupal ke hladině vodní, tu stfelhbitě rozpluly se malé rybky na vše strany, jinde zas mořské potvory divných forem válely se slanými vodami. Některé z nich se nám přímo postavily v cestu, otíraly se o nás, neustoupivše, pokud jsme se jich nedotkli. Na to spěšně se odklidily.

Procházejíce se takto po dně mořském, viděli jsme právě nad hlavami svou loď, podobající se tmavému mraku na obloze. Brzo přiblížili jsme se tak blízko temnému předmětu, že již nebylo pochybnosti o tom, že stojíme před přídou nějaké lodě na skále.

Bert pojednou se zastavil a ukázal vzkôru. Nejhořejší vrstvy vody sebou mocně zmítaly. Nemohl jsem se ubránit pocitu hrůzy, aspoň na okamžik.

Patrně byla to bouře, jejíž známky již před naším sestoupením se jevíti počaly. Máme vyplouti na povrch, jsouce tak blízko cíli našich snah? Nikoliv, tomu se má lakomost' vzpírala. Pokynuv Bertovi, aby pokračoval, brzy jsem se ocitl při úpatí tmavého skaliska. Stěny jeho byly tisíciletým účinkem vody rozpuštěny, rozežrány a divným růstem mořským pokryty.

Obešedše skalisko, dostali jsme se ke stěně parnku.

„Juno“ klesl kolmo a ležel v ohromné dutině skalní, jakoby se nalézal v loděnici. S nemalým namáháním vystoupili jsme se na roubení lodní. Voda jakoby temně hučela, zvětšujíc blížící se nebezpečí. Co se vykonati mělo, musilo se státi rychle. Bert si razil cestu do kajuty. Já sestoupil do kýlové prostory, chtěje si prohlédnouti náklad. Bedny a žoky tu pluly na všech stranách a vše, co podléhá účinkům vody, bylo již veskrze zničeno. Pojednou zaslechnu těžké kroky na palubě nad mojí hlavou, tak jakoby všichni utonulí naši navštěvou ze svého klidu byli vyrušeni. Jak pošetilé! Nebyl to asi nikdo jiný než Bert, který mne hledal. Tak rychle, jak tomu váha mého obleku dovolovala, stoupal jsem tedy po žebříku nahoru.

Bert ke mně přiskočil, objal mé rámě a ukazoval dolů do kajuty. Chtěl jsem vejíti. On se proti mně postavil, chtěje mi v tom zabrániti. Vytrhnuv se násilím z jeho rukou, přiskočil jsem ke dveřím kajuty. Chtěl' jsem na vlastní oči viděti, co takového zkušeného potápěče přivedlo z míry a tolik mu nahnalo strachu.

Předstíh kajuty byla úplně prázdná. V polotmě ohmatával jsem okolní předměty, ale neviděl jsem ničeho neobyčejného. Již začal jsem pocítovati hněv vůči svému bázlivému soudruhu a umiňoval jsem si, že jej budoucně při podobných příležitostech nechám doma. Překročil jsem práh zadní kajuty, — spravedlivý bože! Jaké hrozné to divadlo! Kdybych se byl nedržel křečovitou silou, jakou jen smrtelná úzkost' člověku propůjčuje, zadržel, byl bych klesl k zemi. Stál jsem jako zkamenělý. Předě mnou se nalézala hromada mrtvol — mužů a žen, sepjatých v jednom hrozném chumáči. Patrně hnali se všichni ke dveřím při nárazu lodě, avšak proud vody byl rychlejší než oni. V divoké zoufalosti vystoupili si jedni na stoly a židle, na pilře a stěny kajutní a v tom postavení očekávali smrt'. Ve veřejích byl zápas asi nejstrašnější, leželi tu chumáč mrtvol, skroucených a sepjatých, že bolno bylo na ně pohleděti.

Jeden, chtěje přelézti stůl, zůstal viseti na pilíři, jež křečovitě objímal. Z obličejů, z nichž vyzírala úzkost, hrůza, zoufalost a všechna duševní muka, svítily mdlé, skleněné oči. Tvář muže, ležícího na stole, byla ze všech nejohrožnější. Ach, jaká bolest, jaká muka, jaký zoufalý zápas smrtelný jevíly všechny ty obličej!

V tom ustrnutí nepozoroval jsem ani, že moře, které již při našem vstoupení na vrak jevílo nepokoj, se desetkrát více rozbouřilo. Náhle utrpěl parník veliký náraz a zasténal v mocném hnutí vod.

Hrůzný chumáč mrtvol sebou hnul, roztrhnuv se na dvě. Ohavný muž na stole smykl se zrovna proti mně. Zaúpěv zoufale, uhnul jsem se stranou. Zdálo se mi, že se celá hromada na mne valí, aby mne zamačkala. Pryč, pryč odtud! S chvějící se rukou chopil jsem se přívazků, chtěje se jich zbavit a vynořiti se na hladinu. Nemohl jsem jich odtrhnouti vzdor všemu úsilí. Kde byl Bert? Tato myšlénka projela mi náhle hlavou. Nebylo ho tu, jistě vystoupil již na povrch. Nemýlil jsem se, tu ležely jeho přívazky, patrně v největším spěchu odhozené. Taková hrůza mne pojala, že bych byl v těchto hlubinách nezdržel se již jediný jen okamžik za všechno zlato, co jej má Kalifornie. Blížkost děsných mrtvol hrozila mne zbavit smyslu.

Dostal jsem se ke dvěma kajutám, jež zdály se býti toliko opřené, tlačil jsem do nich — ty však nechtěly povolit!

Stály pevně jako zeď. Ve smrtelné úzkosti skočil jsem zpět, abych se rozběhl a moci se o ně opřel. Marně namáhal jsem se, marně se přilbou o ně opíral, dvěře se ani nehýbaly. Otvor byl jen tak veliký, že propustil toliko mou vzduchovou rouru. Nebesa, aby zapadly zcela a přefízly rouru, která mne spojovala s živoucími! V nejbližším okamžiku měl jsem již propadnouti hrozně smrti, jejíž mnohonásobná podoba byla před mýma očima.

Myšlénka tato mne děsila. Musil jsem co nejrychleji nějaký předmět vstrčiti mezi dvěře a pokusiti se o jejich otevření. Na štěstí ležel nedaleko železný sochor a několik kusů dříví. Chopiv se prvnějšího, pootevřel jsem dvěře a zarazil spěšně sochor do otvoru. Nebezpečí bylo na čas odstraněno. Mohl jsem si oddechnouti a připravit se k dalšímu pracem.

Pojednou vrazil mocný proud vod do parníku a zdvihl jej tak, že se kolísal jako kolébka, sténaje a praskaje ve všech částech. Já se namáhal, seč moje síly byly, dvěře otevřít, a konečně se mi to podařilo. Vyšel jsem na palubu a odtud spustil jsem se na dno mořské.

Byl nejvyšší čas, neboť moje vězení kolísáním parníku mohlo se zavřít ještě pevněji.

Nabyv částečně klidu a rozvahy, odstranil jsem své přívazky bez veliké námahy. Ihned počal jsem stoupati a ve dvou minutách ocitl jsem se na hladině mořské! Byl jsem zachráněn!"

Ze „Selských písní“ od Jos. V. Sládka.

PŘÍ rody u nás platí jen,
to otec, syn a děd.
to náš je celý rodokmen,
toť kořen, strom a květ.

A naše paměť nejde dál,
ni naděj v přítí čas,
než aby, děd co zchoval,
syn synovi dal zas.

Co bylo, může říci nám,
jen u hřbitova věž:
děd zapomenut leží tam,
nás zapomenou též.

Jen někde mňavé zvěstí hles
nám slovo řekne víc;
jak prapraděd náš trpěl kdes,
— jak šťasten byl, to nic!

Tak ořem, sejem, hyneme,
však pýchy dalecí —
přec starší jsme a budeme
než rody knížecí!

AMERICKÝ HORYMÍR.

Episoda z dějin války za nezávislost.

Pro kalendář „Amerikán“ zpracoval Robert Růžička.

HOMU z nás neutkvěla v myšlénkách pověst o hrdinném Horymírovi a slavném jeho šemfku? Již jako děti slyšali jsme ji ve školách a obdivovali se odvaze statečného rytíře a divokému skoku jeho koně přes hradby Vyšehradu a stříbropěnnou Vltavu. Pověst tato má původ svůj již v šedém dávnověku, avšak Amerika může honositi se také svým Horymírem, o němž vypravuje nám dějepisec státu Marylandu.

Na východním pobřeží u Chesapeak-bay lze ještě do dnes spatřiti na malé výšině veliký dům, kterýž náležel rodině de Courcy, potomkům staré francouzské šlechty, k Hugenottům, francouzským protestantům, náležející. V roce 1770 žili tam dva bratři, Albert a Arnošt de Courcy, spravující velké své pozemky, rozkládající se na několik mil podél pobřeží.

Rozdíl ve stáří obou bratří byl nepatrný, avšak povahy jich různily se velice od sebe. Starší z nich, Albert, byl odvážný, čilý, takže sousedé jinak nejmenovali jej nežli „šleň-smělý Courcy“, kdežto mladší, Arnošt, byl tichý, mlčelivý, odměřený a veškerému nebezpečí se vyhýbal. Albert jako jezdec neměl v celém státu sobě rovného, a jako on sám, tak znám byl i jeho velký, ušlechtilý vraník „Cecil“, neboť byli oba spolu takřka srostlí.

A vzbuzoval-li smělý Courcy obdiv u mužů, tím více vzbuzoval jej u žen a mnohé dívčí srdce zaplálo k němu tajnou láskou. Avšak veškeré ty buď ohnivé aneb nyjící pohledy z krásných očí nepronikly jeho prsou až k srdci; tu však pojednou na svých divokých projížďkách spatřil sličnou Helenu Cormichaelovu, dceru jednoho ze sousedních farmářův, a od toho okamžiku byl smělý Albert krásou její přemožen a mladý vzdorný lev stal se u její nohou tichým beránkem. Po obapolném dorozumění měla vroucí láska jejich stvrzena býti manželským poutem, avšak sladké záležitosti jejich přerušila v roce 1775 vypuknuvší válka. Mladé kolonie byly syty tížícího je jha Anglie i snažily se je setřásti. Oba bratři de Courcy přihlásili se k zásadám mužův, kteří prohlásili Anglii boj. Arnošt učinil tak ovšem po dlouhém uvažování a náležitém výpočtu všech výhod i důsledků, kdežto Albert s celým ohněm svým postavil se ihned na stranu bojovníkův za svobodu a počal s najímáním čety pro slavný první pluk marylandský, kterýž ve válce za nezávislost první přišel do ohně, a jenž později tak tragickým stihnut byl osudem.

Záhy po svém sestavení byl pluk povolán do New Yorku a nyní nastala pro oba milence těžká doba rozchodu. Albert byl celým mužem, jenž osobní své blaho podřizoval svaté povinnosti a proto rozloučiv se srdečně s mladou, krásnou svou

nevěstou, táhl do války. Tichý bratr jeho Arnošt nenásledoval ho však, nýbrž zůstal doma a stav se členem veřejného bezpečnostního výboru, rozvinul při najímání vojska chvályhodnou činnost, při níž ovšem byl svojí osobou jinak v úplném bezpečí.

Mezitím pokračováno ve válce s různým, měnivým štěstím. Angličané obešli na Long Islandu armádu Washingtonovu na obou křídlech její a tato musila hledati svou spásu v ústupu, při čemž prvnímu pluku marylandskému připadl úkol krýtí ústup její. Pluk marylandský tomuto úkolu dostal v tak skvělé míře, že hrdinnost jeho zlatým písmem zaznamenána bude navždy v dějinách Ameriky. Čtyři sta mužů jeho pod velením lorda Stirlinga pětkrát hnalo útokem na anglickou armádu. Hrdinové tito byli ovšem pokaždé ohromnou přesilou odrazeni, avšak chrabrost ona nebyla marnou, neboť gen. Washingtonovi podařilo se provésti mezitím ústup a zachrániti tak armádu svobody před zhoubou. Ze čtyř set marylandských hrdinů jen malý hlouček ušel smrti. Byla to těžká oběť, ale výsledek jí vyvážil.

Albert de Courcy velel jednomu ze čtyř praporů pluku a chrabrostí svojí vzbuzoval obdiv u svých soudruhů a rozplameňoval jí své mužstvo. S maličkým zbytkem praporu protloukl se svírajícími jej řadami nepřátel a zamířil ke blízké řece, aby za druhým jeho během našel ochranu. Hlouček jeho spo-

lubojovníkův scvrkl se už jen na dva-nácte mužův, a více nežli polovina z nich uniknuvši kulfm nepřátel, nalezla smrt ve vlnách. Ostatní přebrodivše se šťastně, s hrůzou pozorovali, že smělý vůdce jejich není více mezi nimi. S bolestí v srdci spěchali však dále domnívajíce se, že zasažen byv nepřátelskou kulf, hrdinný svůj život skončil ve vlnách říčky.

Smutná zpráva o smrti Albertově dostala se konečně i k sluchu Heleny, kteráž jí byla téměř zdrcena. Nemohla a

nechtěla věřiti, že drahý její Albert jest mrtev, avšak když měsíc míjel za měsícem, rok za rokem a o Albertovi vzdor všemu pátrání nebylo nikde ani památky, tu Helena seznala, že každá naděje, že by mohla kdy svého Alberta opět spatřiti, jest marnou, a vzpomínajíc na něj, trávila dny svého života v tiché odloučenosti.

Bratr Albertův, Arnošt, byl v těchto dobách žalu její těšitelem a stal se jí i věrným příte-

lem. Záhy však u něho přátelství změnilo se v pocit vroucnější, sladší — v lásku!

Čas hojí všechny rány a tak i Helenino srdce bylo průběhem let uzdraveno a ona svolila k tichým prosbám Arnoštovým, že stane se jeho chotí.

Hrdina náš nebyl však mrtev. Když v hustém dešti kulf skočil do vln říčky, tu klesl vedle něho jeden z jeho soudruhův, těžce jsa raněn. Nedbaje, že tím vlastní svůj život dává v šanci, uchopil jej a položiv na rameno, spěchal dále

Kosa na kámen.

„Bábilko, nepojedou taky do Kostnice, že jsou tak našťoulná!“

„I nuž pak! Kdo bere od nich maso, ten má už Kostnici doma!“

z dostřelu Angličanův. Tito mohli jej lehce kulemi svými sraziti, avšak obětavost Albertova nezůstala u nich bez dojmu, a proto hlouček anglických vojákův pustil se za ním a zajařil jej i s raněným jeho druhem, aniž by se byl Albert mohl brániti, neboť byl nadlidským namaháním již úplně vysílen.

Na vyšší rozkaz poslán byl zajatec ještě s mnohými jinými na jednu z válečných lodí v přístavu newyorském zakotvených, kdež mnoho zde uvězněných bojovníkův za svobodu následkem špatné stravy a hrubého s nimi zacházení zahynulo bídnou smrtí. Jich hroby lze ještě dnes spatřiti na Fort Greene v Brooklyně.

Tyto anglické válečné lodě, používané k účelům vězeňským, byly v pravém smyslu slova plovoucími rakvemi a jest tudyž pochopitelné, že i tak silná povaha jako Albertova trpěla zde strašlivě a že duševní muka jeho ještě zvýšena byla tím, že nedostalo se mu ani nejmenších zpráv o osudu jeho nevěsty a jeho bratra a odnikud nekynula ani jiskra naděje, že by opět dosáhnouti mohl toužené svobody.

Leč konečně udeřila přece pro Alberta ne sice hodina osvobození, ale aspoň ulehčení v strašlivém jeho osudu. Jednoho dne bylo mu sděleno, že má býti přeložen do jiného vězení na břehu Delaware. Sotva věřil svému sluchu při této zprávě. On měl tedy opět hřáti se na teplých paprscích slunce, dýchat čerstvý vzduch, pokochati se pohledem na vlnící se pole, modrou oblohu a cítiti pod nohou svoji pevnou půdu! Jaké to bylo štěstí pro něj! A příští vězení jeho bylo vzdáleno jen několik mil od jeho rodného domu a jeho drahé Heleny! To všecko vliilo v údy jeho nové síly a novou naději na konečné dosažení svobody. Když po několika dnech depraven byl do nového vězení, tu myšlénka na útek zaujala celou jeho duši a zvláště když seznal, že jeho dům z této staré tvrze lze za tři hodiny na koni dosáhnouti.

Albert neměl ovšem žádnou naději, že by v nynějším svém postavení přišel k nějakému dobrému koni, vzdor tomu však zabýval se myšlénkami, jak by

mohl z tvrze uprchnouti. Často procházel se po náspech tvrze, aniž by však dal jediným pohybem na jevo, čím duch jeho se neustále zabývá. Důstojníci pro jeho bodrou povahu a ušlechtilé chování si jej oblíbili a poněvadž dosud neučinil žádný pokus útěku, úplně mu důvěřovali. Tato důvěra byla mu ovšem velice milou. Při procházkách svých zpozoroval, že tvrz chráněna byla kromě násputé širokým přfkopem a dřevěnou palisádou, kolím. Na jednom místě byla tato nižší a toto místo zdálo se mu nejvhodnější k útěku, vzdor tomu, že i tam musil by to býti strašlivý skok, kdyby se byl chtěl přes palisádu dostat.

„Znám jen jednoho koně, kterýž by se tohoto skoku odvážil!“ myslil se jednoho dne Albert a dodal s povzdechem, „ale kdo ví, kde ten nyní je!“ Chvilí stál takto zamyšlen, když v tom ve tvrzi nastal nějaký ruch. Albert se obrátil a zůstal téměř jako zkamenělý, neboť před svými zraky spatřil právě téhož koně na něhož myslel, svého věrného vraníka „Cecila“, jehož hlouček vojáků ukazoval jednomu z důstojníkův. Albert vzpamatovav se, spěchal dolů a rozumné zvíře sotva svého pána shlédlo, rychle kvapilo k němu, dávajíc hlasitým řechotem radost svou na jevo nad tímto nenadálým setkáním. Albert nemohl pohnutí své zatajiti a štihlý krk Cecilův jemně hladil, maje slzy radosti v očích. Důstojník, scénu tuto se zájmem sledovavší, přiblížil se nyní k Albertovi a pravil mu:

„Snad vás čeká ještě jiné potěšení a radostné shledání!“

„Jak to myslíte?“ tázal se de Courcy s výrazem nejvyššího napjetí.

„Myslím shledání s vaším bratrem Arnoštem de Courcym! Týž jest přece váš bratr, ne? On stal se nám v našem sousedství již velmi nepohodlným, dosud však dovedl se zatčení svému vyhnouti. Ale dnes doufám, že jej četa, jež před půl hodinou byla vyslána, jistě lapí a to snad při jeho sňatku.“

„Při jeho sňatku? A s kým?“

„S dcerou farmáře Cormichaela, Helenou, tak aspoň myslím, že se nazývá! Ale co pak se vám stalo?“ zvolal dustoj-

něk pohlédnuv na Alberta, jehož obličej zesinavěl a z prsou vydral se mu chraplavý vzdech.

Lze si lehkou představit, jaká bouře citů zuřila v prsou našeho hrdiny. V prvním návalu spravedlivého hněvu přál, jak domníval se, nevděrné Heleně a falešnému svému bratrovi osud, jakýž jim měl být od Angličanův uchystán, pak ale zvítězila opět šlechetná jeho povaha. Chtěl, musil zachrániti ji před těžkým žalem a bratra svého před strašlivým osudem, jakýž sám zakoušel. K tomu ovšem bylo třeba rychle se rozhodnouti a jednati, neboť četa anglických jezdcův byla půl hodiny již na cestě. Překonav duševní své vzbouření pravil k důstojníkovi: „Pane majore, omluvte mé náhlé vzrušení, ale vy víte . . .“

„Ano, vím!“ přerušil jej s úsměvem tento. „Kůň váš je opravdu krásné zvíře a silnější, nežli jsem kdy viděl!“

„Ovšem, „Cecil“ byl také moji pýchou!“ odvětil Albert. „Mohu s ním činiti cokoli chci. Častokráte jsem v plném trysku zvedl kámen se země, vyhodil jej a opět chytil, aniž bych byl musil zmírniti krok jeho.“

Nedůvěřlivý úsměv přeletěl při těchto slovech přes majorův obličej. „A mohli byste to vykonati i nyní?“ tázal se pak rychle.

„Nemyslím“, řekl Albert. „poněvadž jsem následkem svého uvěznění na válečných lodích ztratil bývalou svoji mrštnost, ale šátek v plném trysku zvednouti se země, to si troufám dosud!“

„Zkuste to tedy!“ zvolal major a vyňav kapesní svůj šátek, hodil jej na zem.

„Dobře“, odvětil de Courcy a zlehka vyhoupl se na koně. „Nemějte mi však za zlé, pakli se mi to nezdaří!“

Jakmile Albert octl se v sedle, tu rázem jakoby se byl proměnil v jiného člověka. „Cecil“ nepokojně hrabal nohama a řídil radostí. Major s obdivem hleděl na zajatce svého a šertem prohodil: „Kdyby násep nebyl tak vysoký, příkop tak široký a palisáda před ním, tu bych opravdu litoval, že jsem vás nechal na tohoto koně vsednouti.“

De Courcy odvětil s úsměvem: „K tomu bych se neodvážil, ale ke zvednutí

šátku ano!“ Cítě, že dlouholeté pozbytí cviku ubralo mu důvěry v sebe sama, nejprve zvolna několikráte objel kolem, pak pobídnul „Cecila“ ke klusu a konečně k ostrému trysku. Když přiblížil se k šátku tu sehnul se bleskorychle, aniž by se mu však podařilo jej uchopiti.

„Dobře“, s obdivem zvolal major, jsa sám náruživým jezdcem, „ale šátek je dosud na zemi!“

„Zvednu jej nyní!“ odvětil de Courcy a pobídl „Cecila“ ještě k rychlejšímu trysku. Tentokráte sehnul se ještě hlouběji nežli prvě, a když vzpřimil se za okamžik v sedle, tu mával šátkem nad hlavou. Všichni diváci vypukli nad tímto jezdeckým kouskem v jásot, a i stráže odložily své zbraně a tleskali smělému jezdcovi pochvalu. Tento okamžik zdál se být Albertovi nejšťastnějším. Nežli se kdo nadál, tu téměř vyletěl s vraníkem svým na násep. Na okamžik bylo viděti zde jezdce a koně státi na okraji, pak ihned následoval hrůzný skok do hloubky . . .

Celá posádka zůstala jak ztřnulá. Pak ale vzpamatovavše se, spěchali všichni s majorem v čele k místu, kde Albert ke skoku se odvážil. Ale přišli již pozdě. „Cecil“ nezklamal očekávání svého pána — strašlivý skok se zdařil a kůň jakoby věděl, že od jeho rychlosti závisí život jeho pána, letem ptáka uháněl k blízkému lesu. Stráže vyslaly nyní za prchájícím několik kulfů — ale bylo již pozdě. Albert odpovídal na ně posměšným máváním majorova šátku.

Avšak ještě nebylo vše vykonáno. De Courcy věděl, že anglická jízda pro bratra vyslaná jest daleko před ním i snažil se, aby ji předstihl a dovedl jej i Helenu do svého domu, jenž dal se hájiti třeba jen několika muži i proti značné přesile. Po lesních cestách podařilo se mu konečně přiraziti ke kostelu, hodinu cesty od domu jeho vzdáleného, kdež právě počínaly sňatkové obřady.

K všeobecnému údivu všech hostů obřadům přítomných objevil se pojednou na zpěněném koni v kostelních dveřích a přerušil je výkřikem: „Zachraňte se! Angličané přicházejí!“

Údiv změnil se však v opravdovou hrůzu, když v jezdcí poznán „šleně-smělý“ Albert de Courcy a to ještě na svém vraníku „Cecilovi“, jenž teprve včera byl Angličany uloupen. Všichni domnívali se, že jest to jeho duch. Albert zpozorovav to, zvolal s nevolí: „Blázni, jsem tak živým člověkem jako vy! Nemeškejte, sedněte na koně a rychle odtud! Angličané přicházejí! Již slyším dusot jich koní!“ S těmito slovy přijel až k oltáři, kde Helena ležela bezdychá, zvedl ji silnou svojí paží do sedla a tryskem vyjel opět ven, nežli Arnošt mohl se ještě vzpamatovati. V tom již byli zde angličtí jezdcí a vidouce prchajícího Alberta, několikrát za ním vystřelili, aniž by jej byla jedna z kul zasáhla a věrný „Cecil“, vzdor tomu že nesl nyní

dvojitou tíži, neumdlévaje letěl lesem k domovu svého pána. Avšak když úkol tento dokonal, tu vysléním padl a věrného zvířete více nebylo!

Angličané zajali Arnošta v kostele a přivedli jej do tvrze. Záhy na to byla však válka za neodvislost vítězně skončena, a Arnošt propuštěn na svobodu. A tím dnem kdy Amerika stala se zemí svobodnou, smělý Albert a krásná Helena slavili svůj sňatek.

A když Albert po neskonale šťastném životě uložen byl v hrob, tu pokryt tento velkým náhrobním kamenem, na němž vytesán kůň představující „Cecila“. Kámen ten jest ještě dnes upomínkou na věrné zvíře a smělého amerického Horymíra.

S rychlostí 40 mil za hodinu.

Veselá příhoda z cesty.

Pro „Amerikána“ napsal Pavel Alberti.

JESTÉ jeden pohled na bouřící ty spousty vod, které řítí se s hroznou silou do hlubin, až povrch proudů rozprašuje se na mlhu, zahrávající ve slunečných paprscích duhovými barvami, a již zmizela mi velkolepá scenerie Niagary s očí. Vidím ještě jen na okamžik v závratné hloubi pod sebou dravé vlny, ubíhající jako ztřeštěné tou širokou skalní roklinou k divokému víru a pak několik těch menších vodopádů, ústí to náhonů, odvedených k účelům průmyslovým nad hořejšími peřejemi, jež padají zde po příkrých a vysokých stěnách do feky, nalézající se jakoby v neustálém varu. Vlak jel pomalu přese smělý Suspension-Bridge, aby cestující mohli se aspoň z dálky na Niagaru trochu podívatí a stanul opět ve stejnojmenné stainci na kanadské straně, kdež čekali jsme dlouhou chvíli.

Zde, právě ve tři hodiny a deset minut odpoledne, spatřil jsem poprvé „ji“, která mně brzo zapudila myšlenky na Niagaru i na vše ostatní. Vstoupila, rozhlédla se po wagoně, přeměřila si celou nečetnou společnost a pak si usedla na prázdné sedadlo právě přede mne, takže jsem chtěl nechtěl musil jí věnovati svou pozornost, nechtěl-li jsem seděti se zamhouřenýma očima. Byla oděna v šedivý cestovní šat, jednoduchý, ale dosti vkusný, na hlavě šedivý cestovní klobouk, přes sebe měla tašku a větší vak přinesla si v ruce. Pokud jsem znaleckému oku svému věřil, mohlo jí býti tak od dvaceti do pětadvaceti let. ostatně v Američankách zládní často klame a obyčejně v jich neprosopích a v obličejí nebyla právě nejhorší, hodně tmavá brunetta, jaké se obyčejně líbívají, postavy spíše větší než malé. Pokud jsem pak mohl souditi na její stav,

byl jsem téměř přesvědčen, že jest dosud svobodnou, dle všeho i samostatnou, avšak na nějaké vyšší postavení nebo velké jmění vše to, co jsem při ní viděl, jaksi nepoukazovalo.

Pozoroval jsem tak chvíli velice bedlivě nejprve její uši, pak černé vlasy a kousek krku, načež byla tak laskava a ukázala mi též třífčtvrteční a pak i celý profil! Dost dobrý! Černé, živé oko, pravidelný nos, malá ústa, hezká brada, i poprsí na Američanku slušné! Když jsem byl hotov se svou prohlídkou, dal jsem se do pozorování rovné a jednotvárné krajiny, bídných farem, rozličných těch plotů, jimiž jsou pole ohražena, prohlížel jsem z nedostatku jiného zaměstnání konečně již i ozdoby vozu, konstrukci oken a jízdní pořádek, když tu najednou vidím, že se neznámá otáčí ke mně a táže se, anglicky ovšem, kolik je hodin.

Rozumí se, že jsem jí ochotně posloužil. Bylo půl čtvrté a touž chvílí počala naše vzájemná zábava. Nejsem prý ani Američan, ani Angličan, odkud jsem?

Nemívám ve zvyku sdělovati na cestách každému hned svá celá generalia, zpovídati se co jsem a odkud jsem poctivě dle pravdy, zvláště když nevím, s kým mluvím a jmenovitě ne hned na první otázku. Mám k tomu své důvody, jež zajisté každý, kdo více cestuje, uznává. Odpověděl jsem tedy jen vyhýbavě a povšechně, že jsem Rakušanem. Dáma podívala se na mne, jak se mi zdálo,

skoro trochu podivně, načež se tázala dále, jaké prý národnosti jsem?

To mne opravdu překvapilo! Ví tedy, že v Rakousku jsou mnohé národnosti, kdežto přece obyčejně nalezl jsem v cizině náhled, jakoby všichni Rakušané byli Němci. Co říci? Pravdu? To se mi nezdálo býti dosti rozumným a opět jsem měl k tomu své důvody.

Věděla-li neznámá o různých národech Rakouska, mohla býti odtamtud, an beztoho její angličtina zněla mi jaksi cize,

německým způsobem, jak se mi zdálo po těch několika slovech. Je-li Němkyně, pak nesmím říci, že jsem Čech, chci-li se s ní baviti, jak jsem si přál. Měl jsem v tom ohledu své zkušenosti. Němci nejen u nás, ale i v říši a v Americe nasáti jsou náhledy, rozšiřovanými o nás nepřátelskou a zežidovatělou svou „žurnalistikou“, nejhorším to našim škůdcem.

Jakmile přihlásil jsem se kde za Čecha, byla hádka o politiku na denním pořádku, když sle-

pě věřící Němci počali se hned o nás otíratí a pod stálou omluvou nestranosti a neznalosti poměrů metalí své útržky našinci ve tvář, a to s takovou zdvořilostí, že nebylo možno přerušiti hrubým způsobem spor. Veškeré pak výklady a pravdivé líčení poměrů bylo marno, an každé slovo bylo jen házením hrachu na stěnu při německé umíněnosti. Co mi bylo platno dokazovati, že my jsme stranou utlačovanou, když Němci byli dlouholetým čtením novinář-

Aby to neprozradila!

„Milý muži, poněvadž se právě zdržuješ u Plzně, tedy mi tam laskavě zaopatř nějakou dobrou koujnu; chci Ti při Tvém návratu spůsobit nějaké překvapení.“

ských lidí přesvědčení, že bratři jejich v Čechách od nás zkusí mnoho protivenství, že jsme je v Chuchli vraždili, že po pražských ulicích je Němec v nebezpečnosti života! Přátelská rozmluva pak nebyla mezi námi možnou a pod osvědčovanou zdvořilostí skrývala se přece jen stará ta jich zášť proti nám. A v tom nalezl jsem oboje pohlaví stejné — rozumí se ovšem ty, kteří zajímali se trochu více o politiku.

Jednou napadlo mi náhodou, abych vydával se za Maďara a pod záštitou úplné nestrannosti snažil se vpraviti do takového urputného Němce jiné mínění o české otázce. V tom incognito nemohli mne viniti z panslavismu, který prý nás zaslepuje a jenž je nejhorším strašákem pro Němce, mohl jsem vystoupiti pro nás ještě všeleji a rázněji, než při obraně vlastních zájmův a německé, sebe drzejší útržky nepadaly tak přímo na mne, čímž uchoval jsem větší klid, a zdálo se mi, že jsem tak Němce lépe přesvědčil, na jiné mínění přivedl. Od té doby, kdykoliv jsem viděl takové okolnosti, skrýval jsem se za příslušnictví „rytířského“ národa a z této bašty operoval proti německým předsudkům ohledně naší národnosti a poměrů v Čechách. Poznal jsem jednoduše, že cizí záležitost dá se často lépe hájiti než vlastní a používal jsem toho ve prospěch naší věci!

Nevím však vlastně ani, proč jsem tuto taktiku zahájil i proti neznámé, které odvětil jsem po rychlém rozmyšlení, že jsem Maďarem, který mluví i německy.

Vyjádřila své podivení nad tím, ale nepovšimnuvši si dle všeho mé poznámky, nebo vůbec německy neumějíc, tázala se dále, anglicky jak dlouho jsem v Americe. V tom směru sdělil jsem jí úplnou pravdu. Pak se mne ještě ptala kam jedu a vypověděl jsem opět dle pravdy. Jak se jmenuji?

Zpropadená ženská, co pak musí všechno věděti? Já se jí také netážu a sama nic nepovídá! Ta ženská zvědavost!

„Janosz!“

To prý je divné jméno! A odkud jsem? Z Budapešti přímo? Kolik je mi let?

Teď ale tázala se mne na něco, čemu nerozumím. Omlouvám se, že rozumím

velice málo a mluvím ještě méně. Opakovala tedy svou otázku, ale neporozuměl jsem znova, až tu k mému překvapení spustila na mne dosti správně po — německu, zda-li jsem svoboden, či již ženat!

Rozumí se, že svoboden, kdo pak by ženat jel sám do Ameriky! Oh, to prý se stává častěji, než si myslím, pokračoval hovor nyní již německy. A ani žádnou „lásku“ nemám doma? Ne! To ale je nemožným v mém věku! A ani jsem neměl!

Tot' se ví, abych se hned zpovídal! Kam to tu ženskou vede a co s těmi otázkami chce? Snad nechce na mne nějakým způsobem vynutiti slib manželství, aby mne pak, kdybych si ji nechtěl vzíti, žalovala, jak je to zde zvykem? A je to trochu smělé, takové stálé vptávání, aniž by sama sdělila, co je zač! Měl jsem ovšem právo, zeptati se jí také, ale kde pak by ženská připustila člověka ke slovu! Ještě jsem nezodpovídal jednu otázku a již kladla mi druhou. Šťěstí ještě že jsem se dostal do té němčiny, an mi při angličtině vyvstával samým namaháním, sbíráním vši své zásoby slov, až pot na čele, při čemž ještě sotva jsem otázky její chytal.

Jsem tedy svobodným a lásky jsem posud nepoznal! To ale nemůže býti pravda, je mi to prý viděti už na očích, a v Americe se nesmí lháti! Pokrčil jsem rameny, pravč, že nemohu si pomoci. Bylo by to přece možná? Ne, nemůže tomu ani věřiti! V mém věku, v Evropě, kde prý jsou v tom směru docela jiné, pro mládež přfznivější poměry!

Nyní teprve dostala se trochu řada na mne. Jak zná ona evropské poměry? Odpověděla, že byla tam delší čas a tam se také naučila německy, v Hamburku. Řekl jsem jí otevřeně, že jsem jí měl dle výslovnosti v angličtině přímo za Němkyni, ale nyní že poznávám po její němčině svůj omyl.

„Ani němčina ani angličtina nejsou mojí mateřskou řečí! Jsem Španělka!“

Toto vysvětlení otevřelo mi trochu oči a nyní jsem pochopoval a mohl si vysvětliti také její pleť, jakož i, jak se mi zdálo, živost povahy! Španělka, kdož

by si to pomyslel? Nu, hůže by bylo, kdybych byl takhle nalezl náhodou Maďarku — to by byla kapitální směla s mou maďarštinou, která se obmezuje na několik slov, naučených od uherských vojáků a pak na špatný překlad naší „Kde domov můj!“ Skoro mi bylo nyní líto, že jsem se nepřiznal otevřeně ku svému pravému původu, ale kdo si to vše mohl pomyslet! Avšak, konečně je to také snad takhle dobře!

A zatím co já takto mysle, patřil jsem na hladinu jezera Ontario, jež se nám před Hamiltonem po pravé straně ukazovalo, španělská děva konala nyní zadost' své povinnosti a po tolikerém vyptávání sdělovala mi teď sama, že pochází ze španělských rodičů, ale zde je jest vychována, na jihu. Otec má prý velikou farmu či vlastně hned celou plantáži, kdež pracují houfy černochů, dnes ovšem již svobodných. Sdětila mi dále, že jmenuje se Isabella, kteréžto jméno dle všeho jest u Španělů právě tak v modě, jako asi u nás Aninka. Jedě do Chicaga navštívit své příbuzné, u nichž se delší dobu zdrží. Měla co dělati v New-Yorku a zastavila se v Buffalu, aby se dlouhou cestou tak příliš neunavila.

Než s tím a mnohým jiným sdělením byla hotova, zastavili jsme v Hamiltonu na chvílku, načež vlak nesl nás po dosti vysokém břehu Ontaria, kolem pěkných zátok, v nichž zhlíželo se mohutné stromoví. Když pak jsme je opustili, stou-

pala trať na mírné návrší, odkud se otevřel rozhled do malebného údolí, plného stromoví a osad, s řčkou, vinoucí se ve mnohých záhybech uprostřed, jež leskla se jako stříbrná stužka v paprscích slunce, klonícího se v tomto ročním počasí a v tomto kraji už pomalu k západu. Najednou se mi zdálo, jako bych údolí toto dávno již znal, připadalo mně tak domácí, tak české, jakoby leželo někde v našem Podkrkonoší. Ano, takové stráně, takové partie jsou u nás také, i ty

pěkné vesničky s kostelky! Rázem pak jsem přenesen byl do Čech a do vzpomínek.

„Nač myslíte?“ tázala se mne náhle Španělka, všimnouc si i při svém neustálém povídání mé roztržitosti.

„Na Čechy, svou vlast'!“ vyskočilo mi tak v zamyšlenosti.

Vypadl jsem zatím úplně ze své maďarské úlohy.

„Na Čechy, na svou vlast', vy — Uher?“ zvolala udiveně, všimnouc si hned toho důkladně. „Jak to?“

Na mou duši!

Teď jsem se teprve vzpamatoval, ale už pozdě. Slovo bylo venku.

„Ovšem!“ odvětil jsem ihned směle, sebrav se dohromady. „Čechy jsou skutečně mou pravou vlastí, an jsem se tam narodil a byl tam vychován, z maďarských ovšem rodičů, až teprve . . . Proč se smějete?“

Smála se jako blázen, až mne to skoro uráželo. Zdálo se mi, že mne prohlíží, ale . . . kde pak? Proč by to všechno nemohlo tak býti.

Ochotný nakladatel.

Slečna Ada: „Raďte mi, vačnosti, poraditi: chci tuto své dílko dát tisknouti a uveřejniti; nejsem však dosti zkušená —“

Pane nakladatel: „Milá slečno, vytisknutí a uveřejnění jsou velmi různé věci. Ku příkladu: vytisknou-li na váš růžový ret polibek, nesmíme to nikterak snad uveřejniti!“

„Pro nic a za nic! Jen tak!“ pravila a smála se dále. Když takovou ženskou něco napadne, neví, kdy má se smíchem přestat!

„Teprve v posledních letech žil jsem v Uhrách, odkud také přímo jedu!“ pokračoval jsem, kryje tak co nejlépe možná svou předešlou chybu.

„Znáte tedy snad také Prahu?“ počala se opět vyptávat.

„Jak bych neznal! Byl jsem tam dlouho!“, odpovídal jsem trochu udiveně.

„Mluví se tam také maďarsky?“

„Oh, ne, česky a trochu německy!“

„Já myslila! Jela jsem jednou tamtudy do Vídně!“

Ah, proto ona tedy věděla, že v Rakousku jsou různé národové, ale mnoho o nich asi dle všeho nevěděla! Opět jsem pochopoval více.

Nemilá příhoda s mým přeřeknutím byla tím odbyta a nyní započala zábava, vedená dosud přes lenoch sedadla, zcela pěkná, ale za napsání přece jen nestojící! Povíдали jsme si o všem možném, o Evropě, o Americe, o pařížské výstavě, o Chicagu a New-Yorku, o Niagaře a železnici atd. atd., jak už se cizí lidé, které jen náhoda na chvíli svedla, na dráze bavívají. Slečna Isabella zdála se míti dobrý rozumek pro všechno, znamenitě posuzovala, vtípné poznámky činila, ale — jak jsem již pravil, celá ta spousta řečí nestála by přece za tu práci, aby je člověk napsal a čtenář četl! Cesta při tom dosti rychle ubíhala, a to bylo také pro mne to nejhlavnější.

Najednou si vzpomněla má průvodkyně, abych jí řekl několik slov maďarsky, jak prý ta moje mateřština, která jí ku podivu každou chvíli nyní napadala, přece zní. Dal jsem se s chutí do citování zmíněného již překladu naší „Kde domov můj!“

„To jsou ale nějaké verše?“ pravila, když jsem chtěj nechtěj, dále neuměje, umkl. „Řekněte mi ale na příklad, jak se řekne po maďarsku: Já vás miluji!“

„Já vás mám rád!“ odpověděl jsem směle po česku. Vůči ženské, která ani neví, jsou-li v Praze Češi nebo Maďaři, mohu si přece už něco dovoliti!

„Ja vas mam rad!“ opakovala cizí výřečností svou a s veselým smíchem, načež jsem se s přehnanou vážností zdvořile uklonil za toto vyznání lásky, učiněné mi mateřským mým jazykem ústy Španělky.

„Já vás také!“ pravil jsem dále.

„Co je to?“ tázala se opět německy a když dostalo se jí náležitěho vysvětlení, zdála se býti po celou minutu na oko pohněvána. Odvrátila se docela ode mne, ale po uplynutí dlouhé té doby, otočila se opětně s otázkou, jako poprvé, kolik je hodin.

Bylo půl šesté pryč a hodiny za příjemné zábavy a při rychlé jízdě byly dosti uplynuly. Na kopcovitou krajinu kanadskou snášelo se již rychle večerní šero, sporé farmy tu a tam po vrších, pokrytých nízkým lesem, pomalu zanikaly v soumraku. Urazili jsme již značný opět kus cesty, byli jsme u samého Woodstocku, halčelo se v mlhu. Hovor náš opět se rozproudil a sice poskytl k němu hlavní látku černochoz z jídelního vozu, oznamující, že za touto stanicí bude diner již úplně připraveno, při čemž rozdával bohatý jídelní lístek. Po delším vybírání dohodli jsme se konečně a odebrali se společně k jídlu, usadivše se u jednoho stolu proti sobě. Mluvili jsme nyní o kuchyni ve vlaku, o černoších, nás obsluhujících, o spulucestujících, nemilosrdně je kritisujících, o Pullmanových wagonech a podobných zajímavých věcech. Trvalo to dlouho, než jsme byli s jídlem hotovi a vlak zarážel právě ve stanici London, když jsme se konečně ubírali nazpět do svého vozu, vyplativše u jídelní pokladny pokázky na nás za každým jídlem vydané. „U nás“ ve wagoně pak bylo první věcí miss Isabelly, že otočila lenoch sedadla, aby se mohla posaditi opět mně naproti, nemusíc se stále ohlížeti, což ovšem přijal jsem s potěšením. Přestěhovala se tak úplně ke mně.

Panovala již úplná tma, lampy byly rozsvíceny hned za našeho pobytu v dining-caru a po wagoně rozestřela se již večerní nálada. Po stanicích málo již lidí k nám přisedalo. Konduktéři, jak se zdá, hájili nás, abychom zůstali na noc

nevyrušování pasažéry, jedoucími jen na kratší vzdálenost.

Spanilá Isabella stále povídala a sice opět o všem možném, nač si člověk na cestě jen vzpomene. Nemožno mi vše opakovati, neboť zapomněl jsem vždycky hned v nejbližší minutě nejméně polovici toho a za chvíli to ostatní. Pamatuji si jen, že na mne neustále dotírala různými otázkami, které mi nebyly právě milými. Stále doléhala na takové podrobnosti mého života, že jsem musil sbíratí všech pět dohromady, abych její zvědavost aspoň částečně upokojil a přece neřekl pravdu, jakož i dále se již nepoděkl. Jak se mi v tom dařilo, nevím, ale zdálo se, že považuje vše za bernou minci, neboť mne nijak nechytala za slova, jako dřívě, a jak by to byla zajisté činila, kdyby mi byla nevěřila. Co chci dělati v Americe? Jsem povolán za učitele! Bez důkladné znalosti anglické řeči? Mám lhůtu na rok, za kteroužto dobu musím se pořádně doučiti! Ah, tak! A kde přece budu? Nevím posud sám, povolal mne spolek uherských vlastenců, pečujících o vzdělání mládeže své mateřským jazykem zde v Americe. Mnoho-li mi budou platiti? Dvacet dollarů týdně! Saprmente, to je aťe slušný plat na učitele! Inu, ovšem, jinak bych byl ale vlast' svou neopustil! Jde-li člověk do Ameriky, musí přece něco z toho koukati! Ovšem, to prý mám pravdu, a z toho platu mohu mnoho ušetřiti! Ale to by prý bylo dobře, kdybych se oženil! Proč? Poněvadž prý člověk skoro laciněji a rozhodně pohodlněji a lépe žije zde ve dvou, než někde na boardingu sebe lepším.

„Myslíte, že jest to nějaké pohodlí býti ženat?“ tázal jsem se.

„Rozhodně!“

„Já nemyslím!“

Ohnala se po mně japonským laciným vějířem, reklamním to prostředkem, jejíž si byla přinesla z dining-caru.

„Jak můžete o něčem takovém tak určitě mluviti, když jste nebyl posud ženat?“

„Právě tak jako vy! A jmenovitě: pomyslete jen na děti, které přijdou, jak . . .“

Vějířek slétl nyní na mou hlavu jakožto výraz největší nevole a spravedlivého rozhorlení.

Na to, po čtvrtminutovém hněvu, počala kázati o evropském lehkovázňém způsobu mluvení, o lehkomyšlných názorech tamější mládeže, o malé úctě vůči dámám, o tom, jak tam se neradí mladí pánové ženit atd. atd., až mi z toho vyvstával na čele pot a po zádech běhal mi mráz. „S čím to do mne vandruje, co to na mne valí?“ proběhla mi hlavou ryze pražská fráze, což znamená asi tolik jako: proč tak mluví, co s tím myslí? Obmezil jsem se jen na vlažnou obranu, abych snad náhodou, mimovolně, nepronesl nějaké slovo, které by mohla považovati za manželský slib a na základě toho mne pak žalovati. Člověk nemůže v těchto věcech býti zde dosti opatrným, čert a vdavek chytivá ženská nikdy nespí a v Americe jsou v tom směru prapodivné, hloupé zákony!

A vlak při tom jejím povídání hlučel a hrčel, wagon stejnoměrně se kolébal a samo kázání její stávalo se již jednotvárným. Zdálo se mi, že nenalézá již dosti důvodů a pohnutek k odsuzování nejen Evropy, ale celého mužského pokolení vůbec, na něž byla zatím přešla, a jež „důkladně“ projednávala.

„Vy spíte, mně se zdá?“ zvolala na mne najednou.

„Ne, nespím!“ pravil jsem, mrkaje těžkými již víčky a vykuluje oči, abych dokázal, že se mýlí.

Dala se do hlučného smíchu.

„Jakou to řeč mluvíte?“ tázala se a já si teprve vzpomněl, že jsem v rozespalosti pronesl slova ta opět česky!

„Jakou bych mluvil? Svou mateřštinou, maďarsky! Člověk myslí v ní a zapomene se snadno!“ pravil jsem, pamatuje se hned.

„To je nejlepším důkazem, že jste dřív!“

„Ani mi nenapadlo!“ bránil jsem se.

„Bodejte byste to dělal snad ještě schválně! Spátí ve společnosti dámy! Kdyby to nebylo na cestě, kde jste snad unaven, ani bych vám to neodpustila!“

Vůči jejímu argumentu nedovoliil jsem si další odpor.

Vzpamatovala mne však jen na chvíli, a po prvním dojmu nemohl jsem se opět již ubrániti, aby unavené oči mé nepočaly se zase klížití a hlava nížiti a skláněti k prsoum.

Nevyrušovala mne více svou řečí. Pozoroval jsem jen ještě v polospánku, že sebou po sedadle nějak neposedně hraje, ale to mi již nevadilo. V okamžiku na to jsem opět již úplně spal.

Jak dlouho bych byl takto klímal a dřímal, sám pámbů ví. Vlak letěl smutnou kanadskou, málo pěstovanou krajinou, pohříženou ve hluboké tmě, stále s rychlostí 40 mil za hodinu, stanice míjela za stanicí, aniž bych byl procitl, jsa po včerejší noční jízdě a ranní chůzi kolem Niagary důkladně umdlen.

Tu náhle mnou někdo zalomcoval. Trhl jsem sebou prudce a vyjevil zrak na člověka v úřední modré čepici s povědomým již mi orlíčkem, služebním to odznakem zřízenců Spojených Států. Tázal se mne na zavazadla — celní prohlídka. Což jsme již v Port Huron na území Unie? napadlo mi i v mé rozespalosti! Toť by bylo mrzuté — chtěl jsem viděti dříve mohutný zajisté výtok jezera Huron do jezera Erie, přes který jsme musili přece jeti a kde jsem čekal při nejmenším velkolepý most, jakož i delší zdržení, abych se mohl před nočním spánkem trochu projíti.

Zatím co se zřízenec hrabal v mých věcech, vyhlédl jsem oknem, ale tam je úplná tma. Avšak — vlak stojí! A pod ním to hučí, někde pak poblíže něho zase to funí — nějaký velký parní stroj, lokomotiva, jež se supotem a hučením pracuje! Pohlédl jsem i na svou protější společnost, avšak ta spí spánkem spravedlivých, až jedna rádosť se podívati! Neví posud pranic o celní prohlídce, o ruchu a lomozu po celém wagoně, kdež většina lidí povstala již se sedadel, aby připravila věci své ku prohlídce.

Má hlavu podepřenou o lenoch, vlasy v neladu, povoleny, cestovní plášt polo rozepjatý, nosík a bradu směle nahoru, ústa pootevřena a roztomile chrápe, jakoby pilkou řezal, ovšem jen tou jemnější, lupenkou, ale přece jen lezky sly-

šitelně! Chrápající anděl na cestách, nebo cestovní anděl s chrápotem!

A z toho libého sna, z této pávabné polohy má býti náhle, snad prudce, bezohledně vyrušena hrubou rukou celního zřízence? Ne — to se nesmí státi!

„„Slečno!““ pravím hned v návalu horlivosti, abych ji vzbudil dříve, než k tomu přikročí úřední rameno, a sice v roztržitosti, rozespalosti a rychlosti opět, po třetí již dnes, po česku!

„Co je? Co se děje?“ vykřikla, vytřeštitvši na mne oči a udiveně se rozhlížeje.

„„Je zde celní prohlídka! Připravte si věci!““ pokračuji opět česky, ani o tom nevěda.

„Ah tak, hned! Kde to jen . . . Ah, — hahaha, to je dobré, hahahaha . . .!“

Pět ran do hlavy! Co se to děje? Slyším, či šálí mne smyslové?!

Ta ženská promluvila přece také — česky!!

A sotva že jsem učinil to poznání, počal jsem jí ve smíchu přizvukovati, k nemalému udivení celního zřízence i okolních pasažérův, kteří se na nás dívali jako na dva blázný!

„„Jakou to řeč mluvíte?““ tázal jsem se, sotva že jsem se pro smích dostal k slovu.

„„Maďarsky!““ odpověděla a novým návalem smíchu skočily jí až slzy do očí a — s odpuštěním — pořádně se zakuckala!

„„Vidíte, tak to je, když jednou za čas promluvíte pravdu, a nejste jí zvykla!““ pravil jsem káravě.

„„I vy lháti jeden! Jak vy mně, tak já vám! Když jste vy Maďar, mám snad přece právo býti Španělkou, ne?““

„„Ano, na maškarním bále!““

„„A vy v Číně, ale v Americe ne! Tady je Čechu jako much!““

Zatím byl prohlédl celní zřízenec i její věci a my vyšli po příkladu jiných z wagonu. Na platformě vozu očekávalo nás značné překvapení: nacházeli jsme se s celým vlakem na oltrovském vortu, hnaném silným parním strojem, jenž nás nesl přes široký výtok velikých téč jezer z Kanadského břehu na Uniový.

Procházejíce se po voru, ozařovaném jen několika lampami a pak osvětlenými okny našich wagonů, představovali jsme se nad černými, dmoucími se vodami podruhé. Já jsem stál na svém, že jsem učitelem, ale že jedu z Chicaga dále na západ, do Omahy a jmenuji se František Svoboda, ona opět že se jmenuje Mary Novotných a je rovněž učitelkou v Saint-Louisu. Přišla prý jako dítě do Ameriky.

Vzhledem k její očividně špatné anglické výslovnosti, jakož i z toho ohledu, že učitelky v ten čas právě prázdniny nemají, necítím se býti zavázán, abych slovům její m věřil jako na evangelium,

a ona mým nejspíše — také ne! To však nám pranic nepřekáželo v další srdečné zábavě, k níž nás příznivý osud byl svedl. Škoda, že nebyla hezčí — snad bychom se byli pravdy o sobě přece byli dopátrali a z této malé historie mohl po případě povstati celý román. Takto však — nešlo to!

Rozešli jsme se druhý den ráno v Chicagu vesele a s upřímným „Na jistou shledanou!“ Nepřihlásí-li se však ani po těchto řádcích, které jí snad někde stihnou a v nichž odkládám svoji cestovní zapfenou, a nenčiní-li taktéž, pak o tom shledání silně pochybuji!

❖ JAN JESENSKÝ. ❖

Báseň Adolfa Heydula.

ZVON svatověrní oněměl.

Jan Jesenský sám v kobě dlel,
a dlužno se mu srdce chvělo —
bylť prvně pítval lidské tělo.

By mohl jiným pomoci,
bálť mistr dlouho do noci,
a zory blížila se chvíle,
když teskliv ustál ve svém díle.

A na stolec se usnil,
svou klenbu děla ulanf kryl
a ducha okem před se hledě
dál ponořen byl v télovědě.

Pra chvil se citu záchvatem,
Jan na mrtvolu hledí něm,
ret hoří, temné oko plave,
a jítíni vánek koben vane.

Jan vzkřikl: Hrozno! Mrtvý muž
si volá, vstává, stůj juž,
něj přiml se, tvář radne hledí,
a ruka pozvolna se zvedá.

Zrak zkalený se žasl v čas,
z úst dutý dře se mu hlas,
pln žalu na Jana se dívá
a oholenou hlavou kývá.

Co vidíš tam v té spoustě mlh,
že ret tvůj zbled a pohled zvlhl?
Tak mistr kat i tobě splatl,
leč tí, kilo za vlasť mrou, jsou svatí!

„Cheeš člověka znát stůj co stůj?
Jest mi tě líto, Jene můj!
Ty's první hleděl v lidské tělo,
a zřel, co tajno býti mělo.

Ty's pítval je, ač — vše bys znal —
pro dobrou věc jsi vykonal,
tuž za pokutu tobě, pane,
pro dobrou věc se rovněž stane!

Věz, za rok, den — to krátký čas,
ký's mistr učiní ti zas —
ne tajně — veřejně a líteř,
co na mně ty jsi konal skrytě!

Ty na lešení budeš sfat,
tvůj jazyk vyřízne tí kat,
a tělo tvé, jak v hvězdách psáno,
všem k hrůze bude rozřezáno.

O běda nám!“ V tom s vře zvon
zní bobu jítíni na poklon,
a mrtvý na znak zpět se kácí,
Jan vstal, snad snil jen při své práci?

O strašný, hrůzoplný sen!
Zlá výstraha, či přelud jen?
Mluv, mistrče, čím že v nátra zmíráš,
že k Týnské vőlí smutně ztráš?

GUVERNÉR WOULTER VAN TWILER.

Ukázka z Irvingova „Knickerbockera“.

Humoristický obrázek z dějin New-Yorku, když ještě stál pod panstvím Holanďanů a nazýval se Novým Amsterdamem.

Z anglického přeložil J. R. JIČÍNSKÝ.

NESNADNÁ, velice obtížná jest práce dějepisce, jenž má srdce na pravém místě, dějepisce citlivého, a to zejména má-li psáti dějiny rodné země. Náhodí-li se mu, že psáti má o nějakém neštěstí aneb činu trestuhodném, pak celou stránku slzami skropí, avšak i ty šťastnější okamžiky starých zlatých časů neprojdou u něho jen tak ledabylo a provází je po celých odstavcích povzdechy, po celých kapitolách projevy, že škoda těch časů, jež minuly! Nevím však, zdali okolnost ta přičísti se dá na účet prostoty starých časů, aneb zda-li povzdechy ty skutečně vznikají z pouhého jemnocitu a dobrých srdcí všech našich dějepisců. Pokud mne se týče, upřímně přiznám, že nemohu pohleděti ku šťastnějším minulým dnům města našeho, jež právě popisují, abych nenalezl veliké sklíčení v mysli své. Smělou rukou pozvídám záclonu zapomenutí, kteráž zahaluje skrovné zásluhy našich ctihodných předků, a mezi tím, co postavy jejich smyslům mým se objevují, žasnou před jich stíny.

Takové jsou pocity mé, když přehlížím panský dům Knickerbockerův, octnu-li se na hodinku v pokojích, kde rozvěšeny jsou rodinné podoby předků mých, zaprášených, poškozených a znetvořených jako ty tahy, jež je představovati mají. Se zbožnou pietou vzhlížím k těmto umazaným tvářím slovatných

měšťanů, kteří předcházeli mne ve stálem tom boji o bytí, jichž střízlivá krev nyní proudí mými žilami. Proudí stále méně a méně, až konečně dráhu svou skončí, oběh se zastaví — na vždycky!

Avšak nedopusťte, abych podlehl dojmům, vzrušeným myšlenkami na zlaté ty staré časy, dojmům, jež vyloudily ony památky z dob patriarchálních — z dob jednoduchosti, prostoty a pohodlí, jež se nikdy více nevrátí na rozkošný ostrov Manhattan.

Tyto melancholické výlevy konečně zmizely pod vlivem vzrůstajícího blahobytu a důležitosti Nového Amsterdamu, jenž stal se střediskem i mnohých jiných událostí různého druhu, ve kterémžto ohledu zvláště vyniká doba, v níž panoval nad ním výtečný muž ten, jehož skvělé vlastnosti chci v následujícím trochu vylfčiti.

Bylo to roku 1629, když mynheer Woulter Van Twiller byl ustanoven guvernérem provincie Nového Nizozemí, jež nalezalo se pod vrchní správou jeho velevýsosti státního lorda a generála spojeného Nizozemí, jakož i Západobíndické společnosti, za účelem tím zvláštní výsadou opatřené.

Tento slovatný, starý pán přibyl do Nového Amsterdamu v krásném měsíci červnu, nejrokošnější m to měsíci roku, kdy Apollo zdá se tančiti na průhledném, jasném obzoru, kdy čermák, pěn kava a tisíce jiných malých zpěváčků

oživují lesy zpěvem svým a bublavě potůčky rozkošně se vinou bujnou zelení lučin. Proto také šťastní poddaní a staré baby Nového Amsterodamu, kteréž zvláště v předpovídání znamenitě se vyznaly, očekávaly velice dobrou a pokrokumilovnou veřejnou správu.

Slovutný Woultter či Walter Van Twiler pocházel ze starého rodu holandských měšťanů, jenž dovedl znamenitě spoluobčanům svým ztrpčovati život a stloustl ve křesle Rotterdamského magistrátu. I on ztloustl jako jeho předkové, již slyneli náramnou moudrostí a bohatstvím. O prvé přilíš mnoho nedbal, ale za to druhé bylo jeho první starostí.

Byl členem rady, oné rady, již začasť se tleská, ana mnoho pleská. By jim hodně a hlučně tleskáno bylo, o to pečují většinou všichni vládcové a veškeré magistráty. Jsou dvě různé cesty, kteréž vedou mnohým lidem k tomu, aby zaujímali vyšší postavení ve světě: jedna, že mluví mnohem rychleji nežli myslí, a druhá, že drží hubu a vůbec nemyslí. Prvé cesty používají mnozí chytřejší, kteří utíkají se k odporučením lidí záhy na nohy si pomohších, druhé pak mnozí zabeďněnci, kteří jako sůva se mračí, sůva, ten nejhloupější pták všech ptáků, jen aby se zdáli býti trochu moudřími. Toto, budiž podotknuto, jest jen příležitostná porovnání, jež nemám vztahovati na celek, neboť týká se jen guvernéra Van Twilera. Jest pravda, že byl mužem uzavřeným jako ústřice, zřídka kdy mluvil a mluvil-li, činil tak velice opatrně po slabikách. Ký tu div, že neřekl nikdy žádné hlouposti! Taková byla jeho vážnost, že nikdo nebyl mu s to vyčísti, že by se byl někdy zasmál, nebo jenom pousmál průběhem dlouhého a zdárného svého žití. Ani tehdy, když nejsmělejší žert byl pronešen u přítomnosti jeho, nedal se směšky plivěsti z rovnováhy, aniž jevil kdy rozpaků. Mnohdy, když nemohl hned pochopiti o co se vlastně jedná, dotazoval se a když posléze byl mu vtíp vysvětlen „tak špičatě jako vidle“, jal se koufiti svou dýmku dále. Koufil, jako by se bylo nic nestalo, vyklepal si dýmku a pravil:

„Hm, hm! Nevidím v tom zhola ničeho! Čemu se tedy smátí?“

Ačkoliv měl všech pět pohromadě, nedovedl přece jen učiniti si o té neb oně věci vlastní úsudek. Jeho podřízení starali se o to, aby měl každé chvíle nějaký nový nápad. Uvažoval o každém předmětu tak dlouho a tak důkladně, že neměl v hlavě po té již dosti místa, aby povážil i následky, aneb připustil si starosti ještě o to, jestli věc má i své temné stránky. Aby uvažoval všestranně to teprve nešlo! Jisto jest, že byl-li tázán na to neb ono, co obyčejní smrtelníci byli by v okamžiku dovedli pochopiti a rozhodnouti, dlouho uvažoval, přemýšlel, kroutil nad tím povážlivě hlavou, koufil a učiniv několik větších bafů, trval po delší dobu v zamyšlení, načež konečně oznámil, že o věci té „pochybuje“. To znenáhla zjednálo mu pověst muže, jemuž lze důvěřovati a který tak snadno nedá se svěsti k úsudku jednostrannému. Avšak chování to zjednálo mu slavného jména, neboť tento duševní jeho stav označován byl začasť jmenem jeho Van Twiler, kteréžto jméno čistě po holandsku znělo jako „Twijfler“ čili jednoduše po česku „pochybovač“.

Osobnost tohoto znamenitého, starého pána byla velice objemná a zaokrouhlená, tak že se mnohému zdálo, že človíček ten zvláště byl modelován nějakým sochařem na pomník některého holandského majestátu. Byl na vlas pět stop a šest palců z výše, a šest stop a pět palců v objemu. Hlava byla rozměrů značných, tak značných, že dáma příroda, přes chytrost rodu jejímu vlastní, musila míti notný kousek práce, aby pořídila krk co možná takový, jenž by onu tíhu sněsti mohl. Poněvadě ale práce ta se jí tak snadno nedařila, posadila mu hlavu jednoduše na ramena. Tělo jeho bylo objemné a sneslo dosti: to stalo se o všem vlivem prozřetelnosti, jež pečovala oň, dobře vědouc, že úkolem jeho jest více seděti nežli choditi, kterážto poslední práce jen lenochům náleží. Nohy jeho byly kratounké, v objemu však široké, zajisté jen k vůli tomu, aby udržely tíhu, kteráž na nich spočívala, a vypadal tudíž jako plný soudek, složený na koze.

Tvář jeho, náramně věrný obraz duše, byla hodně nafouklá, zbavena jsouc všech těch známek, jež nazýváme u obyčejných lidí tahy nebo-li výraz tváře, dvě malá šedá očka zářila ze středu, jako dvě hvězdiček ze zachmuřeného nebe a plná líčka, vlastně líce, vypadala jakoby vybírala mýto ze všeho, co do úst přijde a červená byla jako rajská jablčíčka.

Spůsoby jeho byly tak pravidelné, jako on sám. Denně čtyřikrát pravidelně jedl, dobře jedl a vždy v určitou hodinu. Kouřil, uvažoval a „pochyboval“ celých osm hodin denně a zbývajících dvanácte hodin ze čtyřiaadvaceti odpočíval v pokoji. Takým byl sloutný

pravěkých, velikých dubů staré vlasti své a pravý umělec stolařský z Amsterodamu musil mu je udělati. Křeslo bylo vyřezávané a mělo podobu orla se schlípenými křídly. Místo žezlem vládl a třímal dlouhou tureckou dýmku, ozdobenou jantarem, dar to velemocnému a veleváženému místodržiteli holandskému, jako na uznání zásluh, jež zjednal si prováděním neobmezené moci své a vyjednáváním s různými kmeny. Na onom státním křesle sedával, kouřil z posvátné své dýmky, kývaje pomalinku, avšak zcela pravidelně pravou nohou a pohlížeje po několik hodin na ocelorytinu, jež představovati měla Amstero-

Nepodařená honba. I.

„Podívejte se jen na toho krásného motýla, pane Ignáče!“

Van Twiler — pravý filosof, poněvadž jeho úsudek nebyl ani takovým ani onakým, mysl jeho nepovznášela se ani výše, ani níže nad požadavky a potřeby tohoto světa. Žil na něm již po mnoho let, aniž by byl měl dosti malé chuti starati se o to, zdali se slunce točí kolem země, aneb jestli otáčí se země kolem slunce; celé půl století již pozoroval obláčky dýmu, vycházející z dýmky jeho, aniž by při tom obtěžoval se nějakými většimi mudrckými záhadami, jež mnohemu filosofu mozek již promíchaly.

V radě své předsedal velice velebně, vážně, ba posvátně. Zasedal v dubovém, tvrdém křesle, zhotoveném ze dřeva

dam, jsouc v černém rámu zavěšena na protější zdi zasedací síně. Sluší však ještě podotknouti, že tehdy, když v radě jednalo se o věc závažnější a poněkud obsáhlejší, sloutný Woulter přimhouřil oči třeba na celé dvě hodiny, tak aby nebyl nikterak vyrušován předměty svého okolí a zevnějšími dojmy; v takových chvílích pracovala mysl jeho způsobem zvláštním, provázena jsouc zevnitřními zvuky, jež jakoby chrapotu se podobaly. Tyto zvuky nazývali ctitelé jeho rozručením duševním, ana prý mysl jeho, věnujíc se celé záležitosti, o níž se jednalo, byla utkána v pravidelný zápas s jeho pochybnostmi a úsudky.

S velikou obtíží podařilo se mi tuto životopisnou črtu o veliké této osobě sehnati. Skutečnosti, týkající se tohoto muže, jakož i veškeré podrobnosti byly tak velice roztroušeny a po různu, jakož co do věrohodnosti tak velice podivné, že jsem se posléze musil vzdáti pátrání po pramenech dalších, spokojiv se pouze tím, co zdálo se mi vhodným, ač neupírám, že pověděti bych mohl o něm ještě mnohem více, aby podobizna jeho představena byla vám v barvách nejvěrnějších.

Záleželo mi spíše na tom, abych načrtl vám osobnost a spůsoby Woultera Van Twilera s toho stanoviska, že byl

moudré a pečlivé správy kolkolem byl vyprávěn. Následujícího jitra po svém uvedení v úřad svůj a po snídání, sestávající ze všemožných pozemských pochoutek, jako z mléka a indiánského nákypu, byl pojednou vyrušen příchodem Wandla Schoonhovena, starého, váženého to občana novo-amsterodamského, jenž velice trpce stěžoval si na Barent Bleeckera, poněvadž se tento nechtěl s ním vyrovnati, ačkoliv účet zněl na větší obnos ve prospěch řečeného Wandla. Guvernér Van Twiler, jak jsem byl již podotkl, byl mužem málo slov; také nebyl nikdy přítel mnoha psaní a též nerad dal se při snídání vy-

Nepodařená honba. II.

„Nu, počkejte, toho budeme — hned mít“

nejen prvním, ale zároveň nejlepším guvernérem, kterýž vůbec kdy stál v čele této věhlasné a vážené provincie; a tak klidnou a blahodějnou byla vláda jeho, že nemohl jsem průběhem celé té jeho doby nalézt ani jednoho případu, kdy rušitel klidu nebo zločinec byl by poháněn před právo a k zodpovědnosti — patrný to jistě důkaz milosrdné vlády guvernéra, případ, jemuž nevyrovná se na světě snad žádný jiný, vyjímaje nezapomenutelných dob krále Loga, jehož přímým potomkem, tak aspoň se šeptalo, Van Twiler prý skutečně byl.

Počátkem věhlasu tohoto znamenitého magistrátu byl případ, jenž na důkaz

rušovati. Naslouchaje pozorně výpovědím Wandla Schoonhovena, náležitě chrochtaje a polkna občas kus indiánského nákypu — jakoby na důkaz, že nelze mu zmeškati ani vteřiny — zavolal svého konstábla, sáhl jednou rukou do hluboké své kapsy a vytáhl z ní kudlu, kteráž byla výmluvným znamením toho, že obžalovaný jest: k jeho výsosti magistrátu předvolán, jakož i váček na tabák, jenž té doby ukázán byl obžalovaným místo zatýkače.

Tento prajednoduchý spůsob předvolání byl téhož výsledku za oněch dob nehorázné prostoty, jako prsten velikého Haruna Alrašida mezi pravověřícími.

Obě strany, byvše přivedeny před něho, předložily účetní své knihy, psané v řeči a písmem, jež byly by jistě zalekly každého, jenom ne velmocného místodržitele holandského, aneb učeného rozluštěvatele egyptských hieroglyfů a nápisů starodávných vůbec. Moudrý Woulter bral jednu knihu po druhé do ruky a pozorně počítal si jeden list za druhým. Hned na to však zmocnila se jej obrovská pochybnost, odložil knihy a pohodlně bafčil dále. Takto trval celou půl hodiny v mlčení, ani jedním slovem neprozradiv hluboké své myšlenky; po té vzepřel si nos ukazovátkem pravé ruky, zavřel oči na okamžik a tvářil se zrovna tak, jako muž, jenž popadl znamenitou myšlenku přímo za hlavu, vyňal dýmku z úst, vyfoukl celou spoustu dusivého kouře, a s největší důstojností a určitostí prohlásil, že důkladně spočítal si listy obou knih a tu že shledal, že obě jsou stejně těžké a stejně silné: proto konečným rozhodnutím soudce bylo, že účty byly způsobem stejným vyrovnány: proto Wandle že má dát Barentovi po-

třebné potvrzení, jakož Barent naopak napíše potvrzení Wandlovi, kdežto konstébl že zaplatiti má z vlastní kapsy útraty celého přelčení.

Tento rozsudek, sotva dostal se u známost širších kruhů, způsobil všeobecné nadšení po celém Novém Amsterdamu, neboť lid okamžitě seznal, že vládne mu moudrý a ctihodný magistrát, však nejšťastnějším toho a nejlepším následkem bylo, že po té nikdy více neodbýval se žádný soud po celou dobu moudré vlády tohoto muže. Úřad konstébla byl následkem toho konečně tak na psu, že není pamětníka v celé zemi podobného zjevu. Vyprávěl jsem o tomto případě podrobněji nejen proto, poněvadž rozsudek ten považují za nejlepší a nejpromyšlenější, o němž dotyčné záznamy mluví vůbec, poněvadž naši moderní soudcové z téhož leccemu se přiučiti mohou, ale i proto poněvadž rozsudek byl pro slovatného a ctihodného Woultera pravou událostí, — neboť byl to jediný rozsudek, o němž se ví, že po celý čas žití jeho vůbec byl vydán.

PRO SMUTNÉ CHVÍLE.

Americká zdvořilost.

Přítelovalec: Ty Američanky, jen co je pravda, nejsou tak zlé ženské, ale zdvořilými právě nejsou. Udělá-li jim člověk na příklad na „káfe“ místo, ani nepoděkuje.

„Američán“: Inu, to je právě jejich zvláštnost! Zkuste to ale, a řekněte jim do očí něco hrubšího, jak budou hned křičeti: „Děkuji — vy jste ale nějaký gentleman!“

V rozhorlení.

Americký občan ku svému advokátu, s nímž se náhodou setkal: „Co tomu říkáte, s těmi Mormony? To je opravdu škandál, co o tom dnes noviny píšou! Taková banda, která posvátnost manželství podobným způsobem jen v hláto šlape, měla by být dávno již úplně vyhánána z této země rodinného života! — Abych ale nezapomněl, jak to je s mým rozvodem? Popožeňte, prosím, trochu dle možnosti proces! Mámu právě něco vyhlédnutého, výhodnou partii, rád bych do toho znovu praštil . . .“

Co si myslí velbloud!

Uřídil: Velbloud je velmi trpělivé a učenlivé zvíře. Když má vyjetí, klekne ochotně do písku, a čeká až si restovatel sedne . . .

Malý *Frontik* ku svému sousedu šeptem: A myslí si, aby mu *řezl na záda!*

Jemná, ale přece jen totáž.

Švihák, jenž byl poslouchal v hostinci již po dlouhou chvíli narážky na sebe, činěné společnosti u druhého stolu: „Dovolte, slyším zde stále povídati o nějakém oslu — snad nesměřuje to přece na mne?“

„O, prosím, vždyť jsem na světě *také jinič oslově!*“

V hotelu.

Cestující, přišed do hotelu, zapoušou se do knižky hostů, když tu vybere z ní velká stránice. „Hrome“, volá v rozhorlení, „viděl a zkusil jsem již mnoho takové nečistoty, ale že by se takový neřád opovážil podívat se až do knihy, ve kterém podobě člověk spí, to je přece jen trochu mnoho!“

Proč plakal starý Indián.

President Spojených Států pozval k hostině přítomné právě ve Washingtonu indiánské náčelníky. Vážní Rudokožci sedí při skvošné tabuli a plnou důstojností a a pravou indiánskou škrobeností, nejeví nad ničím svůj obdiv, málo mluví, ale důkladně jedl. Jeden mladší náčelník povšiml si, že mnozí bělochové vzali si z nádoby hořčici, kterouž byl před tím nikdy neviděl, a poně vadí pozoroval, že si běhou jen málo, považovají žlutou hmotu za nějaký zvláště vzácný pamisek. Klidně, jakoby jedl hořčici každý den, vezme si tedy také pořádnou porci a strčí vše na jednou do úst. Palčivost však na jazyku přemáhá i otužilého syna prérí. Honem tedy s tím do žaludku, aby neprojevil před těmi bílými žádně rozpaky! Už to je, díky tobě, Velký duchu, dole, ale přese všecko přemáhání stěká Indiánu slza za slzou po hnědé tváři. — Druhý náčelník, pozoruje to, tážal se jej, proč pláče. „Vzpomínám,“ odvěce a povzdechem mladý válečník, „na ubohého otce svého, který před rokem utonul ve vlnách divoké řeky!“ — Starý Indián neřekl na to nic, ale sáhl rovněž po hořčici, a spolkl ji rovněž hezkou porci najednou, následkem čehož objevily se u něho stejné účinky. — „A proč pláčeš ty, starý sokole?“ tážal se nyní mladší náčelník a úsměškem. „Pláču nad tím,“ odvětil na oko klidně napálený Rudokožec, „že jsem se teukrátě neutopil zároveň s otcem!“

Hodné americké dítky.

Otec slyší prostředím pilně práce z dětského pokoje pekelný hluk, dupání a zvonění. „Co to děláte?“ vrzkl k dětem celý zuřivý.

„Hrajeme si na koňskou dráhu!“

„Tak toho hned nechte!“ velí přísně a odebíhá. Sotva však se byl v pracovně usadil, slyší nový hluk a nové, ještě silnější dupání a zvonění. Vyřítí se znova k dětem.

„Zakázal jsem vám přece, abyste si nehrály na tramway.“

„...Vždyť mi si nehrájeme už na koňskou dráhu, my si hrájeme na *bus*!“

„Já vám zakazuji, abyste si nehrály ani na tramway, ani na *bus*!“ praví co nej-přísněji, moha se však sotva zadržeti smíchu a oděhází. Avšak hluk, dupání a zvonění zaznívá za chvilku, ať smysly přecházejí, ještě opět mnohem silně a než předešle. Zloběně, neposlušně vpartí! Plu opravdového hubu bít na ně znova.

„Co jsem vám poslal? Nezakázal jsem vám hrát na tramway i na *bus*?“

„...Ale vždyť my si hrájeme teď na *loko-motiv*!“

Bezejmenný.

„Jak se jmenuješ, chlapečku?“ Chlapeček přemýšlí, přemýšlí, ale nemůže nic vymysliti. „Nu, jak na tebe volá tatínek?“

„...Tatínek na mne nikdy nevolá, on jen vždycky pískne!“

Při rozvodu.

Parář: „A to se chcete dát rozvésti, když jste čtyřicet už let vydrželi spolu žít?“

Manžel, udiveně: „Nu, a což pak, pro pána, to není snad ještě dost?“

Naše mody.

Klobouk á la „šídlo!“

Oděvy á la Japau.

Rostomilý lékař.

Lékař povolán byl na vzdálenou farmu. Problémem nemocného, pravil, že musí ještě mnohokrátě sem přijít.

„To vám bude asi velmi nepříjemné na takovou dálku, pane doktore!“ mluvil nemocný.

„...Oh, ne! Mám ostatně zde v sousedství ještě jednoho nemocného a tak zabiju aspoň dvě mouky y jednou ranou!“

Mezi bratry.

První z mokré čtvrti: „Co jsi si tak, bratříčku, myslil, když jsi proctli ráno v přikopě?“

Druhý: „...Nu, vš eo, nejdůležitější mi bylo, že ty neležíš někde blízko mně!“

V době rychlého cestování.

Úředník přichází k představenému prositi za pět dní dovolené. „Jakže! Celých pět dní? K čemu to? Snad nechcete, člověče, dělati cestu kolem světa?“

Skromné dítě.

Strýc k šestiletému Karlovi: Nestydíš se, Karlíčku, že neumiš počítati ještě ani do pěti!

Karel: Proč bych se styděl? Vždyť já nechci být nějakým zázračným dítětem!

Otcovské povzbuzení.

„Tatínku, kupec dal mi na dollar o pět a dvacet centů více zpátky!“

Yonkee: „...Nech si je, milý synu, jakožto povzbuzení, abys byl i na dále poctivým!“

Přehnaná sdvořilost.

Enčz při sňatku: A nyní táži se vás, pane ženichu, bĕžete si zde přítomnou pannu nevěstu z lásky nebo z přinucení?

Ženich: Jak ráčíte poroučeti, velebný pane!

Smála.

Zloděj, jemuž při nočním pokusu o vloupání zlámalo se dláto: „Hrome, to je k vzteku! V nejlepší práci to čert vezme, právě v tu chvíli, kdy v celém tom mizerném hnízdě, které nazývají velkým městem, není možno nové dláto si koupit!“

Pořádek musí býti.

„Není nad to, když jde člověk

v pravý čas spat!“

Omluva.

A: Tamto jde pan Břítva, můj soused, velmi řádný člověk.

B: Čím jest?

A: Advokátem, ale on vlastně za to tak nemůže, poněvadž to musí převzít po otci!

Lehká smrt.

A: Syn vám tedy odešel ze světa?! Nač zemřel? Jak dlouho ležel?

B: On, prosím, neležel, on se, chudák, jen houpal!

Zfzetelný pokyn.

Host: Kolik soudků piva čepujete denně, pane hostinský?

Hostinský: Nu, nejvýše šest!

Host: Šest? To je dost málo! Já bych vám ale řekl, jak byste mohli vytvořiti až osm!

Hostinský: To bych věru rád věřel!

Host: Dolévejte lépe sklenice!

K neuvěření.

Anarchista v nouzi: „Prosím za nějaké zaměstnání, ať je jakékoliv — já se spokojím i s nejmenší prací!“

Zbožné přání.

Dovolej pán: Já mám pana radu tak rád! Vždyť ráčíte býti můj nejčarším a nejvěrnějším nájemníkem!

Pán zlob: Nu, musím skutečně říci, že jsem s tímto bytem již stoulet a byl bych rád, kdybych mohl i zde již umřít!

Dovolej pán: To by mně velice těšilo, věřte, pane zlob!

V pochybnosti.

X: Víte, že jsou všechny rusovlasé ženské zlomyslnější než černovlasé?

Y: I hrome! Naposledy jsou vlasy mě staré ještě barveny?

Poctivec, ale s podmínkou.

Cihelka: Což pak o to, když jedná se o nějaký jen capart, to už mnohý dovede býti poctivým, ale dejme tomu, že by člověk našel náhodou milion! Dal byste i ten zpátky, nezapřel byste ho?

Trubelka: Nu, to přijde na to, kdo by jej ztratil! Kdyby to byl na příklad Jay Gould nebo Vanderbildt, tu bych si nedělal žádné z toho svědomí, že bych si všechno pěkně nechal, ale kdyby měl třeba i celý milion ztratit nějaký chudák, na mou duši, že bych mu jej vrátil!

Zvláštní účinek.

Host: Pane hostinský, budu platit!

Hostinský: Prosim, prosim! Šestnáct piv, dělá osmdesát centů!

Host: A to je dobré! Já mám „špičku“ a on vidí místo mne všechno *dvakrát!*

Oprávněná stížnost.

Tramp: Ano, pro hloupé ptáky to dovedou v parku dávat i na stromy budky, ale aby některá taková něžná duše přivázala tam také aspoň nějakou tu *visutou rohož* pro nás, to nenapadne nikomu!

Úplné ospravedlnění.

„Tvé listy jsou mi velice milé a drahé, zlatá Aninko, ale jako profesora české řeči mne to přece trochu zaráží, že jsou plny pravopisných chyb!“

„Ach, můj drahý Jaroslave, za to já nemohu. Musím je psát, aby maminka na mne při psaní nepřišla, vždycky *po tvé!*“

Na poště.

Čtebník: Kam přijde tento balíček?

Voják: Domů!

Čtebník: Kde je ale ulitosa?

Voják: Neulitosa, maminka zná už prádlo a čeká na ně!

Z vojenské školy.

Podlůstojník: Jak dlouho musí jít dobrý voják pochodem?

Nováček: Tak dlouho, *dokud mžž!*

Podlůstojník: Ne-mysl! Tak dlouho, *až už mžžž!*

Znal svou krev.

Student, chtěje otce dostati opět o větší částku peněz, napsal domů, že se mu právě narodila vzácná příležitost koupiti velmi lacinou pěknou sbírku starých mincí, tak že by bylo skutečnou škodou toho nepoužítí, pročť že prosí atd. Odpověď došla obratem a sice zněla následovně: „Č mýsl tvůj, koupiti si sbírku starých peněz připadá mi právě tak, jako kdyby nás *ne-psík* chtěl si založiti *sbírku nez-mak!*“

Ve zlé ohvít.

Lupičský čin dvou odvážných ševcovských učedníků, spáchaný na jedné bábě a několika „párkách“ a „landverákách.“

Tonda, Franta, „prtio“,
vysylají zraky své
po bábě, jež pod břemenem
klesá, nesouc „horké“ s křenem,
v každé ruce po kotlíku,
na lokti pak dvě košíky.

„Toť by bylo ke snídani!“
napadne tak hochům maní,
a jich ruce v okamžiku
sápnou se do košíku.
Útok vedou z obě strany:
bába je zde bez obrany.

Klík a rámus! Což však platno —
ševcko mívá srdce špatno.

Moudré upozornění:
Jdeš li s párky podléž kluků,
měj vždy volnou jednu ruku!

Případný popis osoby.

Do kávového kroužku starších dám, většínou ještě panen, vrazí najednou veřejný posluha s nějakým pěkným psaníčkem v ruce a rozhlédnuv se po vážené společnosti, jde přímo ku ctěné slečně Klepalové, které dopis s úsměvem podává. Za napjaté pozornosti všech otvírá tato list, avšak tento není snad od nějakého tajného ctitele, jak se už blahým očekáváním chvěla, nýbrž posílá jej milý synovec, študující medicíny Mnohopil, žádaje drahou tetinku o rychlou zápůjčku několika zlatých, které právě nutně potřebuje. Tomu by se tetička konečně ani tak nedivila, jako spíše té okolnosti, že posluha neptal se ani na jméno a hned jí v celé společnosti poznal. Táže se jej tedy na to, načez se jí dostává následující odpovědi:

„I nu, vědí, to je tak! Ten student, co mi to psaníčko dával, povídal, že to je choulstivá věc a že proto nesmí říci jméno, ale že prý milostlečnu snadno najdu. Moji tetu, povídal, poznáte hned mezi všemi: jenom jděte k té, co vypadá v obličeji jako — stará petrolejová lucerna!“

Pochopitelná otázka.

Děj v železničním wagoně vlaku, jedoucího z Prahy k Sasku.

I. pasažér: „Ráčíte do Drážďan?“

II. pasažér: „Ano!“

I. pasažér: „Zůstanete tam dlouho?“

II. pasažér: „Nezůstanu, pojedu hned opět dále!“

I. pasažér: „A kam prosím?“

II. pasažér: „Do Hamburku!“

I. pasažér: „Tam se ale přece zdržíte?“

II. pasažér: „Nikoliv, pojedu hned do Ameriky!“

I. pasažér: „To jste ale, dovolte, prosím, bývalý kasír, není-liž pravda?“

U katechismu.

Farář: Víte-li pak, panenko, jak důležité jest vaše povolání? Zda-li pak se cítíte dostatečnou k plnění všech povinností stavu manželského?”

Nečista, rychle: „Oh, a jak, velebný, pane! Děti jsem už chovat uměla, ještě když jsem chodila do školy!“

Dětský názor.

„Mamínko, je to pravda, co povídá Karel, že jsou všichni lidé udělání z prachu?“

„...Ovšem, ovšem!““

„To musí ale černoši býti udělání z prachu z uhlí!“

Kolik?

Řezník: „Mám, prosím, paničko, to prase rozsekat?“

Mladá paní: „...Nu, ano, jenom o to vás prosím, hleďte, aby bylo hodně šunek!““

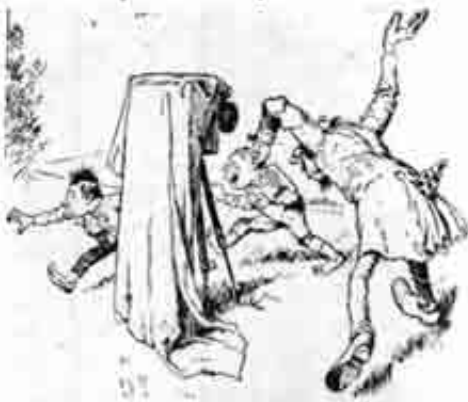
Fotograf na venkově.

Drama v pěti aktech.

Akt I. Příčina.

Fotograf ze záliby. Václav Plotýnka, nachází náhle popředí krajiny, kterou chtěl „vzít“, nedostl vkusným a uměleckým.

Akt II. Zapletka.

Rozzuřen, odstraní překážku násilím, čímž ovšem způsobí si hroznou nepřízeň.

Akt III. Píkle.

Pomsta nepřítel kváří již na této rychlém chodem, aniž by měl o tom tušení.

Akt IV. Pomsta.

Nepřátelská moc přikročila k činu, překva pívši jej, když se byl nerušeně oddal svým pracím míru.

Akt V. Zhoubna.

K tomu není již potřeba vysvětlení a spisovatel myslí, že ku předoblému ostatně také ne!

Vítaná návštěva.

Pán, přicházející návštěvou, k novému sluhovi: „Nepřicházím snad panu baronu nevhod?“

Sluha: „...Oh, právě naopak! Zablédl Vašnost už z okna a pravil: „Tenhle mi právě tak ještě schází!““

Neznámý.

Právě vytáhl člověka, který apadnuv do řeky, přese všecku pomoc přere se jen utopil. Policista hlásí na stanici událost, která stála se před jeho očima.

Úředník: „Jak se jmenoval ten muž?“

Policista: „...Poslušně hlásím, že ho nikdo nezná. Ukázal se sice ještě jednou nad vodou, ale v tom rozčilení mně nenapadlo, abych se jej pro všechny případy zeptal na jméno!““

Podivný názor.

Láznice: „Ale poslouchajte Baruško, ten student, co u vašich pánu bydlí, dostává nějak mnoho psaní! Jsou-li to všecka od slečinek, to musí býti nějaké kvítko!“

Baruška: „...Ah, co pak vám to napadá! On je tuze pořádný člověk — to jsou jen samá upomínání a četý!““

Mezi klnky.

Náci: Muci, aniš-li zde to kyselé mléko a pak ty sušené švestky co jsou tamhle na polci, tak potom něco dostaneš!

Muci dá se chutě do jídla a za chvíli praví: „Tak, já jsem už hotov se vším — co teď dostanu?“

Náci: „Bolení břicha!“

Neopravitelný.

Karbaník byl přistížen při zapovězené hazardní hře a byl odsouzen ku pěti zlatým pokuty.

„Pane soudce“, praví po přečtení rozsudku, vytáhnuv karty z kapsy, „hodme si o tu pětičku — buď zaplatím 10 zlatých nebo nie!“

Krejčovský snak.

V Kansas City dal si namalovati jistý krejčel na vývěsní štít veliké jablko. Jsa tázán, co to má znamenati, odpověděl s přesvědčujícím úsměvem: „Co by bylo z nás ubohých krejčelů, kdyby pramáti naše Eva nebyla dala Adamovi jablko a to mám právě vyobrazeno na štítě!“

Nevyléčitelný.

Lékař: Nuže, co vám schází?

Nemocný: Mám takový podivný pocit v hlavě. Jsem pořád jako pitomý.

Lékař, vrtě hlavou: Podobné věci bývají těžko zhojitelnými, an jsou dle všeho vrozeny.

Hlas svědomí.

Sklepník: „Prosím, pánové, venku jest nějaká paní, která praví, že její pán nachází se zde a měl býti již dávno doma. Má prý jíti ven, že mu chce něco říci!“

Všichni vyskočí od stolu: „...Saprmente, snad to není moje stará!““

Pádný důkaz.

Soudce: A čím byste mohl dokázati, že jste byl ten den skutečně tak na mol opilý, jak udáváte? Důkaz musí býti ale pádný!

Obžalovaný: Jak by nebyl?! Vždyť jsem tenkrát dal hubičku i samotně tehdy!

Opravdu.

Obžena: „Poslouchajte, vojáčku, toto ale musí pořádně bouchati, když tak při střelení stojíte blízko kanonu?“

Dělostřelec: „Oh, to nic nedělá, ono to beze mne bouchá taky zrovna tak silně!“

Chytré dítě.

„Zejtra přijde strýček, Amálko!“ pravila matka k šestileté dceruše. „Musíš být hezky hodná a pak nesmíš se jej docela ptát, proč má jednu nohu kratší než druhou. Mrzí jej to a zlobil by se, neměl by tě rád!“

Druhého dne Amálka hned po příjezdu strýčkově, sotva že z kočáru slezi: „...Strýčku, proč máš jednu nohu delší?“

Když ale přece!

„Pomysli si ale, příteli, moje nevěsta neumí hrát na piano!“

„...Nu, to není přece tak velká škoda, a měl bys mít spíše radost, že budeš mít v domácnosti svatý pokoj s tím klimprováním!“

„Oh, s tím bych už byl spokojen, že neumí, ale — když ona přece hraje!“

Spolehlivé předpokládání.

„Který to z obou Vondráčkův zemřel, Karel nebo František?“ táže se pan Vaníček pana Macháčka, vracejícího se právě z pohřbu.

„...I na moutě . . . ! Teď opravdu sám nevím, ale Karel šel přece za rakví, ten to tedy nebyl, jak myslím. Musil to být jenom František!“

To je zvláštní.

Paní A.: „Proč pak ty vaše dětičky ale vypadají vždycky tak smutně?“

Paní B.: „...Čert ví! To je zvláštní! Jsou proto ode mně bity skoro každý den!“

Přebil je.

V malém městě na Západě byli jen tři krejčí. Jeden, aby pozlobil druhé dva, dal si napsati na firmu: „Nejlepší krejčí v celé Americe.“ Druhý, chtěje ho přebít, napsal ihned, že je opět nejlepší krejčí v celém světě. Třetí nevyňšel tak své umění, ale napsal prostě: „Nejlepší krejčí v tomto městě!“

Kdo byl Kolumbus?

Učitel táže se ve škole, kdo byl Kolumbus, ale ze dlouhých řad žáčků hlásí se toliko jediný: Nu tak, Františku, kdo to byl?

František: Pták!

Učitel: I co tě to napadá?

František: Ano, pane učitel, náš tatínek dnes povídal něco o Kolumbově věci!

Snadná pomoc.

Odběratel: „Podívejte se jen, mistře, jaké jste mi udělal ty poslední boty! Podešve jsou ještě úplně dobré a svršky jsou už celé pryč!“

Mistr, škrábaje se za uchem: „...Hm, hm! Opravdu! Nu, musím tedy dát podruhé slabší podešve!“

Nechtější rásti.

Spolkový slaha přichází s listinou: „Prosím za laskavý příspěvěček pro spolek ku vychovávání opuštěných sirotků!“

Starý pán, mládenec, mrzutě: „...To je hrůza, já už platím na ty děti více než patnácte let! Co pak posud nedorostly, aby se mohly samy živiti? Co to s nimi v tom spolku dělají!“

Ty nové klobouky.

A: „Podívej se, ta dáma má na hlavě opravdovou babylonskou věž!“

B: „Jenom kdyby tě slyšela, poznal bys hned, že nemá však zmatený jazyk!“

Hrdinské ovce.

Stará dáma: „Pořád se povídá, že jsou ovce tak bázlivé a tu se jich pasou právě třináct tak spokojeně, jakoby jim na tom, že je to právě *nešťastné číslo*, ani nezáleželo!“

Chytil se.

Dohazovač sňatku ukazuje „ženichovi“ domácí zařízení „nevěstiniých“ rodičů: „To bude krásná partie pro vás, co? Podívejte se jen na to stříbro!“

Nedůvěřivý „ženich“: „...Hm, to může být také vypůjčeno!“

Dohazovač: „Ale prosím vás, kdo pak by takové krásné věci takovýmhle lidem půjčil?“

Také výhoda.

„Proč jest jednoženství lepší než mnohoženství?“

„Protože nemá při něm člověk aspoň více *těžký*.“

Nejlepší prostředek.

Majitel hotelu táže se odcházejícího hosta, byl-li spokojen.

„S jídlem a pitím zajisté, avšak nikoliv s noclehem. Měl byste se postarati o vyhubení toho velkého množství hmyzu v postelích!“

„Ach, milý pane, já použil všech možných prostředků, ale bez výsledku!“

„Proč pak ale nepředložíte každé štěnici takový účt jako mně a buďte přesvědčen, že by se vám ani jedna nevrátila!“

Na cestě do Ameriky.

Loď tone v bouři. Cestující, připraveni na jistou již smrt, se modlí, skupeni jsouc kolem kněze, jenž náhodou dří na palubě. Jeden z cestujících zvláště mnoho naříká a kvílí, až to proniká nebesa. Kněz snažil se jej potěšiti, ale vše marno.

„Jen jedno přání mám ještě!“ praví zoufalec k jeho domluvám.

„...Nu, a to jest?“

„Abych se ještě jednou *dostal na suchu!*“

Důtklivá připomínka.

„Aj, aj, pan profesor *kuká!* Co pak se vám stalo na noze?“

„Nic, nic, ale — víte: pozejtří je svátek mé ženy a tu já tedy nosím už týden v botě schválně kamíněk, abych na to zase jako jindy nezapomněl!“

Není potřeba.

Títka: „Nate, pantáto, uhel z Jidáše! Dejte si jej na sypku, aby vám chránil stavení od ohně!“

Sedlák: „A nač? Ať to shoř! Já mám velkou *asekuraci!*“

Chytil se.

Hostinský k cestujícímu s vínem: „Proč prodáváte zdejší *červené* víno draž než bílé?“

Cestující: „Co pak myslíte, že nám dá někdo *barvu* zadarmo?“

Zvláštnost.

Plukovník táže se nového setníka, který se mu byl právě představil: „Ráčíte mítí bratry?“

Setník: „Jednoho, pane plukovníku.“

Plukovník: „To je zvláštní! Nedávno mluvil jsem s *vaší sestrou* a ta mi řekla, že má dva bratry!“

Podivná věc.

Doktor medicíny k panu místru *Kopej*koví:* „Pane místre, musíte vašim učedníkům dáti přece vše jísti. Vždyť jsou právě v těch letech, kdy nejvíce rostou a nejvíce jídla potřebují. Jsou samá kost, ať na ně člověk sáhne kamkoliv!“

Pan místr: „Toť je podivné. Věřte mi, pane doktore, že se divím nejvíce tomu, kde ti klučí *ty kosti* berou.“

Také kus naděje.

Žid: Musím vám říci, phane *lajtnanthe*, abyšthe přec už jednou pomýšlel na srovnání toho dluhu.

Důstojník: Učinil jsem už některé kroky, buďte bez starosti!

Žid potěšen: A jaké, phrosím, phane *lajtnanthe*?

Důstojník: Koupil jsem si jeden *los* na loterii *červeného kříže!*

Dobrodínec.

Pan Šetrná: „Tady nám posílají *zadarmo* lístek k dnešnému koncertu. Půjdeme?“

Pan Šetrný: „Ukaž! . . . Aha, ve prospěch pohořelých! Nu, to musíme jít! Na *dobročinné* koncerty chodím *vždycky!*“

Podivné „nebo“.

„Nestydíte se, taková silná žena, obtěžovatí lidi o almužnu?“

„Račte odpustiti, milostpaní, jsem chudá vdova a mám asi *pět nebo šest* dětí!“

Předčasná radost.

Učitel: „V roce 1492 nalezl *Krištof Kolumbus* Ameriku. Za rok můžeme tedy slaviti 400letou památku odkrytí *Nového světa!*“

Bedřáček: „Pane učiteli, budeme mítí na ten den *prázdnou!*“

Chytrá služka.

Hostinský k služce: „Jdi zatopit pánům do besední místnosti, mají dnes *schůzi!*“

Služka: „*Pro kolik osob* mám, prosím, *zutopit!*“

Také výmluva.

Paní najala novou služku a hned první večer nalezne u ní v *almáře* schovaného vojáka. „Co to vidím!“ volá rozhněvaná paní, „dnes jsi teprve přišla a už *schováváš* milovničky do *almáry!*“

Kuchotka s nevinným úsměvem: „Ale co si myslíte, milostpaní, to není můj! Toho zde musila *zapomnout* *předělá* *kuchotka!*“

Dobrý nápad.

Pan *Pivníčka* jde na procházku a vezme s sebou psa, kterého jeho paní má velmi ráda. Den je parný, *žizeň* veliká a pan *Pivníčka* nemá na pivo. Doma láil se *žíci*, poněvadž včera byl *předržel* a přestál velkou domácí bouří. Tu potká *obecního* *pohodněho*, zastaví ho a táže se: „Znáte mne?“

„Jak pak by ne, vždyť jste pan *Pivníčka!*“

„Dobře, doneste tedy tohoto psa domů mé ženě a řekněte, že jste jej *chytil* na ulici. Musí vám dáti za *přinesení* *nejméně* dva zlaté, ty pak přinesete do *hostince* u *„modré* *mulle*“ a tam se *rozhlíms*. Ale neprotraďte mne, abychom spolu *ničli* zas něco pro *perdruhé!*“

Velebný pán k chlapci: Nu, a perou se tvoji rodiče často?

Kluk: No, často právě ne, v neděli ale vždycky!

Velebný pán: V neděli, v den páně? Proč právě v neděli?

Kluk: No, líběji vědět, velebný pane, ve všední den je táta na poli a máma v chlévě a tak nemají k tomu ani času!

Polehčující okolnost.

Obhajce k vrahovi: „Vy jste spáchal ten nejohavnější zločin, zavraždil své rodiče! Co tedy mohu uvést k vaší obraně?“

Vrah: „Prosím ponížně, pane doktore, snad byste mohli ty pány soudce poprosit, aby měli slitování s ubohým sirotkem!“

Také potěšení!

Zubní lékař: „Těší mne velice, slečinko, že jsem vás po tak dlouhé době opět spatřil!“

Slečna: „Nepamatuji opravdu, kdy jsem měla tu čest s vámi se sejtí...“

Zubní lékař: „Měl jsem, slečinko, před rokem potěšení, že jsem vám vytrhl zub!“

Labušnictví.

Kupující měštlák ptá se na trhu sedláka: „A jsou ty brambory také dobré?“

Sedlák: „Ach, znamenité! Moje prasata nechtějí ani jiné žrát!“

Po anglicku.

Lord jezdí denně s lokajem na procházku a nikdy s ním nemluví, až jednou mu napadne, že by si mohl promluvit. „John,“ volá na něho, „jíš rád bifstek?“

„Ano, mylordé!“ odpovídá John a jedou klidně dále, poněvadž lord opět utichl.

Po pěti měsících vzpomene si jednou lord, že by si měl opět promluvit s lokajem a a praví klidně: „A s čím ho jíš nejraději?“

„S brambory a salátem, mylordé!“ odpovídá John také klidně a oba jedou spokojeni a mlčky dále.

Případná odpověď.

Přistěhovalec chválí v Americe svou otčičnu, pravě, že je tam také velká lásce. Slepici prý tam může člověk koupiti za pár krejcarů!

Američan: „Proč jste tam tedy nezůstal a nejedl samé laciné slepice?“

Přistěhovalec: „Anu, když mně tam ale i ty krejcarey na ně scházely!“

„Znám vás, pane Houzvičko, přece už bezkou řadu let a chodím s vámi velmi často, ale ještě jsem vás neviděl, že byste byl dal žebrákovi cent!“

„...Proč bych také dával? Já se řídím slovy bible: „Nečij bližním, co nechceš, aby tobě lidé činili“, a já přece nechci, aby mi někdy musili dávatí almužnu!“

Osudné přefeknutí.

Denní pisař v uzenářském krámě: „Dejte mi za pět krejcarů odězky pro psa!“

Uzenář: „Hned, hned! Zde jsou!“

Pisař: „Ale nedal jste mi snad moc tlusté? Ty já pesnesu!“

Hrozná věc.

„Proč pak nekupujete od toho obchodníka u vás naproti?“

„Od toho? Ten má v krámě všecko rozházeno, páté přes deváté, takže si člověk musí věci od něho hnsit. *Ležtidlo* na boty, které jsme odtamtud posledně měli, zapáchalo máslem!“

Špatná poklona.

Paní Šeltorná: Ach, paní Pichová, to jsem vás už dlouho neviděla!

Paní Pichová s vřelostí: Ale já vás viděla včera! Byla jste na trhu, dívala jste se na husy, ale na mně jste se ani nepodívala!

Neštěstí v lásce.

A: Vy jste velmi šťastný člověk na světě! Máte vše, co vás může potěšit!

B: Oh, v lásce jsem ale neměl nikdy štěstí!

A: Jak to?

B: První moje láska zemřela, druhá šla do kláštera a třetí se stala — mou ženou!

Obchod nađe všecko.

Při výpravě byli vojskem chyceni tři židé, kteří byli podezřelými vyzvědači a bez dlouhých orací byli vojskem odsouzeni k smrti. Dva již byli pověšeni a třetího již držel kat za krk, když tu dostal milost. „Můžete jít!“ praví k němu velitel důstojník, přečta propuštění. Žid se nehybá. „Neslyšel jste? Můžete jít! Máte milost!“

„Phane major, dvej vám Bhůh dlouhý věk, phane obrst, nemohl bych khoupith za then strach — then starý šatstvo z *thěch* dvou *phověščených*!“

NĚKOLIK SLOV O „NÁRODNOSTI“.

Napsal Dr. QUIDO HAMMER. — „Amerikánu“ podává K. Navrátil.

DOBĚ národní vypínavosti, ve které se téměř každá otázka vnitřní a vnější politiky z národního stanoviska posuzuje, není snad od místa kriticky ohledati dosah slova „národní“.

Hledíme-li ku kmenům a plemenům divokých národů, ať již dosud žijícím či předhistorickým, tu poznáme v každém jednotlivém členu silně vyvinutý národní ráz kmenový. Jest to „rázovitost plemenná“, spojená s typicky vyvinutou podobností jednoho s druhým. Tělesná postava, velikost, rysy v obličejích nabývají podoby, že na př. obličej Indiánů neb Papuův pro cizího pozorovatele jsou téměř nerozpoznatelnými. I řeč jest stejná, taktéž po případě i zaměstnání. Kmen jeden jest kmenem honebním, jiný pastevským, jiný rybářským a podobně. Skrovná vzdělanost jich jest povšechnou, tím pak i vlohy jich, jich názory a charakter.

Následkem toho jsou jich náboženství, jich poměry životní, jich mrav atd. společným vlastnictvím, a proto také jich náboženský výkon, žatstvo, obcování, způsob sňatků a vychovávání dětí, válečnictví atd.; zkrátka: všichni jednotlivci kmene jsou si podobní v rázovitosti, to jest oni jsou „národními“.

Tak vypadají kmene necivilisované.

Avšak kultura staví se této rázovitosti ve dvojnásobném směru nepřátelsky vstřícně. Jedním je dělná práce, jakož i rozmnožování a rozšiřování kmene. Vzdálenost jednotlivých rodů přivádí rozdílnost rodovou a třeštění se ve kmene nové. Za

druhé vystěhováním se cizích kmenů povstávají smíšeniny národní.

Chceme-li činiti pozorování národopisná, musíme se vystříhati, abychom soudili dle řeči. Cizímu jazyku naučí se každý člověk, aniž by tím nabyl rázu, charakteru národního. Tak na př. většina Tyrolanů jest podle kmene ještě čistě keltickým rodem, ačkoliv již po staletí mluví německy neb vlašsky. Tak jsou Prusové, Pomorané, Braniborci, Meklenburáci převahou slovanští potomci, ačkoliv řeči oněch slovanských kmenů dávno, až na nepatrné zbytky lužické srbštiny a mizící polabštiny, ustoupily jazyku německému. Podobně se to má v Irsku. Tam irskému jazyku nerozumí, kromě v odlehlých údolích něco málo starých lidí, nikdo více. V Irsku se mluví pouze anglicky, ba i potomstvo jest převahou anglické krve. Při pozorováních národopisných musí se tudíž činiti rozdíl mezi posloupností kmenovou a mezi řečí obyvatelstva.

Rozdíl a třídění panuje nezvratně v celé přírodě. To dokázal nám Darwin jako nezvratně platný zákon přírodní.

Skupina živoucí, která místně od sousrodých životů jest oddělena, přispůsobuje se znenáhla poměrům a stává se rozdílnou ve svém potomstvu, naprosto zvláštními vlastnostmi se lišíc od kmene původního.

Toto přirozené pravidlo opodstatňuje se i v národech. Jasně se to jeví zejména v dějinách asijského plemene (plemene indo-evropského). Rozmnožením se původního národa asijského bylo třeba

oblast' obytnou rozšiřovati a některé rody se zdvihly a odtáhly tam, kde nebyly více tak stísněnými. Avšak v cizině se tyto rody znenáhla vyvíjely v nové kmeny, které čím dále, tím více se rozlišovaly od původu svého. Indové, Gallové, Peršané, Germáni, Baktrové, Slované, Arméni, Řeko-Italikové, všichni se liší od sebe a dávno netvoří národ jednotný a sourodý. Avšak sotva že se v nových zemích usadili, již se zase štěpili. Germáni rozpadli se v Goty, Skandinavce, Anglosasy, Suevy. Slované rozpadli se v Rujany, Lechy, Čechy, Vendy, Srby, Chorváty, Slováky, Slovinci atd. Řeko-Italci ve kmeny řecké a italské. Rovněž tak Keltové a tak i ostatní.

Jednotlivé národy rozlišují se čím dále tím rozdílněji, vývojem těla, i duševně, i v charakteru, a rozdíl ty se vyznačují patrně v ustálených právech, v jich působení, v šatstvu a v celém způsobu společného života.

Přirozeným způsobem tento zákon přírody, toto třífštění se kmenů nemůže ustátí, a kde ustane, tam působí k vyhynutí a vymizení dotyčného národa.

Národ, který dnes nazýváme národem Němců, dávno, ba 1500 let již, není národem jednotným, a dnes nikdo nepoznává v obyvateli Švábska sourodáka Oldenburčana, ve Štýrsku sourodáka obyvatele Rýnské krajiny, neboť prarodilným jest v tělesné soustavě, v rysech obličejů i v národním charakteru. O rozdílnosti v řeči bude později pojednáno. Rovněž tak každý rozezná čistokrevného Čecha, Poláka, Rusa, Jihoslovance atd.

Přítel se tedy naprosto vědeckému rozboru, když chauvinismus, národní přejatost, vypínavost, z tohoto neustálého rozvoje jednotlivé obory vyjímá a tyto za jednotné a samostatné národnosti vydává, neboť vybírá dnes skutečně jen stávající místní národnosti, na př. Vestfálce, Bavoráky, Čechy, Poláky, Černo-horce, neboť v těch se ještě jeví zvláštnost „národního“ kroje, „národních“ zvyků, „národních“ slavností, „národního“ rázu, „národního“ charakteru a „národního“ jazyka, avšak jsou to národy, které od staletí potratily své kmenové pospolitosti.

Holštýnec jest mnohem podobnější Dánovi a Norvéžanu, Fríz podobnější valonskému Holanďanu, nežli aby mohl dokazovati kmenovou svou posloupnost pinzgauskému aneb vídeňskému Němci. I mezi Slované jeví se rozdílnost tak patrná. Čech jest mnohem více kmenovcem Němců nežli Rusů, petrohradský Rus daleko jest příbuznější s Finčanem, nežli s černohorským horalem, nebo ma-loruským Rusínem.

Dnešní národnost' jest tudíž cosi umělého, jest to přenášení názvu národopisné vědy do praktického života nynější doby, ve které rozklad národů daleko již pokročil; a nehodí se více k tomu, co má označovati.

A historická příbuznost' kmenová dnešním lidem více nepostačuje, když již kmenová podobnost' se tak vytratila. A jestliže sáhá se do staletí, má-li se dokazovati germánská či slovanská sourodnost', pak mohlo by se jíti právě tak dobře ještě o několik století nazpět a dovozovati kmenovou příbuznost' asijskou, tak že by Anglové, Francouzové, Němci, Španělci, Irové, Slované atd. tvořili jediný národ a jedinou národnost' asijskou. Vybíráti ale jisté dějepisné momenty za základ nové národnosti, jest libovolným jednáním; pro vědeckou podstatu jest naprosto nepostačitelné.

* * *

Ještě více, nežli třífštění se kmenů, rozrušilo národnost' míšení se rozličných národů. Kdežto třífštění přerušilo toliko kmenovou podobu, tak že mezi jednotlivými národy často krom historické příbuznosti velice málo pospolitého zbylo, míšení se národů rozrušilo příbuznost' kmenovou na dobro, a nezbylo z národní jednoty zhola nic.

Možno rozřídovati historické pomíšení a kulturní pomíšení národů.

Známo, že třífštění se asijského ple-mene neudálo se vždy pokojně, aniž by tím nepohynuly kmeny již stávající. Tak v Řecku a Italii musili prabydlitelé rozplynouti se v národy znovu přistěhovalé. V Horní Italii i přistěhovalé keltické kmeny byly takofka spotřebo-vány. V Hispanii, v Gallii, v Britanii

a v jižních alpských zemích povstalo tak silné pomíšení Keltů s přistěhovavšími Italiky, že i řeč vlašská stala se panující. Později přitáhli do zemí těch i kmenové Germánů, jako do Itálie, Španělska, Francie i Anglie, tak že v těchto zemích obyvatelstvo sestávalo ze tří kmenů smíšené, ačkoliv toliko v Anglii proměněno nářečí, a též tu toliko co nářečí pomíšené.

V zemích těchto vyvinulo se pomíšené obyvatelstvo a nikoliv jednotné národnosti, ano i v jednotlivých zemích, v rozličných dílech i nesporně se obyvatelstvo pomísilo, tak že na př. v Pyrenejských, v Bretani, ve Walesku, ve Skotsku i v Irsku veliké zbytky čistokrevných Keltů se zachovaly, kdežto v některých okresích Severní Francie, v Burgundsku, jakož i v Belgii germánský živel převládá. Tak jest slovanský živel ve Vídni v novější však době daleko četnějším, nežli ve krajinách českých na hranicích a jazykových ostrůvkách českomoravských.

Germáné pomísili se na jihu Německa, ve Švýcarsku a v rakouských alpských zemích s Keltů, kteřížto poslední všude svého jazyka potratili, ačkoli v jižním Švýcarsku, v Tyrolsku i v rakouských alpských zemích patrně svůj ráz keltický zachovali. V oblasti těchto zemí smísili se i potomci starořímských kolonistů s Germány na dobro.

Celý východ Německa, východně od Saly a Labe, byl čistě slovanským, a ještě ku konci středověku mluvilo obyvatelstvo Pruska slovanskými jazyky. Přítomně vymizely řeči slovanské až na zbytky srbštiny v Lužici a něco málo polabských nářečí na pobřeží. V Poznaňsku a v pruském Slezsku se také ještě mluví polsky a — česky. Podle posloupnosti jest však obyvatelstvo východoněmecké národem míšeným z kmenů slovanských a germánských. Takové pomíšení jeví se patrně při jménech rodin. Ve východním Německu často se vyskytují jména s koncovkami „off“ nebo „ov“. V Rakousku opět jména čistě česká, slovinská, polská i německá při osobách jiné národnosti, svědčící o původním kmenství. Tak na př. jmenují

se němečtí předáci: Křepek, Vencličke, Šmejkal, Vrabc, Svoboda, Chlumecký atd. a nemění na tom nic německo-gramatický způsob podpisování. Čechové: Rieger, Zeithammer, Zucker, Grégr, Pabstmann, a Polák Hausmann atd. —

Potud míšení se historické, které se zejména na rozhraních národnostních co den objevuje, aneb tam, jako v Rakousku a Belgii, kde jednotlivé národy úplně jsou v zemi prostoupeny. Zejména tam se takové míšení se národností silně udává, kde vlády samy své země národní. Tak na př. v Uhřích působí vláda k tomu, aby jména německá, rumunská, chorvatská, srbská, židovská se pokud možno maďarisovala, úředně se o to zasazuje, aby slováčtina a rusínština se vyhubila. V Rusku opět, v provinciích pobaltických, se všemožně rusifikuje a v polské Poznani poněmčuje. Tím se pak rozklad národnosti úmyslně urychluje, neboť tam, kde řeč není překážkou, tam se snadněji přistupuje ku sňatkům pomíšeným, ba odnárodnění poddaní nemají při sňatecích svých ani jinaké volby, neboť své bývalé kmenovce více neznají a jim nerozumí. Zejména chauvinismus uherské vlády dosáhl toho, že národ maďarský jest nerozbornou splenicí Maďarů, Němců, Židů, Slovanů, Rumunů, Cikánů a především starších míšenců, tak že původní „národnost maďarská“ vůbec již ani neexistuje.

Žel, že ještě řeč ukrývá rozklad národnosti jasněmu přehledu, tak že ani není možno ohromný postup pomíšení oceniti. Zhusta se považují na př. všichni za Němce, kdož mluví německy, a zatím místo čistého potomstva mluví německy massy míšenců neb docela i čistokrevných cizinců. Vždyť jediný pohled na rozmanitost vlasů a očí poučuje nás o postupu pomíšení, neboť blondovlasí a modroocí nejsou více základním rysem německého národa, alebrž dávno již se nalézají v menšině.

A přece ještě neobstojí historické pomíšení se kmenů, ve kterém národ vůči národu co celek vystupuje, u porovnání s ohromnými účinky, jež působí kulturní pomíšení, jež v zápětí vystěhovalství nastává. Ve staro- a středověku nabylo

toto stěhování se národů veliké rozměry. Tak Gallie a Hispanie, Východní Německo a Rakousy byly kolonisty a výpravami válečnými latinisovány, po případě germanisovány. Avšak za naší doby, zlepšenými prostředky dopravními rozmohlo se toto stěhování národů do ohromných rozměrů. Jen některými číslicemi naznačíme objem výměny mezi národy povstalé.

Do Spojených Států Severní Ameriky vystěhovalo se od r. 1820 do r. 1876 úhrnem 8,956.370 Evropanů. Z Německa samého přistěhovalo se tam od roku 1820 do roku 1870 2,367.000 lidí a roku 1875 155.595. Pak klesl počet vystěhovalců, jako na př. r. 1877, až na 21.964 duší, avšak již r. 1880 na 106.190 Němců se vyšvihl. Z anglických zemí vystěhovalo se r. 1878 147.663, roku 1879 217.163, r. 1880 332.294, r. 1881 392.514 a r. 1882 413.288 duší, tudíž bezmála již půl milionu za rok jediný. Z Itálie se vystěhovalo r. 1878 72,367, r. 1882 již 93.930 a přítomně se stěhuje ročně přes 100.000 duší za oceán. Dle statistika O'Neilla žije přítomně na 18,740.803 lidí mimo svou vlast. Ve Francii samé jest 1,010.000 cizinců, v Německu dle sčítání z r. 1875 bylo 257.856 cizinců, avšak již r. 1880 bylo jich 425.616, tudíž ročně přistěhovalo se 33.000 cizinců. Přistěhovalců měla Anglie r. 1878 77.951, r. 1880 68.316, roku 1882 78.268; Belgie r. 2878 15.325, roku 1880 16.490, r. 1881 17.702. Vlachů jedině přistěhovalo se do Francie r. 1879 93.713, r. 1880 43.172, r. 1881 50.753 a r. 1882 53.037, rovněž tak do Rakous. 1880 20.493, r. 1881 20.503 a roku 1882 20.430. — Patrné jest stále vzrůstání těchto proudů vystěhovaleckých. Ve všech těchto číslicích však jest jen část cizokmenných vypočítána, neboť děti v zemi zrozené a naturalisované (zdomácnělé) cizinci již za cizince se nečítají. A že toto stěhování stále vzrůstá, leží na bledni, když povšimneme si sociálních poměrů zemí kulturních, a podporuje též valně i vzrůst dopravních

prostředků. Prof. Neumann odhaduje, že železnice na celé zemi ročně přepraví 3300—2400 millionů lidí, t. j. denně asi 7 millionů. V pěti letech se nyní přestěhuje více lidí, nežli dějinné stěhování se národů v 4. a 5. století v pohybu uvedlo.

Dnešní Amerika povstala v několika stoletích a Australie nám vzrůstá před očima. V těchto zemích nalézají se vlastně jen světoobčané, t. j. míšenci národní, avšak žádná národnost a národ sám. Známo, že na př. vnukové přistěhovalých Němcův v Americe mluví již jen anglicky, při čemž však nestanou se pokrevnými Angličany, nýbrž napomáhají smíšenými sňatky tvořiti moderní internacionální lid.

V Evropě stěhování lidu směhuje zejména ku městům, venkov a pohorské kraje jsou toho ušetřeny. Města pak následkem toho se čím dále tím více mísí a utváří se tam lid od seelského lidu prarozdílný, byť i jedné národnosti byly.

Je tudíž vidět patrně, že rozklad „národnostní“ pokračuje neodvratitelně, ano, malé národy nebo části velkých, hlavně ale městské obyvatelstvo sestává již dnes zúplna z míšenců. Jdeme-li na příklad ulicemi Vídně, kdež jest obcovací jazyk výhradně německý, a prohlédneme-li si jména na tabulkách obchodních, uvidíme, že obyvatelstvo Vídně sestává z lidí ze všech konců světa sem příšlých, pravá to internacionální míchanice národů. Ohlédne-li se kdo po svých známých a příbuzných ve Vídni, zajisté přistihne nějaký cizí živel. Mnohé rodiny tam jsou pravými světovými rodinami, poněvadž bys v nich přistihl zástupce národů z celého světa. Ba naopak. Rodiny, jež by byly zachovány před pomísením jak historickým tak kulturním, sotva by bylo lze naléztí.

Za nynější doby tudíž nelze o národu ve smyslu kmenové příbuznosti ani mluvíti — nanejvýše, že může se u toho kterého národa dovozovati větší neb menší procento krve germánské nebo slovanské.

UPOMÍNKY ZPĚVÁCKÉ.

Pro „Amerikána“ napsal Antonín Jurka.

Zkouška: „Zpěv a píseň milujem,
bláhé jsou nám české zvuky.“ Pichl.

ZE JSEM byl dovedným zpěvákem hned při narození, to říkávala zlatá matička tvrdíc, že vyzpíval jsem plných 23 neděl v kolébce, a tak tužil plíce pro budoucí zpěvy sborové. A k vytříbení sluchu měl jsem dobrou učitelku, zase svou dobrou matku, kteráž ranní svou práci započala nábožnou písničkou a pokračovala často celou hodinu v dojemném zpěvu svém. I otec byl milovníkem zpěvu. Hrál citeru, a často jej drubové z mládeí u nás navštěvovali. Tu pak když se hodně vypovídali, uplňovali. I tu jsem si zapamatoval mnohou, tak zejména zamilovanou otecovu: „Jak pokojně měsíček, po obloze plyne“, a „Čím as to je, že u milostí“, dále „Se srdcem divno hrát“ a j. Ba mám zesnulého otce v potěšení, že páchal také verše. Alespoň, když probírám se v pozůstatcích jeho spisů, nalezám mnoho veršů, na kteréž hodí se německé: Reim' doch, oder ich friss' dich, (řijmuť se, sice tě sežeru!), však přece svěděl o jeho zálibě ve zpěvu a básních. Stůžž zde k vůli důkazu jedna sloka z listu asi čtyřicet let starého:

„Sedněm kamarádi,
za stůl po starosti,
buďme mile veselí.
Pivíčko šmakuje,
neb ono dobré je
hanit ho možná není.“

A když čtu následující řádky:

„Pámbů nám zde přeje,
mysli nás zbavuje,
starost nám odbírá . . .“

úmyslně mi tanou na mysli poměry z roku

otec tak přál, že jim mysl odbíral a starostí je zbavoval, aneb naopak. A některé ty písně, jež ti dobří mužové utvořili, nejsou snad ani tak špatné a zejména jedna se mi líbí, jež má název: „O pěničce“ a v šestí osmířádkových verších líčí žalost samičky nad zastřeleným svým samečkem.

I „svatá“ římská církev se starala, aby nám v zimě v kostele huby nezamrzly. Klečíc na mrazivém kostelním dláždění, propěvovali jsme posní písně, jako: „Když večer devátá“. Lépe bylo, když se slavným „Vstalt' jest této chvíle!“ nastalo i lepší počasí. Divno však mi jest podnes, že po celý čas, co navštěvoval jsem školu ve svém rodném městě Kralovicích, neučili jsme se ani jediné písní, a to ve všech třech třídách. Když otec můj k vůli zlepšení hmotných poměrů, a abychom my děti naučily se „německy“, přestěhoval se do blízké Jesenice (něm. Jechnitz) umkly české zpěvy, až na zbožnou matku, kteráž zvyku svému věrna zůstala. Za to obohacena mysl má krásnou: „a, b, c, die Katze liegt im Schnee“ a podobnými. V kostele pak, obzvláště za návštěvy černých ptáků, poslaných z Litoměřic k vůli našemu „obrácení“, slavnou německou: „Grosser Gott, wir loben Dich.“ Věru, my Čechové měli jsme toho Herrgotta tenkrát co chváliti!

V roku 1853., na začátku školního roku, dán jsem byl do Plzně na studia. Germanisace tehdy pod pověstným „šóhrátem“ Marešem slavila hody. Věru, že jsme ani nevěděli, kdo je ryzí Čech a kdo Němec. Ve staroslavné Plzni se za tři roky nenaučili ani jednu českou píseň, toť přece byla hanba! Avšak my o tom ani nevěděli, že je to hanba! Byli jsme tak pevně zatáhnuti do

pletenin chytrého pavouka. A přece již nám táhlo na šestnáctý rok! Avšak dobře pravi J. L. Turnovský ve svém životopisném obrazu Jos. Kaj. Tyla o pohřbu tohoto miláčka národa: „Dávná léta Plzeň tak slavného pohřbu neviděla (11. července 1856), i byla tato smuteční slavnost považována za první vlasteneckou manifestaci staroslavné, leč do té doby duchem cizoty provanuté královské Plzně.“

A nevedlo se nám lépe ani v Rakovně, kdež proděl jsem od roku 1856 do 1859, ač řídil, páter Martinovský, byl milovníkem hudby a sám skladatelem. Zde zpívali jsme sice, ale jen německy. Utvořili jsme si pod vedením Němce Fritsche zpěvácký spolek a přispěli při akademii, kterouž uspořádal řídil v místnosti školní. Avšak dle mé paměti zpívalo se zase německy. Rakovně však brzy se změnil ku svému a našemu prospěchu jako Plzeň, a doufejmež, že nám Čechům tato dvě staroslavná města na vždy budou zachována, ač jsou skoro na pomezí uzavřeného území.

V roce 1859 vykonal jsem v srpnu první svou pouť do Prahy a sice ve společnosti mladistvého tehda Emanuela Légra (nyní v Chicagu). Vezlíc naši otcové slavný mundur pro ještě slavnější tehdaž vojsko rakouské, které marně snažilo se v Itálii získati si slávu proti spojeným zbraním Itálie a Francie. Hovíce si tedy na komisních pláštích a „bagančatech“ slavili jsme, dva čeští zpěváčkové, jako nevíňátka svůj výjezd do matičky Prahy. Obraz ten, jaký se skýtal s vozu, spěchajícího od Bílé Hory ku Strahovu, nikdy, a kdybych dožil sta let, nezapomenu. Zdá se mi, že věděl jsem o Praze tuze málo a a byl posud příliš mlád (19 let), aby nade vši tou nádhrou, kryjící doby dávnou minulou — zaplakal. Tak as bylo „Jiříkovi“ když uvedl jej „Severín“ do vrchu „Blanického“, i byl bych si s hltavostí rovnou oné Jiříkově rád nabral zlata z historie svého národa. Cítil jsem bezděčně, že jsem byl v dějinách jeho zanedbán. Kdo zná Prahu a vmyslí se v poleh na ni za krásného letního jitra, ten pochopí lehce, jak jsem cítil. Kdybych byl tehda znal píseň:

„Zde jsem zas, Praho vžatá,
ty máti českých měst“,

byl bych jí tehdy zajásal na pozdrav velená-hrobku české slávy — bývalé.

Přijížděl jsem do Prahy jako české dítě otrávené duchem germanisace. Veškeré mé studie až dotud odbyty byly v němčině až na nepatrné dvě hodiny týdně na „böhmische Sprache“, a v Praze nečekalo mne co do studií nic lepšího. „Königliche böhmische polytechnisches Landes-Institut“ byl něme-

cký. Ředitel Lumbe byl kovaný Němec. O professorech věděli jsme pouze, že R. Skuherský — češť budiž památce jeho — je věrným syem národa. Ostatní buďto ne-dbali aneb snad nesměli vlastenčiti. Wersin byl hrubián a Wiesenfeld Němec. A v takových poměrech dal jsem se zapsati do prvního ročníku techniky, a také ten první rok národně prospal. Pamatuji se pouze, že jsem s udivením se díval dne 10. listopadu 1859 na průvod s pochodněmi, jež v slovanské Praze prováděli — Němci na oslavu stoletých narozenin B. Schillera. Mohu říci, že mám Schillerovy spisy v oblibě, ale to zdálo se mi přespříliš, že my Čechové máme se dívati na ty hranáče německé s jejich hrubými klacky, kterék se nám po našich ulicích roztahují.

Rok 60tý přinesl nám dne 20. říjnový diplom, a tu teprve zazářila nám jiskra volnějšího vzruchu. Ku vyzvání několika upřímných národovců, abychom se spojili ve mnohoslibný zpěvácký spolek, dostavili jsme se v počtu hojném dne 2. února 1861 (nemýlím-li se) do sálu Konviktského a tam se za členy zapisovali. Vždy mne to těší, že jsme s přítelem Frantíkem Smolíkem ze Slatiné byli prvními, kteří k založení „Ilaholu Pražského“ dali své podpisy. V brzku pak započalo cvičení. Pamatuji se na první velmi dobře. Sešlo se nás asi šedesáti v sále „u arcivé-vody Štěpána“, kdež první učinili jsme pokusy za řízení Ludvíka Lukese a Ferdinanda Hellera v čtverozpěvech. Lukes předzpíval nám týž večer:

„Kalino, kalino, ty milá květinu,
Proč mně více nekveteš?“ atd.

Slyšeli jste Lukese zpívati? Ne-li, nemohu vám popsati účinek lahody zpěvu jeho. Nám to bylo jako křest zpěváků, a tiše jsme v duchu odříkávali: „Vyznávám, že taková píseň musí proniknouti až do té hloubi duše“. Pak nám ještě zazpíval rozmarnou:

„Ach, Haničko, má perličko jediná
Tys mne na smrt svojí krásou ranila.
Jak mně nebe nad hlavou je vysoko,
Tak tě chovám ve svém srdci hluboko.

Nic si z toho můj Jeničku, nedělej,
Ze spod díрку do srdéčka udělej.
Nosíš-li mne ve svém srdci hluboko,
Vytrousíš mne po všem světě široko.“

Uvádím to, co jsem si ten večer z písně zapamatoval. Rozešli jsme se, každý v hloubi srdce přesvědčen, že ke zpěvu chceme státi, buď co buď. Snad cvičili jsme se ještě jednou nebo dvakrát u „Štěpána“, pak ale odstěhovali jsme se do „Žofínské akademie“, kdež, zdá se mi, že cvičili jsme až do mého

odchodu z Prahy. Zde mi jest litovati, že nemám po ruce památník Pražského Hlaholu, kterýž spolek, mimochodem řečeno, bude teď brzy 30 roků stár. Víím, že bych se na mnohé epizody upamatoval. Tak ale vede mne pouze paměť na cestě těch blahých upomínek.

Já a Frantík přidělení jsme byli k prvnímu tenoru, při němž z počátku bylo as 15 hlasů. Mezi nimi Aleš Balcárek, kterýž později skokem s Kofské brány skončil, zvolav při tom: „Svatý Václave, oroduj za nás!“ Doprovodili jsme jej na hřbitov Olšanský, a zazpívali mu: „Přes vršiny hrobu Tvého každá bouře přeletí!“ Mimo Ježka nevím se více na soudruhy své u tenoru pamatovati.

Také se mi postup vynikajících momentů již mate. Víím toliko, že jsme se připravovali na první veřejné vystoupení s Krejčího „Mši do A-dur“, kterouž zpívali jsme v chrámě Týnském bez jakéhokoliv průvodu. Tenorová sola zpívali Lukes a Heller, basy Pivoda a operní zpěvák Strakatý, o kterémž nevím, patřil-li k nám neb ne. „Hlahol“ zpíval ve sboru. Obzvláště krásné bylo „Benedictus“ a vůbec celá produkce, neb jinak bych výkou náš se svého stanoviska nemohl pojmenovati, se zdařila.

Myslím, že poprvé jsme se objevili širší veřejnosti v koncertu, uspořádaném „Akademickým čtenářským spolkem“ v sále na Žofíně, při němž účinkoval schválně k tomu účelu pozvaný virtuos Reményi (děl tehdež v Lipsku). Paní Eliška Pešková a Kolár mladší deklamovali. Pamatuji-li se dobře, měla pí. Pešková proslov a Kolár pak deklamoval: „A přec jsme rebelanti!“ Rovněž krásně přednesl zpěvák Doležal (?), druhý tenorista: „Zahučaly hory, zahučaly lesy.“ Rozumí se, že Reményi vřelou svou hrout, jež každým tonem značila vášnivou povahu maďarskou, nás elektrisoval k bouřlivé pochvalě a obzvláště když při jednom vyvolání zahrál variace na právě doznělé lři národní písně naše, zpívané Lukesem. Jaká to divná shoda! Maďarské podání našich tklivých národních písní! Hlahol slušně podal mezi jinými „Čtverylku“ od Ferd. HELLERA, již řídil skladatel sám, řídítei náš!

„Hlahol“ cvičil pravidelně a pilně. Vynikající členové byli: kníže Rudolf Taxis, náš milovaný předseda; Ludevít Procházka, kandidát práv a hudební skladatel; Karel Bendl, hudební skladatel; Bedřich Smetana, taktéž; Frant. Pivoda, taktéž; Leopold Zvonar, taktéž; Jindřich Foerster, říditel sboru; Hynek Palla, statný „Sokol“ a taktéž komponista; dr. Kučera a jiní. Na uvedené však členy pamatují se co nejlivěji. Nevím zůplna proč, ale myslím, že hlavně pro naši očihoťu

bral nás říditel Heller, mne a Frantíka S. vždy, kdykoliv měli jsme někomu zazpívati zastaveničko sebou, při čemž obyčejně bylo nás osm neb dvanácte. Mívali jsme za tu ochotu dobré časy.

Nejvíce blahých chvílí zažili jsme však roku 1862, což ovšem pro mne přirozeno. Rok 1861 nebyl celý, jelikož sotva započavše, šli jsme v srpnu a září na prázdniny. A v roku 1863 jsem opustil pak na začátku srpna Prahu takřka navždy, zavítav do ní již jen pouze letmo v r. 1905 v prosinci, na své cestě z Uher do Ameriky. Pro krátkost pobytu ani jsem nemohl „Hlahol“ navštívit, neboť měl jsem již čas sedati na loď. Chci se tudíž při r. 1862 zdržeti trochu déle.

První velká práce nastala nám ve přičině slavnosti svatojanské, uspořádané ku poetě památky Karla Havlíčka Borovského. Tehdá měly zpívati poprvé společně pěvecké jednoty české a i bratři z jiných slovanských zemí. My jsme se připravovali pilně. Na program ku koncertu v Novoměstském divadle přišlo: „Na Prahu“, sbor od V. G. Veita, „Utonul“ od Pavla Křížkovského, a začáteční chorál, tak zv. píseň sv. Vojtěcha: „Hospodine, pomiluj ny“. Ve čtvrtek dne 15. bylo uvítání a ubytování cizích hostů, v pátek dopoledne jsme, zdá se mi, zkoušeli při návštěvě cizích hostů v „Hlaholu“, pak jsme šli ke společné hostině do „Apolla“, kdež měl stánek svůj „Sokol Pražský“, a odpoledne měla býti první zkouška na společné sbory v sále Konviktském. Při zkoušce v úteý však vzal si nás Ferd. Heller as osm stranou a sdělil nám, že jest nutno, abychom ve čtvrtek večer připraveni byli zazpívati továrničku Janu Fingerhutovi na Směchově zastaveničko. Slíbili jsme a šli jsme, ač tentokrát neradi, neboť bychom rádi byli bývali přítomni uvítání jihoslovanských bratří na státním nádraží. Mezi našim zpěvem, asi mezi 8. a 9. hodinou, jsouce na levém břehu Vltavy na Směchově, slyšeli jsme až k nám jásavé volání: „Na zdar! Živio!“ Uvítání dle všeho musilo býti slavné. Vyslechnuvše poděkování Fr. L. Riegra, kterýž spříbuzněn jsa s rodinou p. Fingerhutovou, nás vřele oslovil, byl jsme požádání, abychom na zpáteční cestě zastavili se na Směchově v hotelu „Číslo 1.“, jak se totiž hotel nazýval, kdež o naše pohodlí bylo postaráno. Zaopatřivše všední část naší bytosti, jak starostlivá matka jenom může opatřiti dítko své, podívali jsme se ještě, ovšem pozdě již, mezi bratry zpěváky. Vše šlo hladce, až po hostině v pátek v Konviktě. Ke 2h hodině byl sál naplněn zpěváky z celé české země, vyjma z Litoměřic a několika německých vesnic na severní hranici Čech. Samo sebou

se rozumí, že „Hlahol“ musil zazpívatí první, aby ukázal, jak mohutný tento sbor pojal skladby pro zítřek určené. Po něm zpívali jiní spolky, a věru, nebyla jim žádná hana. Právě jsme přezpívali jednou „Utonulou“ za osobního řízení skladatele Pavla Křížkovského, an tu objeví se mi Ludevít Procházka, náš jednatel, a snažně mne žádá, abych opsal píseň „Ona sle smiala“ pro slečnu Zaviszanku, kteráž měla zítra při koncertu zpívatí. Jážku v duchu: „Aby tě pámbů poželnal! Teď mám odejítí, když se mi to zdá nejkrásnější!“, ale každá odmítka byla marná, a Procházka, vstřív mi partituru a prázdny arch notového papíru pod paží, nutkal mne ven. Sledoval mne zrakem nedůvěřivým až ke dveřím, a měl zajisté proč, neboť za malou chvíli byl jsem zase zpět, a ztracen mezi cizími zpěváky, prodělal jsem přece sebou celou zkoušku. A nepsal jsem ani večer nic, ztrávív jej ve společnosti rodáka kralovického, dra. Vilibalda Lexy a několika bratří zpěváků velmi rozkošně. Věru, že bylo přes hodinu s půlnocí, když loučil jsem se s milým doktorem, doprovodiv jej až na Staroměstský most, kdež jsme se rozešli, on kráčeje na Malou Stranu, já do Platnýřské ulice. Ráno však před osmou byl jsem již s opisem na Poffěl v hostinci „U císaře rakouského“, a odevzdal jej sl. Zaviszance. Zda-li to bylo zcela správně opsáno, nevím, ale nedělalo mi to starostí, neboť jsem se domyslíl, že slečna umí asi píseň nazpaměť. Avšak nesprávnost, jaké jsem se dopustil vůči etnému jednateli, v zápětí byla potrestána. Již na pochodu do Novoměstského divadla zdálo se mi, že jaksi chraptím a vskutku, při zpěvu nemohl jsem vyzpívatí ani c, kdežto jindy hravě brával jsem a až i b. Skoro mne slze polily. Tolik příprav a já nemohl a nemohl nyní zpívatí! Ovšem na tom hranic nezáleželo, neboť nás tam stálo přes 800 osob, tedy průměrně na každý hlas 200, a tu se i ten nejvybroušenější hlas ztratí. Ale ten vnitřní pocit nicoty v tak slavný den! Při zpěvu tři řiditelové: Heller v předu, a Lukes i Bendl po stranách vzadu, dávající pozor na Hellera. Písne sborové tenkrát vydaly svědectví, co spojenými silami lze dokázati. Ty můj božíku, jaký to úchvat při fortissimo „Na Prahu“, když jsme (ouha, když oni) zazpívali:

„Kdyby někdy vrahové Tobě, Praho máti,
srdce chtěl kláti,
Zakryjou tě, zakryjou tě synové,
zakryjou tě synové!“

A pak v Křížkovského „Utonulé“ to p., pp. a ppp. při:

p. „Až já z vojny přijdu,
Já si tebe vezmu!

pp. Šohaj z vojny přijde,
ppp. a on si mne vezme. Na to:
f. bude-li pámbů chtět,
ff. bude-li pámbů chtět,
fff. bude-li pámbů chtět!“

A což náš nepřekonatelný Laub! Jak on tam z těch houslíček ty sladké české tóny vyluzoval! Nesmějte se, že finily mi po tváři slze! Vždyť také hrají, a u porovnání s ním dosti bídne!

A pak ten velebný okamžik kdy, ke skončení již, dáno znamení k písni „Kde domov můj?“ Budovou zachvívá šum, jedenkaždý vstává, a veškery ty tisíce, vedení námi zpěváky, modlí se s námi: „Země česká domov můj!“

To bylo 15., 16. a 17. května 1862. Tři radostné dni v životě mladíka, přivedeného k životu a k vědomí, že je Čechem.

Než brzy měl se opakovatí radostný záchvív srdce českého, a sice dne 1. června 1862. Dostali jsme pozvání súčastnití se, a pomoci k oslavě svčeni praporu „Pražského Sokola“. Shromáždili jsme se ve cvičebně a přišedše do „Apolla“, umístili jsme se na kůru, kdež po krátkém a srdečném uvítání starostou „Sokolů“, Jindřichem Fügnerem, zapěli jsme chorál, načež matka praporu, slavná spisovatelka paní Karolína Světlá promluvila k „Sokolům“ řečí plamennou, ku konci při zatloukání prvního hřebu pronesouc heslo: „Láska k vlasti“. Následovaly kmotry praporu, až naposledy opět zakončila Kar. Světlá zatlučením hřebu posledního. Ze čtyř praporečnicků ujal se praporu br. Doležal a vzletnou řečí slíboval, že „Sokol“ kráčetí bude za naznačenými při hřebkách hesly. Potékovaci řeč měl jednatel „Sokola“, dr. Ed. Grégr. Bratři „Sokolové“ ukázali nám tehdy poprvé, jak dalece pokročili ve cvičení a po nich cvičil sbor cvičitelů na odív, mezi nimi statečný náš Hynek Palla, potomní náčelník Sokola Plzeňského.

Netrvalo to dlouho, a světili jsme i my prapor. Spanilomyslné dámy Pražské nepřestaly na tom, že obdařily „Sokoly“. Stoupenici „pěvce dobra“ nesměli býti bez praporu. A také dne 13. července téhož roku, tedy takřka v krátké době čtyř neděl sešli jsme se opět, „Hlahol“ i „Sokolové“, abychom tentokrát zasvětili prapor náš. Žel, že Jupiter Pluvius neměl ani nejmenšího uznání. Chtěl nám asi již tenkrát dáti na jevo, jak s námi zacházeti mívá, kdykoliv si usmyslíme nějaký výlet. Měli jsme ten den promoknouti do kůže. Slavnost svčeni praporu odbývala se na Střeleckém ostrově pod širým nebem, vyjna pavillonu, postaveného pro prapor, matku a kmotry jeho, řečnický a

výbor Hlaholu, jakož i pro pozvané hosty. S dychtivostí a vytrvalostí chvály hodnou čekali jsme stojmo v řadách na výkon svěcení, nám způsobem svým již ze „Sokola“ známý. Ze zpěvů našich nejlépe jsem si zapamatoval ráznou:

„Neskláněj nikdy šiji před cizím
Národu jen a právu služ;
Tvých otcův hrdost hárej duchem tvým,
Buď pravý Čech a pravý muž.
Nechť slávu od sta věkův zděděnou
Potomkům nezanecháš zprzněnou,
Nechť celý svět se sápe jako sup,
Od svého práva nikdy neodstup,
Zaň obětuj i poslední svůj vzdech,
Co pravý muž a pravý Čech!“

Kéž denně mohl by ji „Hlahol“ zahřmíti teď našim slavným Staročechům, kteří s nezadajnými právy českými vedou hříšnou hračku. Právě se nám zde a v soukromých dopisech varování jsme před ukvapenými odsudky vůdce F. L. Riegra; avšak těžko jest na výsluní naší svobody zde uvěřiti, že skutečně má dobrou vůli posloužit českému národu, ten, jemuž národ po tolika desetiletí neskonale důvěroval!

Průběh slavnosti byl asi týž, a dešť silný, nepetřžitý zůstal přece malomocným oproti našemu nadšení. Naslouchali jsme řečím předsedy kníže Rudolfa Taxise, matky praporu, kněžny Jennie Taxisové, pronášení besel kmotříčkami a rázem opakovali je. Skvělý závěrek tvořila slavnostní řeč dra. Grégra, kterýž již tehdy velečinným se osvědčil býti pracovníkem, a vytrval až po dnešní dobu na stráž, ač zdá se mi, že málo vědu za to sklízí od otcův (či otčímův?) národa. Prapor náš neměně skvostný byl praporem „Sokola“, malovaný týměž věhlasným malířem Jos. Manesem jako onen; pamatují se na ty buclaté andělíčky na jedné straně a heslo: „Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti!“ I stuhu byly překrásné. Žel, že promokl nám na cestě z ostrova do bytu předsedova, nalezajícího se, zdá se mi, v Jindřišské ulici, velmi důkladně. Těžce šlehalo stuhu v dešti a větru o prapor, a zanechaly hned při prvním rozvinutí stopy nepohody na vždy. A s počasím nemož „Hlahol“ napotom nikdy velké štěstí, ba stalo se po Praze příslovím: „Hlahol“ oznamuje výlet na ten a ten den, bude jistě pršet!“ a ponejvíce bylo tomu tak.

V témž roce, zdá se mi, (musím psáti tak, an nemám pomůcek, a doba třiceti let přece paměť oslabí) udělali jsme si výlet na Závist přes Chuchli a Zbraslav. Do Chuchle šli jsme pěšky přes Děvín. Výtečně jsme se bavili tam nahoře, na levém břehu Vltavy. Zpáteční cestu konali jsme na loď, kdež při vypalování ohňostroju jedna rachejtle místo

vzhůru vzala cestu mezi nás. Polekáno tím uemálo krásné pohlaví, avšak brzy zas nastalo utišení a my plující kol Vyšehradu propěvovali:

„Vesele si zazpíváme,
Předkům slávu provoláme,
Ozvěna Vltavských skal
Nese píseň dál a dál.“

Jindy zase, avšak ne jako spolek, nýbrž pouze jako zástupci „Hlaholu“, v počtu as dvaceti, provázeli jsme milovaného našeho předsedu, kníže Rudolfa Taxise do Velvar, kdež předsedati měl hospodářské schůzi nepokročilejšího rolnictva ve vlasti České. Jeli jsme tam po dráze, a ve Veltrusích vystoupivše, brzy pak byli jsme u cíle. Odpoledne bylo naše a poohlédli jsme se po městě. Večer pak odbýván koncert, při němž „Hlahol“ přispěl lví částí. A jak by ne, neboť měli jsme mezi sebou nejznamenitější své síly, z nichž čelnější jsem shora již uvedl! Ku konci omočil si také jakýs židáček z okolí. Chudák, chtěl se zavděčiti Pivodovi a spustil: „Aj, čo by bola drobná jatelinka“. My ze šetrnosti nechali jsme jej sice dozpívati, avšak po té strhla se bouře všeobecné nevole, a hosté nepřestali, až pokaženou náladu vrátil Pivoda, zazpívav svou píseň sám. Ubohý pachatel však zastyděl se, a nebylo ho více viděti. Po produkci zůstali jsme my zpěváci ještě seděti, a při dobrém pivečku zpívali jsme dále. Avšak i mně se dostalo tenkrátě jenné sice, ale přece nemilé důtky. Při zpěvu „písne do kola“ spustím, jsa překvapen, co mi právě napadlo, a sice:

„Cestuje-li študia,
juchaj dyá, juchaj dá“ atd.

Sotva mi to z úst vyletělo, křičeli soudruhové: „Přestat! Jinou! To je buršácká!“ a já s uzarděním zanotoval: „Z českých hor zaznívá zpěv“, kteráž sice jest také překladem, ale nezavání sprostotou německou. Věděl jsem hned, že jsem chybil, ale druhové vědouce, že spravedlivý klesne za den sedmkrátě, prominulí dobrosrdečně. Ale chtěli-li mne později někdy poškádliti, zavola! si na mne: „Nu což, Toníku, zazpívejme si: „Cestuje-li študia!“

Musím se také pochlubit, že by se ze mne a z přítele Frantíka málem byl stal člen české opery v prozatímním divadle. Jednoho dne, setkavše se v průjezdu techniky, zastavili jsme se u černého prkna, zdáli tam domovník nemá ohlášené pro nás psaní, a tu čteme vyzvání kapelníka zemského divadla Maýra, aby kdo cítí v sobě spůsoblost a a chuť přidati se k opernímu sboru, přihlásil se v kanceláři jeho ten a ten den, v tu a tu hodinu. Usnesli jsme se, že půjdeme a podstoupíme zkoušku, a provedli jsme svůj

úmysl. Maýr nás přijal velmi vřídlně; zkoušel naše hlasy, (oba zpívali jsme prvý tenor) a začal nám pak líčiti výhody přistoupení. Že budeme sméti navštěvovat každodenně divadlo ve zvláštní loži, vyhrazené pro členy opery; časem že můžeme se vycvičiti na solisty, že máme pěkný hlas, a vycvičivše se, že můžeme udělati štěstí. Bylo to lákavé, avšak po zralejším uvážení zůstali jsme přece věrní matematice. Když jsme nešli, poslal Maýr znovu vyzvání do techniky, bychom přišli, avšak zůstali jsme doma.

Velmi příjemných večerů zažili jsme také po evidebních hodinách v pátek „u Halánků“ na Betlémském plácku. Neměli jsme ze Žofinské akademie daleko, a po zkoušce bývá řízení. Tu se nás vždy několik uchýlilo k podlouhlému stolu, v zadu na levo ve druhé nálevně, a tam při přátelském hovoru naslouchali jsme hudbě orchestru slepců. Často přicházivala stará paní Náprstková a srdečně nás vítaje, tiskla každému tomu mladíčkovi ruku, že jí upřímněji žádná matka synu svému podati nemohla. Posud ji vidím, tu laskavou, trochu schýlenou již postavu v její sněhobílém čepěku!

V téměř roce slavili jsme ještě jedno svěcení praporu, a sice jsme si tentokrát vyjeli do Slaného, bychom účastnili se slávy tamnějšího zpěváckého sboru. V sedm hodin ráno vyjeli jsme, shromáždivše se za Bruskou bránou, na 16 vozech. Musilo nás tedy býti hodně! Vesele míjela nám cesta. Přijedše, nadšeně jsme byli vítáni. Slavnost odbývala se na náměstí, a lidu byla veliká síla. Stateční slauští ostrostřelci nemálo se nám líbili. Obzvláště se nám u nich zamlouvalo to české velení, jehož jsme ani v Praze neslyšali. Matkou praporu byla hraběnka Clam-Martíniová, choť hraběte Jindřicha Clam-Martínice, českého šlechtice. Svěcení provedl děkan slánský a assistenci před sebou na náměstí. Následovalo obyčejlé zatloukání hřebů a řečnění. Po ukončení šli jsme na „kvartýry“. Frantiěk a já s přítelem Servácem Hellerem a Foersterem byli jsme pohostěni u pana Břenka, kupce v Pražské ulici, a věru chovali se k nám jako k vlastním synům svým. Večer pak byly odbývány plesy v obou velikých sálech slánských. V pondělí časné z rána šlo to pak chvatem zase ku Praze. Blahá to upomínka, v níž někdy kocháme se i zde po třiceti letech s p. Povolným, bývalým občanem slánským, kterýž tam provozoval tehdež knihařství.

Z roku 1863 mám upomínek jen na mále. Dne 14. června doprovázeli jsme Františka Pštrossa, purkmistra Pražského, ku poslednímu odpočinku, obstaravše zpěvnou část při této smutné slavnosti.

Ne sice jako člen „Hlaholu“, nýbrž jako úd kralovického „Zpěváckého spolku“ účastnil jsem se s rodáky svými výletu do Rakovníka, kdež chtěli jsme vzdáti svou počtu Pražským „Sokolům“, kteří odbývali 14., 15. a 16. června výlet přes Rakovník. V neděli, prvního dne v 11 hodin, stáli jsme na rakovnickém náměstí a dostalo se nám té zvláštní cti, že ubytování jsme byli u dra. Pravoslava Trojana, poslance a starého vlastence. Po výtečném obědě šli jsme ku zkoušce do síně nedaleko „Vysoké brány“, a odtamtud hajdy pěšky Sokolům vstříc, kteří přijiti měli od Křivokláta! A jta, tam na kopci se již objevují jaří ti junáci, vedeni Tyršem, svým náčelníkem. Když jsme je byli jménem Rakovníka, Kralovic a jiných obcí vůkolních uvítali, rozběhli jsme se na odpočinek do lesa, nás před vedrem a větrem chránícího, a zde si pochutnávali při radostném hovoru a pěni písní na lahůdkách, skytaných spanilomyšlnými vlastenkami rakovnickými. Po odpočinku šlo se do města, a večer sešli jsme se ku společné večeři pod oblohou na „Sekyru“, kdež pro nás nastávala doba práce. Zpívali jsme, a obzvláště náš kralovický sbor mnoho, začož obdařeni jsme byli skvostnou kyticí. Druhý den, za krásné jarní jízdy, spěchali jsme k domovu.

Skoro táž společnost vydala se později na cestu ku hraběti Černínu do Petruspurku v kraji žateckém. Petruspurk jest starobylý hrad a v dolejší vesnici Chlumčanech má rodina Černínova skvostný zámek s velikým parkem. Za doby, kdy otec dlel s námi v „Němcích“, měl jsem do Petruspurku pouze malou hodinku cesty, a často jsem tudíž zde dlel, raduje se z té krásné přírody a ze sbírek hraběcích. Nadzminěnou cestu konali jsme za příčinou žádosti ku hraběti, aby převzal protektorát slavnosti, kteráž měla uspořádána býti na Červeném Hrádku, zdá se mi, že na oslavu Husovy. Hrabě nepřijal nabízenou mu čest, omlouvaje se stářím. Zajeli jsme si také do Vilence a Kolesovic, kdež ztrávili jsme noc při rozmarné besedě. Zde, na pokraji „uzavřeného území“, počal se národ teprve probouzeti ku vědomí svého českého původu. Výpravy této kratičké účastnili se též dr. Jan Velflík a Florian Legro, oba již dnes mrtví. K slavnosti obnůšené však nedošlo.

Ještě jednou zpíval jsem v Plzni s tamními zpěváky Slavíkům mocný „Rekúv sen“, nevím již při jaké příležitosti, a pak byl zpěvu mému v Čechách konec.

Upomínky tyto na Čechy provázejí mne na pouťi životem jako jasné body v pachtění se po existenci a k nim poji se vřelá touha, abych místa ona opět jednou spatřil, ve

stále se omlazujících spolkách ve vlasti ještě jednou si zazpíval a pak spokojen, jako stařec do lůna své rodiny se vrátil.

Prvé než nastoupím v upomínkách svých cestu do ciziny, jest mi zmíniti se ještě o akademii, kterou uspořádali Kralovičtí ve prospěch zbudování pomníku spisovateli Janu z Hvězdy, šlechtěnému to našemu faráři Jindřichu Markovi. Cvičili jsme k ní „Tittlovu Overturu z národních písní.“ Učitelové z celého okolí ochotně účinkovali v orchestru. Ze vzácných hostů, do našeho tichého městečka zavítavších, uvádím v první řadě nezapomenutelného našeho virtuosa Ferdinanda Lauba, syna rodáka kralovického Erazima Lauba, jemuž u nás říkali: „Rázymus“. Starý ten pán byl mi jako malému již hochu uváděn za vzor vši dokonalosti na houslích. Starý Laub, který doprovázel syna svého do našeho zákoutí, zahrál si na kůru při mši. Slyšeli jsme tedy oba. Spisovatel Jos. Barák přednesl proslov. Známý humorista Přerhoř mimo jiné hlavně vynikal jako vždy a všude svým „Vysloužilcem“ a Hálkovým „Frajtrem Kalinou“. Solisté byli pp. Peták, tenor, a Švare bas. Švare, později člen české opery, nás elektrisoval zejména svou „Kovářskou“, k níž my zpívali sbor: „U nás, u nás, jde ráz na ráz!“ Bylať tehdy Riegrova „Kovářská“ něco nového; teď už ovšem je stará jako Rieger sám, a namnoze i zapomenuta. Laub hrál svou „Polonaisu“ a „Reverii“ od Vieuxtempsa. Toť se ví, že hra jeho byla to nejlepší, co program poskytl. Také finančně se akademie zdařila a sál v „Obecním domě“ byl přeplněn elitou z vřkolí.

O krásný diplom Hlaholu Pražského jsem se připravil, když jsem z něho maloval pro kralovické jeviště postranní dvě postavy.

V listopadu 1863 byl jsem jmenován adjunktem druhé třídy při katastrof, maje nařizeno, abych se před 1. prosincem dostavil do Varaždína ve slovanském Chorvatsku. Byl jsem přidělen k 10. inspektorátu pod inspektorem Mersichem, Italem a geometrem Žiborským, Polákem. Ve Varaždíně pracovali na zimním elaborátu 3 inspektory, a geometři i adjunkti byli nejvíce Čechové a Poláci. Společnost byla tudyž veselá. Brzy jsme se seznámili, a má „ce ká“ úředníky dosti vlastenčili, neboť jsme si založili i zpěvácký spolek, při němž poprvé jsem zkoušel schopnosti své co řiditel. Že jsem tomu mnoho nerozuměl, dokazuje volba první písni. Započal jsem totiž s Křížkovského „Útonulou“. Ovšem bylo pro začátek trochu mnoho požadováno od zpěváků i řiditele, ale později jsme to brali volněji. Šlo nám to bezky a pobratimšťi Chorvaté rádi nás po-

slouchali. Zejména v professorech Stréru, Senekoviči a Folprechtu našli jsme vřelých přátel. Avšak přišlo jaro, a kočovnické naše povolání rozprášílo nás po dolejších Uhrách na letní práci ve vesnicích. Já přišel se stolvedoucím Deckrem do Homok Komarna a později do Puszty Palánské na štace. Lopotěním po horách a lesích, v polích a bažinách zatlačen zpěv do pozadí, z něhož více nevyhledán ani při návratu v zimě do Varaždína. Už jsme se nesešli. Já pak v roce 1865 stále trpě zimnicí, znechutil jsem si život ten cikánský a chtěl domů do vlasti. Avšak otec svolil toliko k vystěhování se do Ameriky. Sám chystal se s rodinou, bratr Eman již tam byl, a což bylo tedy přirozenějšího, než že jsem s tím „ce ká“ šel a jel, a sice ještě dříve, nežli otec s rodinou.

Do Ameriky jsem vskutku přijel jako to holé ptáče. Vak můj málo obsahoval bohatství, avšak měl jsem své housle, milovaný svůj nástroj, a věděl jsem, že přijedu mezi Čechy. A mezi Čechy ovšem jsem přišel! Děk těm dobrým Chicagským, díky té staré gardě z roku 60tého, cítil jsem se zde brzo jako doma. Zdaž může v těch nesčetných spolcích dnešního Chicaga panovati takový upřímný duch, taková srdečnost, taková obětavost, ryznost a láska bratrská jako tehdy? V Chicagu jsem našel zpěvácký spolek již při životě. Cvičil jej tehdaž učitel Matějovský. Na první koncert jsem ovšem přijel pozdě, avšak pouze o 14 dní. Tyž dáván byl na vánoční boží hod 1865. Já pak přijel 7. ledna do Chicaga. Zpívali tehdy: „Pochod“ od Frimla, „Na zdraví“ od K. Bendla a „Cestování“ od Vašáka. V brzku jsem se seznámil, a ve zpěváckém spolku „Hlahol“ pilně činným byl až do svého odchodu do St. Louis v únoru 1867. Zpěv sice prospíval, ale koncerty se nevyplácely. Zdá se, že Chicagské obecnstvo větší mělo záliby v divadle než ve zpěvu. Byl-li zpěv přidán do představení, tím více to táhlo. A vskutku „Hlahol“ nezištně propáječoval své síly ku zpěvům při divadle. Tak při „Chudém písničkáři“ kvartetem u Vojtáška, v „Dáblově podílu“ sborem důstojníků a v operě „Rinaldo Rinaldini“ celou výpravou. Proto snad také došlo ku vyjednávání o přijetí sboru „Hlahol“ ku „Slovanské Lípě“, dne 9. září 1866. Avšak staří členové se báli toho břemene, jakéž s vydržováním řiditele, kupováním potřebných hudebnin atd., by jim nastalo, a proto ku spojení nedošlo až později, v roce 1867. V době této řídil nás po odstoupení Matějovského p. Hynek Novotný. Nedlouho před odjezdem svým do St. Louis zaujal jsem místo jako třetí řiditel „Hlaholu“, avšak ku prvnímu koncertu

(dne 23. února) za mého řízení, musil jsem se již dostavití ze St. Louisu, kdež jsem byl redaktorem „Pozoru Amerického“. Koncert ten se nám vydařil. Pamatuji se ještě dobře na radostné chvíle, zažité ve kruhu svých přátel, a obzvláště s milým kolegou K. Jonášem a páterem Mollitorem. Inu, pravím, tenkrát byly časy jiná! To nás ještě netížila velkost, sláva, věhlas a — peníze! Ve „Slavii“ ode dne 28. března dočetl jsem se, že jsem byl jmenován čestným členem „Hlaholu“.

V brzku na to, dne 10. června, slaveno sjednocení „Slovanské Lípy“, „Sokola“ a „Hlaholu“, avšak žel, že to, co jsme si od sblížení slibovali, se nám jen částečně vyplnilo.

V St. Louis pobyl jsem pouze as 6 měsíců a zpěvů se nesúčastnil, ač stával tam tehdy také zpěv. spolek, na jehož údy však se více nepamatuji, vyjma na tenora p. Žitku.

V srpnu byl jsem již zase zpět v Chicagu, a 25. září súčastnil jsem se zastaveníka, uspořádaná „Hlaholem“ p. Jos. Pastorovi, za příčinou vydání prvního čísla „Pokroku“.

Nějakou dobu to pak vázlo, až když měla býti uspořádána výstava došlých darů z vlasti, svolána schůze dne 26. srpna ku reorganizaci zpěváckého spolku „Hlahol“, kterýž jsem pak řídil až do odchodu do St. Paul. Horlivými a obětavými zpěváky byli pp. Jan Borecký, Jan Němeček, V. Němeček, Jos. Vaska, Frant. Piskáček, Jos. Novák, mladší, Ant. Pregler, zesnulý Štefek a jiní. Nyní má Chicago více mužských sborů, a jak při poslední návštěvě minulého roku jsem se přesvědčil, zdá se jim vedou. Obzvláště mile mne dojala, že neobtěžoval si zpěvácký spolek „Lýra“ zazpívatí drahému otci mému u rakve v síni Těl. Jedn. Sokol. Budiž vám, druhové, poznovu dík! Překvapilo mne v srpnu minulého roku viděti v místnosti přítele Antonína Petřyla tak mnoho a dobrých zpěváků. Zdá se mi, že to byl „Lumír“. Prodlená chvíle mezi nimi byla mi potěšením!

A takž bych i s tím milým Chicagem byl hotov a ostatního jest již jen na krátek. Roku 1870 odstěhoval jsem se úplně do St. Paulu v Minnesotě. Kdy se zde zpěvácký spolek „Lumír“ založil, nevím, ač byl jsem jeden ze zakladatelů. Musilo to býti v letech sedmdesátých, as tak 1874 neb 1875, neboť brzy po převzetí taktovky u německého zpěváckého spolku „Concordia der Druiden“, založili jsme spolek náš, jemuž dali jsme jméno „Lumír“. Zpočátku měli jsme hlasy

obsazeny asi třemi vždy zpěváky, později vzrostlo to až na pět. V St. Paul pro myšlenku zpěváckou horlivými byli pp. Frant. Pinkas, Franta Šanda, Václav Pícha (ještě posud), Franta Jelínek, Tomáš Skok, nám bohužel předčasně nelibostnou smrtí vyrváni, pp. Franta Rybka, Václ. Kluzák, Martin Bušta, Franta Kočí, Albert Tomášek, Franta Kobylka, Jan Hudek, Franta Novotný, Ludvík Novotný, Vojtěch Hájek, Jos. Vala, Franta Veverka, Alex. Polánek, Vác. Koš. A tak jsme pěstovali čtvero zpěvy pilně a vícero koncertů dávali, vždy s výsledkem uspokojivějším finančně i co do provedení programu, ve kterémž se zpěvy střídaly se obyčejně solové výstupy, sola na některý nástroj, solové zpěvy a pak zakončeno jednoaktovou veselohrou. Od roku 1885 málo se zpívalo a as od roku 1887 nic, až zase v nynější době stará garda se sešla a zorganizovali jsme zpěvácký spolek znova. V prvním tenoru jsou síly skoro tytéž, pp. Polánek, Koš, Veverka, Hájek, Vala, L. Novotný; ve druhém přibylí nám pp. Valenta a Anderle, z nichž později bude radost, neboť budou rychle čisti hudbu. Taktéž pp. V. Tomášek a Fr. Novotný jsou poněkud hudebně vzděláni a v druhém tenoru jest nevíce jistoty třeba. V prvním basu máme našeho kapelníka druhého pluku milice p. Jana Šafránka, a p. Franta Rybka byl nějaký čas sám řiditelem. Ve druhém basu tvrdí muziku pp. V. Pícha a Fr. Pinkas, jimž za nedlouho budou dělati konkurenci pp. M. Česka, Kluzák mladší a j. Byl by tedy „Zpěvácký spolek“ znova zřízen a ke zdárnému pokroku mu nic neschází než dobrá vůle, pilnost v navštěvování cvičení a horlivost v získání nových členů. St. Paul by měl míti zpěvácký spolek aspoň 50 údů silný.

Co se zpěvu týče měl jsem obzvláštní potěšení cvičiti naše maličké co možná nejvíce českým zpěvům v české škole; a věru že v české škole není nic tak na místě jako zpěv. Při dobrém výběru může se i dějinám mnoho dítko ve zpěvu přiučiti, a to zotavení, které zpěv unavené škole poskytuje, hojně nahradí učitelí píli, kterouž zpěvu věnuje.

Končím své letošní zápisky, kteréž takměř po třiceti letech zaznamenávám, s tím přáním, aby se českému zpěvu po žirných vlastech amerických dařilo nejen v hospodě, ale i tenkrát, kdy za vyššími nese se cíly, a aby jednou přece došlo ku projevení nedávno myšlenky: «jezdů českých zpěváckých spolků v Americe. Na zdar!

UPOMÍNKY OCHOTNICKÉ.

Pro „Amerikána“ napsal Franta Sadílek.

NEZNÁM Čecha, který bydlel jen nějaký čas v Chicagu a účastnil se tamního národního našeho života, aby naň nevzpomínal a nehájí jakožto prvního působiště na udržení českého jména v Americe. Chicago jest bez odporu první ve všech národních podnicích a česká jeho pohostinnost jest vůbec známa. Potkáš-li, český poutníku, na svých cestách krajana, který v Chicagu bydlil a pobýboval se v kruhu těch, již rádi pomocné ruky přiloží ke všemu, co ku povznesení našeho jména přispívá, najdeš v něm vždy dobrého společníka, který tě nezarmoutí.

Zakladatelé ochotnických, jakož i sokolských spolků na Západě jsou ponejvíce dřívější obyvatelé Chicaga.

Léta mládí svého jsem strávil v Chicagu, a ač jsem nyní více jak tucet let na Západě, běvu vždy velké účastnosti ve všem, co se tam podniká. Nemine pak snad ani jediný rok, abych starý domov svůj nenavštívil.

Přijíždím-li kdy do Chicaga, touha má roste, když blížím se k Blue Island Avenue a vidím stavby, jež poznávám jako staré známé a kterých přibývá, čím dále do středu města jedu. Ještě ani jednou jsem neopomenul, abych s touhou zřítel na „Národní síň Těl. Jedn. Sokol“, když vlak již pomaleji okolo hrčí. Připomínám si vždy ty veselé tam ztrávené chvíle, to nadšení, jaké panovalo, když Těl. Jedn. Sokol síň koupila.

Že k tomu patřilo nadšení, poznáš milý čtenáři, když ti povím, že koupili jsme síň, na které bylo okolo šestnácti set dollarů dluhů, a celý náš majetek obnášel jenom asi sedmdesáte dollarů! Zdál se to býti příliš odvážný podnik, avšak „vytrvalostí vykvétají růže!“ Bylo třeba předržeti mnohou peněžní tíseň a časem zdálo se, že celý podnik přese všecku obětavost ochotníků a Sokolů se v nezdar zříti. Ale připadalo to

skutečně někdy tak, jako by socha „Libuše“, jež štít síně zdobí, ji chránila, jako v roce 1871, kdy větší část města již lehla popelem a když již plameny šlehaly kolem, aby strávily doby té největší a nejlepši českou síň. Pamatuji se do dnešní doby na úzkost všech, již stáli zde přikováni k nečinnosti a pohlíželi s obavou, že každou chvíli již horkem odpraskávající barva chytí a oheň celou budovu ztráví. Síň se však i tehdy zachránila a socha „Libuše“ stojí ještě dnes a se vši hrdostí má stále napřažené rámě, jako by povzbuzovala k další činnosti.

Mané zabíhám v mysl a stavím si před oči rozsáhlý obraz ochotnického působení soudruhů a družek svého mládí, jakož i národně uvědomělých matron českých, jichž Chicago mělo skutečně hojně, a jež si dobyly nemalých zásluh o veškerý jebo český veřejný život, jmenovitě o divadlo. Vidím ty krásné a příjemné chvíle, které může takový horlivý herec zažiti při ochotnickém divadle.

Na prvním místě jsou zkoušky. Ochotník je pravý socialista. Za kulisou jsou si všichni rovni a pan ředitel se rozkřikne a osopí zrovna tak na vévodu z Valencie, jako na jeho sluhu. Desetkrát za večer hrozí, že „s tím praštl“, nebudou-li tam za kulisou zticha, když pro ně není ani napovědu slyšet. A napověda, jak každý dobře ví, hraje na našich jevištích velkou, až přes příliš často, důležitou úlohu. Má tu výhodu, že není kritizován, třeba ho bylo více slyšeti nežli samého herce. Má ale zase ten nevědek, že mu nikdo netleská, třeba sebe více křičel.

Povznášejiť zábavu ochotníků a ochotnic je večer před vystoupením, neboť tu panuje takový chvat, že jim neradno v cestu léztí. Kdo se tam přece dotře a není „z nich“, mnohdy to odpyká, neboť se mu se vším obalem řekne, že je to jen pro ochotníky! Kdo již má privilej ochotníky obsluhovatí, je chlapík! Musí to ale býti někdo,

kdo má zdravé nohy a jest čerstvý jako pták. Žádost jedna stihá druhou a zdravotnosti se neplývá. Jeden žádá, by mu opatřil nízké střevíce, druhý si doma zapomněl sáček — pro divadlo neb jiného ochotník nemá. Třetí nemá kord a bez něho prý nevystoupí, děj se co děj. Jiný se zlobí že si tam položil úlohu a že je pryč! Schází-li ale některé ze spanilých ochotnic něco z rekvizit, tu obyčejný smrtelník laskavé prosbě neodolá a již běží, kdyby i o dech měl přijíti. Ti, kdož mají tu cest, bývají od dáma požádání, by je nalíčili, těší se z toho vyznamenání. To ale nepatří jen obyčejným posluhům, ale již důkladným a zasloužilým ochotníkům. Jsou k tomu obyčejně požádání ti nejgalantnější, kteří vědí, jak tu kadeřavou hlavičku podržeti, aby se vlasy neporouchaly, kterým se ruka při tažení černé čárky pod okem netřese, kteří dovevou zbytečně napadané prášidlo kol líček šetrně oprášiti!

Ženuška dívá se mi právě do listu přes rameno a připomíná, že i ona má svou zásluhu o chicagské divadlo. Hrála při jednom z prvních kusů, ještě dokud se hrávalo dole ve městě, než byla první „Slovanská Lípa“ postavena. Dávala se „Dáblova bažina“ ve kterémžto kuse, čítající asi 6 roků, hrála hocha. Poněvadž pak nebyla zvyklá mužské garderobě, mohlo to míti tehdyž prý povážlivé, či lépe nepřijemné následky!

Rozmluvy za kulisami jsou dojista ty nejzajímavější. To zase nejlépe vědí jen ochotníci! Obyčejně jest to veselá rozprava, točící se o divadle, kde a jak se hrálo a jak kdo svou úlohu provedl. Při tom se neopomene hlasem a pohyby napodobiti, jak se vše provedlo.

K nejděší zábavě bývá poslouchati podřízenější herce, neb jak v divadelní mluvě říkáme „statisty“, když vypravují, kterak kdysi hráli hlavní úlohy. Obyčejně se to hrálo, kde žádných posluchačů nebylo, třeba někde v Čechách, když tam byli „aktéři“. Jest se mi přiznati, že i já měl tu čest začíti s aktéry. Nebýti toho, že můj otec se „vložil“ za prostředníka a kázal hromovým hlasem: „Kluku, budeš doma!“ byl bych s nimi také hned odecestoval, neboť jsem tehdy cítil, že bych to s nimi „někam přivedl“ — kam, to je u boha!

Můj začátek byl dosti zajímavý. Bylo to někdy v roku 1864 nebo 1865, když hrála u mého otce v městečku I. společnost Kulassova, při níž hlavními „sílymi“ byla rodina Muškova. Já, syn domácího pána, měl jsem tu výhodu před jinými, že jsem měl „ajutrit“ zdarma, vřehoda to u pana kluka závidění hodná. Bral jsem velké účastenství v kaž-

dém představení, což vzbudilo pozornost celého personálu. Jeden herec mně jedenkrát zcela upřímně řekl, že jak myslí, mám vlohy. Do dnešní doby nevím, nemyslel-li snad — ke šňupání. Brzy na to se hrálo „Břetislav a Jitka“. K velké mé radosti poslal mi pan říditel úlohu. Nebyl to zrovna „Břetislav“, ale jeden z těch německých panošů s poselstvím k němu. Sám jsem tam neměl mnoho co mluvit, ale měl jsem dáti pozor, co jiní mluvili a dělati co tam stálo, o čemž byl dlouhý popis. Úlohu jsem se naučil, řeknu zrovna jako „Otče náš“, právě jako, ještě za dobré paměti, jistý herec v Chicagu, když prvně a naposledy hrál a při první zkoušce vystoupil, mysle, že musí vše správně odříkávati, následovně: „Úloha. Sluha Jan. Jednání první. Výstup první. Vystoupí z levé kulisy v krátkých kalhotkách a zeleném kabátě“ atd., k nemalému obveselení všech přítomných.

První můj pokus byl znamenitý! Cítil jsem se ve zbrojnošském oděvu a v papírové, „stříbrným“ papírem polepené helmě docela jinak než obyčejně. Cítil jsem důstojnost svého postavení, což jsem hrdinsky dokázal, když jeden z českých pánů po vyslechnutí mého poselství sáhl po helmě, aby ji přede všema očima rozmačkal. Nevím ale jakou náhodou, snad že se mi ze strachu, abych výstup nezkažil, až vlasy ježily — sevřel moje vlasy i s helmou takovou silou, že mně až síze vytryskly. Obecenstvo musilo tedy dojista pozorovati, že hraji s opravdovým citem, já ale přes to, že jsem byl v nebezpečství přijíti ne-li o celou hlavu, zajisté aspoň o část svých vlasů, zůstal jsem hrdě státi. A což ten strach, že snad jsem měl sundati s hlavy! Vždyť to ale v úloze nestálo! Obecenstvo ostatně tleskalo, což mně tak lichotilo, že jsem na bolest zapomněl. Patřil-li ten potlesk mně, dnes nemohu tvrditi, ale tenkrát jsem měl pevně za to, že ano.

Od té doby jsem se těšil tou blahou myšlénkou, že jsem pro divadlo jako stvořen. V tomto jsem byl utvrzen zvláštní náhodou. Četl jsem totiž jednou Tylovu novellu „Pouť českých umělců“ a tu z nenadání čtu o jednom umělci téhož jména jako já, jenž vyniká v dramatickém umění a o němž se sám ředitel vyslovil, že jest nadaným a věrným v konání svých povinností, an vždy odnášel se vši preciosností židle a stoły z jeviště. Bylo to poprvé, co jsem jméno svoje četl ve knize. Pochybnosti o tom nebylo, vždyť to bylo tištěné. Cítil jsem se býti prvním potomkem toho rodu, který se po něm zdařil. Byl sice u nás v městě ještě jeden občan toho jména, ale nebyl žádný příbuzný náš. Byl svým povoláním hadruňk, kdežto u nás již

daleko po meči i po přeslici byla hlavním znakem dobře v paměti a ve cti udržovaná „smůla“. Můj dědeček přes to ale do smrti vyprávěl, že pamatuje na starém stavení, které zdědil, jakýsi „erb“.

Není tedy divu, že přijda do Chicaga, blásl jsem se o „engážement“. Jaké furore jsem dělal, pamatují se nejlépe ti, kdož byli přítomni kusu „Libuše“. Výnos byl tenkrát věnován jednomu z nejlepších a nečinnějších ochotníků, p. V. Lenochu. Hrál jsem Šráhlava, bratra Chruďova, jenž se soudí o pozůstalé léno, a jehož hrál nebožtík Cvačoušek. Já, jak to již bývalo mou nechvalnou ctností, neuměl jsem úlohu. Při zkoušce jsem deklamoval a stavěl se na paty jako obrazy českých výtečnicků, Žižky, Prokopa a jiných, jež na obou stranách sílí Těl. Jedn. Sokol zdobily. Při samém představení bylo ale jinak. Při pohledu na kolo, do něhož vkročiti bylo porušením obřadu, na posvátný oheň a konečně na ty krásné, bíle oblečené věštkyně, unášela mne fantazie tak, že jsem zapomněl a nevyšel jak se napověda namahá, probuditi mne z mého vidění. Když jsem to spozoroval, bylo již pozdě. Takové maličkosti mne ale právě nezarážily, jako ani tehdy, když jsme hráli „Zapovězené ovoce“. Já, v úloze Alexe, vypravoval jsem totiž, kterak moje Karolinka — míním totiž jen Karolinku v onom kuse — mne na „nabých kolenou“ odprošovala, místo co jsem měl prostě jen říci, že mne na kolenou prosila. Obecenstvo se trochu smálo, já ale jsa tak „vložen“ do úlohy, ani jsem nepozoroval, že jsem něco bloupého řekl, — což ostatně nebylo u mne nic zvláštního! To ale jsem nemohl nikdy pochopiti, kterak asi v mládecké nevinnosti mé mohla mne ta myšlénka napadnouti.

Největšího významání se mi dostalo ale zde na Západě. Jest tomu jen málo roků zpět, kdy jsme chtěli v jednom novém městečku, v T., které jest asi dvacet pět mil na západ od mého nynějšího bydliště W., hráti české divadlo. Účelem, jak to již u nás tu a tam bývá, podniknutí toho bylo — aby se hodně mnoho piva prodalo! Majetník nové sně, pan „Newer“, t. j. poctivý český Novák, požádal nás asi na dva dny předem, abychom jen přijeli něco zahráti, že upraví „tak trochu“ jeviště. Slíbil dobré zaplacení, myslím, že kolem padesáti dolarů. Byl tedy sice zpropaden krátký čas, ale takovým umělcům, jako jsme byli my, na čase ku přípravě nezáleží. Usnešeno z okolností na ten dobrý účel a ony dollary, že pojedeme a budeme hráti „Fotografická dílna v Praze“. Já, jakožto manager, poslal jsem časné ráno, řeknu třeba paný Voltv — a Šotraba s chotí

tohoto, aby jeli napřed a vše, co bude třeba, trochu připravili. Jeli po voze, a jak to zde bývá obyčejem, když jede se na venkov, vzali si sebou do láhvičky trochu „drátu“. Jest to prý nejvýhodnější prostředek proti uškntnutí chřestýše! Toho se p. Voltec vždycky bál a byl na to pro všechny případy i tenkrát připraven! V dobré náladě dojeli kromě jednoho vykloperí šťastně do T. Aby upozornili poněkud ctěné obecenstvo, jaká vážená společnost počtila je návštěvou, vzal přítel Šotrab pomačkaný cyindr pro divadlo hned na hlavu, k velikému obveselení všech, kdož jej viděli. Odpoledne přijeli jsme konečně i p. Kripš a já, v pevné naději, že je vše již připraveno. Dorazili jsme na místo teprve asi o páté hodině odpoledne, avšak jaké pojalo nás zléšení, když vidíme, že krom po stranách přibitého dehtového papíru, který, mimochodem řečeno, rozšiřoval nevelmi příjemnou vůni a vzadu kouska „kalka“, nebylo na jevišti nic hotovo. Počal jsem láteřiti, ale přítel Voltec mne ubezpečoval, že je vše v nejlepšímu pořádku. Při tom podával mi pak stále lahvičku, abych se prý napil po cestě. Zadní kulisa z kalka byla tak nepoměrně krátká, že v pozadí bylo nám viděti nohy po kolena. Poslal jsem ještě pro několik yardů, ale takové nebylo již k dostání. Nastavili jsme to tedy kartounem jiné harvy, a jelikož nezbyvalo mnoho času, sešpendlili jsme vše dohromady. Myslíím, že vyčerpalo to špendlíkovou zásobu v T. úplně.

Při oblékání počala teprve švanda! Vzadu na jevišti, kde jsme skvostně šaty divadelní na se brali, byl vedle otevřený průchod, tak že se chodili kde kdo na nás dívatí. Milý Voltec nemohl se ani převléknouti pro jednu mladou, hezkou a buclatou venkovanku. „Brala“ naň a ani očí s něho nespustila. Ostatně nebylo právě zapotřebí choditi ani do průchodu, neboť vpředu, tenkým kalkem, nás bylo právě tak dobře viděti, nejméně aspoň tak, jako když spiritisté ukazují duchy. Když jsme pak byli již téměř hotoví vystoupiti, poznáváme opět, že schází lůdlo. Občan Kripš běžel honem tam, čemu říkají zde „lékárna“. Nejvýhodnější, co mohl dostati, byla obyčejná sádra. To ale tak účinkovalo na naše krásné obličejce, že jsme po natření jen hořeli.

O jednotlivých krásných výkonech toho kusu se nebudu ani zmiňovati. Podotknu jen, že když jsem byl v nejlepšímu — hrál jsem pana Mazaného — a miátlím tady do prázdné škatule, až se podlaha třásla, ulehčl sobě jeden znalec divadla hlasitým souhlasem, volaje: „I himl sakra! Takovou kome-diji bych také dovedl!“

Háře bylo po divadle. Pan „Newer“, který byl vždy „business-man“, strhl nám s naší úplně smluvené gáze značnější částku. Musilo se mu to asi mnoho líbit! Bylo nutno zvolit hned výkonný výbor, který mu vyřídil, aby si s naší společností ničeho nezačínal. Ulekli se toho tak, že počalo vyjednávání, které vypadlo po dlouhém tahání konečně v náš prospěch. Já měl aspoň to potěšení, že přišla jedna mladá, hezká Němka, která ovšem ani slova z toho nerozuměla, stiskla mi ruku a vyslovila spokojenost svou nad mou hrou. Líbilo se jí to! Nu, kdo může konečně za gusto?

Abych si snad ještě neudělal v nebi kaňku — bůh mne toho uchovej — šel jsem se do hotelu vyspat. Pan hotelier dovedl mne do pokoje a při té příležitosti mi řekl, bude-li mne snad někdo budit, abych toho pranic jen nedbal. Patříť prý ta světnice jinému, ale kdo dřív přijde, ten dřív mele! Takový byl u něho pořádek! Druzí členové se také šli pořádně vyspat, až na pány Voltece a Šotraba, kteří se na tu pestrou společnost dívali až skoro do rána. Když pak k ránu dvěře u sálu byly zamčeny, byli nuceni spát i ve stoje u „futra“ dveří. K dovršení celé té komedie jeli jsme druhého dne 25 mil po voze za příjemného a hodně chladného podzimního deště, či lijáku, který nám cestování valně zpříjemňoval. Do dnešního dne, komu jest u nás ve W. život milým, chrání se připomenoutí nám náš uměleckou cestu do T. —

Při každém příjezdu do Chicaga postrádám však již opět někoho z těch svých dobrých přátel! Když jsem tam byl posledně, šel jsem aspoň jejich hroby na „Národním Českém hřbitově“ navštívit.

Hřbitov tento jest jedním z nejzdařilejších českých podniků. Jest v pěkném místě a čistě upraven. Na nabídku hrobaře dal jsem si ukázati hroby svých známých, abych aspoň viděl, kde který z těch druhdy veselých soudruhů odpočívá. Hned blíž na pravé straně leží Alois Uher, v poslední občanské válce šikovatel 24. pluku státu Illinois. Byl jedním z prvních podporovatelů a vůdů „Slovanské Lípy“. Jeho srdce a liberálnost neznala mezí. Jeho o něco požádati, bylo již splněním. Dobrota jeho přinesla mu zkázu, která jej připravila bohužel o přízeň těch, kterým byl svého času dobrým.

Za ním nedaleko odpočívá Jifí Cvachoušek, ryzá česká povaha, srdce, jež bylo hotovo za přítele dáti vše, a jenž sešel osudem jako Alois Uher. Neměl vezdejších statků a

jeho činnost a obětavost národní příšla v brzku k zapomenutí.

V poslední řadě na východě, v místě, kde leží oni, jimž věnováno místo k odpočinku zdarma, spí spánek spravedlivých Franta Růžička. V Chicagu není nikoho, kdo chodil do českého divadla, aby ho neznal. Svůj život věnoval, k čemu povždy lnul! Celý svět neměl tolik bohatství, aby jej byl odkoupil českému divadlu. Když i nedostatek na něho dolehal, věnoval přece jen z lásky všechen čas a všechnu práci divadlu, aniž by na sebe pamatoval. Měl i on snad chybu, že se nestaral o hromadění vezdejších statků, čímž byl však jen sobě největším nepřitelem! Zemřel osamocen v nemocnici a pohřben na obecném pohřbišti, až pak p. Fr. Barcal dal jeho tělo převézt na Česko-Národní hřbitov. Leží v řadě jiných hrobů a jen košatý strom stíní jeho chladný rov!

Jdu zpět na západ! Asi ve středu hřbitova zastavím se u mohyly důvěrného svého přítele Aloise Boháčka. Byly doby, kdy jsem ulehčil své tísní, že jsem sdílel s ním vše, co na mne a jiné nevinně trpěl vrháno! Jeho soucit býval mi ulehčením. Již v dobách těch cítil hlodavčího červa na svém zdraví, nicméně věnoval stejně mnoho práce jako jiní věci, jež nám byla svatou. Měl tu útechu, že zemřel v náručí choti, již z celého srdce miloval.

Nemohl jsem opomenouti, abych nenavštívil i hroby nejzasloužilejších ochotnic, p. Matuškové a p. Neužilové (Františky Petřtylové). Obětavost a snaha obou nebyla k ocenění, p. Matušková, vzor všech ochotnic, vzor žen a matek srdce lidumilného, která nikdy nezhrdla tak, aby nebyla chtěla přispěti, bylo-li její pomoci zapotřebí. Také Františka Petřtylová nevymizí z paměti a srdcí chicagských Čechů. Její hra překvapovala vždy vřelým citem! Hrála-li v některém z našich vlasteneckých kusů, vložila veškeré své umění v úlohu, i zdálo se, že ne ústa, ale srdce mluví.

Ohlížeje se kolkolet a jda od hrobu ke hrobu, byl jsem velice dojat. Velebná tichost a sněhem pokryté rovny působily na mne dojmem, že bych byl zde odpočívajícím záviděl toho klidného odpočinku! Co jen Chicago pochovalo nadaných a věrných pomocníků na národní roli! Až posud měli jsme dosti těch, jimž celým blahem a zadostučiněním je, že konají povinnost, neoblížeje se na hmotný z toho prospěch. Nuž, buďme jim aspoň vděční vzpomínkou na ně! Zaslouhují toho!

JEST SMŘT BOLESTNOU ?

Pro „Amerikána“ píše Tomáš Tomášek.

DŠE, co jest tajemného, znepokojuje mysl člověka. Smřt zdá se člověku největším tajemstvím a jest považována za vrchol hrůzy, tak že kde se objeví, vzbuzuje zděšení. Nevědomost, pověra jest příčinou zděšení toho. Rozum a věda hrůzy smřti zeslabila, ba naprosto odstranila. Netřeba však tomu se diviti, že smřt se zdá býti i u lidí vzdělaných a rozumných hrůzyplnou vladačkou. Příčina vězí v tom, že lidé jinak vzdělaní a rozumní, právě v oboru tomto jsou velmi nevědomí. Vysoce postavené osoby, vynikající hlavy v oboru různých věd, které nemají známosti do oboru vědy lékařské spadajících pranic se neliší od nevědomých lidí jiných, kteří nemají žádného ponětí o výkonech tělesných. Ba i filosofové, kteří stavěli své nauky pouze na principu myšleném a nikoliv skutečném, měli rovněž takové mylné ponětí o hrůze smřtelné.

Pojednávajíce o smřtelných výjevech ze stanoviska přírodního, jest nám rozdělití pojednání to ve dvě části: O bolestech tělesných či utrpení těla a o bolestech v myslí lidské či úzkostech. Části tyto jsou od sebe velmi rozdílné a mají původ svůj v různých pojmech.

Tělesné bolesti člověka přivádějí nám na mysl otázku: Jest mizení života z těla lidského bolestné? Odpověď na tuto otázku jest: Nikoliv.

Smřt jest pojmenování pro zastavení všech tělesných výkonů, a jest rovněž podstata smřti tak neznámá, jako podstata života, a jako vůbec podstata všech

věcí. První podstatu věcí nikdo nezná, však není třeba také znáti. Táží se rovněž jako na smřt, co jest život lidský? Rovněž podstatu jeho neznáme. Neznáme tedy podstatu života, kterýž jest v nás, jak tedy máme znáti podstatu smřti, která přijde? Však což jest nám dbáti o podstatu života, dosti na tom, když známe výjevy jeho! Rovněž tedy jako u všech věcí, nezážme se na podstatu smřti, neboť ji neznáme a nepotřebujeme znáti, jako neznáme podstatu zlata neb železa. Pouze s výjevy všech věcí možno člověku se seznamovati a proto výjevy smřti možno jen pozorovati.

Smřt jest tedy naproste vymizení života v těle lidském, kteréž hlavně máme na zřeteli. Praveno, že vymizení života není bolestné. Člověk od jistého věku počne slábnouti, a zde možno říci, že umírá pozvolna. Mysleme si člověka, jenž naprosto žádným nemocem nepodléhá, tedy přece nastane doba, kdy síla jeho sama sebou zeslábne, všechny ústroje jeho počnou se přetvářovati, nabývajíce jiného složení, a člověk ten umírá stále a stále, až jedinou sekundou život jeho se ukončí. Zda při tomto mizení sil takový jinak zdravý člověk pociťuje toto umírání bolestné? Naprosto ne. Mizení života z člověka jest naprosto bezbolestné, děje-li se tedy jak z tohoto případu vidno, cestou přirozenou. Starci jsou nám toho nevyvratným důkazem. Oni umírají stále, ani o tom nevědouce. Poslední výdech starců takových překvapí je bez předcházející

nemoci, bez bolesti, rázem upadnou v bezvědomí. U nich řada zeslabování a mizení života se přirozeně dělá a přirozeně se zakončuje, to jest, s bezvědomím ukončuje se též život. Z obecného života známy jsou případy, že stařec při jídle, při kladení lžice do úst, se mrtev skácel k zemi, že při pití, při zasmání, při spaní, při řeči jiných, tiše zemřel.

Poněvadž však není člověka, který by nějakým způsobem za času svého života si nějak nebyl uškodil, že o několik roků si život tím zkrátil, tedy nelze naprosto říci, že by člověk v pravém slova smyslu umíral přirozeně, či jak jeho tělo by umírali mělo. Více méně i při takovém přirozeném umírání naskytuje se jakási příčina, kterou si umírající smrt přivodil dříve, než by se přirozeným způsobem sama dostavila. Při všech případech však jest viděti, že smrt není nic jiného než bezvědomí, dostavivši se při smrti přirozeně cestou přirozenou. Kde pak jest bezvědomí, tam nemožno cítiti ni lahostu ni bolest. Dříve než přistoupíme k jiným druhům smrti a než vyfkneme závěrečný úsudek, zmíniti se musíme o orgánech, které vlastně bolest pociťují. Veškeré cítění v člověku podmiňují nervy. Kdyby tedy stálo před námi tělo, kterým by proudila krev, které by všechny výkony tělesné zastávalo a nemělo žádných nervů, tedy celý tento život jeho by byl ničím, neboť tělo to žádného vědomí by o životě svém, tedy o slasti nebo bolesti, nemělo. Stává se, že tělo po smrti jisté pohyby vykonává, rozumí se však samo sebou, že nemá člověk o tom tušení. I při smrti, jakmile se dostaví bezvědomí, jsou všechny výkony tělesné úplně bez pocitu a zevnějších dojmů tělo naprosto mítí nemůže. Tedy i nějaký čas po bezvědomí mohou se dít ve člověku některé výkony životní bez pocitu životního. Tak ku příkladu, po bezvědomí může člověk dále dýchat, dále můžeme cítiti jeho puls, i zažívací ústroje vykonávají mnohdy svou práci, avšak vše to nemá již významu pro tělo, je-li bezvědomí jeho smrtelné skutečně. Naopak jest úlohou lékařovou v bezvědomí, jež není smrtelným, udržovati a podporovati tělo v jeho

výkonech životních, aby, až se vědomí vrátí, je takřka tomuto vědomí opět odevzdal živé, načež další rozkazy pak mozek, a střediska nervová vůbec, opět mohou udělovati.

Chýlí-li se člověk skutečně ke smrti, tedy jest bezvědomí jeho smrtelné a nikdy více se vědomí nevrátí. Proto veliká podpora výkonů životních jest zbytečná. Bezvědomí, ať smrtelné neb jen dočasné, jest stejný stav, v němž tělo praničeho necítí.

Poněvadž však nikdy nelze udati s jistotou, kdy vlastně smrtelné bezvědomí se dostavilo, tedy vždy dlužno k tělu umírajícímu šetrnosti zachovati. Bezvědomé tělo necítí žádných bolestí ni vlastních, které snad mělo, ni bolestí od jiných způsobených. Bezvědomí jest posledním zakončením života, byť i tělo ještě dále jisté výkony zastávalo. Veliká muka, které tělo se zdá trpěti, upadne-li člověk v bezvědomí, jsou ničím pro tělo, neboť jich více necítí.

Přihlédněme ku stavu těla bezprostředně před upadnutím v bezvědomí. Zda ten jest bolestný? Má-li tělo své vlastní rány nebo bolestné neduhy, tedy patrně že cítí tytéž bolesti, jako v jinou dobu před smrtí, však bolestí ubývá přibývajícím bezvědomím. Nemělo-li tělo žádných neduhů, umírali-li člověk přirozeně, tedy naprosto nemůže žádných zvláštních bolestí cítiti!

Člověk nic netuší a upadne najednou ve stav bezvědomý, z něhož nikdy více nepovstane. Snad upadání v bezvědomí samo jest s bolestí spojeno, možno si mysliti. Však důkazy nám opět praví, že nikoliv. Každý den usínající, padáme do částečného bezvědomí — bez bolesti třeba jen částečné. Mdloba rovněž jest bezvědomím a jest rovněž bezbolestná. Ovšem že, není-li přirozená, jestli že teprv udeřením chceme omráčiti někoho, neb špatnou stravou aneb jiným umělým způsobem upadáme ve mdlobu, že rána sama nebo osudná strava jest nám buď bolestí neb nepřijemností. Upadání v bezvědomí možno sledovati též na opilcích a na těch, kdož se otravují jedy, působícími přímo na nervstvo a ne na žaludek v první řadě. Vše to nás poučuje,

že jest upadání v bezvědomí bezbolestné a že se to neděje s ohlášením jakýmsi, s předcházejícím jakýmsi hrůzoplým bolestným trhnutím. Přirozenou cestou mizí člověku pocit v rukou, nohou, ve smyslech. Pozvolna přestává čidly cítiti, jako když upadá ve spánek.

Možno rozeznati trojí druh smrti: Přirozeným způsobem, o němž jsme pojednali, pravíce, že člověk takto umírající nemá naprosto žádných bolestí ani při smrti ani před ní, jelikož bezvědomí se dostavuje bez předcházející bolesti. Druhý způsob smrti jest ten, kde smrt přivoděna jest jistým neduhem. Tu cítí člověk pouze ty bolesti před smrtí, které jindy cítil, a které od neduhu toho pocházejí a kterých umíráním jen ubývá. Třetí druh smrti pak jest ten, kde násilím člověku zdravému chceme způsobiti smrt. Zajisté že i samovraždy sem přísluší.

Hlavní věcí při této násilné smrti jest zničení nějakého podstatného životního orgánu, neb zadržetí jeho výkonu. Patrně, že i zde bezvědomí se dostaviti musí, avšak nežli se dostaví, musí tělo napřed něco zakusiti. Můžeme tedy pouze pozorovati stav těla před bezvědomím. Při ničení životní síly musí býti užito nějakého nástroje, ať tento nástroj jest již cokoliv, buď jed, buď plyn, buď provaz, buď hranice dříví, nebo sekera neb něco jiného. Nástroj tento účinkuje na tělo naše bolestně. Nejhoršími jsou nástroje ty, které na tělo působí tak, že ne nervy, nýbrž jiné ústroje jsou pomalu ničeny. Všechny násilné prostředky, které bezprostředně na nervy působí, méně bolestí vyvolávají. Tak ku příkladu ten, jenž se otravuje jedem, který rozežírá dlouho silně žaludek, a teprv pozvolna účinkuje na krev a na nervy, ten umírá ve velikých bolestech. To jest, než-li upadne v bezvědomí, jest mu hrozných bolestí zbytečně snášeti. Naopak ten, který požije jedu, jenž žaludku nikterak bolestí nepůsobí, který však přechází rychle ve krev a oslabuje nervovou soustavu, ten s úsměvem na rtech může umíráti bez nejmenší bolesti. Ten přivodil si bezvědomí, a ostatní tělo svou činnost v bezvědomém stavu dokoná.

Zadušení plynem jest vlastně otrávení, a nervová soustava více jest napadena než plíce. Proto také bezvědomí se dostaví dříve, než život plic a krve by byl zničen. A kdo jest opět přiveden k vědomí, ten může opět dýchatí těmi samými plícemi. Tedy nervy více trpí než plíce a krev. Smrt na hranici není tak bolestná, jak by se zdála, neboť dříve, než-li orgány tělesné utrpěly takovou zkázu, aby se smrt dostavila po dlouhých bolestech, nastane smrt jinou cestou — zadušením a otrávením plynu. Jiným by bylo ovšem upálení těla nad ohněm plápolavým, neboť tu neúčinkuje nástroj přímo na nervstvo, zvláště na střediska nervová, nýbrž na svalstvo, kůži. Proto při úplném vědomí musí snášeti ubohý odsouzený muka hrozná, až konečně bolest sama jest příčinou bezvědomí. Zde možno říci, že umírá od bolesti, jelikož zde se bezvědomí dostavuje od přílišné bolesti a nikoliv od zeslabení nervstva přímým neb přirozeným způsobem pozvolným. Abychom případ vyložili, zmíníme se o tom, že rozeznáváme v soustavě nervové střediska nervová a nervy obvodové. Střediska nervová jsou mozek, mícha v páteři a ganglie, t. j. uzly, které po obou stranách páteře uloženy jsou a i jinde v dutinách se vyskytují. Od těchto středisek vycházejí nitky nervové na všechny strany. Každé středisko řídí svůj okresek těla. Nitky nervové jsou dvojce: Jedny podmiňují citění, druhé řídí pouze pohyby. Nejsou tedy všechny nervy orgány citivými. Nervy hýbacími nic nepocítujeme, pouze nervy citivými či sensitivními donášen jest zevnější pojem do střediska a tam vzniká pocit. O těchto nervech citivých víme, že mohou býti podrážděny, a že různě se zachovají při různém dráždění. Tři způsoby dráždění možno rozeznávati, mírné, silné a přílišné.

Majíce na zřeteli bolest, pozorujeme, že od mírného dráždění až k silnému, bolesti stále přibývá. Stává-li se dráždění větší, až nad síly nervů, tu více bolesti nepřibývá, nýbrž citlivost jeho přestává — ono otupuje buď na čas neb navždy!

Při smrti, kde člověk od bolesti umírá, jako při pálení nad ohněm, stupňují se bolesti do míry nejvyšší, až dosáhnou svého maximum, načež nastane otupění — bezvědomí. Pokračuje-li se v ničení ústrojí, tedy jest toto bezvědomí rovněž smrtelné, a mučeník v něm zmirá.

Musí-li někdo zemřít a má-li se tak státi nepřímým působením na nervstvo, tedy dobře by proň bylo, aby bolest' dosáhla svého maxima co možná nejrychleji, aby bezvědomí v okamženi se dostavilo. Zajisté že pak ostatní život těla dokončí se bez bolesti. Trhání umírajícího, další bolestná účinkování zevnější na tělo jeho, je-li jim dále vystaven, jest mu vše pak lhostejno.

Při neštěstích, kdy člověk nárazem neb jiným způsobem přišel do stavu bezvědomého a pak teprv utrpěl poranění smrtelná, a kde se předem ví, že smrt' se dostaviti musí za nedlouho, lépe jest tedy člověku, když více k vědomí nepřijde, a když tělo poslední své výkony ukončí za bezvědomí.

Rovněž při nemocech nevyhojitelných, jako rak (jmenovitě mateční), kde člověk umírá od jistého orgánu, nebo při pokročilé skrofulose a tuberkulose a při různých jiných smrtelných neduzích, neb kde značná bolest' pocítěna bývá, a kde lékař se naděje vzdal, má tento úlohu učiniti smrt' příjemnou. Proto léky tu mají účel nervy otupiti a bolest' mírniti. Bohatí lidé, kteří mohou platiti lékařě i léky, mohou ovšem lepšího ošetřování se stránky této se nadíti. Znal jsem jednu paní, která trpěla na raka jistého orgánu v rodidlech. Poslední čas pouze umrtvujícími prostředky byla ošetřována. Lékař ve dne v noci řídil dávky léku. Žena patrně necítila té nejmenší bolesti. Poslední dávky byly velmi silné. Žena se vyslovila, že se cítí úplně zdravou již a navrhla svému muži, aby se s ní vydal do Itálie, do podnebí lepšího. Žena byla již skoro tak řečeno z polovice mrtva, a přece se cítila dobře. Za deset minut po tomto úmyslu skonala beze vší bolesti. Vědomí zachovala do poslední okamžiku a jakmile vědomí pozbyla, i příznaky smrti se dostavily. Lékař učinil jí smrt' příjemnou.

Při jistých nemocech přichází bezvědomí dočasně vícekrát za sebou, než se dostaví smrtelné bezvědomí.

Viděl jsem umíratí ženu na tuberkulosu plicní, kde nedošel vlastně okamžik smrtelný od tuberkulose samé, a kde ještě část' plic byla zachovalá. Však žena ta nedostatkem výživy seslábila tak, že nemohla více nashromážděný sliz vykašlati, a tu nastala smrt' zadušením. Zdá se mi, že jest smrt' druhu tohoto jedna z nejhorších, neboť vědomí při ní zůstává, a ztratí-li se, opět po přestávce se dostaví. Přestávky tyto jsou velmi trapné.

Ani ne tak bolest', jako úzkost', se zde opakuje vždy znova. Žena ta umírala půl druhé hodiny, t. j. dušení tak dlouho se opakovalo. V bezvědomí upadla nesčíslněkrátě.

Chceme-li pozorovati bolesti, tedy musíme pozorovati, co účinkuje na tělo, než se dostane do stavu bezvědomého.

Smrtelných bolestí zvláštních není! Jen ty bolesti, které tělo za živa vůbec má, jen ty může míti před smrtí!

Rozdělí-li se akt smrti na dvě období, tedy máme v prvním zřetel na účinky, jež tělo snájeti musí v době, než upadne v bezvědomí, a které jsou příčinou bezvědomí smrtelného; v druhém stadiu pozorujeme člověka již bezvědomého, byť i život ještě nevymizel. Toto druhé stadium smrti jest tedy naprosto bezbolestným při všech druzích smrti.

Jinak jest to ale s první dobou, před bezvědomím, tato jest při různých úmrtních různou.

Při smrti přirozené jest doba ta rovněž bezbolestnou, neboť tělo učiní první krok ku smrti upadnutím v bezvědomí. Vidíme z toho, že příroda nejkrásnější souhlas sil obsahuje a že vše v dobrém postupu se děje.

Při smrti na jistý neduh cítí umírající pouze bolesti ty, které neduh mu působí, však neustále slábnoucí. Neduh se zhoršuje, bolesti však ubývá. Z toho si vysvětlujeme, že takoví nemocní cítí se před smrtí lépe, což pochází od klesání pozvolného v bezvědomí.

Jak který neduh působí bolesti, to nemožno v tak krátkém pojednání vyslo-

víti. Neduhů jest tak ohromné množství, že daleko by nás vedlo při každém se zastavit. Pouze zmiňuji se, že lékaři přísluší mírniti bolesti od neduhu pocházející prostředky různými. Do bezvědomého stavu smrtelného nedostává se člověk následkem bolesti, nýbrž následkem zastavení výkonů tělesných.

Při třetím druhu smrti násilných, ať samovražd neb neštěstí, mučení neb odsouzení, dostavuje se bezvědomí buď následkem bolesti, či řekli bychom následkem předráždění, nebo následkem násilného zastavení výkonů tělesných, neb následkem přímého otupení nervstva, což jest nejsnesitelnější. Čím kratší doba, která schází do bezvědomí, tím snažší umírání, ať pak další zastavování tělesných výkonů se děje jak chce dlouho, či ať tělo pak sebe déle žije.

Abychom zodpověděli otázku, kterou jsme z předu položili, pravíme: Každé smrti předchází bezvědomí, které jest bezbolestné.

Život odchází buď brzce za bezvědomím neb i později po bezvědomí. Dříve než k bezvědomí tělo dochází, může pociťovati bolesti neb nemusí, dle toho, zda na sobě neduh má neb nemá-li žádného, neb dle toho jaké věci bezvědomí přivádí, jsou-li bolestné nebo bez bolesti.

Zvláštních bolestí smrtelných žádných není.

Druhá část pojednání vztahuje se na smrtelné úzkosti.

Jsou to rovněž bolesti, ale v myslí člověka, jsou to myšlenky lidské druhu smutného, trapného. Zda tyto myšlenky posílá smrt' na člověka napřed, zda tyto jsou zvláštní druh myšlének smrtelných? Rovněž odpovídáme záporně. Nemůže mít tělo jiných myšlének trapných než těch, které samo si utvořilo za života. Zde platí pravidlo, že jak kdo vychován, jak žil, tak i zemřel. Nebo může umírající mysliti jinak, než se naučil? Nikdy ne! Proto někdo umírá v úzkostech, jiný s nadšením, jiný v zoufalství, jiný v zúfení. Rovněž, jako při bolestech tělesných, tak i zde možno o myšlení a cítění mysle pouze mluvit, pokud člověk má vědomí, nebo ve druhém stadiu smrti, kdy upadne v bezvědomí, není lze vů-

bec o výkonech mysle se zmiňovati. Doba bezprostředně před bezvědomím jest vyplněna myšlením a cítěním, jakého se byl člověk naučil. Rozumí se, že opět při smrti přirozené, kdy člověk pozbude vědění najednou, mysl jeho byla obrácena k předmětu, kterým se právě zaměstnával. Tedy klesl-li při obědě, při vypravování neb za jiných okolností, byly jeho myšlenky dle těch okolností.

Jinak se to opět má s člověkem, který umírá neduhem stížen, kdy dosti času má přemýšlet o smrti, než bezvědomí se dostaví. To jest jisto, že v myslí má obraz smrti, a vše co se s ní pojí. První myšlenky týkají se smrti samé, jiné pak jmění, domácích, příbuzných, prací nedokončených atd. Jak má člověk umírat, to záleží jedině na něm samém; on pak opět závisí na vychování. Tak na příklad naši statní kmenové indiánští, pokud nedotknutí od světa moderního, vědí málo o úzkostech smrtelných. Učí se smrti vzdorovati, jí se nelekají a když se dostaví osudný okamžik, zůstávají zásadě té věrnými. Kdo pozoroval úmrtí jejich, ten poznal, že u mnohých není naprosto žádných úzkostí.

Starší literatura učí nás, že ponětí o smrti u starých bylo velmi strašlivé. Literarura ta užívá slov „boj smrtelný, chrapot smrtelný“ a jiné zděšení vzbuzující výrazy. Slova tato mají stejný význam, jako „v srdci cítiti lásku“, kdežto v srdci naprosto není ani zdání o lásce, „srdce plesá a jásá, srdce se kormoutí, v prsou cítiti sílu, udatenství a chabrost“. Tyto výrazy jsou stejně falešny. Člověk naprosto nevede boje se smrtí, aniž potřebuje věděti o svém chrapotu. Úzkosti smrtelné pak sám dle svého vychování si připravuje, nebo jich nemá. O své smrti ví tolik, co o svém narození. Hlavním činitelem při posledních myšlénkách jest obraz smrti, který dopadá různě u rozličných lidí. Obraz řídí se dle pojmu o smrti nabytém, tedy hlavně dle toho, odkud pojem smrti obdržel.

Lidé, kteří jaktěživi žádných jiných pojmů o smrti nenabyli než těch, které z nauky jich náboženské obdrželi, ti mají myšlenky druhu toho, jak se naučili ve své víře. Tyto pak jsou různé.

Mahomedán těší se na ráj prorokův, je-li v boji raněn, obírá se tím, že jej očekávají zvláštní radosti; to se rozumí, že tělesné. Pohané staří, ti se těšili rovněž na Elysium a radosti tělesné. Katolík obyčejně se mnoho netěší, neboť zde mu hrozí peklo a on není jist, zda nepřijde do věčného ohně. Egypťan starý také se obával, aby duše jeho nemusila do koně neb osla neb jiného zvířete horšího. Divocí kmenové těší se na „Velkého ducha“ a jeho krásné obydlí — neznajíce pekla, naprosto nemají obav. Mučedníci a fanatikové se usmívají, neboť se domnívají mít naději na nebe, zmlfajíce pro Krista. Mnozí rádi umírali, neboť tím měli jaksi nebe jistějším, jelikož dle jich poněť nemohl by Kristus je zavrhnouti, když pro něho trpí tělesné bolesti a smrt' podstoupí. Smrt' mučednická byla jakýmsi pojištěním pro nebe a korunu nebeskou. Co by si as myslil člověk, který by byl sám na pustém ostrově vychován, tedy bez vlivu ostatních lidí, bez pojmů cizích, náboženských, vědeckých a jiných? Patrně, že by neměl onen strach jako katolík, nebo že neměl by takové radostné očekávání jako Mohamedán, avšak měl by myšlenky druhu jiného. Poněvadž o smrti nic by nevěděl, myslil by snad, že to přichází silný spánek. Tak různá jsou tedy smýšlení a cítění před smrtí. Politování hodný jest člověk ten, jenž za živobytí svého shromažďuje v mysli své hrůzné pojmy o smrti, buď sám o sobě, neb různými naukami pověrečnými, jmenovitě strašnými naukami náboženskými. Jaké myšlenky jej mohou očekávat, když naučil se věřiti, ač bez důkazů veškerých, že pomsta, peklo, oheň a podobné jej očekává v okamžiku, jak život z těla jeho vymizí. Ten nemůže mít jiných myšlének pak před smrtí samou, tenkrát mysl vydává, to co již přijala a jiných názorů více již nepřijímá. Pozdě si mysliti něco jiného, kdy mysl chabou jest a bázlívou se býti naučila!

Nelze předpisovati žádnému, co si mysliti má před smrtí, aniž lze vyměňovati běh myšlének, avšak jisto jest, že jakousi lítostí, ne úzkostí má člověk, má-li svět opustiti záhy. Starost' jemu dělají

dítka, manželka, nejbližší milé jemu osoby, mnohdy práce nedokonaná, jmění atd. Jisto jest, že nerad opouští to, co jest mu milé. Tedy jakousi lítostí a starost' před smrtí musí každý. Strach a úzkost' pak jen tenkrát, má-li pojmy strašlivé, ať je již získal kdekoliv. Lékař Albert Haller, největší učenec své doby (1707—1777), tvůrce physiologie, zemřel obíraje se myšlenkami physiologickými. Poslední jeho slova, která patrně naznačují již dech smrti, a která při položení prstu na radiální arterii své vlastní ruky, sama sebe pozoruje vyslovil, jsou: „Již nebije více!“ Poslední myšlenky jeho byly z oboru physiologie.

Úzkosti smrtelné si mnohý již několi-kráté odbyl. Lidé, kteří se topili, kteří měli skutečnou smrt' před sebou, ti měli myšlenky smrtelné či úzkostlivé, a kdyby je byla smrt' zasáhla, také by více již nezkusili, neboť byli by upadli v bezvědomí. Poněvadž ale zachráněni jsou, mohou mluvit o skutečných úzkostech před smrtí. Lidé tito vypravují, že v okamžiku osudném pouze puď po zachování jim úzkost' působil, myšlenky byly obráceny k tomu, jak se zachrániti, pak ale upadli v bezvědomí — ovšem že dočasné. Na smrt' neměli pomyslení, doba byla příliš krátká. Lidem, kteří přítomni jsou častému umírání a mají velké účastenství při něm, často připadá, jakoby již častěji sami umírali a zemřeli, nemajíce při tom té nejmenší úzkosti. Junius Henry Browne vypravuje: „Viděl jsem mnoho umírajících. Od svého desátého roku unikl jsem ne-sčíslněkrátě osudu smrti. Spadl jsem se stromu, se střech, houpadel, balkonů; přežil jsem výbuchy ohňostrojně a prachu, byl jsem svržen s koně a vozu a často jsem se nalézal v zápasu s vodou a v nebezpečí utonutí. Později, účastně se válek, zvěděl jsem, jaké myslí je ten, jenž smrtelně poraněn byl. Byl jsem těžce raněn třískou z bomby na hlavě, kdežto můj předák mrtev k zemi klesl. Cítil jsem dech smrti, neboť jsem se domníval, že umírám, kdežto ten, který skutečně mrtvým byl, nemohl mít ani tušení, jak svůj život skončil. Pro

přítomné byla jeho smrt' strašlivou, pro něho samého však byla pouhým zničným síly jeho životní. Ve všech těchto případech nepocítil jsem žádné úzkosti, neboť naučil jsem se býti pokojné mysli."

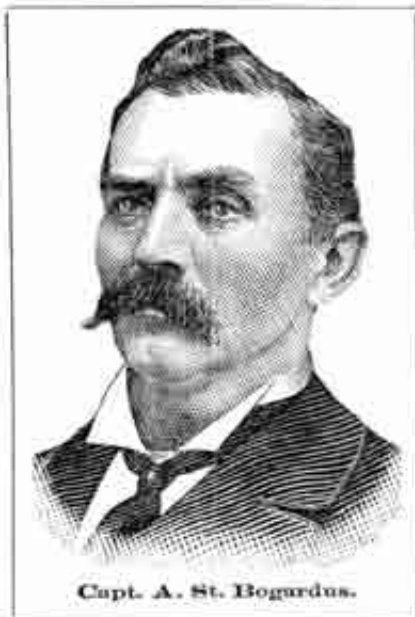
Samo sebou se rozumí, že ti lidé, kteří mají dosti času a mohou celý svůj úsudek o smrti a veškerá svá vlastní poně i sami před sebou rozebíratí, a kteří jsou zvyklí jistému přetřepávání pověřivému, nesmyslnému, mnohdy směšnému, že ti před smrtí vytasí se s celou svou zásobou nashromážděných představ o smrti, a sami sebe jak náleží postraší, sami sebe trápí a mučí.

Tu slyšíme, jak mnohý nedbalý katolík změnil své náhledy, jak naplněn jest novými nadějemi, jak uchvácen jest novou, živou vírou, jak lituje své minulosti. Mnohý opět, má-li na to čas, rozebírá muka pekelná tak silně, až pot se mu leje s čela jeho. Útěchou budiž všem těmto lidem tolik: Úzkosti, které sami sobě připravujete a jichž se nemůžete zbýti, přestanou dříve, než život ukončíte. Vaše rozumování a strachování bude zastaveno nějakou dobu před smrtí. Pozvolna obestře vás bezvědomí, toto největší dobro přírody při smrti, nastane u vás bezmyšlenkovitost, přestane bázeň a úzkost. Klesnete ve spánek bezesný, ale život ještě bude trvati dále. Tělo pak dokončí svou práci, aniž byste o tom věděli, a v tom okamžiku, kdy život se zakončí, žádná bázeň, žádná úzkost' nebude znepokojovati vás, neboť mysl více již nemyslí. Dodávám, že všech těch úzkostí před bezvědomím také jste si mohli uspořiti, jako na tisíce lidí jiných.

Čas před smrtí, který můžete svobodnými myšlenkami vyplniti, raději vyplň-

te dobrým uspořádáním svých záležitostí. Neodpírám, oddejte se lítosti a bolesti jakési, loučíte se se světem a vším, co vám milým jest, potěšte se však i z práce vykonané, těšte se z lásky svých milých, těšte se ze zdaru svých dítek. Máte-li mnoho času, všechno toto můžete přemysleti. Pláč přítomných mile se vás bude dotýkati, oddejte se však tichému spánku, popřejte si pokoje — a nechte bezvědomí na sebe přikvapiti s očekáváním pokojným.

Nabývejte jiného poněti o smrti za života svého a ušetříte si úzkostlivých

Capt. A. St. Bogardus.

myšlének posledních! Učte se umíratí, vězte zkušenosti jiných, kteří v oboru tom stále se zaměstnávají, učte se ze smrtí jiných, kde není příkladu o úzkosti a bázní, neučte se umíratí od lidí pověrečných, ale od lidí svobodných duchem a zároveň ušlechtilého charakteru. Neobtěžujte se podívatí na smrt' lidí vášnivých buď osobně neb v popisech, neboť uvidíte, že sami sebe trestají, nemajíce na mysli nic jiného než to, co vašeň jejich jim přináší. Sobec, jakož i lakomec jeví

se takým i při smrti. Pytel peněz činí mu poslední okamžiky přímo hrozně. Ne politování hodný jest takový výraz smrti, ale mimovolně nutí ústa k úsměvu trpkému, když patříme na pošetilce toho. Smyslný, nespravedlivý, vášnivý vůbec zůstává i při smrti takým.

Dále jest pozorovati, že člověk při smrti ukazuje zřetelně svou vlastní povahu. Byl-li kdo zlodějem v životě, však z bídy, z nucení, proti svému předsvědčení, pak se ukáže býti člověkem, který nemá pravou povahu zloděje. Zloděj ze zvyku, pravý zloděj, ten i při smrti myslí na krádež. Zuřivý umírající voják ve válkách ve starém věku zuřiv-

vost i ve smrti dává na jevo tím, že lomcuje jím zlost, že nemůže svého nepřítel vedle sebe ležícího probodnouti a naprosto život jeho zničit.

Lidé, kteří se objevují ku příkladu v neustálém kolísání v pravdách náboženských, zemřou opět v takové nejistotě. Ti, již přijali různé nauky náboženské, drží se při smrti první nauky. Křesťan naprosto se nedá pohnouti při smrti k přijetí nauky nevěrecké, nebo židovské aneb jiné. Nevěrec pak opět k přijetí jiné náboženské nauky. K čemu v pravdě a v skutku se kloníme za živobytí, to při smrti za správné považujeme, byť i za života jsme jednali falešně nebo obojetně. Však nejen v pravdách náboženských ale i v jiném ohledu. Kdo by ku př. popíral pravost rukopisu Královédvorského a nebyl o tom přesvědčen, ten při smrti na otázku příslušnou by se vyslovil, že skutečně o tom není přesvědčen, ač celý život sbíral důkazy proti. Myšlenky před smrtí tedy jsou obrazem života předešlého a to pravdivého. Člověk si je tvoří sám dle svého přesvědčení a povahy. Šlechtný muž může umírat i v úzkostech, je-li povahy úzkostlivé, měkké nebo příliš citlivé a nepravostník opět sladce. Richelieu, arciděba a velký zhyrálec při dvoře Ludvíka XIV. a XV., krále francouzského, jenž sešedivěl v nepravostech a piklech životních, zemřel tiše a klidně v 92. roce svého věku. William Comper, filosof a básník, šlechtný a čistý charakter, který žádnému člověku ublížit nemohl, zemřel v 68. roce svém v úzkostech a v zoufalství.

Případy tyto se vysvětlují snadno. Richelieu byl dobře živ, využítkoval

svůj život pro sebe v míře nejvyšší a umíral s uspokojením, patrně nemaje žádné bázně před smrtí neb peklem, v něž nevěřil. Snad s potěšením si připomínal, jak znamenitě život svůj vedl.

Comper však, čistý charakter, myslil na krásný svět, na lidstvo, na to, že více nebude moci prospěti druhým, že tak pln krásných myšlének musí svou práci zastaviti. A to jej vedlo k lítosti nezměrné a zoufalé. Tedy myšlenky člověka vlastně řídí zakončení jeho života!

Lítost člověka nad tím, že musí opustiti mnohé věci krásné, dobré, milé, že nelze více se těšiti se svými milými, zajisté mohutně působí na mysl umírajícího. Bázní a strachu může se člověk vyhnouti, nikoliv však šlechtné lítosti. Lítost tato dá se však mírniti rozumem. Též domácí mají věcmi potěšitelnými umírajícího oblažovati, aby nezůstával stále při myšlenkách dumných. Úzkosti smrtelné jsou přiděleny lidem těm, kteří si je za života sami pomalu připravovali.

Končícce, osmělujeme se na mysl uvést, že bezvědomí dostavuje se vždy dříve, než život z těla vymizel a proto smrt sama že jest naprosto bezbolestná. Čas před bezvědomím dle povahy a okolností člověka může býti vždy bez úzkostí; naučil-li se člověk rozumně pojem světa, smrti rozbírat, může býti někdy bez bolesti, není-li to neduhu. Jsou-li však tu neduhy, tedy bolesti jejich se mírní čím dále tím více, až konečně nastupuje bezcitlivost. Umělé mírnění bolesti spadá pak v obor lékařský. Zvláštních nějakých bolestí a úzkostí smrtelných, nadpřirozených nebo přirozených, naprosto nestává!

❧ KRISTUS A PETR. ❧

Napsal Ladislav Guis

PETR k Ježíši, a ním kdy světem šel:
„Den kéž bohem jsem“ — „Staň se!“ mistr děl.

Ves tu. Děvče z ní husy vyhnalo,
hned zas zpět jdouc, je v louce nechalo.

Petrem ptáno dí: „Kdož dnes bude krást“!
Posvěcení tu, pán bůh musí pást’.

Petr musí pást, marně bručí zde:
s úsměvem však pán s dívkou k tanci jde.

K PODOBIZNÁM V „AMERIKÁNU“.

Jako jiná léta předvádíme i nyní dlouhou řadu podob současných osobností, po většině vynikajících a zaslužitých, různých národů a snah, více méně světoznámých, s jichž jmény setkáváme se častěji, téměř denně v časopisech a jichž působení mnohdy náš čtenář asi zná, nevěda však, kterak osoby ty vypadají, a rovněž neznaje stáří jich, životopisné údaje a bližší podrobnosti. To bývá však právě velmi zajímavým, neboť ze samého výrazu tváře osobnosti takové a z její osobních poměrů můžeme souditi i na povahu a představy naše se tím doplňují. Odporujeme tudíž podobizny ony i tato data o životě oněch osobností bedlivé pozornosti.

Alger Russel, (vyobr. na str. 35.), guvernér státu Michigan, narozen byl v Lafayette, Medina Co. Ohio, dne 27. února 1836. V mladém věku jedenácti let nucen byl již, následkem úmrtí rodičů, vydělávati si chléb vlastní prací. Pracoval na farmě v Richfieldu, Ohio, do 17 let, navštěvuje v zimních jen měsících tamější školu. Nabyv zde tímto způsobem svého školního vzdělání, navštěvoval r. 1857 právníký kurs v Akronu a po dvou letech dosáhl toho, že byl připuštěn za obhájce. Přesídliv do Clevelandu, kdež zaměstnán byl v právnícké kanceláři, byl následkem špatného stavu zdraví svého nucen zvoliti si jiné zaměstnání. Zařídil si tedy obchod dřevařský v Grand Rapids v Michiganu. Při vypuknutí občanské války sestavil zde setninu jízdy a sloužil jakožto kapitán setniny C. Brzo stal se důstojníkem velmi potřebným, účastnil se v šedesáti šesti bitvách a srážkách, bojoval pod generály Shermanem a Custerem a byl dvakrát raněn. Dosáhl hodnosti plukovníka a při svém odchodu z vojenské služby, následkem chatrného zdraví svého v říjnu 1864, obdržel za „rytířskou a záslužnou službu v poli“ titul generál-majora. Jsa stejně pečlivým v obchodu, jako byl v čele svého pluku v poli, nabyl značného jmění, takže může býti dnes pokládán i za milionáře. Byl jmenován delegátem do Chicagského národního shromáždění v roce 1884 a nedávno stal se vrchním velitelem „Velké Armády“. Nezabýval se příliš vysokou politikou, až nyní, když stal se gubernérem a jest o něm známo, že se rád obléhá po bílém domě ve Washingtonu, kde sídlí prezident. Nynější jeho postavení bylo by mu skutečně při nové volbě velice nápomocno.

Allison William B., (vyobr. na str. 38.), senátor z Iowa, kde byl právě znovu zvolen pro druhý termín, narozen byl v townshipu Perryšském, Wayne County, Ohio, dne 2. března 1829 a strávil větší díl svého dětství na farmě. Vychován byl hlavně na Alleghanyšské koleji v Pennsylvánii a absolvoval na Western Reserve koleji v Ohio, načež opustil kolej, aby se věnoval studium právníckým. Do sboru obhájců připuštěn byl v roce 1851 a prováděl praxi právníkou v Ohio až do roku 1857, kdy se přesídlil

do Dubuque v Iowě. Získal si brzo věhlas pro svou znalost a obratnost i v politických záležitostech a mladý právník nebyl ještě dlouho v Iowě, když byl již povolán za člena veřejné správy. Při vypuknutí občanské války rozvinul opravdu velice horlivou činnost v organisování sil tohoto státu. Počal býti velmi populárním zde a požíval tak velké důvěry, že republikánská strana, majíc naději v jeho úspěch, jmenovala jej kandidátem při volbě do třicátého osmého kongresu. Byl zvolen a to i na dále do třicátého devátého, čtyřicátého a čtyřicátého prvního. V roce 1873 zvolen byl jakožto nástupce Jamese Harlana, republikána, dosetnátu Spojených Států pro termín, končící roku 1879 a od té doby podržel stále toto místo své. Pracoval ve výboru pro opatření finančních prostředků, dolování a výdaje v departmentu vnitra. Allison zaujímá v obou domech kongresu postavení nanejvýše čestné a vážené. Od počátku zmíněných zasedání 39. kongresu jméno Allisonovo, stojící v čele listiny, bylo povždy provázeno nadšeným „pro“ nebo „proti“ ve prospěch práva. Jako senátor projevoval povždy živý zájem v zákonitěm urovnání záležitostí distriktu Columbia, indiánských práv a vlastnictví, v oboru vlastnictví vojska a loďstva, v opatřeních, týkajících se telegrafických linií a prodeje vojejných pozemků. Allison není řečníkem a promese jen velmi zřídka obšírnější řeč, avšak činí stručné poznámky a řízná připomenutí, jež potkávají se pro svou trefnost s velkým úspěchem. Některé z jeho zpráv a posudků, učiněných během rokování, staly se pověstnými a jsou i na dále zachovány v zápisních kongresních zasedání.

Bennet James Gordon, (vyobr. na str. 41.), jest synem stejnojmenného Benneta, který dosáhnuv jistou prosulost jako žurnalista ve Škotsku, vystěhoval se v roce 1819 do Ameriky, kdež ihned chopil se opět svého novinářského povolání. V roce 1833 založil Novo-Yorského „Heralda“, dnes nejzávažnější denní list ve Spojených Státech, a vnikl svou novinářskou žižtu mladému synu tak dobře, že po jeho smrti v roce 1872 Bennet mladší osvojil si hned úplný přehled nad vedením listu a dal mu novou svěžest, což bylo zřetelně viděti ve velmi kritickém čase. Zůstáváje vždy hrdinou dne, podporoval velice ochotně a výdatně obchod i vědu. Nová Bennet-Mackayova společnost obchodního telegrafního lana mezi Amerikou a Evropou, jež byla zařizena v roce 1884 a snížila cenu telegramu do Londýna na 40 centů za slovo (na místě dřívějších 5 doll. v roce 1866), byla podnikem skutečně ve všeobecném prospěchu provedeným. K nejúspěšnějším i nejlepší podnikům Bennetovým sluší počítati i vyslání Stanleje do vnitra Afriky a výpravu „Jeanetty“ k severnímu pólku. Ve všech důležitých obecních nebo společenských zájmech, čelících ku prospěchu jeho spoluobčanů, stál Bennet vždy jakožto hlavní původce nebo jeden z nejzávažnějších činitelů.

Boies Horace, (vyobr. na str. 45.), jehož demokraté jmenovali guverněrem v Iowě, narozen jest v Erie County, ve státu New-Yorksském v roce 1828. Až do roku 1867 žil ve Waterloo v Iowě, kdež si byl zřídil výnosnou právníkou kancelář a získal si nejlepší jména po celém státě. Iowa jest rolnickým státem, kde farmáři mají silnou převahu a hlasy jejich jsou pro každou stranu velice důležitými. Demokraté učinili velice šťastnou volbu, rozhodnuvše se pro Boiese, který jest nejen právníkem, ale i skutečným polním hospodářem, úplně obeznámem jsa se všemi podrobnostmi života na farmě a se zájmy statkářů, an má vlastních pozemků na 4000 akrů! Za guverněra zvolen byl většinou 4000 hlasů a sice jakožto první demokrat, jenž domohl se tohoto úřadu v Iowě.

Buffalo Bill, (vyobr. na str. 7.) Celé miliony lidí viděli osobně Williama J. Codyho, nazvaného obyčejně Buffalo Bill, aneb aspoň slyšeli mnohokrát jméno toto ve spojení s „Wild West“, divokým západem. Jest to podnikatel zvláštního, jediného ve světě divadla, majícího znázornit život na pustých prérích amerického Západu. K tomu účelu vleče sebou celou velkou karavanu pravých Indiánů a pak divokých „cowboys“, pastevců dobytka, „trappers“, zdivočilých lovců a jiných postav, jež Západ vykazuje jako své typy, vesměs výtečných jezdců i s koňmi jejich, psy, vozy, stany, jakož i bůvoly. Ve velké areně koná se představení, věrně nápodobující táboření na prérí, chytání divokých koňů a krocení jich, střelbu po zvěři, honění bůvolů, zápasy s Indiány na volné prostře i ve vozové hradbě, přepadání osad, táborů i cestujících karavan a pod. Prošel s velikolepým skutečným sborem svým lidnaté města východní, vydal se v roce 1887 Buffalo Bill, sám jeden z nejlepších nyní žijících střelců a jezdců na světě, přes Ocean do Anglie, kdež rovněž jako v Americe přijata byla vřelá podívaná, jakou připravil, a uznáním a odměněna hojnou návštěvou. V čes světové výstavy v roce minulém meškal v Paříži, kde rovněž byla rozsáhlá arena jeho stále četně navštěvována, načež nastoupil cestu po větších městech evropských. Na podnik jeho chváíl se, že dovedl oddělení komediantství od skutečného předvedení života a že má tudíž líčené jeho představení i cenu v ohledu národopisném, an všude hleděno k úplné věrnosti i v podrobnostech, takže není to žádný obyčejný cirkus.

Dr. Cronin, zavražděný chicagský lékař, (vyobr. na str. 49.), narozen byl v Mallou v Irsku a stár byl 43 let. Do Spojených Států přišel již jako malý chlapec. Lékařství studoval na Akademii křesťanských bratří v St. Catharines v Kanadě a pak v Saint Louis na lékařské a ranhojičské škole, kdež stal se též profesorem. V roce 1882 usadil se v Chicagu, kdež zařídil domácnost se kvakrem svým P. Conklingem. Po delší čas byl hlavou jisté írské strany zde a v postavení tom vzbudil proti sobě velikou nenávisť jiných svých krajanů, kteráž konečně stala se dle všeho i příčinou jeho smrti. Dr. Cronin věděl dobře o nebezpečnosti, hrozivém jeho životě a vícekrát se ve smyslu tom vy-

jádřil. Čtenářům našim není zajisté potřeba sdělovati veškeré podrobnosti vraždy i procesu s vrahy jeho, ježto jsou všeobecně známy z denních listů.

Anthony-ova Susana B., (vyobr. na str. 51.) Nedávné obsazení několika důležitých politických míst, jako mayora a pod. dámami, jest opravdovým uznaním vytrvalých těch bojovnic za práva ženy, mezi nimiž jednou z nejpřednějších zajisté jest Susana B. Anthonyova, která pracuje za úplnou ženskou rovnoprávnost a emancipaci na základě práv a zvyků s neustávaností obdivuhodnou již od svého mládí. Její hluboké přesvědčení o nespravedlivém odstrkování žen stále se ještě utvrzuje a vzrůstá s léty a již od roku 1852 bojuje duchaplně a s největší přísností v každém „Shromáždění na obranu ženských práv“, konaných v Americe. Zařizuje stále nové a nové odbory dámských jednot k tomu účelu a jest jednou z duší celého toho hnutí, jež stává se vždy vážnějším, majíc však stále větší naději na konečný úspěch. Jest nyní tajemnicí „Národního spolku“ stěmíto tendencemi založeného. Jako Mottova, Stantonova a jiné, byla i Anthonyova horlivým spolubojovnicem pro odstranění otroctví a pro úplnou rovnoprávnost černochů. Narozena jest v South Adams, v Massachusettsu, dne 15. února 1820.

Charlotte, býv. císařovna mexická (vyobr. na str. 53). Nešťastná choť císaře Maximiliana, vylákaného pikleři Napoleona III. na trůn mexický a pak tam bůdně zanechaného, následkem tragické smrti manžela svého, jak známo, zešlela a chována byla dlouho v oblíbeném obydlí arciknížečích manželů před výpravou do Mexika, v překrásném zámku Miramare na břehu Adriatického moře nedaleko Terstu. Narozená v roce 1840, jest deeerou po Leopoldu I., králi Belgieckém a dědičkou velkého jmění, které nyní spravují její přátelé. V poslední době rozuzla se pověst, že prý to se šlechetí její nebylo ani tak zlé, a že dáma těší se zdravěmí rozumem, držáma jsouc však v zajetí i na dále, aby nemusily býti kladeny účty ze správy jmění a toto jí vyáno! V každém případě zasluhuje dvojnásobno šťastná žena ta všeobecné soustrasti.

Greely Adolphus W., (vyobr. na str. 55.) narozen byl dne 27. března 1884 v Newbury portu v Massachusettsu a stal se členem armády Spojených Států v roce 1861. Jsa později přidělen ku službě signálu, stal se velitelem výpravy vyslané vládou do polárních krajín v roce 1870. Výprava tato na dlouhý čas úplně zmizela a mysliho se o ní, že nalezla celá smrt svou, po dobně pověstné výpravě Franklinově, uprostřed věčného ledu, bouří nebo hladem. Učiněny však přece pokusy o její vyhledání a skutečně by v roce 1887 Greely se šesti jen ze svého mužstva po hrozných útrapách vysvobozen. Ukázalo se, že se přiblížil nejbliže ze všech posud výprav k severnímu pólu, an dosáhl 83 stupňů a 20 minut severní šířky. Vyrvalost a neohroženost jak je Greely projevil, jsou úžasny, rovněž jako každým pohmatem musí líčení nesnázi a nebezpečností, jež byla výpravě přestátí, aniž by přitom cíl svůj pustila se zřetele.

Schwatka Bedřich, poručík, (vyobr. na str. 57). Mezi novějšími cestovateli a zkoumateli ledových končin kolem severního pólu těší se dnes poručík Schwatka nejširšímu věhlasu. Jest mužem velice silné tělesné soustavy, tuhých, mohutných svalů a vysoký více než šest stop. V celém vzezření jeví neobyčejnou otužilost. Poručík Schwatka vzdal se v roce 1885 svého důstojenství ve třetím pluku spolkové jízdy, aby mohl rozvinouti širší pole působnosti. Vešel také hned na to výpravě vyslané na poloostrov Aljašku, majetek to Spojených Států na dálném severu, od „New-Yorkských Timesů“ za účelem zeměpisného bádání. Úlohu svoji vykonal velmi čestně. Vystoupil na horu sv. Eliáše, tohoto „krále americké pevniny“, kterou řádně určil a našel na ostrově „zemí krále Viléma“ v polárním moři známky nešťastné výpravy Johna Franklina, svědčící o posledních okamžicích těchto mučednických zeměpisných vědy. Prozkoumal také skoro úplně dosud neznámou velkou řeku Yukon na Aljase, vše to s velikým často nebezpečenstvím a s mnohými obtížemi, o nichž obyčejný smrtelník nemá ani ponětí. Por. Schwatka získal si o znalost těžko přístupných zemí těchto neocenitelných zásluh a obohatil kořisti z dalekých cest přinesenou veřejná muzea a sbírky. Od té doby podnikl ještě několik menších výprav, neméně však nebezpečných a obtížných, jako záslužných a zdarem korunovaných. Nás zajímá vedle toho i jeho bez odporu, ne-li již úplně české, tedy slovanské jméno.

Bellamy Eduard, (vyobr. na str. 59.), spisovatel zajímavé knihy „Looking Backward“ (česky asi „Pohled do budoucna“), již bylo prodáno více než 25,000 výtisků, narodil se v Chicopee Falls v Massachusettsu a jest poměrně ještě mladým. Odbyl si Union College, načež studoval v Německu. Dříve než vydal „Looking Backward“, napsal několik novel, avšak žádná nevyzradila zvláštní nějakou pozornost. Sensační kniha jeho vyšla v roce 1888, avšak došla si věhlasu teprve po roce. Povídá o dle tom, psaném ve způsobu románu, aby bylo formou co nejprístupnější a nejzábavnější, že je plodem hlubokého přesvědčení, že velká massa amerického lidu jest úplně slepou vůči nebezpečenstvím, jež se na ni s několika hned stran valí. Odporuje nemáhlé sestátňování všech podniků, pro všeobecnost prospěšných. Jmenovitě prostředků dopravních a pak i jiných věcí, až by vše bylo provedeno, jak navrhuje, jak líčí. Ostatně prý doba ta, kterou snaží se popsati, jakoby bylo vše dle náhledů jeho provedeno, není tak daleká, musí prý k tomu brzo dojíti. Ačkoliv celá soustava zde vyslovená jest celkem jen utopii, blouzněním, nedá se přece popřít, že má mnoho a mnoho pravdy do sebe, a skoro nic nemožného, naopak všelicos praktického. „Looking Backward“ bylo také již přeloženo do několika jazyků a též do řeči české, vycházevši v chicagské „Svornosti“.

Bret Harte. (Vyobr. na str. 61.) Žádný spisovatel nyní již nezaujímá v srdci svých krajanů místo tak vynikající jako Bret Harte, pověstný americký básník a spisovatel povídek a líčeař ze života na Západě. Bret Harte je skrz na skrz básníkem jen a jen americkým, předváděje nej-

lépe demokratickou a otevřenou povahu amerického lidu. Jsa pak mužem širokého rozhledu, skvělého vědění a hlubokým myslitelem i pozorovatelem, dosáhl spisy svými úplného úspěchu. Narodil jest v Albany ve státu New-Yorském 23. srpna 1839, pocházejce z rodů krve anglické a německé. Roku 1854 přišel do Kalifornie, kdež měl příležitost pozorovati celý život surových zlatokopců, jejich povahy, zvyky, nemravnost i prostodušnost, a odnesl si odtud také v paměti své dojmy tak silné, že i po letech mohl je snadně tlumočiti perem spisovatelským, překvapiv líčením tím veškeré obecenstvo. V prvních třech letech pobytu svého v Kalifornii zakusil mnoho různých smělých dobrodružství, prošel rozličná zaměstnání, pohyboval se mezi různými stavy, což však šlilo jenom spisovatelského genia jeho. Byl postupně zlatokopem, pak školním učitelem, suzečem, poslem a konečně redaktorem vlastních novin. V roce 1864 stal se důstojníkem národní mincovny Spojených Států v San Franciscu a zůstal v tomto postavení až do roku 1876. V čase tom přispíval mnohými básněmi a kratšími povídkami a líčením do časopisů a v roce 1868 po založení měsíčníku „Overland Monthly“ stal se redaktorem jeho, obohativ jej pěknými pracemi. V roce 1869 uveřejnil zde humoristickou báseň „The Heathen Chinese“, (Pohanský Číňan), která jej učinila rázem slavným po celé severní Americe. V témže roce stal se i profesorem moderní literatury na kalifornské universitě, avšak již v roce 1871 zřekl se své stolice učitelské a vrátil se do východních států, kdež usadil se nejprve v New Yorku a pak v Bostonu. V roce 1878 jmenován byl konsulem v Crefeldu v Porýnském Prusku a později v Glasgowě ve Škotsku. — Bret Harte má největší talent pro líčení života ve společnosti necivilizované, kde mravy a způsoby jsou posud, abychom tak řekli, v začátcích, ostřejší vyznačené a umí postavami svým, celému jejich smýšlení a jednání dání zvláště živý, přirozený výraz. Mnohá z jeho povídek jsou psány přímo dle skutečnosti. Velká většina prací jeho přeložena byla do cizích jazyků a všude potkala se s úspěchem pro svou originalnost, zvláštní život a půvab i obratný způsob psaní. I do češtiny převezena byla celá řada výtečných těch povídek, jejich vyšel i celý samostatný svazek pod názvem „Kalifornické povíčky“, překladem Jos. V. Sládka.

Bogardus A. St., (vyobr. na str. 177.) kapitán, jest předním z amerických strelců holubů, sportu to zde, jak známo, velmi oblíbeného. Jest již 17 let prvním „championem“ Ameriky a před tím celého světa, vyniknuy na všech závodech svou zrůčností a jistou rukou nade všechny soupeře. Střelení holubů vyžaduje velice značnou pohotovost k ruce, neboť holub letí velice rychle. Sport tento byl již v minulém věku velice rozšířen i ve staré vlasti naší, v Čechách, a holubanky k tomu účelu zařízené, stály mnoho českého šlechtice mnoho peněz, nejen kapováním dobrých druhů a hromadným jejich odštělováním, ale hlavně tou okolností, že také tehdyž konány byly při tom sázky o sumy po případech velmi značné, jako se to děje zde v Americe dosud. Ostatně do dnes i v evropských lázeňských místech, zvláště v Nizze, provádí se

střílení holubů, ač evropský ušlechtilější mrav i cit „zábavu“ tuto zavrhuje jako surovou, nečitelnou a blavnými pěstovateli sportu toho jsou opět ponejvíce jen Američané a Angličané. Mezi těmito platí ovšem Bogardus za národního výtečníka.

Aněnkov, ruský generál a inženýr, (vyobr. na str. 73.), proslavil jméno své zvláště stavbou velkolepé dráhy Zakaspické ve střední Asii, v pouštích Turkmenských, na severu od Persie, vedoucí do Chivy a Bokhary. Hrozná práce uprostřed vedra, daleko od obydlí lidských a při nesmírných vzdálenostech! Když táhli Rusové poprvé na Chivu, potřebovali k tomu celé měsíce, nežli přešli pouště na východě Chvalinského moře a tisíce jich podlehlo namáhání, útrapám cesty — dnes octne se tam i obyčejný cestovatel pohodlně za dva dny. V sídle Tamezlína, v báječných zákřích ještě před nedávnem místech, hučí dnes parostroj a ozývá se cinkot staničního zvonce. Přes řeky, dříve sotva dle jména známé, ba o jejich skutečnosti docela i pochybováno, puou se obrovské, dlouhé mosty! Vše to provedlo ruské vojsko, ruští vojenští inženýři, pod vedením generála Aněnkova v čase poněkud velmi krátkém, v několika jen letech a k velikému prospěchu Ruska, jehož obchodu a průmyslu otevřely se v těchto končinách, přírodninami bohatých a dosti hustě osazených, širá pole a jež může nyní v nejkratší době ve případu války a Anglií, sokem svým v končinách těch, dopravit sem masu vojska. Dráhou Zakaspickou zadalo Rusko Angličanům v Indii velkou ránu, která nezůstane bez následků pro budoucnost. Ruský vliv se ve střední Asii denně velice vzrůhá, Rusové umějí jednati s polodivokými národy tamnějšími velmi rozumně a získávají si jich přízně, kdežto pánovití Angličané ve stejném poměru ji ztrácejí. Již již stýkají se oba mocní protivníci, vícekrát již hrozila přímá srážka, odstraněná jen rozumností Ruska, které chce se dříve zde jasně upevniti, než přikročí k dalšímu pokračování svého programu a obavou Angličanů před příliš pravděpodobnou porážkou, která by měla za následek ztrátu Indie, živící dnes Anglii. Kdy k rozhodnému vystoupení dojde, jest jen otázkou času. — Generál Aněnkov je dnes asi šedesátník, významal se v poslední válce s Turky a stavěl i některé dráhy na západu Ruska, na hranicích rakonských a německých, zařizené hlavně k účelům vojenským, k obraně Ruska, k rychlému soustředění brauných sil velerše, která stálou stavbou dopravních prostředků přestala býti oním pověstným „kolesem s hliněnými nohama“. Po šťastném dokončení dráhy do Chivy a Bokhary pomyslí Rusové na stavbu ohromné tratě přes celou svou državu v Asii, od Uralu až k Tichému Oceánu, na níž ovšem pracuje projekty rovněž Aněnkov. Přikročil se k ní snad již v době nejbližší.

Alphand, (vyobr. na str. 63.), jest jméno muže, jemuž loňská Pařížská výstava, a takovým leskem a úspěchem v každém ohledu odbytá, má co děkovati za promyšlený, praktický i velkolepý plán, pokud se týče uspořádání místa. Narozen v Grenoblu r. 1817, dlouholetý inženýr obce Pařížské již za císařství, kdy na ozdabu

města tolik bylo vynakládáno, získal si velké zásluhy o okrášení francouzské metropole nad Seinou založením krásných parků a squarů, a jmenovitě duchaplnou přeměnou pustých lomů Chaumontských na divoký park, jemuž není rovno. Hned při první světové výstavě Pařížské r. 1856 svěřena mu péče o pěknou výzdobu okolí výstavního paláce na polích Elysejských. Rovněž při výstavě v roce 1878 akvostně upravil okolí paláce Trocaderského, dosud holou stráž a lesk výstavy poslední, s jejími vodotrysky, elektrickým osvětlením, účelné spořádání výstavních paláců, překrásný ten park výstavní, který povstal během jednoho měsíce, byl jeho prací. Alphand staral se o zevnější dojem, Berger o vnitřek, Grison o peníze a tito tři mužové překvapili výsledkem neunavné práce své po čtyry léta celý svět. Můžeme býti věru zvědaví na úpravu naší Chicagské výstavy světové a přáli bychom jí nějakého takového amerického Alphanda!

Eiffel, francouzský inženýr (vyobr. na str. 67.) a 300metrová věž jeho na Pařížské výstavě, jsou dnes tak populárními, že každému snad děčku jsou známy. Přes všechny námitky se projekt úplně povedl, upoutal pozornost a obdiv celého světa, přinesl i zisk a původce jeho byl po celou dobu výstavy hrdinou dne. Eiffel vynikl již dříve jako výtečný inženýr a jmenovitě stavitel smělých, velkolepých železných mostů, při nichž měl dosti příležitosti seznámiti se s touto stavební hmotou, které dal také při budování své „babylonské“ věže přednost. Vůči mnohým domněnkám dlužno připomenouti, že jest úplným Francouzem, narozem v Dijonu a jméno jeho vystovováno jest ve vlasti jeho „Efé!“ Nás Američany může zajímat i též okolnost, že se účastnil s Lessepsem i v pracích na Panamském průplavu, bohužel dosud nedokončeném.

Daudet Alfons, (Vyobr. na str. 69.) Ačkoliv nedosáhly spisy Daudetovy takového rozšíření, takové popularity ve Francii jako knihy Zolovy a nevyšly v tolika vydáních, jest přece pokládán a to právem, za nejoblíbenějšího dnes spisovatele francouzského. Spisy jeho nejsou sice také pro děti, avšak líčení jeho nedosahuje nikdy takové vulgárnosti, ač ovšem také ne podobné pravdivosti jako v románech Zolových. Jméno Daudet nesou hned dva spisovatelé, oba dosti známí pilnějším čtenářům, dva bratři, avšak Arnošt jest více zaměstnán v žurnalistice, jsa jedním z nejobratnějších novinářů v Paříži. Alfons, romanopisec, narodil se v Nimes na jihu Francie, v té snavé Provenci, kterou tak dobře, ba úchvatně líčiti uml, dne 13. května 1840. Na studiích byl dosti slabým žákem. Teprve v roce 1857 přišel do Paříže, hledaje hned výživu svou prací literární. Jméno jeho učinila známějším sbírka básní „Les Amoureuses“ (Zamilované). Na to nalezl postavení ve „Figaru“, nejčtenějším pařížském listu. Napsal zde několik románů, které však nedosáhly značnějšího úspěchu, i některé dramatické pokusy, jež také řádně neprozrázily. Po pět let byl tajemníkem vévody z Morny, „předního muže císařství“. V roce 1874 vydal konečně slavný román „Fromont mladší a Risler starší“, který pokládán jest za nejlepší dílo, jež posud bylo z pera jeho vyšlo

a nebyl také dosud předstížen žádným pozdějším. Úspěch byl takový, že obdržel za knihu tu i cenu akademie, která před tím jen velmi zřídka přiručena byla dílu zábavnému. I jako drama přijato bylo s nadšením. Tento první „obraz pařížských mravů“, jak Daudet romány své nazývá, byl následován skvostnými dalšími „Nahob“, „Králové ve vyhnanství“, „Numa Roumestan“, „Evangelisté“, „Jack“, „Sappho“ a j. a j., z nichž první tři přeloženy byly i do naší řeči. Romány oslňují jemným a bohatým líčením v každém způsobu, čtenář v nich vidí Paříž, jmenovitě vyšší vrstvy společnosti, jak dýše a žije. Každá maličkost musí zajímat, vše je tak ryze francouzské, v čemž právě leží cena Daudetova způsobu psaní. Každý nový jeho román znamená radostné pohnutí v celém literárním světě, an spisy bývají hned překládány do celé řady jazyků.

Gounod Charles, (vyobr. na str. 71.), slavný hudební skladatel francouzský, učinil jméno své známým zvláště operou „Faust a Markéta“ dle dramatu Goetheova, která prošla veškerá snad větší jeviště světa a též na „Národním Divadle“ dávána mnoho a mnohokráte. Narozen jest v Paříži, dne 17. června 1818, kdež také neustále žije. Na operách jeho, z nichž jmenujeme ještě jakožto více známé „Královnou ze Sáby“ a „Romeo a Julietta“, chváíl se jmenovitě melodičnost, pro kteroužto příčinu zvláště „Faust“ na divadlech všech národů evropských, i u nás v Americe, takřka zprostonárodněl. Gounod je skutečně dnes nejpobulárnějším skladatelem v Paříži a některé skladby jeho zpívá lid právě tak často jako národní své písně.

Krupp Alfred. (Vyobr. na str. 77.) Kdož by neslyšel v celém životě o Kruppových dělech, jimž je ozbrojena nejen celá německá armáda, ale která jsou dodávána, zvláště těžké, ohromné kusy, do pevností a na loďstvo většiny evropských států? Ohromná továrna na ně, zaměstnávající přes 20.000 dělníků, spojená i s vlastními doly, svou železnicí, tvořící celé zvláštní město, nachází se u Essenu v Porýnsku. A co jinak ještě živí se lidé od prokletého toho průmyslu hotovení zabitků na lidi! Největší díla s nejmělejšími konstrukcemi pocházejí z Kruppovy továrny. A celé to nesmírné jmění, jež továrna představuje, dovedl si získati Alfred Krupp, narozený r. 1813, takřka z ničeho, an pracoval původně jako obyčejný dělník ve strojnické dílně! Šťastný nápad, vrhnutí se, když si trochu pomohl, na výrobu smrtících zbraní z lité ocele, a „štěstí“ bylo hotova, Krupp ve krátkém čase byl milionářem! Drahocenné železo, z něhož jiné továrny dělají jen nástroje ku všeobecnému dobru, zpracoval Krupp na nástroje k zabubě lidských životů a bohatí stále rychleji! Také činnosť hodná „kulturního“ národa! Starý Krupp zemřel dne 14. června 1887, avšak má důstojné nástupce, kteří toto úsléhtilé odvětví průmyslu k větší „cti a slávě boží“ nenechají zaniknouti.

Ebers Jifí M., (vyobr. na str. 79.), německý spisovatel a učenec, proslul po celém světě jmenovitě svými „Egyptskými romány“. Prostudovav velice důkladně život staroegyptský, dávno zhybnulý před křesťanskou aerou, píše romány z doby té s překvapující věrností v líčení, otvíraje tím názor v zajímavý, minulý svět kulturní. Narozen jsa v Berlíně r. 1837 ze zámožných rodičů, studoval Ebers nejprve práva, avšak zaměnil je brzo za studium dějepise, vyhrav si právě se zvláštní oblibou starožitnictví, jmenovitě egyptské. Roku 1865, shlédnuv celou řadu nejpřednějších muzeí v Evropě, založil si sám sbírku egyptských starožitností a počal i v Jeně vyučovati staroegyptské řeči. V roce 1870 povolán byl za profesora na universitu do Lipska, načež uveřejnil více vědeckých děl svých i velepoutavých románů, které vyvolaly v učeném světě opravdové pohnutí. Bavil se nejen obyčejný čtenář, který se zároveň poučil, ale vzdělal se i učenec, který se zároveň bavil. Ebers i mnoho cestoval, projev celou Francii, Španěly, severní Afriku, Nubii a jmenovitě dlouho a vícekrát pobyl ovšem v Egyptě, kdež se mu podařilo učiniti i některé vzácné nálezy v oboru své vědy. Ze spisů jeho přeloženy jsou do češtiny: Velké, nádherné dílo „Egypt, líčený v minulosti i přítomnosti“, skvostně ilustrované (3 díly), a romány „Decra královská“ a „Uarda“. Jež přijaty byly vzdělaným českým obecenstvem, které hojně četlo i původní německé spisy, s nadšením.

Schleyer Jan Martin, (vyobr. na str. 83.), německý to farář, jest vynálezcem „volapüku“, tak zv. „světové řeči“, která nadělala v posledním čase mnoho hluku v Evropě, ba po celém vzdělaném světě. Nejedná se o nic menšího, než o umělou řeč, která by byla stejně přístupná všem národům a jednoduchá k učení, takže by snadno mohla státi se spojovací řečí mezi všemi národy světa. Schleyer, narozený roku 1831 v Oberhundě v Badensku, prostudoval k tomu účelu na 40 jazyků, mezi nimi i řeč českou, a věnoval celý život svůj tomu, aby našel přirozená pojítka a nejjednodušší formy ke svému účelu. V roce 1880 předstoupil konečně s hotovou řečí svou na veřejnosť a získal také četného souhlasu, ano založilo se mnoho spolků s cílem pěstování „volapüku“ pro praktickou potřebu. Nauka její přeložena do všech téměř jazyků vzdělaných národů, i do češtiny. Slovník „volapüku“ žilá dosud na 17.000 sloven, základy řeči umožňují pak snadné tvoření dalších. Myšlénka Schleyerova jest od jedněch přeceňována, od jiných podceňována. Řeči takové, která by učinila nášili žádné národnosti, a již by všude bylo rozuměno, bylo by zajisté skutečné potřebu, avšak jsou tu opět obtíže, zdali by novou řečí nebyla zvýšena jen mezinárodní mnohojazyčnost. V užívání spojovací řeči byl však skutečně středověk se svou latinou daleko před námi! Jest otázka podivnou, že se v Americe učení „volapüku“ poměrně málo proti Evropě ujímá!

PRO DOMÁCNOST A HOSPODÁŘSTVÍ.

Česká višňovka.

K nakládání višní mohou doporučiti následující přípravu: Vezmi 2 třetiny unce pomerančové kůry, 2 třetiny citrónové kůry, 2 třetiny unce skořice, 1 šestinu unce zázvoru, 1 třetinu cívárového kořene, 1 třetinu unce puškvorce, 1 šestinu badyánu a 1 šestinu unce koryandru. Na 2 kvartery líhu dej 1 kvarter vody a půl libry cukru a 1 libru višní. Nech vše státi, aby se to prostoupilo, častěji otřásej láhví neb nádobou a budeš mítí výtečnou českou višňovku.

Proti houbě v bytech

raděno mnoho prostředků, jichž většina se ale všady neosvědčila. Větší průvan zničf houbu na podlahách za 24 hodin; slunečný paprsek, spadající na místo, kde houba roste, zmaří další její šíření. Polejeme-li při nových stavbách trámky za polštáře ku podlaze sloužící roztokem soli, zamezíme najisto tvoření se houby i na vlhkém místě. Také zhuštěný roztok zelené skalice chrání dřevo před touto zhoubnou a nezdravou plísní. Totéž docíliti můžeme natěrem dřeva kyselinou karbolovou. Použijeme-li poslednějšího prostředku k natření trámku a prken podlahy, zabráníme tím vzniknutí houby úplně.

Nápoj z jablek.

Rozřež 6 jablek i se slupkami a vlož do nádoby, přidej k tomu půl druhé libry hrozinek bez pecek a 2 unce cukru. Vše polije se 1 a půl kvartem horké vody a ponechá se to as 30 minut ve varu. V uzavřené nádobě nechá se svařenina vychladnouti, načež se na sýtu procedí.

Vaření hrachu.

Hrách rovná se dle svých látek takřka tučnému masu; kromě toho platí za nejvýživnější pokrm a proto se má v domácnosti, kde se maso tak často nepožívá, častěji vařiti. Hrách účinkuje jako chutný a sýtlý pokrm, ježto všechny látky obsahuje, jichž k výživě zapotřebí máme, zvláště látky uhličnaté, dusičnaté

a fosforečnan vápenatý; jedna libra hrachu vydá právě tolik potravných látek, jako šest liber bramborů. Vaření hrachu na měkko bývá ponejvíce jen slupka na závalu, která velmi zřídka praská, a proto by bylo nejvýhodnější hrách buď před vařením slupek zbaviti aneb jej dle následujícího způsobu vařiti: Večer dáme hrách do studené říčné vody a necháme jej až do rána v ní ležeti, pak jej hned do vařící vody vsypeme. Jak každému dobře bude známo, nabobtná tím hrách a při vaření pak slupka snadno praskne a hrách se velmi snadno na měkko uvaří.

Jak udítí maso.

Hlavní zásadou jest: chceš-li mítí uzené maso, musíš na šest neděl dříve již vepřika zabítí a kdo chce na masopust chystati šunku, musí už v polovici prosince porážeti. Je-li prasátko už zabito a rozsekáno, nasolí se a nechá se uležeti, až samo pustilo lák. A to už jest velká chyba a zhusta vede ku zkažení masa. Opatrný hospodář nečeká až maso pustilo lák, poněvadž než jej pustilo, už mohlo, ba musilo se nakazit; on tedy připraví lák sám a na maso ho vleje. Tento lák se dělá následovně: Váží-li vepř 200 liber, vezme se 12 liber dobré kuchyňské soli, čtvrt unce sanytru, půl unce přepalovaného cukru (cukrkandlu) a vaří se to v 5 gallonech vody tak dlouho, až povstala tekutina zhoustne tak, že vajíčko na jejím povrchu plovati zůstane. Je-li tato hutnost dosažena, vyleje se tekutina z kotle do škopku neb kbelíku, kde by vystydla. Do jiného kbelíku naloží se mezi tím maso a sice tak, aby šunky přišly nejdoleji a párky z prsou a plecí na ně, až konečně na vrch se nejmenší kusy nakladou. Jen se musí při tom hleděti, aby mezi velkými kusy a šunkami každá mezera se vyplnila, buď kousky od žebírek neb uřezanými kolínky. Na to se naleje studený lák na maso, na kbelík položí se dobře přiléhající víko, aby myši ani kočky na

maso se nedostaly, a maso nechá se 4 týdny takto naložené státi.

Ne menší opatrnosti potřebuje uzení. Jakmile jsme naložené maso vytáhli z láku, nesmíme je hned věšeti do komína, nýbrž musíme je na vzduchu nechati schnouti. A to se zhusta a skoro vždycky opomíjí! Toto osoušení musí se ale opakovati také ještě v komíně; nepravíme, že by musily párky brány býti z komína ven k osoušení, ale do komína se udělá se strany otvor tak, aby nešel na půdu, nýbrž ven do čistého vzduchu. Pod bidélky, na nichž visí párky masa, zřídí se klapka asi jako malá dvířka u kamen, a ta se přívřou, tak že kouř do komína jen jednou stranou k masu vniká a tím soustředěněji působí. Nad bidélky s masem udělá se zase taková klapka. Obě tyto klapky nechají se vždy po čtyry dny přiklapnuté, tak že kouř jen zbylou mezerou s jedné strany k masu přístup má a na hoře odchází; pátého dne se obě klapky i otvor v komíně otevrou, čímž studený vzduch přístup k masu dostane a potící se párky i šunky osuší. Druhého dne se otvor do komína zase ucpe a obě klapky přizavrou a maso nechá se zase čtyry dny udití. Vždy po čtyrech dnech se sušení opakuje. Na venku se ještě sem a tam nachází pod komínem krb, na němž se vaří. To nečiní dobře, neboť pára z jídel vystupující usedá jako pot na párky a přivede je k pocení nebo docela ku hnití. Má se tudíž, aspoň v prvních 14 dnech, vaření jídel předsevzítí co nejvíce stranou od otvoru komínového, aby páry z jídel do komína nevystupovaly. Dostaly-li párky barvu tmavožlutou (nikoliv černou), což stane se asi za 14 dní po zavěšování do komína, jsou již využeny a mohou se požívatí a sice menší hned po prvních 14 dnech, větší po delší době.

Punš mléčný.

Výtečný trvanlivý punš mléčný na švédský způsob obdržíme, dáme-li do nádoby 11 a půl unce cukru, šťávu a jemně rozstrouhanou kůru ze 2 citronů, láhev horkého mléka, láhev horké vody,

něco vanilky, třetinu rozstrouhaného muškátového ořechu a láhev araku, a sice jednu věc za druhou, jak uvedeno bylo. Nádoba se pak dobře přikryje a nechá se přes noc venku státi; smíšenina ta se srazí a sedne, druhého dne procedí se flanelem a láhve se jí naplní a studená se podává.

Olej z vajec

jako hojivý prostředek na rány. Hojivý účinek tohoto oleje na rány, způsobené říznutím, úskřípnutím, opažením neb spálením, je překvapující. Můžeme si jej snadno připravit, uvaříme-li jedno neb více slepičích vajec na tvrdo, žloutek z nich vyjmeme, rozmačkáme, v čisté nádobě nad oheň postavíme a tak dlouho mícháme, až se ohněm rozžhaven vznítí. V tomto stavu vyměšuje se ze žloutku olej, který do čisté láhvičky slejeme a ku fečené potřebě uchováme.

Šampaňské víno

můžeme si takto připravit: 1 třetinu unce bílého kandisu a 1 šestinu unce kyseliny vinné roztlučeme na prášek a vsypeme do láhve naplněné dobrým bílým vínem. K tomu přidáme 1 šestinu unce dvojuhličitanu draselnatého jemně utlučeného. Láhev musíme pevně ucpati. Asi po 1 hodině obdržíme šampaňské, které od pravého ani rozeznati nelze.

Proti bolení zubů

znamenitě se osvědčuje následující prostředek: V několika kapkách vody rozpustíme 2 neb 3 hlatě (krystalky) nadmangaňanu draselnatého. Nejprve namočíme kousek bavlnky v karbolové vodě (5 proc. roztok) a pak v roztoku nadmangaňanu, načež jí kotlavý zub ucpeme. Zmíněného slabého roztoku užiti lze též ku vyplachování úst.

Lep z rýžové mouky.

Voda smíchá se dobře s rýžovou moukou a nechá se oboje zvolna vařiti. Takto získané lepidlo je výborné. Zhotovíme-li hmotu hustší a zpracujeme ji jako hlínu, tu můžeme z ní rozličné věci dělati, které když vyschnou, jako bílý mramor vypadají.

UŽITEČNÉ DROBTY ZE ZDRAVOVĚDY.

Seslení prsou a plíce.

U osoby, ať je to dítě nebo dospělý, která pomocí brku plnými a hlubokými dechy vzduch vdechuje, tak že se plíce co nejvíce možno rozšiřují, a vdechování toto denně 5—6krát opakuje, nabývají prsa záhy většího objemu (často až o 9 palců). Zvětšeným množstvím kyslíku, který se takovýmto způsobem vdýchá, dýchací ústroje se netoliko sílí a při zdraví udržují, nýbrž podporuje se také trávení a životní síla člověka se zvyšuje. Tohoto prostředku užívati by měly především osoby slabé na prsa, ovšem s patřičnou opatrností. Děti, které jsou mnoho týrány kašlem, pozбудou jej pomenáhu úplně.

Hojivá moc bílku.

Na rány způsobené fezem není lepšího prostředku, než potřítí je syrovým bílkem, jemuž třeba dáti přednost před kolloidiem už z té příčiny, že stále je po ruce. Bílek rychle schnoucí utvoří jakousi blánu, kterou působení vzduchu na ránu se zamezuje a zahojení této urychluje. Dále je bílek účinným prostředkem proti červince, silnému zánětu stěv a j. S cukrem nebo bez cukru smíchaný a požitý účinkuje jako obal, který zanícený žaludek a stěva utiňuje.

Zdravotní pokyny

stíženým plicními chorobami a těm, chtějí jich býti prosti. Co jest pokrm a nápoj žaludku, toť čistý vzduch plicím; co jedem onomu, toť nezdravý vzduch plicím. Tak jako neléčíme plíce ze žaludku, tak také plicím nic nespomáhá, když léčíme je od žaludku. Čerstvý, čistý vzduch, řádně vdýchaný, jest universálním lékem pro plíce. K vůli plicím máme se všemožně otužovati. Od plic nemožno se nastuditi, ale uhřáti. Dvěře jsou k tomu, aby byly zavírány, okna aby byla otvírána. Zdravotnictví požaduje pro každou osobu v uzavřené prostře 1600 krychlových stop vystřídání vzduchu v jedné hodině! Ventilace

a právan jsou rozdílné věci. Při spaní při otevřených oknech nesmí se okna otevřítí dokořán. Zádušní kašel pochází obyčejně od vzduchu, v němž jest plno prachu. Ne cestou ze školy nebo do školy, ale ve škole dostanou děti kašel. Tanečnice dostanou úbytě ne od studených nápojů, ale od horkého zaprášeného vzduchu a šněrovačky. Chrlení krve nesmí se léčiti strachem před vodou a vzduchem. Listonoši zůstávají zdraví, jelikož ustavičně pohybují se ve zdravém vzduchu, kdežto ti, kteří stále sedí ve světnicích, rozmohou se plicní chorobou, jelikož činí pravý opak. Souchotiny způsobila si civilisovaná společnost sama: nikoliv městský vzduch, ale městský způsob života je činí. Ve vzdušných a lázeňských místech uzdravujeme se, jelikož se pohybujeme a žijeme střídmě, venku pilně dýcháme, pijeme vodu a koupáme se, místo abychom šli spat a užívali. Souchotiny jsou zhojitelné, když „kandidát“ hned záhy pohybuje se na čerstvém vzduchu; jinak bývá často pozdě!

Opatrování nohou.

Ze všech částí těla není jediné, o něž by mělo býti více pečováno, než o nohy. Každému jest ze zkušenosti známo, že nastuzení a mnohé choroby z nastuzení pocházející se připisují studeným nohám. Nohy jsou tak značně vzdáleny od středu soustavy tělesné, že oběh krve v nich velmi snadno se může zaraziti. Pozorujeme to, a ačkoliv každý člověk žpetkou zdravého rozumu obdařený měl by býti přesvědčen o pravdě toho, co jsme zde pověděli, přece není druhé části těla, kteráž by bylo tak velice zanedbáváno jako nohou. Mladí naši lidé a ti, kdo by rádi měli malé nožky, vtěsňávají nohy své do svírající obuvi se slabou podešví, tak aby se mohli pochlubiti malou, něžnou nožkou v moderním smyslu slova toho. To jest ale velká chyba. Ve studeném počasí měla by se nositi obuv z dobré, silné kůže i co do podešvů i co do svršků a to obuv dosti volná,

tak aby krev v noze dobře obíhala. Obuv měla by býti vodě vzdornou, avšak vzduch propouštějící; noha se poškozují, nosíme-li obuv, kteráž nepropouští vzduchu. Střevíce neb boty pryžcové (převlečky, v Americe tak rozšířené), neměly by se nositi, vyjma je-li mokro a blátivo a pak by se měly hned zouti, jakmile člověk vejde do domu.

Opatření na ochranu očí.

Ku každé práci si opatř hojnost dobrého stálého světla. Nepracuj nikdy při bledém osvětlení. Vyhýbej se světlu oslňujícímu, to jest zrovna tak škodlivé, jako světlo nedostatečné. Světlo necht' spadá na práci se strany, ze zadu anebo s hůry, ale nikdy ze předu. Nikdy nečti a nenapínej oči za šera. Odlož knihu, když slunce zapadá. U večer nešij černé látky. Nepracuj u večer také drobnohledem. Při čtení neb psaní nikdy nepoužívej světla kmitavého. Vyhní se náhlému vystoupení z temna do jasného, oslňujícího světla. Při používání umělého osvětlování jest vždy radno, nositi nad očima clonu, kteráž od nich odvrací všechno přímé světlo. Stojan neb stůl měl by býti pokryt jasně modrým papírem nebo látkou. Používej lampy s dobrým, velkým hořákem, nejlepšího oleje a hled' docíliti pokud možná nejlepšího světla. Pořádná svítidla jest i nejjednodušší přístupna a vždy se vyplatí. Měj hlavu vzpřímenou a tak daleko od svítelní vzdálenou, aby se ti hlava nerozpálila. Máš-li hlavu a oči palčivý, smáčeť je studenou vodou. Neskláněj se ku práci. Počínají-li oči boleti nebo jsou-li unaveny, učin' přestávku v práci. Vzhledni od práce a pohlížeť do dálky. V horších případech pracuj jen za dne, nebo vůbec nepracuj týden nebo i déle. Neupírej oči příliš blízko na práci. Knihu drž alespoň na stopu vzdálenou od očí a zabráníš tak povstávající krátkozrakosti. Nečti v železničím aneb jiném povozu, při chůzi a v podobných případech. Nikdy nečti na loži před usnutím. Nečti, když se zotavuješ z vysilujících nemocí. Nepusť na oči žádnou patento-

vou oční vodičku a vyhní se všem mastičkářským očním lékářům. Oko jest příliš choulostivým a drahocenným orgánem, než aby s ním mohlo býti žertováno. Žádné mýdlo necht' nepřijde do očí a hlavně u dítek na to dbej. Jsou-li oči zapáleny, spi mnoho a opět tím je zotavíš. Ve všech případech oční slabosti, krátko- nebo dalekozrakosti, šilhání, mžourání a podob. nech si oko dokonale prohlédnouti od schopného očního lékaře a uposlechni do nejmenšího jeho rozkazu. Nařídí-li ti, abys nosil brejlí, opatři si je a nos je pak. Vyhní se barevným brejlím a očním sklům, pakliže ti je dobrý oční lékař nepředepsal. Všechny bolesti a nemoci oka nech brzo a od osob k tomu povolaných léčiti a nezapomínej, že nedbalostí můžeš přijíti o obě. Oční nemoci, při nichž se odměšuje mnoho hnisu, jsou nebezpečné a nemocní takoví musí býti velmi opatrní, aby se z oka chorého nedostal žádný hnis do zdravého a měli by též používatí zvláštního umývadla i ručnicků, tak aby osob s nimi žijících nenakazili.

Škodlivost horkých jídel.

Všeobecně je známo, že horká jídla zdraví lidskému jsou škodlivá, avšak méně známo bude asi, při které teplotě možno jídel bez obavy požívatí. Dr. F. Spaeth činil v té příčině četné pokusy. Když vliil králíku 2 až 2 a čtvrt unce vody 130 Fahrenheitových stupňů teploty do žaludku, dostalo zvíře katarh sliznice; při 140 stupních tvořily se již vředy, při 160 stupních dostal se zánět žaludku a při 170 až 180 stupních úplné rozrušení činnosti žaludeční; veškeré vlévání studené vody do žaludku zvířete bylo již marno, za několik dní králík skončil. Dr. Spaeth jest toho názoru, že jídla mohou se jísti, jsou-li 100 až 120 stupňů teplá. Tekutin v menších dávkách a na studená jídla možno požívatí až 130 stupňů teploty. Pro kojence a děti vůbec jsou však i tyto teploty příliš vysoké a nemají 100 stupňů přesahovati. Dobrá rada proto jest: nejísti a nepít nic příliš horkého!

Ze zkušeností starších osadníků českých v Americe.

Zprávy o prvním osazování se krajinou a o poměrech českých osad.

Jan Kašpar. (Vyobr. na str. 187.) Jedna z nejpěknějších položených českých osad jest ona, jež se nachází ve trojhranu mezi městy Glencoe, Silver Lake a Hutchison v jižní Minnesotě. Krajina ta jest v místech oněch silně vlnitá, půda je dobrá a na mnoze krásnými lesy pokryta, všude zřítí lze úpravné farmy a pěkná městečka s čilými v nich obchody. Mno je dnes rozhlížeti se po širém, dobře vzdělaném kraji a pomyslení, že vše to jest majetkem českým, naplní hrud radostným pocitem. Dnes, kdož zavítáme v místa ona, nalezáme zalíbení zde a s chutí chtěli bychom býti spolumajetníky, ale mnohý nepomyslí ani, kterak vypadal kraj ten ještě asi před třiceti pěti roky a mnoho-li slzí, mnoho-li krve svažilo půdu tu, nežli stala se z ní živitelka svých vzdělavatelů, co tu učiněno mozoľů na pracovitých rukou prvňích českých osadníků zdejších, kteří nejen že dlouhá léta se lopotili, ale i své životy musili nasazovati k hájení jím těžce vzdělané země!

Jedním z nejstarších a nejzastaršilejších osadníků zdejších jest statný dosud farmer, občan Jan Kašpar, kterýžto muž, bydlící zde od svého mládí a znající tudyž pokrok celé krajiny, vypravuje o zkušenostech prvňího osadnictví zde následovně:

Můj otec, bydlící původně v Chocni v Čechách, vystěhoval se do Ameriky v roce 1854, když mu bylo teprve 14 roku. Po dlouhé a strastiplné cestě dostali jsme se do Racine, Wis., kdež otec můj se na nějaký čas usadil a podělkoval, co se jen kde dalo. Bylo tam tehdy již více českých rodin, které byly by rády se dále pustily, ale prostředky jim toho nedovolovaly.

Po delším pobytu zde otec můj a ještě jiné dvě rodiny a sice Josef Malý a Antonín Navrátil vypravili se, že pojedou do Minnesoty, do McLead County. Železnice tehdy na tu stranu ještě nevedla, cest bylo jen málo a kde byly, nacházely se v takovém stavu, že jsme na mnoze raději jeli vedle nich po prerulí. Každá rodina měla spřežení volů a vůz, na němž děti, peřiny a nejnútnější nádobí se nalezalo, což bylo celým bohatstvím této české karavany. Z Racine, Wis. vyjeli jsme dne 1. dubna a do McLead Co. jsme přijeli teprve dne 6. července. Utrpení naše na této přes tři měsíce trvajcí

cestě bylo hrozné a z nebezpečí jsme ani nevycházeli. Po příjezdu svém zaujali jsme 100 akřů pozemků vládních, porostlých hustým, velikým lesem. Vládní úřadník vykázal nám pozemky a my nyní byli odkázáni ku práci, abychom připravili půdu, která nás měla živiti.

Od časného rána až do pozdní noci lopotili jsme se, porážejíce dříví a upravujíce půdu, aby se mohlo seti. Byli jsme již všichni velice uřeni a peněz nebylo, abychom si pomoc nějakou přijednali, ba otec náš několikráte šel pěšky až do Minneapolis, kdež třeba po kolik měsíců se zdržel, aby něco vydělal, neboť neměli jsme co prodati a tudíž ani na nejnútnější potřeby peněz nebylo. Zatím pak co otec vydělal ve městě, káceli jsme my lesy dále. Tak to trvalo po několik roků, neboť nám orné pády jen zvolna přibývalo, tak že sotva bídné živobytí jsme sehnali. Po několikaletém těžkém namáhání docílili jsme toho, že mohli jsme již něco odprodávati, ale jak daleko jsme musili k tomu účelu tehdy jezdit a k tomu nebylo přes lesy téměř žádných cest! Jezdili jsme podle potoků neb podle okrajů lesních a mnohdy celý náklad bylo nám přenášeti a znovu nakládati. Při tom musilo nás jeti vždy více pohromadě dobře ozbrojených, neboť tehdy zhusta zde lovili Indiáni kmene Sioux, a tito rudí ďáblové neznali s bělochem žádného slitování. Trudné to bylo pro nás časy, neboť nás zde bylo velmi pořídku. V roce 1859 měli jsme zde prvňí volbu a za celý town jsme odevzdali tehdáž celých 13 hlasů, kdežto dnes máme přes tři sta hlasů a to daleko převážnou většinou českých. Mimo to byli jsme tehdá od sebe příliš vzdáleni a tu bylo nebezpečí se strany Indiánů tím větší.

Nejhorší čas pro nás všechny byl asi od roku 1862 do roku 1863, když se Indiáni proti bělochům ve větší míře než kdykoliv jindy vzbouřili a začali beze všeho ohledu páliťi a vražditi. Hutchison bylo s polovicí spáleno a v okolí mnoho lidu surovým způsobem poraženo. Nás Čechů bylo v celém okolí jen 14 rodin, které všecky sjely se do jednoho dvorce, z něhož jsme učinili jakousi pevnůstku. Nafezali jsme silných a vysokých špalků, z nichž jsme kolem stavení učinili palisádovou hradbu, zasadivše špalky jeden

vedle druhého do země a v ohradě této měli jsme všechny svůj majetek, jakož i dobytek. Všichni muži byli řádně vyzbrojeni, ba i hoši chápali se pušek k obraně naší pevnůstky. Vojsko bylo příliš vzdáleno a my sobě samým ponechání. Rudoši stále obcházeli z pozdálceí ohradu naši, avšak střežili se přiblížití se k nám na dostřel a my též jen s velikou opatrností vyhlíželi jsme přes opevnění, neboť každá neopatrnost a odvážlivost mohla po případě znamenati hroznou smrt jedovatými šipy nebo střílnou ranou. Sklizení na polích v roce tom bylo velice smutné, an na mnohých místech jsme vůbec úrodu, ač mohla býti tehdež veliká, ani nesklízeli z obavy před Indiány, jichž bylo příliš mnoho v nejbližším okolí.

Sklízeli jsme tedy pouze na nejbližších polích a lukách, majíce stále nabitě pušky po ruce a jsouce každým okamžikem hotovi k boji. Třicet ran mohli jsme vždy najednou z pevnůstky vypáliti a to udržovalo Indiány ve slušné vzdálenosti. Vojsko dlouho nepřicházelo, neboť mohlo se jen zvolna ku předu bráti, a na mu vadila jak lesnatá krajina, tak velký nedostatek cest. Musilof tedy s největší opatrností na všechny strany rozesílali hlídky, však

tyto nebyly po většině ve krajině povědomé a proto mnohý se z obchůzky nebo stráže již ani nevrátil, byv z nenadání rudochy přepaden a utracen, dříve než mohl výstražné znamení dáti a pomoc přivolati.

Státní úřadové jali se tedy zařizovati čty zvědě, kteří znali způsoby života i stěhování se Indiánů. V roce 1862 byl jsem ustanoven zvědem i já, kteréhož nařízení jsem poslechnouti musil. Čty zvědě byly dvoje, o pěti a o devíti mužích, většinou z mladých, odvážných mužů, kteří daleko široko byli ve krajině obeznámeni. Odvahy pak bylo zvědovi zajisté zapotřebí, neboť život jeho byl ve stálém nebezpečení, aniž rudoši v jednotlivých houfích sem a tam se pohybovali, aby nám spietli jich stopování. Jen pomalu

mohli jsme se za Indiány bráti, aby se nám jich pravá stopa neztratila, což se dosti často stalo, zvláště na půdě neporostlé, sypké a vyschlé, tak že vítr mohl snadno stopy zavátí. V lese bylo nám poznávati často jen dle zašlápnuté traviny nebo zlomené větvičky, kudy hlídky nebo houfy indiánské se ubíraly. Nalezla-li některá četa indiánské ležení, dávala rychle v zádu postupujícím zvědům o tom zprávu a ti pak oznámili osadníkům v nejbližších pevnůstkách, kde jich nepřítel dlí. Bylof tedy hlavní úlohou zvědů, aby stále tábory indiánské střežili a jakmile tyto se hnou, hned podávali zprávy, ve kterou stranu se ubírají, aby tamní čety pak osadnictvo varovaly.

Jan Košpar z Hutchinsonu, Minn.

Útrapy těchto zvědových čet byly velké, any nebyly ani ve dne ani v noci jisty a po většině nesměli jsme se ani svléci. Když chtěli jsme si chvíli odpočinouti, byla nám tvrdá tesná nebo polní půda postelí a příkrývkou pak jen modrá obloha. Zvěď nesměl si ani vzpomenuť na nějaké pohodlí a hlad byl mu často velmi blízkým známým, rovněž jako žízeň, čemuž musil přivyknouti jako vůbec i všem živelním nehodám. Za krátký čas byli jsme tak osmahlými jako Indiáni a

ostrý hlad stal se téměř každému z nás vlastním. Tam, kde by bylo přešlo sta jiných bělochů beze vši zastávky, aniž by jen co dosti málo zpozorovali, nalezl zvěď stopy i více dní staré a mohl i pověděti, chodil-li tu běloch nebo rudoch, či byla-li to jen stopa zvěře.

Na sklonku roku 1863 došla naši četou radostná konečně zvěst, že se blíží větší oddělení vojska a věru že upřímně jsme si oddechli, doufajíce, že nyní se podaří divochy hodně daleko zahrnutí aby náš kraj došel žádoucí bezpečnosti, neboť za ty dva roky, co nás zde Indiáni tak strašili, utrpěli osadníci velice. Pole byla zanedbána, neboť nemohl žádný jich vzdělávati a jestli některý něco zasil, pak to nemohl sklídit, nechtěl-li svůj život za to obětovati. Všech zinočňo-

vala se již zmalátnělost, kterou však zpráva o vojsku rychle ovšem potlačila. Zvědové, hbitě na vše strany rozeslaní, podali vojsku spolehlivých zpráv o síle a pohybech Indiánů a vojsko pak s celou silou udeřilo na divočky a hnalo je před sebou, aniž by jim dopřálo oddechu. Konceem roku 1863 skončilo také skutečně utrpení zbědovaných osadníků, neboť od té doby divoci Indiáni se více neukázali a oni, kteří pak sem později ještě přišli, byli již mírnými, jsouce rádi, když jsme je nechali zde honití, an bylo zde velmi mnoho vysoké zvěře. Velmi často přicházeli někteří k srubům našim žádati nás za potravu.

Jakmile přestaly zde indiánské nepokoje, počala se celá krajina rychle oživovati. Každý spěchal vzdělávatí svá role a přibývalo nových osadníků. Též i já pomýšlel jsem na samostatnou živnost, neboť dosud jsem pracoval s otcem na jeho farmě. Oženil jsem se tedy v roce 1865 a začal farmařiti pro sebe. Otec můj, který pilně své farmy si hleděl, zůstal na ní pracovati a druhými bratry a sestrami a farmu tu podnes drží. Bratří moji jsou ovšem dnes již také samostatnými farmery. Moje farma jest o sto šedesátí osmi akrech se vším příslušenstvím, otec má 200 akrů, bratr František 160 akrů a bratr Antonín 220 akrů, takže naše rodina vlastní pohromadě 748 akrů dobré půdy, z čehož máme 80 akrů lesa. —

Bratří Kašparové i otec žijí všichni jako zámožní farmaři, ctění jsouce v celém širém okolí ode všech osadníků, nechť jsou příslušníky kterékoliv národnosti, čemuž nejlépe nasvědčuje okolnost, že Jan Kašpar zastával úřad okresního komisaře po dobu desíti roků a úřad smírčího soudce zastává již přes dvanácte roků. V letošním zasedání sněmovny státu Minnesota zadána byla petice, aby Janu Kašparovi dostalo se náhrady za služby, prokázané vládě při indiánském vzbouření v letech 1862 a 1863, a není pochybnosti, že bude k plné spokojenosti starého tohoto pionéra Západu vyřízena.

Jan Kašpar, ač od svého mládí dlí v Americe, jest dobrým a upřímným Čechem a manželka jeho, rozená Němkyně, mluví přece ku podivu plyně česky. Nejmilejším čtením, jak sama se mi vyjádřila, jsou jí české noviny. „Jsem zrozena v Americe“, pravila, „a zde vedu s mužem mezi samými Čechy po tolik již let život šťastný. Všichni byli povždy ke mně upřímnými a proto přilnula jsem k nim s celou duší. Mého muže to těší, když mu naše dívky česky zazpívají a proto uměji všechny tak dobře česky jako jich dědoušek, — uměji česky i s tím přízvukem rodného kraje jich děda!“

Jan Kašpar měl jedenácte dítek, z nichž mu tři zemřely a ostatní zdárně prospívají. Ač jest již usledjším hospodářem, přece čilá povaha nabádá jej ke stálému rozruchu.

Co se týče života národního, běže Kašpar všečeho podílu ve spolku čtenářském, jehož jest místopředsedou. O spolku tom sdělil mi následující: Čtenářský spolek v Hutchison založen byl v roce 1876. Prvním jeho předsedou byl Ant. Zelený. Spolek scházel se v místnostech najatých u p. J. H. Daňka, avšak asi před šesti roky usnesl se spolek postaviti si vlastní síň, aby se mohli členové pohodlněji scházeti. Usnešení uvedeno v čin a postavena síň dřevěná asi za 1000 dollarů. Při sni té, stojící v Town Hutchison při státní cestě ve středu českých usedlostí, jest i kolem jednoho akru pozemku.

Knihovna spolku čítá dosud asi čtyři sta svazků knih obsahu zábavného a poučného, které jsou horlivě čteny od členů, jichž čítá spolek celkem 30, vesměs uvědomělých to mužů. Příspěvků platí každý člen \$1.20 ročně. Schůze pravidelně odbývají se každý měsíce. Po všem zařízení síně zůstalo v pokladně ještě asi \$60. Knihovnu chtějí členové co nejvíce zvelebovati, aby byla vzdělávacím prostředkem celému českému okolí. Obětaví tito krajané v letní době, kdy může se i útlejší mládež vydati na cestu, vnučují střídavě, kdož toho ovšem schopni jsou, v nedělní škole, zařízené v této síni, aby dívky českých osadníků poznaly dobře mateřskou řeč ve slově i písmě.

Nynějšími úřadníky spolku jsou: Předsedou J. Kadlec, místopředsedou Jan Kašpar, tajemníkem Jan Kučera, účetním Jos. Měj, pokladníkem Václav Zavoral, knihovníkem Ant. Škarpf. Ve školním výboru jsou: V. Zavoral a Josef Měj, a domácím správcem jest Václav Homola, který již po více roků tento úřad svědomitě zastává. —

Jak mnohý otec a zvláště mnohá matka česká, v lepších poměrech žijící mohla by sobě vzíti příklad z těchto venkovanů, kteří sami sobě zůstaveni jsouce přece zachovávají jazyk předků svých a nechtějí dopustiti, aby dívky jich staly se odrodilci od svého národa a jazyka, ač vychovávají z nich dobré americké občany.

Osada, v níž Jan Kašpar bydlí, jest a bude jednou z nejbohatších českých osad v Americe. Češi zaujímají zde pohromadě přes jedenáct tisíc akrů nejkrásnější půdy a stále ještě českých osadníků zde přibývá, zakupujíce půdu, aby Češi pevně se tu usadili. Popis celé této osady též svým časem přinese. Končím psáním aby tak, jako Jan Kašpar, dodělali se úspěchu i všichni ostatní osadníci a našli v nové této vlasti hoj-

nou odměnu za veškerá svá první utrpení, jimž vždy spíše jsou vydáni než oni, kdež zůstanou ve městech v postavení podřízeném po velké většině na vlastní svoji škodu!

A. V.

Vojtěch Vrtiš. (Vyobr. na str. 191.) Tam, kde dnes se rozkládá květafci české město Nová Praha v Minnesotě, bylo roku 1854 ještě rejdiště rudochů a jen málo který z osadníků odvážil se blíže nich neb snad docela mezi nimi se usaditi. Z Čechů první byl český pionér Vojtěch Vrtiš, tehdy muž asi 27letý, plný odvahy a důvěřující v budoucnost tohoto kraje. Krátký čas pobytu v Iowě byl mu přípravou pro budoucí život farmářský. Při svém příjezdu sem bylo

mu zakoušeti veškerých svízeli, o nichž dnes mnohý přistěhovalec nemá ani ponětí, neboť nebylo zde ještě ani cest ani blízkých sousedů, kteří by mu byli radou i skutkem nápomocni. Že byl ale již v Čechách rolníkem, snáze se vpravoval v nové své hospodářství, zakoupiv si ihned 160 akrů dobré půdy za \$200. Brzo po jich příjezdu začali je ale znepokojovat Indiáni. Osadníci těchto nejbližších spozorovali, že rudochové strojí se na válečnou výpravu a proto spěchali dáti výstrahu vzdálenějším druhům.

„Mnohdy po celou noc“, vypráví Vrtiš, „běhali jsme na mnoho mil bouřiti osadníky, aby chápali se zbraně a tak učinili musil každý muž, který jen mohl zbraň unésti. Běda tomu, kdo by se byl vzpouzel! Ten těžce stihán byl osadnictvem a to vším právem, neboť musili jsme býti všichni za jednoho a jeden za všechny, když nechtěli jsme, aby rodiny naše byly povražděny a přibytky vypáleny.

Dost často se stalo, že nemohli jsme se dostat ani do mlýna, neboť trochu jen sjízdné cesty úplně scházely a tu mnohdy nemohli jsme projeti bažinami nebo pro velkou na některých místech vodu, kdežto na místech vyšších bylo se nám prodíratí opět

těžko proniknutelnými houštinami. Nejbližší náš mlýn byl v Shakopee, dvacet čtyři mil vzdálený. Jak dlouho bylo nám jeti tam se spřežením volů a s nákladem při tak milé cestě, může si luskavý čtenář již snadno domyslit. Chtěli-li jsme se od přátel v Čechách něco dovědět, trvalo to bezky dlouho, než dostali jsme od nich odpověď. Pošta v našem okolí byla pak tehdy úplně „samosprávnou“. Několik mil ode mne při jakési cestě stál totiž sloup a na něm visela dřevěná bednička, do které jsme psaní k dopravě vkládali a též z ní opět sami došlé dopisy vybírali, což vše dělo se bez jakékoliv dohlídky. Dále široko od této naší poštovní stanice nikdo nebydlil a proto byla naše „office“

ponechána osadnické svědomitosti. Ku cti osadníků musím však říci, že nikdy žádný neporušil dopisů jemu nenáležících, nýbrž naopak, viděl-li, že soused jeho, třeba několik mil vzdálený, tam má psaní, ochotně je s sebou vzal a sousedu doručil.

Mnohdykrát se nám i stalo, že vypravivše se při úplném nedostatku cest někam dále, zbloudili jsme na mnoho mil, až zase náhodou našel jsem nějakého osadníka, který naznačil nám pak směr, jímž měli

bychom se dáti. Často bylo to až k zoufání, neboť každý osadník byl jiné národnosti a tu pak smlouení bylo velmi obtížno. Za to pracovaly ovšem tím více ruce, ukazující na vše strany a doprovázeny jsouce poznámkami v řeči české, německé, švédské, anglické, indiánské a vůbec jak komu zobák narostl. Když pak jsme se přese všechno nemohli spolu dorozumět, zlobil se jednoduše Švéd švédsky a já česky, a ke konci zasmáli jsme se obyčejně srdečně oba.

Až zápasiti mi bylo ze začátku na všech stranách, činil jsem se v mém hospodářství, jak nejlépe jsem mohl, a že hleděl jsem hospodařiti, abych rodině své zabezpečil budoucnost, zařídil jsem si též hostinec a později i grocerní obchod. Šlo to sice z po-

Vojtěch Vrtiš z Nové Prahy, Minn.

částku vše dosti slabě, avšak přece podařilo se mi později přikoupiti dalších 160 akrů pozemků. Mezi tím přibývalo ale i našich krajanů a vznikla myšlénka založení Nové Prahy. Aby nové městečko mělo pro osadníky více přítažlivosti a rychleji se zmohlo, věnoval jsem deset akrů půdy pro český kostel, což se též osvědčilo, neboť pak stále víc a více osadníků k nám přibývalo.

Při všech těch začátečnických svízelných nechybělo nám též i na zábavách. Neměl jsem zde arci posud divadla, ba ani taneční sňe, a nejmilejší zábavou byly nám tedy hony na různou zvěř. Té doby hemžila se zde celá stáda jelenů a srnek a zajíců bylo takřka bez počtu. Též bručivých medvědů a vyjících vlků bylo časem dosti. Byly to ale také nějaké hony a my staří ještě rádi na ty dny vzpomínáme když jsme takové luňáče skolili, ač nebezpečí bylo při tom věru dosti! Já nejráději líčil na vlky, ale ty mchy mne mnoho zlobily, neboť překousaly často příčky a utekly i se železy. Na zvěřině, která v Čechách jen pro pány jest, nám zde nechybělo, ač ovšem naproti tomu ve mnohých jiných potřebách jsme se musili značně nskrovniti." —

Vrtiš vychoval devět dítek, z nichž některé mají dnes také vlastní živnosti a všichni ctí starého, ale dosud statného a veselého dědečka, který pisatel tohoto rád předzpěvoval dávné české písně a se zvláštní zálibou vypráví, že jest prvním obyvatelem Nové Prahy. „Dal jsem pro kostel arci těch deset akrů, jen aby městečko zkvétalo, ale proto, víte, přece jen srdečně dnes cítím se stranou volnou!"

Vojtěch Vrtiš narozen byl v Outěšově, ve kraji píseckém, dne 14. dubna roku 1827, a v Americe bydlí od roku 1854. Příčiněním ve mladých letech svých docílil toho, že žije nyní klidně ve středu své četné, zámožné rodiny.

A. V.

Josef Pecinovský (vyobr. na str. 191.) přibyl do Ameriky v roce 1854. Bylo to v sobotu, 18. října t. r., kdy opustil se čtyřmi ještě rodinami rodnou ves Světlou, v okresu Mladovožickém, v Tábořském kraji. Rodina jejich čítala mimo otce a matku 4 syny, z nichž Josef byl druhým. Rozloučivše se o císařském posvícení ve blízké vsi Vosně se všemi tam shromážděnými přátely, dorazili ve středu do Prahy, kdež si nakoupili, co tak asi měli ke dlouhé té cestě za potřebno. Celý jich náklad byla asi 150 lb. těžká bedna a několik uzlů peřin a šatstva. Za dva dni na to stanuli v Brémách, kdež si teprve koupili přeplavní lístky na plachetní loď, neboť tehdejší nebylo v Čechách ještě tolik plavebních jednatelství. Po týdnu čekání konečně

odpluli a po 10 neděl houpali se na vodě, trpíce špatnou, nečistou a nechutnou stravou, které bylo ještě málo. Živilli se poněvíc jen tím, že na suchary a chléb lili teplou vodu a tak to jedli!

V New Yorku nestávalo tehdež ještě domu pro vystěhovalce a takž po zakoupení lístku do Chicaga ubírali se čestí vystěhovalci hned na Západ, přes Chicigo do Rock-Islandu. Neopatřili si však dobře zavazadla, která jim nechtěli v Chicagu vydati, ale ubezpečovali je, že za nimi přijdou na místo, aby jen beze strachu jeli dále.

Do Rock-Islandu přibyl právě na Nový rok 1855 za velice příjemného počasí, takže po lese bosí chodili. Když po dvoudenním čekání na věci nic nepřicházelo, cestovaly ostatní rodiny dále do Davenportu v Iowě za Missisippin, kdež mínily se usaditi, a mladý Pecinovský jel zpět do Chicaga, aby zavazadla vyhledal. To se mu také po delší době ve skladištích dráhy podařilo, věci byly mu vydány, až na jeden balík, náležející právě matce budoucí jeho ženy, Holubové, ale trvalo to týden, než se opět vrátil k opuštěným osadníkům.

V Davenportu rozhodly se však tři rodiny z té české karavany, že pojedou do Dubuque, kdež prý budou blíže svým krajanům, tam četně se osazujícím. Doprava po Missisippi byla však v zimě zastavena, dráhy posud nebylo a tak najaly si na ty tři dny cesty povoz za 30 doll. V té době však již nastalo deštivé studené počasí a pak i mrazy. Jimiž lidé ti velmi zkusili, musíce jíti větší část prabídné cesty pěšky, aby nezmrzli a ani v noci nepřicházeli pod střechy, neboť lidé nechtěli „zelenáky" bráti nikde na nocleh, bojíce se, aby po tak dlouhé plavbě nenesli s sebou „něco živého". Nanejvýše, že je nechali vléztí někam pod kolnu, dali jim trochu slámy a dříví k zatopení a za to všecko musili ještě pořádně zaplatiti!

Pecinovských zůstali v Davenportu, živíce se jakž takž, až do jara, kdy teprve pustili se za svými přátely, avšak již po Missisippi, po parníku. Na to ubírali se druhý syn Josef s otcem asi 150 mil na západ pěšky až do Howard County v Iowě, kdež se tehdež počali Češi usazovati. Tam zabrali 80 akrů vládní půdy, které v Dubuque, kde byla pozemková kancelář, zaplatili, koupili také na cestě pár volů a krávu a konali nyní přípravy ku přestěhování. Avšak čemu nechtělo neštěstí! Mladší hoch, který měl voly na starosti, odešel jednoho dne k obědu a než se vrátil, byli voly z pastviště pryč! Snad utekli sami, snad je ně kdo odvedl, ale zde nebyli. Marno vše hledání a poptávání — voly byli pryč. Po marném tří denním shá-

nění odebral se Josef na místo, kde byli koupeni a skutečně jednoho z nich tam našel, ale druhého nedostali ani přes oznámky v novinách. Zaběhl se někam. S jedním volem jeti nemohli a musili se tedy dáti odvéztí. Krajané, mezi něž přišli, byli však na tom tak bídně jako oni, jenom že měli již bídné sruby a několik společných potahů. Avšak bylo již ku konci května a dobiá rada drahá, za to pak práce tím nutnějši. Motykami zkopali kus země pro brambory a pak se dali do stavby „obydlí“, což bylo ostatně dosti jednoduché: vykopali jámu, obložili ji drnem, udělali přes ní krov, pokryli jej chrástím a pak slaměnými věchy a dům byl hotov! Ani tam nekápl, když nepršelo a kamna byla pod širým nebem. Spalo se na trávě v pelechu. K tomu bylo zle i o potravu i o openfze. Mouku mohl dostatí člověk jen ve mlýně, jenž byl nejbliže na dvacet mil a do města bylo rovněž velmi daleko.

Dva synové odebrali se odtud brzo do služby, aby rodině něco přivydělali, onen ztracený vůl byl také nahrazen jiným, ale borším a tak pomalu počínaly se poměry lepší, ačkoliv mohl jen 10 akrů ten první rok obdělati. Nemusili aspoň pro druhý rok již připláceti na živobytí z rukou práce své.

Na druhou zimu Josef, již 27letý, vyučený krejčí, počal se v těchto zlých poměrech ohlížeti po domácnosti vlastní, snad lepší než byla ona v „drnáku“. Odebral se nazpět do Davenportu, což trvalo pěšky celý týden a počal se švakrem pracovati do „štěrů“. Ačkoliv byl pro nováčky plat malý, setrval při něm celou zimu a v letě, když nebylo díla, pracoval opět na polích a zahradách a řezal dříví. Z jara postavil si „šantu“, ale na cizím pozemku, nemaje vlastního, a platě jakémusi Francouzovi dollar měsíčně nájmu z místa. Seřídil to, jak jen mohl, nedbal že to tu a tam dovnitř fučí a také trochu prší a podobně opatřil si z beuden „nábytek“. Na to se chutně oženil a chopil se horlivě se

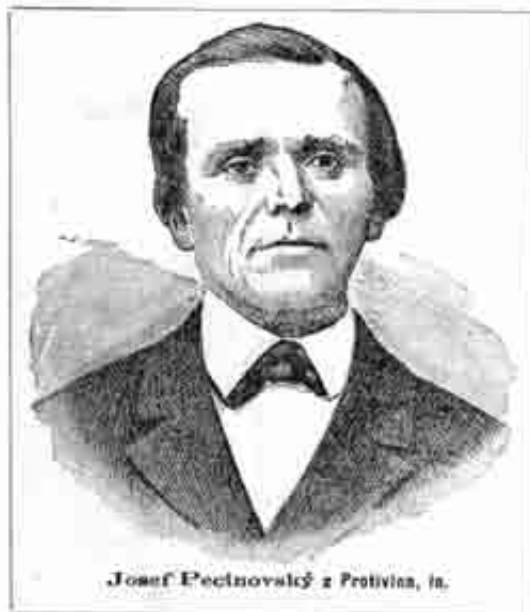
ženou na podzim krejčovské práce, která jim šla hbitě od ruky. Z prvního vřdělku pořídili si něco nejnaléhavějších potřeb pro domácnost a pracovali dnem i nocí. Brzo se dostavila i lépe placená práce zakázková a a tak si pomohli v roce 1887 již i k pár dollarům úspory.

V roce 1888 přistěhoval se do Rock-Islandu jakýsi český žid Bloch z Pacova, který přivezl do té krajiny mezi Čechy první šicí stroj, jež Pecínovský koupil za 180 dollarů! Dokud byl Bloch u něho, stroj šel, ale pak to dalo krajanu krejčímu, který se měl již za napáleného, mnoho práce, než mu vyrozuměl a k práci si jej řádně upravil. Pak ale bylo již hej! Blaholyt rozmohl se u nich tak dalece, že si mohli zakoupiti již 100 akrů lesa v Howard County v Iowě. Ku koupi vedla jej okolnost, že ustavičným namaháním očí při noční práci počal se mu značně tratiti zrak a nechtěje úplně oň přijíti, musil pomýšleti na vzdání se krejčoviny. Na jaře roku 1862 přestěhoval se tedy na pozemek svůj, na němž dle doposud.

Stěhování jeho, které konal z větší části po Mississippi, padlo právě do doby vypuknutí Občanské války a sotva se byl jakž

takž usadil, roznesla se v letě pověst, že se na Západě vzbouřilo velké množství Indiánů, kteří táhnou v četných tlupách k Mississippi a plení a vraždí vše, co se jim v cestu namane, zvěděvše, že na Východě panují zmatky a nebojíce se tedy vládního vojska. Jedné noci přiběhl jeden z bratrů celý zděšený, volaje, aby se zachránili rychlým útekem. Strhl se všeobecný hmot, každý chystal se k odchodu. Zpráva se však nepotvrdila.

Zprvu bydlil Josef Pecínovský v Howard Co. s rodiči, než si svoji farmu zřídil, na níž se po jara přesídlil. Zdělavati zprvu jen 40 akrů, neboť obil se skoro nevyplácelo, a nejbližší trh na ně vzdálen 60 mil, při velice špatné cestě. Teprve po r. 1867, když zde postavili železnici na St. Paul, nastal obrat.

Josef Pecínovský z Protivina, Ia.

Brzo na to postaven byl ve Spilleville, kde byl nejvíce Čechů usazeno, český kostel. R. 1878 postaven byl pak druhý český chrám v nedalekém Protivíně. Pecinovský zřizoval blíž něho s obč. Janem Vrbou „štor“, avšak teprve po dvou letech, mezi nimiž p. Vrba odjel do Chicaga, dostavěl jej a zařídil sám, svěřiv jej synovi, který obdržel také poštu. Později prodali „štor“ opět obč. Vrbovi a žijí od té doby na rozsáhlé své farmě, obnášející 440 akrů, v „North-Protivíně“.

Josef Tauber (vyobr. na str. 194.) narodil se v Tutlekách u Kostelce nad Orlicí dne 24. prosince, tedy na Štědrý den 1820. Otec byl tesařem a když chlapeček bylo 12 let, poslal jej na učení ke kováři, čímž začaly pro něj těžké dny, neboť u mistra měl se dle vlastních slov „hůře než pes“. Teprve po 6 letech dostal za vyučnou, učiv se, jak se říkalo, „rok za rok“, t. j. za tři léta učení musil pak tři léta dělati jen za stravu. Po té pracoval po několik let v okolních vsích jako tovaryš, až domohl se mistrovství, což spojeno bylo s obtížemi. Najal si kovárnu v nedalekých Voděradech a oženil se s Kateřinou Pavlíčkovou, kteráž mu je podnes věrnou družkou. Provázel zde řemeslo asi po 6 roků, načež když v letech padesátých nastalo stěhování do Ameriky, rozhodl se Tauber, aby znikl stálého a bezvýsledného dění, také k odchodu z vlasti.

Na podzim r. 1853 vydalo se z tamější krajiny 17 rodin na cestu, vedeni jsouce Josefem Lešikarem, od té doby v Americe šře známým, (kalendář „Amerikau“ přinesl jeho podobiznu a obšírný životopis v r. 1881) jenž byl pro vystěhování se do teplejších krajín Spojených Států, do Texasu. Po plavbě 7 neděl trvajcí, což bylo po plachtníku dosti příznivé, přistáli v Galvestonu, odkud odcestovali do Houstonu a po té vozmo asi po 14 dnech, za velmi špatné cesty, až do místa Industry v Austin County, kde složili celou výpravu na prerii. Bytu tam nebylo tehdyž

k nalezení, až konečně po dlouhém shánění nalezl Tauber se třemi rodinami útulek v kolně pro kukuřici za 10 doll. měsíčně! O zaměstnání bylo také zle, až se uchytil za 10 doll. měsíčně a za stravu a byt pro sebe a svoji manželku u tamního kováře. Pracoval tam asi rok, načež koupil společně s J. Kroulíkem a V. Janečkem malou farmu v Schoenau, asi 4 míle od Industry. Tauber dostal se za strojvedoucího v čistírně na bavlnu a na píle Arnošta Knollého za 75 centů denně a ve prázdném čase přivydělával si kovářstvím.

Krátce před občanskou válkou oddal se pak úplně rolnictví, avšak následkem těchto okolností bylo mu prodělati všechny možné svízele. Byl také hned povolán k vojsku, jsa však již přes 40 roků stár, byl na čas propuštěn. Pak ale počali bráti do 50 let k „dobrovolníkům“ či milici a honili i české osadníky z tábora do tábora, rozedrané a hladové. Rozumí se, že jich mnoho utíkalo, a jiné nemocné, musili opět pustiti. Když bylo oznámeno, aby hlásili se řemeslníci, nabídl se i Tauber, aby ušel hrůzám nastávajícího boje a poslán byl do Houstonu, kde bylo práce dost, ale strava prahibná a

Josef Tauber z College Station, Tex.

peníze žádné. Po celý rok musil zde povstalcům dělati kovářské práce, načež podařilo se mu uklouznouti domů a s pytlek soli, jako kořisti válečnou! Musil se však doma skrývati, a poněvadž toto bylo proň horší, než služba, odebral se opět dobrovolně do kovárny v Heamsteadu, kdež pracoval znovu po 6 měsících. S příznaky žluté zimnice poslán do nemocnice, ale Tauber místo tam, šel do Traversy, asi 10 mil vzdáleného místa, ke známému krajanu Šupákovi, který jej, těžce již nemocného, dovezl domů do Industry. Nemoc trvala 6 neděl. Byl to zvláště přýšťastný nápad od něho, že nezůstal na místě, neboť změnou krajiny se zlá, žlutá zimnice přeměnila v lehčí druh zimnice střešní a Tauber zůstal zachován. Ještě však se ani

neuzdravil, byl zde již opět pochopové jižní vlády, aby se vrátil. Musil poslechnouti. Manželka naložila jej, celého obvázaného, na vůz a dovezla tedy opět do Heamsted, kdež však, vidouce jeho stav, jej propustili, načež se teprve doma řádně uzdravil. Avšak neměl ještě vyhráno, neboť pásl po něm znovu a jednou docela naň i vystřelili a jen blízké hosté křoví jej zachránili, že nemusil znovu jít na vojnu, nebo býti zastřelen.

Kdyby nebyl měl malou úsporu a pak kdyby manželka jeho nebyla předla bavlnu, kterou jí krajanka Markéta Šupáková, nyní paní Kocourková, první to česká stávkářka v Texasu, nebyla ustávkovala, nebyl by měl ani v čem chodit, neboť vše bylo rozedráno. Avšak nehorší bylo přece již odbyto a jakmile zasvítilo opět slunko míru, počalo býti hned lépe. Krajané naň si oddechli, počali se opět sbližovati jako bratři a vše oddalo se zase rolnictví.

Roku 1880 vystěhoval se otec se synem, již dospělým, do College Station v Brazos County, kdež posud bydlí a vzdělává tu půdu americkou, pro níž trpěl tolik strastí, ale která se mu teď hojně odměňuje.

Josef Klíma, (vyobr. na str. 195.), nyní zámožný farmář v Eastmanu ve Wisconsinu, narodil se 27. listopadu r. 1834 v obci Lužičtě u Orlika v piseckém kraji. Otec jeho byl cestáčkem na císařské silnici, slouživ po 14 let ve vojstě a vlastnil malou chalupu. Syn pomáhal mu ve práci až do 19 let, kdy nastala doba odvodu a tu otec, chtěje mu uspořiti namáhání a strádání, jakého on musil zakusiti, rozhodl se, že odstěhuje se s rodinou, čítající mimo jediného syna tři dcery, do Ameriky. Po delších obtížích povedlo se mu vydobýti též pro syna, kterého si chtěli mermociv v Rakousku ponechat, průvodní list a po čtyřnedeřní plavbě přistáli na půdě americké.

Dne 2. února 1854 přijela rodina do Clevelandu, kde se usadila u známých, avšak proto přece musila zápasiti se značnými obtížemi. Byli bez peněz, bez náradí, ba i bez práce. Musil se chopiti řezání dříví, dostávající od sáhu půl dolaru a ani toho skrovného, pracného výdělku někdy nebylo! Mladý Klíma zaměstnán byl po delší čas na blízké farmě dobýváním dubů, až se mu podařilo dostati ve městě nádennickou práci za dollar denně. Otec, již 65letý, živil se nuzně jenom řezáním dříví po celá dvě léta.

Když nebylo co jiného, pracoval mladý i na lodnicí, kde žil jediným Čechem a nemůže ani slova anglického, měl ovšem všude značnou potíž. Ke všemu prodělali při tomto bídném způsobu života a těžké práci i zlou zimnici, která dlouho je obtěžovala.

Po dvouletém pobytu v Clevelandu rozhodli se odebrati do Chicaga, kdež mladý Klíma dostal práci v továrně a později pracoval ve dřevárnách (lumber yards). Nevidouce z toho však žádného zvláštního prospěchu a majíce několik zaspokojených dolarů nmnili si nabýti nějakou farmu. Za dvě léta odjeli z Chicaga do

Josef Klíma z Eastman, Wis.

Wisconsinu, asi 18 mil za Prairie du Chien na úplnou pustinu, kdež si zakoupili kus pozemku, vydávše tím celou hotovost svou. Mimo dříví na stavbu, které však ještě stálo a zelenalo se, neměli k dalšímu živobytí pranicého, než své ruce.

Zapřáhnuvše se, jako ten dobytek, vláčeli těžké klády k místu, kde stavěli si domek, či spíše jen srub. Jakmile s tím byli hotovi, odebral se mladý pracovati na půlu, aby vydělal pro rodinu na živobytí a na zakoupení nejnnutnějších potřeb, náčiní a náradí. Po dlouhou dobu živil se velice nuzně jen kukuřicovým chlebem a „kávou“ z pražené kukuřice, majíce i v tom někdy nedostatku. Úsilovné namáhání a velká šetrnost dodě-

laly se však výsledku, takže konečně zmohli se Klímovic tak dalece, že si zakoupili i pár volů, vůz a pluh, s jichž pomocí se už pole ovšem mnohem snadněji obdělávala než zprvu pouze motykami. Ba vydělalo se potahem něco peněz i u sousedů. Po dvou letech velkého úsilí byla také první hojnější žej: ze 7 bušů pšenice namlátilo se 115 bušů.

Na druhý rok měli tři stohy obilí, avšak byl vymlácen teprve jeden, když přišla bouře a rozházela druhé dva stohy, takže bylo po obilí.

V době občanské války měl se mladý Klíma odebrat také do boje, ale poprvé bylo mu to prominuto z ohledu na staré rodiče, které živil a také druhému zavolání znikl. Matku ranila však z leknutí, že syn její má být vojákem, mrtvice a po více než celoročním utrpení skonala.

Deery byly již z domu a tak farmářům nezbylo nic jiného, než-li aby opatrovali si domácnost sami. Činili tak dlouhý čas, až se Josef Klíma roku 1894 oženil, vzal si sestru zdejší farmářky F. Hynousové, Josefu Hudecovu. Nyní bylo již lépe! Zatím si byl postavil i zděný příbytek, a řádná hospodářská stavení. Otec zemřel mu teprve r. 1870, a občan Klíma žije nyní jako otec čtne, 7 dětí čítající rodiny a jako zámožný farmář v hojnosti. Má 330 akrů půdy a farmu pěkně zařízenou, opatřenou dobrými stroji, jimiž vzdělávají půdu už jeho statní synové.

Josef Sipp. Bylo to právě v památném a velice pro Čechy osudném roce 1896, právě před válkou s Pruskými, kdy Josef Sipp, nyní zámožný farmář v Letcheru, Sanborn County v Dakotě, rozhodl se opustiti starou otcinu, aby hledal ve svobodné, mladé Americe lepší budoucnost, než jak mu jí sliboval v Evropě život dosavadní. Narozem Jsa v roce 1823 a vyučen zednictví, nucen byl každoročně opouštět svou dědinu na celé léto, aby našel poněkud větší výdělek při stavbách ve Vídni i dále a vracel se pak na podzim s několika těžce nastřádanými zlatými. Za dlouhou zimu však je s manželkou opět obyčejně projedl, Jsa beze vši práce, takže na nějakou úsporu pro stará léta, až nebude jim možno tak namáhavě pracovat, nebylo ani pomyslení. Jest to tak osud mnohých dobrých a vytrvalých dělníků, kteří musí se chvětí při pomyslení na nějakou delší nemoc, delší nedostatek práce a kteří nuceni jsou pohlížeti na dny stáří svého jako na dobu jisté bídy, žebroty, třeby i hladu, dokud neslituje se nad nimi milosrdná pro ně smrt. Pomyslení takové plnilo oba manžely vždy nemalými starostmi, před válkou nekynula také naděje ani na ten skrovný výdělek a když konečně zemieli i staří rodičové, počali vážně mysliti na zniknutí se smutného stavu toho, při čemž namanula se jim konečně v myslí ta Amerika, kdež sice počátky jsou tak zlé a cesta tam tak daleká a nebezpečná, ale kde přece tak mnoho chudých, avšak pracovitých lidí, jakýmiž oni zajisté také byli, dodčlalo se

spokojeného života v dostatku, ba i zámožnosti. Od dobrého toho dle všeho nápadu nebylo pak daleko do provedení jeho a tak prodavše zděděnou chaloupku, koupili manželé Sippovi ruční vozík, naložili naň kufř s některými cennějšími a nejpotřebnějšími věcmi, posadili na vozík mladšího chlapce a děvče, rozloučili se s přáteli a známými a vydali se na cestu zatím do Prahy. Muž táhl, žena tlačila, starší chlapce běžel podle a „Američáni“ jeli. V Praze odevzdali kufř na nádraží, vozík prodali, sedli do vlaku a za několik hodin našel je parostroj již z vlasti. Přibyv do Lipska, setkal se Sipp s několika krajanů, kteří mu sdělili, že jedou prostřednictvím přeplavňho jednatel Buzka. Dle jich rady složil u zástupce jeho v Lipsku 40 zl. a jel dále do Brém.

Až posavade šlo všechno dobře, ale zde teprve započaly svízele. Nejprve byli zdrženi v hostinci po tři dny, což ovšem nebylo laciné, načež žádáno na nich za přeplav do Baltimoru 40 dollarů. Poněvadž však Sippovi zbylo již jen 50 dollarů, byla dobrá rada drahá. Jednatel nechtěl jim dát listky a závdavek také nechtěl vrátiti, posílaje mlého vystěhoválce pro něj nazpět do Lipska, an prý žádých peněz nedostal. Někaké dovolání bylo pak při úplné neznalosti němčiny těžké. Na šťastí však setkal se Sipp s nějakým tesařem, Čechem, také vystěhoválcem, který jel do Bremerhafenu, kde prý nalezne člověk na nějaké lodi přeplav lacinější. Učinil též tak, ale měl dříve starosti o kufř, který přibyl šťastně do Brém a jež měl nyní vzíti s sebou, aniž by posud věděl, na kterou loď vstoupí. Tu nějaký Čech, vysloužilý voják, nabídl mu, aby zatím odevzdal kufř na loď, na které on má již místo zamlouvané, odkudž si jej pak může vzíti. Sipp tak učinil, ale měl přičinu toho litovati, neboť s kufřem se nikdy více neshledal. Nalezl sice později stopu onoho člověka i kufřu v Baltimoru, ale veškeré kroky byly marny, s vojákem se nesešel a kufř zpátky nedostal.

V Bremerhafenu nalezl kupeckou plachetní loď „Viktorii“, na níž, neptaje se nikoho, zavedl mladšího chlapce a děvčetem, se starším pak a s manželkou šli ještě něco koupiti. Jaké to však bylo leknutí, když vrátivše se po delší chvíli, loď s dětmi zde více nenalezli! Ačkoliv německy neuměl, dohodl se Sipp přece s velikou obtíží, že třeba mu vsednouti do člunu a loď, která nedaleko zastavovala, dohoniti. To se mu také po delší plavbě podařilo. Do člunu však zároveň s ním vstoupil nějaký člověk, který neustále naň mluvil, aniž by mu mohl porozuměti co chce. Teprve na loď, kamž musili vyléztí všichni po provazovém žebříku, dověděl se Sipp, pomocí tlumočníka, jímž byl opět onen tesař z Brém, kterého zase zde šťastně nalezl, že jest to Buzkův agent, který požadoval peníze za přeplav, aniž by ona loď, na které se našel, náležela společnosti, pro kterou pán jeho „pracoval“. Po dlouhém tahání odebrali se všichni tři ke kapitánu, jemuž tlumočník veškeré útrapy Sippovy sdělil. Kapitán změřil si agenta a poručil mu bez dlouhého váhání ony peníze v Lipsku zaplacené vrátiti, což tento také, vida nezbytí na cizí lodi, učinil. Sipp odevzdal i své ostatní peníze a ačkoliv to byla částka za dvě

dospělé osoby a tři děti dosti nepatrná, kapitán se smíloval a vzal je konečně s sebou.

Prvních několik dnů byla plavba pěkná a tichá, následkem čehož všichni trochu pookřídli, oddávajíc se naději, že to potrvá tak až ku břehům americkým, až tu najednou počali námořníci přibíjet a přivazovat bedny a kufry a za krátkou dobu byla zde prudká bouře, až všecko praštilo. Cestující padali a křičeli, děti plakaly, ženy se modlily a všude panoval zmatek k nevyzpytání. Po osm neděl plavby střídala se tak bouře s pěkným počasím, při čemž hrozila často chatrná již loď ztroskotáním, až konečně ukázaly se americké břehy.

Byli v Baltimoru, cestující se rozešli, ale Sipp zůstal s rodinou na lodi, jsa bez jediného centu, neznaje slova anglického, ba ani německého a nevěda kudy kam. Tu konečně nabídl mu kapitán, aby zatím pracoval za dollar denně ku stravě pro celou rodinu. Přijal ovšem nabídku s radostí, ačkoliv práce byla velmi těžká, on slábl po dlouhé zlé cestě a strava dosti špatná, jsa však povděčen, že aspoň něco má. Asi za týden pak sdělil mu kapitán, muž vskutku doborodčný, že nalezl pro něj práci na farmě nedaleko Baltimoru, kdež měl dostat se ženou 20, děvče pak 5 dollarů měsíčně ku stravě, odvedl jej na nádraží, zaplatil celou cestu, vyplatil dlužné peníze za práci Sippovu na lodi a daroval ještě 3 dollarů z vlastní kapsy, což by zajistě máločko i z krajanů udělal.

Po delším hledání nalezl dotyčnou farmu, avšak v očekávání svém byli značně zklamáni. Práce bylo dosti a těžké, ale strava bídná a nedostatečná a platu nechtěl dáti farmař více než 12 doll. za všecky. Konečně byl i s práci nespokojen, an skutečně neuměl po americku pracovat a proto byly obě strany rády, když hned po několika dnech mohly se rozejít. Farmař napsal na lístek, aby je dráha dovezla nazpět do Baltimoru a Sippova rodina ve blahém vědomí, že je za ně zapláceno, usedla ve wagonu. Přišel konduktér, chtěl tickety, neměli žádných, peněz také ne a již chtěl dáti znamení, by však se zastavil a složil „šlepy“ pasažéry uprostřed tratě, když tu ujal se ubožáků nějaký elegantní pán a učinil ve prospěch jich po vlaku sbírku, z jejížhož výnosu odevzdal po zaplacení jízdy ještě 3 doll. zradovanému Sippovi. Když vlak zastavil pak v Baltimoru, sběhl se celý zástup lidí, dověděvších se o tom, kolem zubožené rodiny, a každý přinášel svůj peněžitý dárek. Musíloť býti vzezření utrápených našich krajanů velmi smutné, když vzbudilo takový soucit u Američanů!

Za peníze takto nabyté najal si skromný byt, aby umdlená rodina mohla si aspoň trochu odpočinouti, načež šel poohlédnouti se někam po práci. Kroky vedly jej ke přístavu, kdež viděl státi celé skupiny pracovních lidí, jenž čekal, až přijde nějaký zaměstnavatel, který by jej najal. Připojil se k jedné a když za chvíli přišel jakýsi pán, následoval jej do blízkých dolů na železnou rudu, kdež měl dostat \$1.30 denně. Nalezl zde krajana, který však rovněž anglicky neuměl a proto když v poledne v parném červencovém dni volal na ně dohlížitel, aby si šli odpočinouti, myslili, že je pobízí a pracovali tím úslavněji, až teprve po chvíli pochopili.

V dolech Sipp dlouho nepracoval. Deerka dostala sice také dobrou službu ve strávním domě za dollar denně, avšak Sipp slyšel, že dále na západ jsou výdělky mnohem lepší, strava mnohem lacinější a toužil dostat se tam co nejdříve. Náhodou sešel se také opět s krajanem, který byl do Ameriky povolán svými přáteli, bydlícím na farmě u Traverse City ve státu Michigan a tento jej vybídl, aby tam jel, že jest tam práce zednické, přiměřenější pro něho a lépe placené, dosti. Sám z nedostatku peněz odjeti nemohl, ale napsal mu dopis na přátele. Sipp dal si říci, jel po vlaku do Clevelandu, tam vsedl večer na loď a ráno přibyl do nějakého přístavu, kde mnoho cestujících vystupovalo. Mysle, že jest již na místě, vystoupil také, loď ušla a milý krajan nalézal se zatím jen v Detroit, mnoho mil od cíle své cesty. Nemaje již peněz, musil zůstat zde. Sebravše užičky své odebrali se trochu dále z města, a rozložili se uprostřed největších domků pod košatým stromem. Žena Sippova šla konečně do jednoho ze stavení o něco požádati a jaká byla její radost, když zde nalezla Čechy! Přijali je s ochotou a majíce dva domky, ubytovali je v jednom, naleznuvše mužovi práci v blízké slévárně.

Zůstav zde však jen pět měsíců, co si trochu pomohl, vydal se Sipp do Kewaunee ve Wisconsinu, kdež prý bylo dosti práce zednické a dobrý plat. Přibyvše do Chicaga, zašli do českého hostince, jehož majetník však zrazil je z důmyslu jich tvrzení, že v Kewaunee je práce málo a odporučil jim Iowa City. Sipp, nevěda že hostinský mluví tak jen pro svůj užitek, an prodával lístky na dráhu tím směrem, dal si říci a koupil lístky, za něž hostinský chtěl 27, po dlouhém smlouvání konečně za posledních 17 dollarů, odjel do Iowa, kdež však byl velice zklamán. V kruté zimě, bylo to v únoru, chodilo zde množství zbědovaného lidu bez práce a na návrat nebylo bez peněz ani pomýšlení. V nejhorší bídě ujal se ho opět milosrdný krajan, poskytnuv mu byt i stravu a opatřiv mu konečně u druhého krajana práci, ale tentokrát opět kamenickou! Český zedník musil jíti znova do učení a nemaje potřebné nádobí, musil spláceti za ně „bossovi“ více než deset ze sta, dostáváje místo 45 ct. jen 40 za ohlazenou stopu kamene. Vyznal se však v tom brzo a při pílité práci mohl vydělávati až 4—5 doll. denně. Po těch měsících přišla ale velká voda, která přerušila spojení s lomem za řekou a mimo to trpěl Sipp bolestmi v noze, takže nemohl u práce své ani pohádně státi. Byla naděje na delší stávku a v takovýchto okolnostech rozhodl se Sipp, že pojedje nazpět do Chicaga, kde prý je kamenické práce dosti. Zklamal se však opětně, neboť o práci byla i zde nouze a všude dost dělnictva na zahálec, což přimělo jej odjeti do Saginaw, jak mu raděno.

Saginaw bylo tehdy, v roce 1867, malou ještě osadou a roztroušenými po lese domky a Sipp nalezl zde skutečně výnosná zaměstnání, mohl si zakoupiti i lot pobíže českého hostince, na němž si zbudoval obydlí. Avšak příjemné bydlení tam právě nebylo, neboť hospoda navštěvována byla ponejvíce Němci, kteří se tam téměř každé noci na krev seprali a často i někoho zabili. To bylo také příčinou, že použív vhadná

příležitosti, vyprodal se zde a odstěhoval se nazpět do Detroit, kdež se mu nejlépe líbilo. Pracoval opět ve slévárně a zakoupil si i zde lot.

Žil zde spokojeně a plyně spoře až do chicagského požáru, po němž odebral se znovu do tohoto města, doufaje vydělavati ještě více. Cesta byla však marnou, práce vhodné tam nebylo, Sipp vrátil se do Detroit a pracoval dále na svém starém místě, avšak závistiví spoludělníci zmařili jeho naději, že zůstane zde zaměstnán po celou zimu. Intrikami jich byl propuštěn, chodil v tuhé zimě na dříví do lesa, kde bývalo až na tři stopy vysoko sněhu, nechtěl-li zůstat bez výdělku. Nesnáť se touha jeho stáde ku zakoupení většího pozemku, aby se mohl stát svým páncem, nezávislým na milosti „bossovů“.

V roce 1874 vyběhl jej konečně krajané Šimeček a Hrázský, aby odebral se s nimi dále na západ, kde někde v Nebrascce zamýšleli se lacino zakoupiti a Sipp dal si říci. Prodáv domek a vypravil se na cestu s a rodinou. Jeli až do Crete, Neb., kde oba krajané koupili velkou, ale dosti drahé pozemky ve vzdálenosti 16 mil od města. Sipp, obávaje se však příšlivých splátek, šel ještě 75 mil dále a usadil se u městečka Fairfield, koupiv zde 100 akrů za 75 doll., nedbaje na vtípy, že tam bude hlídat blávy. Městečko skládalo se z několika jen domků a farma nacházela se ve krajíně dosti rovné, přervané jen tu a tam roklemi, v nichž však bylo opět trochu sena. Noví osadníci našli zde již krajana jménem Sartla, který přijal je pro první chvíli do bytu a máje lepší pozemky své hned podle Sippových, rozhodl se vystavěti nový příbytek v blízkém sousedství. Pomáhali si při stavbě na vzájem a po dohotovení příbytku Sippova postaven nový domek Sartlův.

Po té zakoupil si první potah, vojský, pro nějž musil opět dojíti si pěšky až do Crete, při čemž uslyšel zároveň smutnou zprávu, že krajané Šimeček a Hrázský, nemohouce dostáti splátek, o pozemky své skutečně přišli. Na zpáteční cestě byl by se málem srazil s Indiány, kteří tudy táhnouce, pili celý kraj postrachem, což stávalo se ostatně často, takže majetek, ba i život osadníků nebyl právě příliš jistým. S potahem nevyzvěšeným bylo mnoho práce a při úplném nedostatku krmiva bylo třeba shrubovati v roklích snůh a sekati srpem trávu pod ním. Soused Američan slámu neb seno raději spálil, než aby jimi cizím osadníkům vypomohl. K obtížím těmto družila se u nového farmáře i částečná neznalost polní práce, nedostatek peněz a starost, aby pozemek, který byl dle domněni jeho celý „homsteadem“, dílcem původně vládnou darovaným s povinností, aby v určité době byl vzdělán, nebyl mu odňat, ana lůta ona rychle dopadala a mnoho ještě práce zbývalo, aby dosaženo bylo zákonitého předpisu. Později se však ukázalo, že polovice půdy té byla původně majetkem železniční společnosti, bez oněch závazků převzatým. Hned druhým rokem přišli také kobylky a zničily ječ. Někteří osadníci dostali podporu od státu, avšak ti, kdož neuměli se dostatečně přihlížeti, jako Sippovic, neodbrželi ničeho, a tak byly počátky zlé a smutné.

Později zkalena spokojenost českých farmářův nenávistí a záštítem sousedův anglické národnosti, kteří záviděli Čechovi pěkný pozemek,

Nemohouce jinak škoditi, rozšiřovali o rodině Sippově různé zlomyslné pověsti. Angličtí hoši, ubírajíce se jednou z rána do školy, uzbili ve stohu slámy, náležejícím Sippovi, nějakého spícího člověka a ihned roznesla se po krajíně zpráva, že prý farmář zabil zbloudilého cizince, okrádl jej a ve stohu ukryl jeho mrtvolu. Na stal sběh, lidé šli prohlížeti slámu, avšak člověk onen, dle všeho nějaký tulák, dávno se byl již asi vyspal a odešel. Ačkoliv té dětní vymyšlené „vraždě“ Američané sami nevěřili, hodila se jim práce proti nenáviděnému Čechovi dobře do krámu a šířili pověst dále, pravíce, že prý Sipp v čas již asi mrtvolu někam jinam odkládl. Prohledávali, aniž by dotyčný byl o tom co věděl, celé okolí jeho farmy, které se počali vyhýbat jako čert křížl, až náhodou uslyšev podezření to ve městečku od lidí, kteří ho neznali, obrátil se proti pomlouvacům svým k právnímu zástupci. Tento pak uveřejnil celou záležitost a obranné v listech, čímž také povídačkám učiněn byl skutečný konec.

Poměry se sousedy Američany zhoršily se však ještě více, když poblíže Sippa usadil se jakýsi Taylor, jehož žena byla snad nejsvatější ženou pod sluncem a muž musil jí ve všem všudy poslouchati. Nemohla se sněsti s Angličany, tím méně s cizími osadnicí, s každým se hrdlovala a soudila a netrvalo dlouho, octla se ve zlém i se Sippovými, jimž pouštěla schválně do oblič dobytek a podobnými škodami je neustále dráždila. Snášeli, co mohli, myslíce, že jí to omrzí a že dá konečně pokoj, varující se jí jako pekelného ohně, až práce došlo k otevřenému nepřátelství. Manžele Taylorovi, sami nic nepracující, brali vždy na léto dělníka ku volávání své farmy, a slibující mu na jaře heavy doly, nedali mu na podzim ani jediného centu. Žaloba nebyla nic platna, ana farma byla až ještě dlužena. V postavení tom, málo závidění hodným, octl se mladý příbuzný Sippova souseda, jakýsi Ben Bayer. Tento překvapen byv se spnem Sippovým jednou na poli prudkou bouří, vyzval tohoto, aby šel se ukryti s ním k Taylorům, což také učinil. Avšak majetníci farmy nebyli právě doma, a návštěva ta byla proto příčinou velkého hřmotu. Svárlivá ženština, dověděvši se, že mladý Sipp byl za její nepřítomnosti u nich, počala křičeti, že se jí ztratily různé klenoty a mnoho peněz, věří to ve starém dráčku nikdy neváhané. Přestrašila Bena tak dalece, že tento jí podepsal listinu, kterou se vzdával nároků svých za práci po tři měsíce, co byl u ní na farmě, vykonanou, jakožto náhradu za krádež spáchanou mladým Sippem, kterého do bytu uvedl a když dosáhla toho, dovedla vynutiti i na tomto, polekaném jejímí hrozby, podobný zápis, jímž se jí zavázal po tři měsíce také narma pracovati, aby jen neměl se soudem žádně opletán. Starý Sipp, dovědév se o tom, nedobře mu to bylo a když Taylorová podala žalobu, šel již za syna zřuku. U soudu vypovídal výlohu svědek proti Taylorovým, Ben musil s pravdou ven, podjás syna Sippova prohlášen mimo ho při nezletilosti tohoto za neplatný a bylo po soude. Když vycházeli ze soudní síně, vrhl se rozzuřený lid, slyše od svědků tolik darebáctví, na čisté manžely, kteří outva se zachránili rychlým během svých koní před škladnou výplatou.

Taylorová prohrála, ale chtěla se za to tím více pomstít. Českému osadníkovi Koukalovi, jenž zaval jej dobytek ve svém obilí, a nechtěl jej dříve vydati, dokud by nenahradila učiněnou značnou škodu, vyhrožovali s mužem svým revolvery, následkem čehož octla se v novém soudu. Konečně vystoupila i proti svému manželovi, který se jí stal nepohodlným a přimíchala mu do jídla jedu, kterému také druhého dne podléhla. Před lékaři sváděla ještě vinu smrti jeho na ty prokleté „Bohemians“, kteří prý mu zajisté něco udělali. Avšak i to ještě jí prošlo. Na to vystěkovala se dále z krajiny, pokusila se otrávití vlastního svého otce, spáchala se syny svými více zločinů, pro něž tito octli se za mřížemi, až jedné noci obklíčilo příbytek její asi padesát zaklukených mužů, zmocnilo se jí i s jejím neméně hodným bratrem a oběsili je bez dlouhých cavyků na mostě přes řeku Blue. Soudce Lynch promluvil dosti pozdě!

Po takových zkušenostech neblaho se Sippovi v Nebrasce právě nejvíce, zvláště ana některá léta utrpěla zeň velice živelními pohromami. Zeť jeho Fr. Havlátko se vydal s mladým Sippem konečně do Dakoty, o níž roznášely se zprávy, že lze tam dostati ještě dosti vládních pozemků, jakož i že poměry jsou tam pro české osadníky lepší. Když se o tom na vlastní oči přesvědčili, prodali své usedlosti v Nebrasce a v první polovině tohoto desetiletí přesídlili po dlouhé cestě přes O'Neill City a Mitchell až do okresu Sanborn v Dakotě, kdež v osadě Letcher byli zaujali nové, pěkné pozemky, v sousedství dráh, žijíce zde již celou řadu let v úplné spokojenosti, každým rokem zlepšující farmy své a rozmnožující tím způsobem svůj majetek. Po začátcích tak velice krašných a dlouho trvajících podařilo se tedy Sippovi přece donoci se dobrého bydla, pěkného kusu půdy a záruky na zbohatnutí.

Popis některých českých osad v Americe.

I letos podařilo se nám opatřit si některé zajímavé zprávy o poměrech českých osad zdejších, buď úplně nových, nebo v „Amerikánu“ kde sbíráme, jak asi čtenářstvu našemu známo bude, po celou již řadu let přispěvky k dějinám českého osazování v Americe, posud neuvedených, jež tuto podáváme.

Okres Colfax v Nebrasce leží od Omahy as 50 mil západně a 10 mil severně. Byl utvořen v roce 1868—69 v zimě. Dřívá Union Pacific byla dohotovena v dubnu 1869. Ihned na to v květnu se zde usadil krajan náš Fr. Folda s bratrem Josefem a v červnu toho roku přijeli na prohlídku krajané Petr Lodl, Fr. Vála, J. F. Sobota a Václ. Dvořák, všichni z Manitowoc Co., Wis. Tyž podzim se sem také všichni přistěhovali s rodinami a osadili se v krásném údolí na Maple Creeku, zabrali „domoviny“ (homesteady) a za nimi se rychle sem stěhovali přátelé a známí, takže asi ve třech letech nebylo zde již žádného homesteadu. Kupovaly se tedy pozemky železniční od 3 do 5 doll. za akr. Brzo však přišly kobylky, které nás navštívily po sedm roků nepřetržitě za sebou, a učinily v některém roce tak značnou škodu na úrodě, že někteří osadníci pouštěli zakoupené již železniční pozemky, ztrácejíce tím ceny. Leč po sedmi letech kobylky se více neukázaly, a úrody byly slušné, pozemky stoupaly v ceně a kde kdo mohl, zase si pozemky železniční přikupoval. Češi a Moravané se sem stále silně stěhovali, takže zde povstala silná česká osada. Nyní se odhaduje českého obyvatelstva nad jednu třetinu veskerého osadnictva zdejšího. Při volbách zde vždy zvítězil, ke komu se Češi nakloní, takže máme české úředníky okresní již po 13 roků. Nyní máme českého prokurátora a okresního šerifa a z jedenácti precinctů (čili townů) máme obyčejně od tří do pěti českých assessorů čili odhadčích, nejméně tolik cestářů, smírčích soudů a jiných podobných úředníků vždy hojnost. Máme i více školních výborů, neboť některý školní okres jest úplně český co do obyvatel

stva. Svým časem jsme měli též českého zákonodávce ve státuším sněmu, a po šest roků českého okresního komisaře. Měli jsme též tři české poštmistry v okresu, z těch obstará ale za změny vlády pouze jeden na postě Praha.

Krajina jest velmi úrodná, prorývá několik potoky, u nichž jsou krásná luka a na těch nejlepších potočích jsou osazeni nejvíce Češi, usedlí zde dříve nežli Američané. Nepřišli sem tedy s „křížkem po funuse“, jako se obyčejně jinde stává. První čeští osadníci byli ponejvíce staří pionéři z východních států.

A jak si nyní stojíme? Mnozí osadníci přišli sem s holýma rukama, ale zabrali pozemek, pracoval a šetřil, a dnes ho nevykoupiš ani za deset až patnáct tisíc. Ovišem, jest zde též několik českých rolníků, kteří jsou v počátcích. Ze dvou českých mlýnů však jeden vyhořel a druhý přelšel do rukou cizích.

Okresní sídlo máše jest město Schuyler, čítající as 2000 obyvatelů, z nichž jest asi jedna třetina Čechů a též třetina obchodů jest českých. Jinde jsou čeští klerkové. Nyní jest tam šest českých saloonů a dva německé, česká lékárna, řemenář, 3 kováři, koláři, několik českých střížníků i grocerních obchodů, český časopis „Nová Doba“, český bank a j. v. Jest zde i několik českých spolků, jako Č. S. P. S., Jednota českých dam, tělocvičný a ochotnický spolek. V posledním čase Čechové založili i českou lož pod jménem Jan Hus, jež jest podřízena americkému spolku. V pádu úmrtí členu obdržel zůstal 2000 dollarů. Byl zde i český lékař dr. Habeničt do dubna 1890, kterýž se však odstěhoval do Chiciga. I městský soud, p. Zerran, je Čech, dále je zde ochotník p. A. Z. Donato, kapela pod řízením p. Kráče, obuvníci, krejčí, ano i dobrý český pekař bydlí zde, právě jako nejlepší řezník v městě je Čech, p. Prokeš. Dlužno se ještě zmíniti, že Schuyler má několik velmi zámožných Čechů, ano i kapitalistů, i svou českou školu.

Mimo Schuyler jest v okresu ještě pět městček na dráze, z nichž ve dvou, Howells a Clark

son, převládají Češi. V Howells jest též úplně česká mäselsna s kapitálem as dvacetí tisíc, čtyry české obchody střížní i grocerní, dva železářské obchody, dva kovárni, též česká banka, český notář, řezník, řemenář, půjčovna koní a j. v. Podobně jest český obchod zastoupen i v Clarkson, kde je též spolek Č. S. P. S.

Vyjedeme-li si na venek mezi ty české farmy, tu v kruhu šesti mil jest viděti 6 chrámů, z nichž jsou tři české, katolické. V celém okrese na venkově jest katolických kostelů asi deset, z nichž pět jest bezmála českých, česko-evangelický jeden a druhý se staví. V Oleanu je česká katol. fara. Druhá česká fara jest nyní prázdna, dojíždí tam farář česko-katol. z Abie, Butler Co., pro evangeliky sem dojíždí český kněz z Iowy.

V okrese jest více farmářů, kteří mají velká stáda dobytka a též skupují dobytek, vykrmí a na východ do trhu zasílají. Na venkově jest též několik českých hudebních kapel a též taneční sň českých mladíků, kteří si ji sami postavili.

Náš lid jest zde uvědomělý a není snad rodiny, aby neodbírala aspoň jeden český časopis. Pozemky mají zde nyní cenu od 15 do 25 doll. za akr. Okres má nyní tři dráhy. Takový pokrok učinilo Colfax Co. za prvních dvacet roků svého trvání. Starý osadník.

Clarkson, Colfax County v Nebraska, jest malá osada asi 200 obyvatelů, takřka samých Čechů, více než ze tří čtvrtin, jichž mimo to stále ještě přibývá příchodem nových evropských vystěhovalců. Devět krajanů má zde závody a obchody, z nichž jsou dva obchody smíšeným zbožím, jeden hostinec, jeden pivovar, jeden závod krejčovský, dvě kovářské a dvě truhlářské dílny. Školy české však zde, bohužel, dosud nestává. Kostel nazývá se „Nový Sion“ a církev čítá 25 údů. Ze spolků uvěsti dlužno řád Č. S. P. S. „Západní Svornost“, který má najatu vlastní místnost, dále čilý spolek ochotnický, pořádající nejméně čtyřikráte ročně divadlo a taneční zábavu a pak česko-slovenský hřbitovní spolek. Prvními českými osadníky zdejšími jsou obě. Jan Novotný a Josef Dudek, kteří byli vůbec prvními, kdož se v této krajině usadili.

Prague, okres Saunders v Nebraska má své 300 hlav čítající obyvatelstvo skoro úplně, až asi na 30 osob, české. Na 30 našich má zde vlastní obchody a závody. Ve krajině zelejší usadili se první krajané v roce 1868 a sice byli to obě. Václav Kašpar, Jan Plaček, Jos. Kašpar a Václav Vavák. Teprve před třemi roky založeno bylo městečko, do něhož nyní obyvatelstva rychle přibývá, a sice skoro výhradně českého. Jest zde i česká škola, v níž vyučuje sl. T. Krejčova a p. V. C. Mach a kterou navštěvuje asi 140 dítek. Kostela zde není a také asi tak hned nebude, neboť obyvatelstvo je velkou většinou svobodomyšlné. Spolky jsou tři, a sice řád Č. S. P. S. Vladislav I. číslo 119, díle katolický spolek sv. Václava od I. Ústřední jednoty a ochotnický sbor „Slovanská Lípa“. Zábavy pořádány jsou dosti často, asi každých 14 dní, ačkoliv dosud není zde národní sň. Z průmyslových českých závodů a obchodů uvádíme: hanku,

doutníkářskou dílnu, dvě dílny na hospodářské stroje, spojené s obchody železářskými, dva elevatory, sklad dříví, mlýn, lókárnou, tři střížné obchody, tři hostince, tři grocerie, dva řeznické obchody, tři obuvnické dílny, jeden krejčovský závod, dvě kovárny, truhlářskou a klempířskou dílnu, což nejlépe svědčí o čilém rozvoji průmyslu a obchodu zdejšího.

Brno v okr. Butler v Nebraska čítá mezi svými 120 obyvateli jen asi pět cizinců, ostatní pak jsou sami dobří Čechové. Jednácte našinců vlastní zde obchody a závody. České grocerie jsou tři, hostince také tři, střížné obchody tři a kovárň dva, dále je zde český řezník, obuvník, truhlář, klempř a doutníkář. Školy české ani kostela zde dosud nestává, právě jako národní národní sň, ba ani spolku, který však má býti zde brzo založen a sice řád Č. S. P. S. Zábavy taneční odbývají se zde každý skoro týden, ale jiné zde posud neprorazily. První Čechové, kteří se zde usadili, byli: Jos. Schorný, Jos. Kruntorád, Jos. Pošvar, Jan Prokeš, nyní v Colfax Co. a Petr Karl, teď v Saunders Co. Čechův sem stále přibývá a místo mnohoblibě vzrůstá.

Knox County v Nebraska tvoří velkou českou osadu, založenou před 19 léty po velkém chicagském požáru našinci z Chicaga, kteří zděsivše se hrozně té katastrofy, odebrali se na Západ hledati poklidnější, bezpečnější život. Celý houf krajanů odešel se nejprve do Iowy, kdež usadili se v Pocahontas Center. Krajina ukázala se však býti méně úrodnou a výhodnou a byla sužována kobylkami, pročež sebrala se většina krajanů a šla dále do nynějšího okresu Knox v Nebraska, kdež zabrala vládní pozemky okolo řek Niobrara a Verdigris. Při prvních obtížích ve farmářeni musili zápasiti i s divokými Indiány kmene Sioux, než byli tito dále zatlačeni.

První český obchod zde započal obě. Ant. Píšel v nynějším Píšelville. Později přišli Čechové usazovali se ponějvíce v okolí Armstrongu, kde založil obě. Tom. Bělský obchod. Ještě později byla železniční trať prodloužena až do Verdigris, kde mají nyní obchody: Pavlík a Beran smíšený, Jan Barták a Fr. Opočenský sešlářské, Jan Tykalský a Jak. Kolář vepřovým dobytkem, J. Holan má kovářství a Jos. Fiala cihlářství. Největší místo okresu je Creighton, kde má obchod Čech obě. Jos. Horký. Nejstarším pak místem v okrese je Niobrara. Zde je český notář obě. Václ. Randa, Max Randa má obchod, stroji, bratři Lengrové mají hostinec a rovněž obchod stroji, Jos. Vlnatík má také hostinec, Václav Hvizdálék obchoduje nářadím, Frant. Lumlák je okresním písařem, Bedř. Opočenský a Karel Maršál jsou obchodníky.

Ze zkušeností prvních osadníků zde vypravuje obě. Tom. Bělský v krátkosti následovně: Osada naše dostala jméno Bohemia Township, ana byla Čechy nejlustěji obsazena a mezi nimi založil jsem si vedle vzdělávání pozemků i obchod, což však spojeno bylo s velikými obtížemi. Jezditi jsem s výrobky dvakráte v týdnu po krajině po velmi špatných cestách, zajížděje až na 23 mil vzdálenosti a týž den se vracěje i při té nejpříznivější povětrnosti. Bylo k tomu zapotřebí vytrvalosti ruského kozáka. Doma pak

místo odpočinku čekalo mne již opět mnoho práce při hospodářství. Šlo to velmi těžce, než jsem se vzdal, ale šlo to práce a u většiny mých sousedů právě tak. Nikdy nelitujeme, že jsme se sem odebrali."

Osada Yuba ve Wisconsinu založena byla r. 1855 od občanů J. Urbana, V. Janečka, A. Slámy, V. Holíka a Jos. Bárty*), prvníků to zákopníků v divoké teldáži zdejší pustině, obývané jenom zvířeti a Indiány. Z těch zakladatelův je mezi nynějšími osadníky ještě jedině p. Jos. Urban — ostatní odebrali se tam, odkud není návratu — který mnohdy vypravuje o trudných těch počátcích a o zápasech s drsnou zdejší přírodou. Osada táhne se nyní asi do 15 mil a obsahuje asi 300 českých rodin, místy dosti hustě podle sebe bydlících. Ráz krajiny je kopcovitý, ale údolí jsou velmi drobná a daří se v nich všecko, až na ovocné stromy, které sice bujně rostou, ale v brzkou usychají. Seje se zde nejvíce pšenice a kukuřice a pak pěstuje se chov dobytka, zvláště ovcí. Osadníci nejsou právě zvláštěmi boháči, ale po většině si dobře stojí, zvláště uvěříme-li, že sem přijeli všichni s holýma rukama. Poměry jsou zde však i pro chudého dosti výhodnými, neboť je zde dosti dříví a každý si může lacino postavit. Také hojnost dobré vody náleží ku přednostem krajiny. Jakož i bezpečnost před orkány, zuřícími často tak zhoubně na přeríl

Smýšlení českého obecnstva jest valnou většinou demokratickým, o čemž svědčí nejlépe časopisy zde odbírané. Kostelickáské listy odbírají jenom asi dvě babičky v kalhotech. Hlavní sídlo veřejného života je ovšem městečko Yuba, svého času jedině poštovní budova a pak stará vodní píla. Tato, by vši zakoupena Čechem obě Jos. Beránkem, byla přestavěna a podle ní postavil bratr majitele píly, Jos. Beránek mladší, první domek a hospodu, kolem níž povstávaly pak další příbytky. Jsou tedy Beránkové vlastně zakladateli nynějšího městečka Yuby, od býv. pošty asi čtvrt hodiny vzdáleného. Nyní jsou zde tři obchody se smíšeným zbožím, z nichž dva náležejí Čechům a sice bratřím Staňkům, u nichž je i nynější pošta a obě Vojtěchu Karlovi. Obchod železnižský má Čech Fr. Rott a tři pivnice také Čechům náležejí a sice J. Bulynovi, Tidrychu a Hynkovi a Janu Hachovi. Kraj Jan Jos. Vicenda má zde dobře zařízenou kovárnu, J. Beránek hoblovárnu, asi čtvrt míle odtud je parní píla pp. Hynků, která mnoho dříví ročně rozřezá a asi na míli pod městečkem je dobře zřízený válcový mlýn p. Frant. Beránka. Dva hotely, jeden smíšený obchod a fumenářství jsou v rukou cizinců. Trochu pak dále od města, asi

2 míle, je pivovar v držení krajana F. Nového a Němce Karla Ludwiga. Pro zábavu jsou zde dva hudební sbory, k poučení a k zábavě pak „Čtenářský spolek“, jenž utěšeně žkvěvá. Jest zde též pojišťovací spolek proti ohni. Politického českého spolku zde není, neb nikdo z krajanů netře se o veřejné postavení, a tak jsou jen towni úředníci Češi, ačkoli jest jich zde více kteří by zcela dobře a se ctí mohli okresní úřady zastávat.

Osada česká zasahuje na sever až ku městečku Hillsboro, pěknému to místu, kde má Jos. Beránek ml. obchod zbožím smíšeným, Tomáš Kuchař závod krejčovský a Fr. Trávníček hostince.

Krajině neschází nic než železnice, kterou by se obchod i velkopřumysl zde pozvedl, a krajina oživila. Jestli k nejbližší stanici asi 15 mil.

Náboženské poměry nestojí vlastně ani za řeč. Je zde kostel, avšak nikdo jej nechce opravovat. Nyní se ho ujmá jakýsi starý Irčan, sbírající příspěvky, kterých však se mu z české strany velmi málo dostalo, neboť zdejší lidé považují náboženství za věc přežitou a nerozumnou. V. Kolář.

Oklahoma City, v „Indian Territory“, nová tato osada v bývalé indianské rezervaci, teprve loni otevřená evropskému osadnictvu, čítá dnes již asi 8000 obyvatelů, z nichž v městě a v okolí jest nejméně asi 500 Čechů. Tito mají zde jednu grocerii, dva hostince, po jednom řeznicku, obuvnicku a krejčím, dva kováře a tři truhláře. Samostatných českých obchodů jest patero. Školy české posud zde nestávají, ačkoli je zde českých dítek na sto a rovněž kostela zde dosud není. Spolky zde také posud nejsou, čemuž nelze se diviti vzhledem ku krátké době osazení, kdy posud jeden osadník řádně ani družného nezná. Pro případné občasně taneční zábavy jest zde síň u obě. Fr. Novotného, která je však již nyní trochu malá a při stálém značném přístěhovaleckém přílivu bude se brzo musít pomýšletí na větší místnost. Dnem 22. dubna 1889 zavítali sem první Čechové a Moravané a pokrok je již dnes patrný! Osada krásně nejlépe budoucnosti vsílí, nacházejí se ve krajíně úrodné a příjemné.

North Judson, Stark County, v Indianě nachází se jen asi 70 mil jihovýchodně od Chicaga, asi 4 míle na jih od řeky Kankakee a chicagskými Čechy byla osada ona před 15 lety také založena jako první v celém okrese. Byli to krajané obě. Václav Dušek, Josef Schýbal, Jos. Sindelář a po nich za krátko Frant. Kono-pásek. Nyní jest zde usazeno na 80 českých rodin zabývajících se farmářstvím, kterýmž vesměs dobře se vede a jsou zde i dva české hostince obě. Frant. Duška a Ant. Lintze. Obě. Dušek koupil si farmu o 160 akrech, a syn jeho Frank posud na ní hospodáří. Obě. Sindelář koupil 80 akrů a Schýbal 40 akrů. Obě. Kono-pásek, jenž zakoupil původně 80 akrů, rozšířil pozemek svůj průběhem let na 600 akrů, jež nyní vlastní.

Půda je zde velmi úrodná a blízkost Chicaga, s nímž spojen je North Judson dvěma tratěma silnými, má dobrý vliv na zpečenění půdy. Obilí pěstuje se všeho druhu, rovněž tak luštěniny a

*) Josef Bárta byl přej později vynálezcem prvního železného stroje, který vsadil do protačku, ale stroj pod jeho jménem neobjevil se ve veřejnosti a sláva krajanova má dnes asi cizinec. Pracoval na vynálezu svém po tři roky a celý své jmění na to obětoval. Bydlil tehdejší v La Crosse, Wis. a byl toho času u něho návštěvou krajano Václav Staňka, bydlící nyní v Iowa, a Marr. Bulyn, v Yulce se dosud nacházející. Ti oba viděli stroj Bártov pracující a také přinesli protačku na ukázkou, jež velmi líbily všeobecně poslušní, jak metvy stroj může tak pěkný uzel odělati. Bárta zmluvil osadníkům zdejším z obětovat, když se odstěhoval, aby hledal svým v hospodářském průběhu nejlepší zaměstnání než je rolnictví, které ho netěšilo a od té doby není mrtvý, neměl-li, či dosud je živ. V. K.

všecka zelenina. Rovněž mnoho druhů ovocných stromů se zde daří. Hlavní plodinou jest však seno z rozsáhlých lučin, které dává hospodáři značný užitek. Ceny plodin jsou jen tak asi o 3 procenta nižší než v Chicagu. Dříví je zde také dost a zvláště hojnost vody, k jejíž dosažení nemusí se kopati studna, nýbrž stačí pumpa, která zaražena do 10—30 stop, vydá hojnost dobré, zdravé vody. Bouře, vichřice, krupobití nebo kobylky nejsou zde téměř ani známy a též zima jest mnohem mírnější nežli v západ-

ních nebo severních státech. Půda jest většinou dobrá černá půda prériová, místy pahrbkovitá a písčítá. Pozemky mají cenu: akr vzdělaných od 12 do 20 doll., nevzdělaných od 7 do 10 dollarů. Osadnictvo skládá se z Američanů, Němců, Čechů, Poláků a Irčanů.

Osadnictvo české je většinou katolické, a postavilo si i katolický chrámek před 6 léty. Z časopisů odbírají se: Svornost, Duch Času, Amerikán, Pokrok Západu, Slavie, Hlas a Českoslovan.

Na pařížském boulevardu.

(K obr. Eman. Nádherného na str. 32.)

Mladý, v Chicagu vychovaný a nyní v Paříži k dalšímu vzdělání se nalezající umělec zobrazil nám kousek z pověstných těch boulevardů, nejširších a nejlukčivějších to ulic v Paříži. Mezi boulevardem pařížským a americkým je nebetýčný rozdíl, neboť kdežto zde panuje mrtvé ticho a domy zdejší určeny jsou výhradně k obývání, panuje tam právě největší život, velkoměstský ruch, obchod. Pouze v tom se shodují, že jsou to ulice zároveň promenádní, posázené stromovím a nejezdí po nich těžké nákladní povozy.

Na širokém chodníku pařížského boulevardu rozvinuje se zvláště podvečer život, jaký nenalezneme v celém světě. Stolky kaváren a pivnic

postaveny jsou až do jeho polovice, rovněž tak výklady mnohých obchodů, davy procházejících valí se dvojitým, opačným proudem, po jízdě dráze je plno povozů a zvláště četných omnibusů, a mezi tím propítlá se s obdivuhodnou obratností hejno prodavačů novin a lístků do divadel, pouličních obchodníků, zpěváků, roznašičů známek, vauucujících takřka tyto, často velmi originální, do rukou obecenstva. Vše to pak vyvolává, křičí, hlučí, hrčí, zvoní, působí tu známou omamivou „hudbu Paříže“, na níž ten, kdo jí po nějaký čas užil, nemůže nikdy zapomenouti, po níž se mu často stýská. Jako po celém tom pravém, veselém velkoměstském životě, jež zde v Americe nelze v tom způsobu nalézti!

Některé z amerických zákonů pro každého občana důležitých a zajímavých.

Naturalizační zákony Spoj. Států.

Podmínky a způsob, za jakých cizinec může se státi občanem Spojených Států, předepsány jsou odstavci 2165 až 79 opravených zemských zákonů Soustátí.

Projevení úmyslu.

Cizinec musí přesežně prohlásiti před obvodním neb distriktním soudem Spoj. Států neb před distriktním či nejvyšším soudem v územích (Territories) neb vůbec v kterémkoli státu před soudem rekordním, majícím obyčejnou zákonitou pravomoc, pečat a písaře, nejméně dva roky před svým přípuštěním, že je to dobrá jeho vůle a poctivý úmysl, státi se občanem Spojených Států a že odříká se na vždy vši poddanosti a věrnosti kterémukoli cizímu knížeti neb státu a zejména že odříká se toho, jehož v tom čase je občanem neb poddaným.

Přísaha na žádost o přijetí.

V čase své přihlášky o přípuštění, musí složiti přísahu před některým z výše uvedených soudů v tom smyslu, „že bude podporovati ústavu Spojených Států a že rozhodně a úplně odříká a vzdává se vši poddanosti a věrnosti každému cizímu knížeti, mocnáři, státu neb vrchnosti a dle jména zejména tomu knížeti, mocnáři, státu a vrchnosti, ježto byl před tím občanem neb poddaným“, kteréhožto jednání musí býti soudním písařem do zápisů soudních zanecháno.

Podmínky občanství.

Pakli soud, u něhož cizinec žádost svou podal, sezná ke svému uspokojení, že žadatel bydlil ve Spoj. Státech trvale po pět let a že v tom státu neb území, kde té doby řečený soud se nalezá, bydlil nejméně rok a že během toho času „choval se co muž dobrě mravní povahy, přihlížel k zásadám ústavy Spoj. Států a byl vždy nakloněn, by

» pořádku a blahu prospíval“, bude žadatel ten připuštěn k občanství.

Titul urozenosti.

Pakli žadatel měl nějaký dědičný titul neb stupeň urozenosti, musí v čase své žádosti vyjádřit se, že tohož se odříká.

Vojín.

Každý cizinec 21 roků starý, jenž nalezal se u vojska Soustátí a byl odtamtud čestně propuštěn, může se státi na žádost svou občanem bez jakéhokoli předběžného prohlášení úmyslu, předpokládaje, že bydlil ve Spoj. Státech nejméně rok před svou žádostí a že je dobrých mravů. (Je soudně rozhodnuto, že jednoroční pobyt v některém jednotlivém státu není v tomto případě nevyhnutelným.)

Neplnoletí.

Každý cizinec, jenž přebýval ve Spoj. Státech zrovna 3 roky před 21. rokem stáří svého a jenž nadále přebýval ve Spoj. Státech až do času, kdy mohl podati žádost, by přijat byl co občan, může po dospění 21 let a po šestém pobytu ve Spoj. Státech, počítaje v to i 3 léta jeho neplnoletosti, býti přijat co občan; musí však přesežně oznámiti a ku spokojenosti soudu dokázati, že po ony 2 předcházející roky byl to jeho dobrý a poctivý úmysl státi se občanem.

Děti občanů naturalizovaných.

Dítky osob řádně naturalizovaných, jimž v době přibodění jich rodičů bylo méně 21 let, mají, pakli přebývají ve Spoj. Státech, býti považováni co občané.

Děti občanů jinde narozené.

Dítky osob, které nyní jsou neb bývaly občany Spoj. Států, jsou, byť i byly zrozeny mimo hranic a pravomocí Spoj. Států, považovány za občany Soustátí.

Číňané.

Přibodění (naturalizace) Číňanů je výhradně zapovězena odstavcem 14., kapitola 126, zákonů z roku 1882.

Ochrana naturalizovaných občanům za hranicemi se nalezajícíma.

Odstavcem 200ým opravených zemských zákonů Spoj. Států, prohlašuje se, „že všichni naturalizovaní občané Spoj. Států, zdržující se v cizích zemích, jsou oprávněni a mají obdržeti od naší vlády tutéž ochranu osobní i majetkovou, jaká patří občanům domorodým.“

Právo hlasovací.

Právo volební přichází od státu a je státním důvěm. Naturalizace (přibodění) je právo spolkové a účelem Unie, ne však některého ze států. Skoro v celé jedné polovici Unie cizinci (kteří prohlásili poctivý úmysl hlasují a mají právo volební stejné s domorodými občany. V druhé polovici pouze skuteční občané mohou voliti. Spolkové naturalizační zákony vztahují se stejně na celou Unii, předpokládaje, že žádný cizi-

nec mužského pohlaví nemůže obdržeti občanství (čili býti naturalizován) až po šestém pobytu v Soustátí. Nicméně i po pětiletém přebývání a řádném naturalizování není oprávněn k hlasování, vyjma „pakli zákony státu k výsadě této ho opravňují a v jednom státu (v Minnesotě) může hlasovati již 4 měsíce po svém uznení se tam, pakli ihned projevil svůj úmysl a vůli dle zákona Spoj. Států státi se občanem.“

„The World Almanac“.

Australský způsob hlasování.

Co míní se australským způsobem volby, jejíž účelem je zajistiti tajné hlasování a předejíti zastrahování neb úplatnosti voličů, to zavedeno prakticky roku 1888 ve Spoj. Státech, kdy způsob ten přijat byl zákonem ve státu Massachusettsu a ve městě Louisville, Ky. Základní myšlénka tohoto systému obsažena byla v tak zvané Saxtonově předloze, jež přijata byla newyorským zákonodárstvím v zasedáních tétož v 1888 a 1889, proti níž však později guvernér Hill vydal své veto na základě prý její neústavnosti a toho stanoviska, že voliče přiváděla by do nesnázi i pletla je a vůbec provádění volby omezovala, dále pak že u jedné třídy voličů a sice u slepých a neučentých, rušila by se tajnost volby tím, že musili by býti přinuceni ke sdělení, pro koho volí, což je podmínkou, že lidé tací vůbec k hlasování jsou oprávněni. Na žádost guvernéra Hilla byla zákonodárstvu při zasedání v 1889 předložena opravená hlasovací předloha, či vlastně změněná předloha Saxtonova, dovolující užívání úředních i neúředních hlasovacích lístků, leč nebyla přijata.

V roce 1889, následující příkladu Massachusettsu, přijala zákonodárstva států Indiana, Montana, Rhode Island, Wisconsin, Tennessee, Minnesota, Missouri, Michigan a Connecticut, v tom pořádku jak tuto po sobě jest uvedeno, zákony přijímající nový způsob hlasování. Většina těchto přijatých zákonů je totožnou se zákonem massachusettským co formy se týče. Zákon connecticutský různí se více než jiné. Co se týče praktického užívání tohoto způsobu, bylo tvrzeno, že v 1889 při státních volbách massachusettských dokonale se osvědčil.

Stručně popsání způsobu volby.

Australský způsob hlasování má následující jednoduché požadavky: Volební lístky opatřeny jsou na obecní útraty a žádných jiných lístků vyjma těchto nesmí se použiti; na lístcích těch musí býti tisknuta jména všech čekanců, kteří jsou krátkou láhůtu před volbou jmenováni buď v konvenci neb na žádost strany; voličům rozdají se lístky pouze odpovídajícími volebními písmi a to u osudí, by skutečně a bezprostředně bylo jich k volbě použito; voliči povoleno je 5 minut, ve kterémžto času odstoupí do příhodně zřízené budky, kde tajně označí na vnitřní straně (na líci) volebního lístku ty čekance, pro něž chce voliti, aneb dá-li přednost několika-

mu, napíše sám své čekance na místo těch, jichž jména na lístku jsou tisknuta, načež bez ukazování líce lístku a beze všeho sdělování své volby s někým přikročí k osudí a lístek odevzdá co svůj hlas. K prospěchu slepých a neucených voličů je takovému voliči dovoleno vybrati si jednoho z obou volebních písařů, který pak vázán je svou přísahou věrnosti a úřední mlčenlivostí pomůže mu volební lístek označiti. V den volby nesmí žádná osoba „pedčlovati“ neb nabízetí někomu jinému lístky volební a to v dosahu jednoho sta stop od kterékoli volebního osudí. Kdyby někdo, hodlaje hlasovati, pokazil lístek, může potom jiné obdržeti, vždy po jednom a ne více než tři celkem, když každý tak pokazený vrátí. Lístky takto viacené musí býti volebním písařem (klerkem) ihned přetřeny a uschovány.

Forma lístku.

Následující obrázek vykazuje obyčejnou formu volebních lístků při tomto způsobu volby, avšak lze nalézt odchylky od níže uvedeného.

Volič udělá křížek (X) na pravou stranu za jméno osoby, pro níž si přeje voliti.

Volte pro jednaka.	Za guvernéra DAVID B. HILL, demokrat, z Chemung County.	
	WARNER MILEH, republikán, z Herkimer County.	
	W. MARTIN JONES, prohibičák, z Monroe County.	

Výhody, k nimž způsob tento opravňuje.

Rhode-Islandský Spolek pro opravu volební, zastává se přijetí australského způsobu, vydal následující výkaz výhod, jež tomuto systému připisuje:

1. Tajný lístek volební, odevzdaný dle ustanoveného způsobu, jest tou nejdůležitější kdy docílenou překážkou proti uplácení voličů.

2. Tajný lístek volební chrání voliče před donucováním neb nepatřičnými požadavky strany jiných a umožňuje i těm nejzávislejším voličům hlasovati dle jich svobodné vůle a tak jak vědomí jich jim káže.

3. Výmluvy, čím ten neb onen čekance k zvolení svému přispěl, odpadnou. Časťas postaven je co čekance na rovný stupeň s boháčem a peníze stanou se mnohem menším činitelem při politických záležitostech.

4. Volič bude „sám se svou vlastní, svým vědomím a bohem“ a volby budou více než kdy jindy ušlechtilým a vědomým zápisem vůle národní.

5. Tento způsob hlasování byl po několik let předmětem rozprav po Spoj. Státech a došel všeobecné přízně, byv po pečlivém prozkoumání uznán praktickým a dobrodružným.

„The World Almanac“.

Obchodní zákony v denním užívání.

Níže uveden je výtah obchodních zákonů a to těch, které důležité je znáti pro každého, ježto každým dnem lze jich potřebovati.

Pakli nota je ztracena neb ukradena, neosvozuje to toho, kdo ji podepsal, od placení, nýbrž on musí zaplatiti, může-li se dokázati obnos noty a to, vzhledem na jaký zřetel byla vydána.

Noty jen tenkrát nesou úrok, pakli se tak určí. Každý jednotlivce společenstva jest zodpovědným za celý obnos dluhů firmy, vyjma v případech zvláštního společenstva.

Nota v neděli vystavená je neplatnou.

Kontrakty (smlouvy) v neděli učiněné nemožou býti vymáhány.

Nota od neploletého je neplatnou.

Smlouva s neploletým je neplatnou.

Nota, získaná podvodem neb od osoby v stavu napilém se nalezající, nemůže býti kolektována.

Skutky jednoho společníka vážou všechny ostatní členy společnosti.

Čeky a poukázky musí býti předloženy k vyplacení bez zbytečného odkladu.

Pakli ten, na koho ček neb směnka je vystavena, změní své obydlí, musí majitel oběch listin věnovati na jeho vyhledání povinnou péči.

Když ten, jenž co držitel neb jinak vlastní nějaký „ček“, postoupí jej jinému, má právo náležati, by „ček“ předložen byl téhož dne, neb nejdéle v den přístí.

Podpíše-li se nevyplněná nota (t. j. napíše-li se jen jméno stvrzovatele) je tato nota po odevzdání tak postupná, jako by byla učiněna splatnou doručiteli.

Není-li na notě určen čas placení, je splatnou na požádání.

Pakli dopis, obsahující nějaký protest proti neplacení, je dán na poštu a je spután dotáčen neb vůbec dodán není, nemá s tím strana, dávající upomínku, ničeho co činiti.

Pakli dvě neb více osob dohromady podléhá jedné notě neb směnce, upomínka („notice“) jedné z nich postačí.

Pakli nota neb směnka je postoupena co jistina, neb snad co splátka nějakého dluhu dříve stávajícího, obnovuje se dluh takový, když směnka neb nota jest zneuváznena.

Všechny požadavky, judgementem neb pod pečetí nezajištěné, musí býti soudně zažalovány během šesti roků od té doby kdy povstanou.

Částečné zaplacení dluhu, jemuž již vypršel čas zákonem ustanovený, obnovuje celý dluh a činí požadavek dobrým na druhých šest let od dne takového částečného zaplacení.

Když dluh stane se již povinným a dlužník není ve státu přítomen, začne těch „šest let“ teprv tehdy, až se vrátí. Pakli však opustí stát později, čítá se mu čas před tím tak, jako by byl zůstal ve státu.

Ústní smlouva musí býti dokázána svědectvím. Psaná smlouva je důkazem sama o sobě. Zákon dává přednost psanému dokazu před ústním, na základě určitosti pravějšího.

Zajímavé otázky a odpovědi.

O železnicích.

1. Jaká jest největší rychlost dosažená vlakem? — Čtyry sta dvacet dva a šest desetín míle za 7 hodin 23 minut (433 minut), jedna míle byvá uražena za 47 1-129 vteřin na West Shore dráze v New Yorku.

2. Mnoho-li stojí osmikolová skvělá lokomotiva k osobnímu vlaku? — Kolem \$8.500.

3. Které silové železniční spojení řízené jednotlivým systémem, jest to nejdelší? — Dráhy Atchison, Topeka & Santa Fé, kolem 8.000 mil.

4. Mnoho-li asi stojí palácový spací vůz? — Asi \$15.000 neb \$17.000, pakli že jest vestibulován.

5. Který mostový oblouk ve Spojených Státech jest ten nejdelší? — Cantileverový oblouk u Fouchkeepského mostu, 548 stop.

6. Který most ve Spojených Státech jest nejvyšší? — Viadukt Kinzudský na dráze Erie, 305 stop vysoký.

7. Kdo zhotovil první lokomotivu ve Spoj. Státech? — Petr Cooper.

8. Která dráha má nejvíce cestujících? — Manhattanáská zvýšená dráha v New Yorku, 525.000 denně, čili 191.625.000 cestujících ročně.

9. Jaký jest průměrný denní výdělek americké lokomotivy? — Asi \$100.—

10. Který americký tunel jest nejdelší? — Hoosacký tunel na dráze Fitchburgské (4 1/2 m.).

11. Mnoho-li průměrně to stojí zbudovati míli železnice? — V nynější době asi \$30.000.

12. Kde a kdy byl první spací vůz používán? — Na dráze Cumberland Valley v Pennsylvanii, od roku 1836 do 1848.

13. Jak se to má s neštěstími při cestování po dráze? — Jeden zabít bývá z desíti milionů. Statistiky ukazují, že více lidí zabije se pádem s okna, než neštěstím na železnicích.

14. Trať které dráhy běží nejdále na východ a západ? — Dráhy Canada-Pacifíc, vedoucí z Quebecu k Pacifickému oceánu.

15. Jak dlouho trvá ocelová kolej s průměrným užíváním těžé? — Asi 18 roků.

16. Jakou nejkratší dobu vyžádala si cesta mezi Jersey City a San Franciscem? — Tři dny, 7 hodin, 30 minut a 16 vteřin. Vlak, který cestu za tak krátkou dobu urazil, byl zvláštním divadelním vlakem a vypraven byl v červnu r. 1876.

O elektrice.

1. Jak silného proudu použito jest k zaslání zprávy po Atlantickém podmořském lanu? — Třiceti článků baterie, což rovná se 30 voltům.

2. Jaká jest ta největší vzdálenost, mezi níž telefonické spojení denně jest vyměňováno? — Asi 750 mil, z Portlandu, Me., do Buffala, N. Y.

3. Jaká největší rychlost dosažena byla elektrickou dráhou? — Míli za minutu s malým zkušebním vozem; 20 mil za hodinu na pouliční dráze.

4. Kolik mil podmořského lana nalezá se v užívání? — Přes 100.000 mil, což by jinak postačilo k čtvernásobnému opásání země.

5. Jaká jest největší síla, skýtaná elektrickým motorem? — Síla pětasedmdesáti koní. Zkoušky naznačují však, že síla sto koní záhy bude dosažena.

6. Jak se pozná, kde nalezá se poškozené neb přetřžené místo na podmořském lanu? — Změněním elektriky, již třeba jest k naplnění zbývajících neporušených částí.

7. Kolik mil telegrafního drátu nalezá se v užívání ve Spojených Státech? — Přes milion mil, čili dosti, aby se jím obemkla světová koule čtyřicetkrát.

8. Kolik dopěti může býti zasláno po drátu najednou? — Čtyry a síce čtyřnásobným systémem, který nalezá se nyní v denním užívání.

9. Jak lze telegrafovati z jedoucího vlaku? — Pomocí okružníku s drátem, umístěného na střeše vozu, jímž převádí se proud po drátu na okružník a tyče podél tratě.

10. Mezi kterými nejvzdálenějšími od sebe místy lze míti telegrafické spojení? — Mezi Britickou Columbií a Novým Zélandem, přes Evropu a Ameriku.

11. Kolik mil telefonického drátu jest používáno ve Spojených Státech? — Více než 170.000, přes něž denně posílá se na 1.655.000 depeší.

12. V kterém majáku soustředěna jest největší síla obloukového umělého světla elektrického a za mnoho-li svíček má světlo toto síly? — V majáku Housholmském v Dánsku, jehož světlo obloukové rovná se 2 milionům svíček.

13. Kolik osob ve Spojených Státech zabývá se obchodem, jenž závisí výhradně na elektrice? — Na 256.000 lidí.

14. Kolika telefonů užívá se ve Spojených Státech? — Asi 300.000.

SEZNAM KNIH

importovaných i zde vydaných, hudebnin a divadel, rozesílá se zdarma, pakli žadatel přiloží 2 c. kolek na poštovné. Adresujte: August Geringer 150 W. 12th Street, Chicago, Ill.

Přehled politických událostí za uplynulý rok.

Severoamerické Soustátí. Nad politiku veškeru je úroda důležitější lidu a letos máme tuto obstojnou, ač daleko pod očekávání, za to ale ceny vysoké, jaké dávno nebyly, tak že rolníku nahradí se tím schodek na hojnosti. Během léta trpěla země suchem. Až do 1. července přšelo více, nežli sloužilo polím k duhu, ale po té až přes polovici srpna panovalo sucho téměř nepřetržité a při něm velké vědro, které přinášel některé dny jižní vítr, jenž zrovna upekli nenaplněné klasy pšenice a ova, kukufici i trávu na pastvinách, a vysušil potoky a řeky do dna. Rolníci musili prodávati dobytek ze strachu, že jim pojde žízni aneb hlady a maso bylo tedy velmi laciné. I vepří zlaciněli, když rolníci se jich zbavovali, aby nemusili kupovati pro ně kukufici. Na jihu mají výbornou sklizeň bavlny. Nejhůře je, že nedostatek krmítka a ovoce zdražil tyto plodiny.

Kongres letošní prodloužil si zasedání neobyčejně. Sedl od prosince. Nadělal si tolik práce a protahoval jednání některá tak, že nemohl se odročíti. Nejvíce mu dalo práce sestavení nové celní předlohy. Čtvrt roku na tom pracoval výbor, čtvrt roku do ní sněmovna, a čtvrt roku senát. Bezpochyby že bude otázka celní na čas vyřizena dle republikánské zásady ochranné a jak předloha McKinleyho obsahuje. Celkem předloha ta zvyšuje cla na mnohé věci tak, aby se ani dovážeti nemohly, a na některé clo odpouští. Má se za to, že bude jistě přijata, neb strana demokratická slíbila už v kongresu, že nebude klásti předloze žádné překážky, odložil-li republikáni předlohu svou o dozoru spolkovém na kongresnické volby do budoucího zasedání. Tato předloha je demokratické straně nad míru protivnou. Jinak kongres nadělal dosti práce, učinil hojná povolení a unesl důchody, takže demokraté předpovídají, že se dočká pokladna koncem roku spíše značného schodku, nežli přebytku. Volební boj vůči kongresnickým a státním volbám v listopadu točí se ponejvíce o otázku celní. Jen ve Wisconsinu, a možno že i v některých jiných státech bude míti vliv otázka školská, při níž se jedná o školy soukromé a farní. Zajímavé je také při volbách letošních, že na mnoze vystupují do pole rolníci společní v alliance farmářské se svými požadavky a msty i se svými čekanci, a že se před nimi staré a veliké strany kofí a jich se bojí. Je viděti, že kdyby rolníci v zemi se osvojili a pevně spojení k cílům ur-

čitým a rozumným se brali, mají cestu ku vítězství spravedlivých požadavků svých otevřenou, a politika americká by se důkladně očistila. Dělnictvo v Soustátí učinilo letos značný pokrok ve svých zájmech, když dobylo si uznání osmihodinového pracovního dne. Není uznání toto ještě všeobecné, a pracuje se i více hodin denně, ale většina dělníků, zvláště oněch, pracujících na slunci, dešti, parnu i zimě, má vesměs zkrácený pracovní den. Poslední dny i v kongresu byl předložen návrh, aby všichni dělníci, pracující pro vládu neb pro kontraktory vládou získané, nesměli pracovati déle nežli 8 hodin denně, a aby zaměstnavatel jejich byl jinak přísně trestán. Za účelem dosažení zkrácené doby pracovní bylo mnoho menších stávek, většinou úspěšných. Později v létě bylo několik větších stávek pro jiné věci, hlavně na dráhách, vedeno bez úspěchu.

V zimě měli jsme po celé Americe zion chřipku, odněkud z Ruska prý dovezenou, a ta nejen potrápila si skoro celé obyvatelstvo, ale i mnoho životů zkosila. Dlouho se jí z Ameriky nechtělo. Zajímavé je, že se podařilo zdravotnickému odboru zemědělské správy vypleniti dobytčí nakažlivou nemoc pleuropneumonií úplně ze země, tak že se letos ještě nikde neukázala. Zničila obyčejně každý rok za mnoho milionů dollarů dobytka.

O světové výstavě v Americu k oslavě 400leté památky objevení Ameriky Kristofem Kolumbem rokovalo se v kongresu tak dlouho, až bylo ujednáno, že se má odbývati na jaře 1893 a sice v Chicagu, kdež se od jara k tomu dějí přípravy, ač pokrok v tom učiněn do dnes pranepatrný.

Temperenciální američtí podnikali velmi tuhé boje za rozšíření panství svého, třeba při tom obchod, průmysl a zdravotnictví trpěly. Velikou ránu jim zasadil vrchní spolkový soud, když rozhodl, že lihoviny přivezené z jiného státu mohou se prodávati v původním balivu. Ve všech státech zápo- vědnických počalo se prodávati „původní balivo“, ale kongres po naléhání zápo- vědníků přijal zákon, dávající státům právo upravovati i prodej v původním balivu. Je to teď zase na cestě k vrchnímu soudu, a kdo ví kdy a jak to bude rozhodnuto, a kdy třetění zápo- vědnického bude ve svobodné zemi této učiněn konec.

Sčítání lidu provedlo se letos v červenci po celém Soustátí a napočteno se v zemi

64,000,000 obyvatelů proti 50,155,783 v 1880. Řada států našich byla rozmnožena o pět nových utvořených z území a přivtělených kongresem během posledního zasedání jeho. Jsou to následující: Severní Dakota, Jižní Dakota, oba utvořeny z bývalého území Dakoty, Montana, Washington, Idaho a Wyoming, tak že má teď americká národní vlajka 44 hvězdy ve svém modrém poli.

V Kanadě, naší severní sousedce, vše to stále a připravuje se ke sloučení se Soustátím, avšak ne tak brzo ještě. Musíť ovoce to uzrání a dobrovolně do klína Soustátí spadnouti, jinak naše vláda neučiní ničehož k dobytí země té. Ví, že jí Kanada neutěče a nemine, a proto dovede vyčkatí. S jižní sestrou **Mexikem** jsme v pořádku a spokojeni. **Středoamerické republiky** z největší lásky, když se jednalo o společné jejich zakročení ku sjednocení zájmů svých a zařízení si ústřední moci pevně a silně, daly se do sebe a Guatemala se San Salvadorem započaly válku. Ostatní tři sestry smutně na to hleděly a nevěděly, na kterou stranu se přidatí. Několik bitev bylo svedeno při pomezí obou zemí, o nichž ale dosud nemáme ani jedinou pravdivou a spolehlivou zprávu, a pak se vyslanec Soustátí vložil do věci a nabídl své služby pro vyjednávání míru. Poslal se mu a články míru a přátelské smlouvy byly podepsány 28. srpna, čímž válečné napětí utiřeno a cesta ke přátelskému jednání připravena.

V jižní Americe největší stát tamní, **Brazílie**, během roku vybral svého císaře Dom Pedra, starého svobodomyšlného kmeta, a založil si republikánské zřízení, které, jak se zdá, mělo kořeny pevně už zapuštěné do země i za doby vlády císařské, že se mu dobře vede a ani mnoho nepořádků a převratů nebylo zapotřebí polknatí při přeměnění vlády. Se všemi republikami jižní i střední Ameriky očekává Soustátí větší obchod a čilejší spojení následkem všeamerického sjezdu v zimě odhývaného ve Washingtonu, ale nezdá se, že se valně úspěšně pokroky v tom činí, neboť především by muslo clo americké býti zmíněno aneb podmíněno, aby se zavéstí mohla vzájemnost obchodní, jakozž se dovolává tajemník zahraniční, Blaine.

V Evropě nezměnil se povšechný stav ani v nejmenším a tatáž předešlá nejistota poměru panuje i přes Bismarkovo odstranění ze zahraničního úřadu říše německé. Odchod tohoto státníka, jenž měl v ruce své nitky veškeré diplomacie, otlásl celou Evropou. Očekáváno vypuknutí dájno chystané evropské války, k níž prý má mladý, boječtivý císař německý stále chutí, ale tento nákaz se opatrnějším, než se mysliło. Aby odstra-

nil nepříteli ruského cara vůči sobě, vydal se v srpnu na Rus a třeba nedosáhl účelu svého úplně a nebyl právě nejvládnější přijat, dosáhl přece částečných úspěchů, jež snad budou korunovány příjezdem carovým ještě v tomto podzimu do Berlína. Jak dnes věci stojí, trvá dosud beze změny trojspolek Rakouska, Německa a Itálie s nepřátelským směrem proti Rusku, kteréž opět jedná sice dosud úplně samostatně, ale s tajným přece srozuměním s Francií.

V Čechách přinesl rok minulý nepěkně nadělení nejen velice hojnými živelnými pohromami, ale i tak zv. vyrovnáním s Němci, k němuž vláda nutí český národ. Němci dělali v posledních letech vzdory, nešli na český směr a křičeli o svém utlačování a české bezohlednosti a násilnictví. Hrabě Taaffe, předseda rakouského ministerstva, aby je uchlácholil, povolal zástupce jejich i české, dra. Riegro, Zeithammera i Mattuše, v jednu do Vídně a tam při hostinách ujednali smutné úmluvy, jimiž za pramalé, pochybné výhody měl se národ český vzdátí dalšího boje za svá práva a Čechy měly býti takřka roztrženy. Co zaslepilo české, či vlastně staro-české zástupce, že takoveto „vyrovnání“ mohou hájiti, to nikdo neví, ale po celém národě rozléhl se po uveřejnění jednání vídeňského hlas nevole. Ten stále se vzdáhal, až vrchole dosáhl při zasedání sněmu v květnu, kde strana svobodomyšlná (mladočeská), nacházející se však v menšině, vši mocí důvodů a neúnavnou výmluvností anažila se úmluvy zvrátiti a při veliké rozčilenosti českého lidu podařilo se aspoň tolik, že po přijetí odstavce o rozdělení zemské školní rady bylo rokování další přerušeno a odloženo do podzimního zasedání, jež má býti odhýváno ku konci září. Výsledek je nejistý, neboť celý národ český stojí dnes takřka jako jeden muž proti úmluvám a odsuzuje jednání zástupců svých a vlády, která marně k utišení bouře svolila ku zřízení české fakulty bohoslovecké, již doplněno jest české vysoké učení Karlo-Ferdinandské a k nalehání Riegrova slíbila vnitřní úřadní řed českou, budou-li úmluvy vídeňské českým sněmem přijaty. — Zasedání sněmu stalo se velmi bouřlivým. Jeden z předních šlechticů, tak zv. českých, mladý princ Schwarzenberg, dal se strhnouti ve své šlechticko-jezovitské vášni k urážce husitských předkův našich, nazvav je „bandou lupičův a žhářův“ a uraziv i památku slavného kostnického mučedníka Jana Husa. Národ náš vyslovil mu veřejné opevření a dal mu náležitou odpověď, sebrav na pomník tohoto českého velikána daleko již přes 30,000 zl. Sbírka sůstastnil se horlivě i Čechové američtí. — Během

roku 1891 uspořádána bude velká zemská výstava v Praze ve Stromovce, k níž konány jsou již po celý rok s velkým nákladem značné přípravy. Němci čestí účastní se výstavy též, ač s nevalnou chutí a dle plánu a dosavadních přihlášek slibuje býti výstava ta skutečně nádhernou a velkolepou, takže návštěvu její můžeme již nyní doporučiti.

Rakouské poplatnictvo bylo v zasedání delegací, jednajících o společných záležitostech obou polovic říše, velmi nemile překvapeno sdělením ministra vojenství Bauera, že vojenská správa chce držeti stejný krok s cizinou, rozmnožití značně stálé vojsko a nakoupiti válečných příprav asi za 120 mil. zl. Jinak točila se vnitřní politika rakouská hlavně kolem české otázky a korupce, jakož i kolem zápasu mezi německým živlem klerikálním a svobodomyšlným, z nichž první se, bohužel, v Rakousku silně rozmáhá.

V Rusku vyháněli pilně židy, na něž spaly se přísné carské úkazy. Jsouť židé v západních částech říše živlem nebezpečným nejen vůči prostému obyvatelstvu, jež bezohledně odírají a znemravňují, ale i vůči bezpečnosti říše, ani pro případ války s Německem a Rakouskem konali by nepříteli vyzvědačské služby. Velká většina vypuzených židů zaplavuje nyní Spojené Státy. — Ruský vliv v Asii se vůči hledě rozmáhá k velké obavě Angličanů, třesoucích se o Indii, kteří za to ostouzejí v novinách svých ruskou vládu, viníce ji, velkou většinou bezprávně, ze surového nakládání s politickými vězni, t. j. nihilisty. Vypovídání na Sibiř bylo letos zrušeno.

Balkánské státy mají poměry velmi nerovnané, které činí z poloostrova toho stálou výheň, jež může snadno rozvlátni požár krvavé evropské války.

V Bulharsku vládně dosud nezákonným způsobem kníže Ferdinand Koburský, býv. husarský poručík, vlastník rozsáhlých statků v Rakousku, vehnaný do Bulharska maďarsko-německou vládou rakouskou, aby zde překážel ruskému vlivu a šířil vliv rakousko-uherský, o nějž se prudký, ale posud jen na obchodní a diplom. útké styky obmezený boj vede. Pobyť Koburkův v Bulharsku jest křivklavým porušováním berlínské smlouvy z roku 1878 a proto vládu tuto nemůže a nesmí Rusko, jemuž tehdáž vyhrazen byl dozor nad Bulhary, nikdy uznati. Tím jest otázka bulharská stále spornou a stále hrozí z ní vypuknouti krvavý spor. Ostatně je kníže Ferdinand pravým nástrojem v rukou zlotřilého předsedy vlády bulharské, Stambulova, násilníka, usvědčeného zloděje a křivopřesezníka, obohacujícího se s celou čistou chasou, jež

zmocnila se vlády na účet země i Koburga, kterého připravili již o 13 milionů. Po zastřelení majora Panicy, který zanášel se plánem na svržení samozvance, jednáje prý s doroz-

Ferd. Koburský, samozvaný kníže v Bulharsku.

zuměním Ruska, zdálo se, že má Koburg dohráno a že se car vloží do záležitostí bulharských. Ten však, znaje nejlépe evropské poměry a nechťeje spustiti se lehkovážně

Stambulov, předseda vlády v Bulharsku.

v boj s Německem a Rakouskem, které Koburga podporují a udržují, posud váhá, vyčkávaje průběhu věcí, až jej tyto donutí k ráznému zakročení v pravý a výhodný čas.

V Srbsku působí zmatky býv. král Milan, jenž chce dosud mluviti do vlády, aby z ní vytěžil nějak peníze, kterých sítu potřebuje. Mladý král jest po dobu nezletilosti své za-

Alexandr, mladý král srbský.

stupován vladaři, jmenovanými ještě králem Milanem a matka jeho, Natalie, s chotím svým rozvedená, žila po více měsíců v Bělehradě, proti čemuž Milan protestoval, chtěje

Natalie, býv. královna srbská.

tam míti čistou půdu pro své rejdy. V Srbsku vzrůstá se za nové vlády opět přátelství k Rusku a odpor proti Rakousku, jehož špekulanti, používajíce úplatnosti Milanových

vlád, Srbsku finančně vyssávali a odřali. Slovanská politika se rozmáhá. V létě vypukl pak obchodní boj s Rakouskem, či vlastně uherskou vládou, jež kladla úmyslné překážky dovozu srbských vepřů. Srbové odpověděli na to úplným téměř upuštěním od koupe rakouských výrobků, což ovšem znamená více. Maďarská vláda na to couvla. — Ve Starém Srbsku, náležejícím posud pod tureckou správu, řádily po celé léto divoké loupeživé hordy Albánců, vraždící křesťanské Srby, aniž by sultánovo vojsko mohlo zjednatí pořádek. Rovněž s Černohorci sváděly tyto kmeny celé bitvy, v nichž ovšem černohorští junáci zůstali vítězi. — Rumunsko přimklo se úžeji k Rakousku, s nímž prý uzavřelo smlouvu, že v pádu války s Ruskem postaví svou armádu pod rakouské vrchní velení. Proti Rusku pak staví opevnění.

V Německu panuje jásot nad získáním ostrova Helgolandu při ústí Labe, odstoupeného od Anglie za ústupky v Africe, kdež Němci zakládají plně osady a všemi silami je šíří a upevňují. Výmínečné zákony proti socialismu vyprší 1. říjnem a strana ta, velice mocná a četná, zvedá již opět hrozivě hlavu svou.

Ve Francii odbyli výstavu se značným ziskem mravním i hmotným, rozmnožují úsilovně armádu, bratříčkují s Rusy a odstranili násilným téměř způsobem zmatky boulangistické, zničivše jen Boulangeru odsouzením jej z velezrády, jakož i v peněžních jeho pomětech.

V Anglii vzbudily hlavní pozornost ohromné stávky, nejprve dělníků v londýnských dockách a loděnicích, pak na drahách, konečně i histonůů, ba i — policajtů! Největší stávky pořádal vůdce dělnictva John Burns. Hlavním cílem dělnických stávek byla shodinná práce, v jejíž prospěch stalo se velkolepé mezinárodní osvědčení dělnictva 1. května, které vzbudilo všude veliký postrach, ale odbylo se poměrně velmi klidně. — I v daleké državě anglické v Australii vypukly v létě hrozivé stávky, které se však potkaly s malým výsledkem.

V Turecku poutal všeobecnou pozornost velký ostrov Kréta ve Středozemním moři, mající řecké obyvatelstvo, které následkem násilnictví tureckého touží dávno po připojení ku království řeckému a jako po vícekráte, tak i letos octlo se v přímém odboji proti Turkům, který však byl sultánovou povolností či slabostí smlouvou odklizen. — Z asijského Arménska jdou nyní stále zprávy o velikém pronásledování křesťanů od mohamedánských loupeživých Kurdů.

Výbor čtvrtého sjezdu Jednoty Čes. Dam v New Yorku.

(K hlavním vyobrazením.)

Dne 19. června r. 1890 zahájen byl v městě New Yorku čtvrtý sjezd mocné a mnoho-slibné Jednoty Českých Dam, aby provedeny byly mnohé opravy, které by nejen trvání, ale i rozkvět organizace této do budoucnosti pojistily. První sjezd jednoty té odbýván byl v městě Clevelandu (stát Ohio), kde organizace ta vzala svůj původ, druhý sjezd odbýván byl v St. Louisu (Missouri), kde položeny byly základy pro další rozvoj a třetí sjezd odbýván byl v Chicagu (Illinois), v kterémžto městě nehlouběji zapustila Jednota své kořeny.

Klidný a stálý vzrůst organizace této jest důkazem, jak moudře a rozsáhlé jest řízení — zde osvědčilo se pořekadlo, že dobrá, poetivá a rozsáhlá správa jest nejpřednější podmínkou zdatu a zdravého rozkvětu.

Netřeba snad na tomto místě zmiňovati se podrobněji o účelech, jaké si Jednota Českých Dam vytkla — působení její jest již tak všeobecně známo, jednotě dostalo se se všech stran již tolik zasloužené chvály a uznání, že bylo by to pouhým plýtváním slov, kdybychom chtěli vše na tomto místě opakovati. Dámy naše byly až do založení své Jednoty pouhými diváky na národní roli v cizí zemi této — až posléze vznikla v některých probudilejších ženách myšlénka, založiti jednotu podobnou oné Č. S. P. S., tak aby i ženy a dívky mohly se společně scházeti, na rozvoji národním podílu bráti, sebe vzájemně v nemoci podporovati a po zesnulých sestřích úlevu pozůstalým poskytovat, stíráti tak vše žalem sklíčeným.

I na ruce národní bře Jednota tato vřelý podíl a není jediného podniku šlechtného, jemuž by neposkytla ať již mravní neb hmotnou podporu. Jednota tato svojí lidumilnou, obětavou a národní činností získala si nejen důvěru, ale i lásku všech kruhů českých a o ní lze směle říci, že minulost její jest zárukou skvělé budoucnosti.

Na sjezdu, který ve čtvrtek dne 19. června v městě New Yorku byl zahájen, zasedaly následující delegátky: M. Hájková za č. 1, 12 a 34, Rozi Šupková za č. 2, Anna Machovská za č. 3, Pavlína Štoková za č. 4 a 38, M. Šlapáková za č. 5, 26 a 41, K. Beránková za č. 6, V. Nováková za č. 7, M. Detlofová za č. 8, Marie Rokůsková za č. 9, 13, 31 a 37, Anna

Matzingerová za č. 10, 11, 23 a 30, Aloisie Lebedová za č. 15, K. Rychlíková za č. 16, 30, 32 a 42, K. Honomichlová za č. 17, Klára Kyselová za č. 18, Růžena Nováková za č. 19, Arnoštka Bubáková za č. 20, A. Hilsnerová za č. 22, K. Našincová za č. 25, Anna Kunertová za č. 27, Em. Bandhauserová za čís. 29 a 35, A. Klepalová za č. 40, K. Pecivalová za č. 43.

Paní Matzingerová vzletnou a bouří pochvaly přerušovanou řečí dámy uvítala, a po ní pronesla paní Kristina Honomichlová pozdrav od sborů Jednoty z Chicaga, což také s hlučnou pochvalou přijato. Na to předčítána tajemnicí pl. Rychlíkovou zpráva jednatelešská a účetní za minulé čtyry roky, z níž se dovídáme, že Jednota utěšeně vzrůstá. Při posledním sjezdu, dne 29. června 1886 odbývaném, čítala J. Č. D. 3 velkovýbory a 32 sborů; jmění její obnášelo pak \$14.619.54. Od této doby k new-yorskému sjezdu vzrostla tak utěšeně, že čítala 5 velkovýborů, 42 sborů se 2297 údkyněmi a jmění její zvýšilo se na \$24.478.87.

Z celého rokování sjezdového, které otáčelo se ponějvíce kolem vnitřní správy organizace této, vyjímáme pouze pro veřejnost věci nejdůležitější a sice, že úmrtní částka, jež v době 4 let údkyňin byla vyplacena, obnášela \$17.250. Celkem vyrváno bylo smrti J. Č. D. 68 údkyň, z nichž tři obdržely po \$250 a 55 po \$300. Úmrtní podpora zvětšena nyní ze \$300 na \$400. K vůli uspořené výloh usneseno, že každý příští sjezd má býti odbýván teprve v každých šesti letech, a zvoleno Detroit za místo příštího sjezdu.

Orgánem Jednoty zvolena na dále Den. Novověku. Ústřední výbor J. Č. D. přeložen z Clevelandu do New Yorku a zvolena za předsedkyni jeho paní Matzingerová, za tajemnicí pl. Machovská a za účetnicí pl. Kyselová.

Že dámy, které přijely na sjezd z jiných měst, byly všude u pobostinných Čechů new-yorských předmětem stálých orací, o tom zajisté netřeba ani slov šířiti. Na sjezdu tomto delegátky naše dokázaly, že dovedou mornou, rozváženou organizací a veškeré záležitosti finanční řídití právě tak obehřet jako mužové, a v něčem že je i přední a sice — umírněností a rozsáhlostí v jednání. Dalšímu rozvoji J. Č. D. přejeme hojného zdatu.

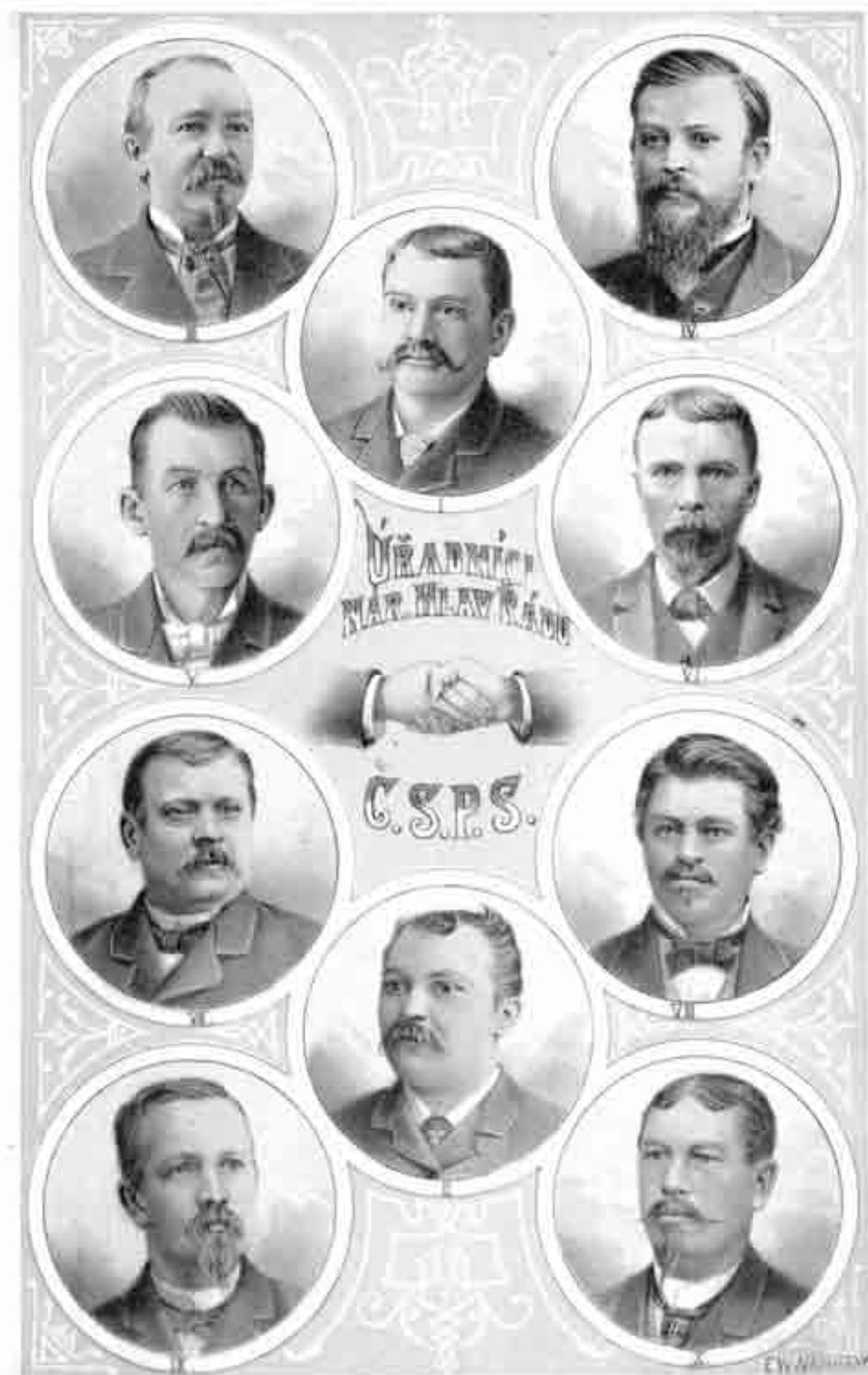

I. JOS. VAVŘÍK, II. JAN ROUBA, III. JIN. HÁJEK, IV. KAR. NOVÁČEK, V. FR. POLEŠNA, VI. JAK. LHYŇKA, VII. JOSEF. FRANK, VIII. V. RŮŽEK, IX. PŘEDS. NEMETSK. TĚLEHN. ÚČETNÍ, X. FUKLONIK, PŘÍVODCI, VYPRÁTRAL. VOKA. STRÁŽ.

I. FR. PECH, II. KAR. DRÁBEK, III. ROB. L. PITTE, IV. MAX. KIRCHMAN, V. MAX. SIKYTA, VI. JOS. MURAVA,
 Předseda, Osazený, Tajemník, Učedník, Pedagog, Přivodčí
 VII. A. R. ... VIII. ... IX. ... X. ... XI. ... XII. ...